

Gheorghe Calamanciuc

CERUL DIN ILICATINCA

romanul

celor doi protivnici

Coperta: Ada Țâbuleac

Lector: Valentin Jitaru

Partea întâi

1.

N-am știre ce nume de botez îi lipise pe frunte popa, dar părinții i-au zis Săndel („Săndel, dragul mamei, ia seama de găște, până mă întorc de la magazin, că ar mai putea da vreo mașină peste dânsule...; Săndel, puiule, în ultima vreme, mama nu prea vede să pui mâna pe manualele acelea – termini acuși opt clase și unde te primesc cu note de „trei“?; nu-i rău, Săndel-mamă, că te mai duci la fete cu băiețiiăștia eliberați de armată, dar vezi tu: nu face chiar tot ce vezi că fac ei cu fetele celea, că a mai rămânea burtoasă vreuna și nu-i mai scăpa de dânsa cu una, cu două, că aesteia mai slute abia așteaptă să se mărite cu cine le cade...”). În ce măsură a ascultat Săndel al nostru de povețele mamei, veți afla și singuri din spovedania lui, că abia așteaptă, dromaderul, să-mi facă vânt din scaunul calculatorului.

A prins și vremuri cu școală sovietică naratorul ăsta al meu. Și ziceam o prostie când afirmam că l-ar fi botezat Săndel părinții, pentru că, din câte știu, taică-său i-a pulverizat doar sămânța. Că a fost găbjit în pădure de n.k.v.d.-iști, în vârtejul unei razii, trimis și băgat în f.z.o (un fel de școală de viitori robi în minele din Donbass), de unde nu i-a venit nici numele. Așa își recruta puterea roșie prin satele îngrozite românești din

Ținutul Herța și nordul Bucovinei, în primii ani de după războiul din 1941-1945, viitorii dobânditori ai aurului negru. Or, și prostul ăsta de Săndel care are să vă aiurească, **zău**, cu istoriile sale își trage rădăcinile din părțile acelea. Și are să vă aiurească pe o mulțime de pagini, pentru că mi-a înaintat condiția: dacă-l fac povestitor în această proză, să-i dau pace să-și trăncănească în scris întâmplările din viața lui pe câte pagini o vrea. Și să-și aducă, mangositul, între copertele acestui roman – că așa a insistat să ne botezăm opera – toate amantele care i-au devorat inima și scula.

Așa a fost înțelegerea și sunt nevoit să-i suflu în nări, pentru că unde mai găsesc eu alt tâmpit să se apuce de scris romane în timpurile noastre? Cu atât mai mult, cine să le citească? Când, tot Săndel sughițase asta, cum iese din piz... mă-sii, primul scaun în care se cațără copilul e cel al calculatorului?!

Așadar, a crescut Săndel – drăgălășit de maică-sa și cu Sănduță, iar de colegi și amante – cu Sandu, Sandulache etc. – în umbra blândă și amărâtă a mamei Catinca, o femeie atâtde cuminte, încât și muștele din bucătăria de vară acoperită cu ardezie, și bujorii din stratul de sub fereastră se hrăneau cu bunătatea inimii și mâinilor ei.

Dar, înțelegeți și dumneavoastră, nu e cazul, ba chiar ar fi o ineptie să-mi dezbrac naratorul chiar de la început – nu gândiți că-i tontălău sadea, are neuroni destui în tărtăcuță, adevărat însă mișcându-i-se, de cele

mai multe ori, încotro vor dâșii,– lăsându-l gol pușcă. Atunci, ce facem cu curiozitatea Domniilor Voastre, cititorii? Că o mai fi rămas dintre voi și niscai sorbitori de romane, nu? O anchilozăm din fașă? Că autorii de cursă lungă, romancierii, fără harul de a trezi și a menține curiozitatea cititorului, sunt niște condamnați să pape mătrăguna anonimatului chiar din momentul când nasc în caznă primele pagini. Ce firi rătăcite și măcinate de credulitate infantilă sunt și romancieriiăștia, domnii mei! Încât m-am întrebat deseori: ce forță malefică îi împinge să stea înțepeși ore în șir în fața claviaturii, chinuind-o?

Mai mult mânat de aceste gânduri pocite, ca mutra lui Ivan târându-se în fața morții ce refuză să-i ia sufletul, m-am decis să-i ofer lui Săndel toată libertatea de-a-și spovedi micuțele bucurii și mai multele angoase, de toate calibrele și cu toată cromatica lor prăpăstioasă.

2.

Am citit ce-a scris autorul despre mine. Niște fleacuri. Vărog – nu le dați nicio importanță. Băgați-le în fund. Chiar și la propriu. De mine să ascultați – eu sunt naratorul, nu el. Că mai cârpește și minciuni! Și nu-i deloc bine.

Și eu îmi amintesc: pe timpuri, se repezea deseori

și la mine, scrâșnind, bunelul Ilie („Măi, dacă te prind cârpind minciuni, îți sucesc gâtul!"). Nu zicea „spunând minciuni", ci cârpind. De parcă minciuna nu se rostește cu gura, ci se cârpește cu acul și așa. Dar, ziceam: autorul mai cârpește și minciuni (vă previn: ar putea s-o facă și în continuare – e bine să vă spun asta din timp, nu-i așa?). El zice, bunăoară, că taică-meu mi-a pulverizat doar sămânța – s-ar putea, nu zic ba, cu toate că de unde e la curent el cu asemenea detalii de tot intime?

Și, în continuare, o cârpește și mai strâmb: că a fost prins de NKVD-iști și dus la FZO, de unde nu i-a venit nici numele. O cârpești de tot, bădie autor! Prins și dus, cu alți flăcăuani de seama lui, da. Dar s-a întors mititelul în carne și oase – eram prin clasa a IV-a, îmi amintesc perfect, și nu s-a întors singur, ci cu rusoaica lui – un elefant de femeie, de scheuna pragul când intra în casă. Și cu cei doi plozi-dondonei cu fălci roz – o fetiță cam de clasa a II-a, dar cu buci de cl. 7-8, și un zdrahon de băiat pistruiat, încă preșcolar, cărui îi plăcea amarnic să sucească gâtul la pisici.

Nu s-a sinchisit tatăl meu biologic să intre chiar a doua zi în curtea noastră, cu tot familionul lui, să se apropie de maică-mea și s-o pupe-n obraz, din care se scurse într-o secundă tot viul:

– El îi? o întrebă, arătând spre mine, și Catincuța, iubita lui care atrase asupra-i bârfele și condamnările

satului cât mă purtase în pântec, lăsa să-i cadă genele arse de soare peste tulburarea ochilor.

Eram în miezul vârstei curiozităților. Și, firește, tot de curiozitate găinațat, a doua zi, când veni ră la mine cei doi copii ruși ai tatălui meu, iar frățioru-mi, preșcolarul, se duse să se dea în scrânciob cu alți puradei din vecini, eu o urmai pe sora lui (și a mea, din semincioară paternă!), care-mi făcu din deget.

Trecurăm, printre pui de vișin sălbătăciți, pe malul celălalt al pârâului uscat de seceta celei veri și, ajunși sub o răchită, Ruslana îmi făcu semn să stau lângă ea pe iarbă. O presimțire săgetându-mă neghiob mă pironi locului, în picioare. Pe buzele copilei înflori un zâmbet lasciv și provocator. Și-n clipele următoare, își săltăpopeneuțul, scoțindu-și chiloțeei. Se întoarse apoi cu piciorușele dolofane desfăcute, etalându-și enigma în alb – pentru mine, virginul total! – ce mă aruncă înfiori:

– *Cito okamenel, duraciok? Davai igratisea v sex!* (Ce-ai împietrit, prostuțule? Hai să ne jucăm de-a sexul).

Înțelesei, transpirând, că surioara mea pe linie paternă îmi propunea un joc. Nu-mi era cunoscut însă. Sub cerul satului acela al nostru, Ilicatinca, așchie plăpândă voievodală dinmoșia lui Ștefan, copiii nu practicau asemenea jocuri. Nu putea să nu fi auzit eu dacă le-ar fi avut. Jocurile noastre erau decente, curate ca aerul vălurând dinspre Codrul Cosminului, stejarii seculari ai căruia o fi mai tănuit înrăcoarea hleiului din

rădăcini oasele lehilor, puși în hamuri de căpitanii marelui Voievod – legenda *Dumbrava Roșie* ne este și ne va fi încă peste veacuri mărturie. Unicul text dintre cele însoțitoare ale jocurilor noastre ce sfida oarecum inocența era catrenul ce mi-a mai rămas în memorie:

*Rus, rus, paparus,
Cine dracul te-a adus
Și te-a pus pe-o rogojină
Și ți-a tras câte-o bășină?*

De unde se luase asemenea pacoste de cântec în zorii copilăriei mele, pe toloacele și pe imașul satului meu, nu-mi pot da seama. Doar, mi-amintesc bine, cei câțiva alcoolici băligați de stepele Rusiei, se oploșiseră mult mai târziu în curțile celor trei fete bătrâne din sat – pot să jur că-i așa, că eram pe atunci cu o bănuială de „spicul grâului” sub nas.

Dar nu cred că asta ar interesa pe cineva. Ceea ce ar merita să fie spus totuși în aceste rânduri e că surioara-mi paternă mă năuci lamentabil. Și alergai imediat la mama, căci până atunci toate întâmplările, cumiști ori spinoase, le spovedeam ei. Mama mă ascultă din ce în ce mai speriată, după care-mi spuse doar cu albul buzelor:

– Să nu te mai văd cu ea – n-ai tu, dragul mamei, băieții tăi cu care să te joci?

Numai un copil prost, firește, putea să-i facă mamei o asemenea mărturisire. Dar, uite, că am făcut-o

și chiar n-o regret nici după atâția ani!

În zilele următoare, nici rusoaica, grășana, nici taică-meu biologic n-au mai dat pe la noi. În schimb, progeniturile lor căutau să ne cadă bob-sositor la ora prânzului și la cină. Și mama, din ce avea, din ce nu avea, le pune și lor în farfurii, și le pune ceva mai mult decât mie, pentru că, îmi spunea, e rușine să se scoale flămânzi de la masă, pentru că, dacă ne trec pragul, sunt musafirii noștri, n-ai ce face. Dolofanii înfulecau cu spor, fără să fie rugați, ba Ruslan avea și năravul frumos să lingă, în final, farfuria până la lucire, după care o zbughea pe ușă afară, fără să spună măcar un „pupă-mă-n dos”. Nu păstrez niciun fel de resentimente față de frații ceia ai mei de viță paternă, dar îmi era ciudă oarecum că nu-și făceau niciodată cruce înaintea de a se așeza la masă și – culmea! – nu spuneau măcar un „Mulțumesc” când plecau cu burțile pline. Indignarea-mi o împărtășeam cu mama, la care ea:

–Se vede că de educația lor s-a ocupat maică-sa, că taică-tău făcea asta, după cum îmi amintesc...

–Bine că făcea... („Trebuie să înțeleg că și pe dânsul l-ai îndopat cu mâncare destulă, rămî-i-ar de cap!”).

Dar ce-și mai amintea biata mamă de acel care a pus umărul rușinos pentru a mă aduce pe lume, așa și

nu s-a mai încumetat a-mi însăila pe creier. Dar creieru-mi chiar era curios să absoarbă cât mai multe despre bărbatul acela chipos, cu mustață gălbuie, cărui îi datoram apariția mea pe această Terră prăpăstioasă...

3.

Despremama Catinca am să vă povestesc mai mult eu, autorul, pentru că, judecați și singuri: putea dansa, o țărancă simplă, cu șapte clase, să-și deschidă sufletul amărât în fața fiului, copilul și adolescentul? Chiar dacă Sănduț, cum îl dezmierda de cele mai multe ori, v-am spus deja, căuta, cu întrebările lui, să se strecoare în dedesubturile zăvorâte ale vieții ei de domnișoară și mamă.

Prin clasa întâi, se întoarce băiatul într-un amurg posomorât cu vaca de la păscut, o lasă pe mama s-o lege la iesle, în grajd și chiar din pragul lui o întreabă:

– E drept, mamă, că m-am născut din flori?

Catinca înmărmuri cu bățul aruncat peste prag:

– Cine ți-a spus asta, dragul mamei?!

– De spus mi-a mai spus-o și Mișu al lui Gavril la o recreație, dar, pentru că nu înțelegeam ce-i a te naște din flori, nu te-am întrebat...

– Și acum... zici că pricepi ce-i asta?

Sănduță sări pragul și ateriză pe colțul prispei:

– Mi-a lămurit azi Nicu al Savetei, că el, zice, tot din flori a apărut pe lume...

Mama vine mai aproape de necazul băiatului, pe prispă. Îi ia capul zburlit, de i-l culcă în poală, netezindu-i obrazul:

– Al Savetei s-o fi născut din flori, că maică-sa n-a suflat la nimeni cu cine l-a făcut, dar tu... Și femeia se opri, pentru că nu găsea, pesemne, cuvintele care s-o ajute.

– Dar eu, ce? renunță Sănduț la palma mângâietoare.

– Părinții mei și ai lui taică-tău, dragul mamei, s-au înțeles atunci să facem logodna în prima sâmbătă după Sf. Paște, dar vineri, pe la chindie, l-au prins pe taică-tău NKVD-iștii și l-au dus...

– Și-atunci... cum de-am apărut eu pe lume? o privi îmbățosat, drept în miezul ochilor, feciorașul.

Femeia se ridică, de parcă ar fi avut în spate câteva puduri de pulbere gata să explodeze:

– Dacă n-am ajuns să mergem la cununie, că și biserica noastră era sub lacăt atunci, iese că te-ai născut din păcat... Și, ridicându-și spre cerul muștrător al Illicatincăi cele două crizanteme triste: Mi-a fost tare drag taică-tău – ai să crești mare și ai să înțelegi...

Ce a înțeles tătăcuța băiatului în ziua cea cu soarele-n asfințire, ba și în zilele ce urmară are să vă mărturisească, se prea poate, el – e narator, dragă

Doamne! Eu doar am a vă spune: femeia își clăti mâinile și fața la spălătorul de aluminiu legat chiar de ea cu o sârmă de-o ostreață, apoi intră în odaia mirosind amețitor a busuioc ce servea de casa cea mare. Trase zăvorașul la ușă. Deschise dulapul vechi cu oglindă ce trebuia, acum unsprezece ani, să slujească drept piesă esențială în zestrea-i de mireasă. Își puse pe cap barizul cel negru cu o evlavie ce-i umbriră ochii și îngenunche în fața icoanei Maicii Domnului.

În clipele ce urmară, timpul, scâncind scurt, se opri: „Iartă-mi, Maică Precistă, păcatul, șoptiră buzele cu tremur alb. De-atâția ani te rog, Maică, dar el se ține de sufletul meu, ce nu-și mai găsește astâmpăr... Dar... e atât de groaznic păcatul meu, Maică, dacă, Ți-am mărturisit de-atâtea ori, l-am iubit pe Todirel acela al meu ca pe lumina ochilor? Încercat-am să fiu trează în seara ceea blestemată – a fost blestemată oare? – dar trupu-mi a refuzat să asculte de rațiune, păcătosul de el, și, iată-mă, nu mai conțin de-atâta amar de vreme să-mi deplâng nesăbuinta. Însă ea, această nesăbuintă, Maică, mi-a dăruit un fiu... Pe care îl iubesc ca pe icoana Ta, iertată să-mi fie îndrăzneala. Dar acest fruct al dragostei mele continuă să sufere de pe urma păcatului meu, și asta nu-i defel bine, Precisto. Ce să facem să-l izbăvim de-această povară, Maică?!...”

Strigătul șoptit făcu pare-se să seclatine-n irisurile rouați ai femeii chipul Născătoarei Celuia care, prin jertfa-I, mântuise cândva lumea de păcate. Era nevoie

doar de o sclipire, de-o aproape invizibilă sclipire din
acea uriașă Lumină izbăvitoare a Mântuitorului, ca să se
poată săvârși și în această odaie mirosind a busuioc
uscat, înfipt la grindă și la păretare, să se poată produce
o micuță minune...

4.

Mama mă hrănea copios cupovețe, punându-mă
și la treburi, – are dreptate autorul („Săndel, dragul
mamei, ia seama de găște...; Săndel, puiule, în ultima
vreme, mama nu prea vede să pui mâna pe manualele
acelea...”. Dar în privința învățaturii, reproșurile erau
cât se poate de blânde, pentru că primăvara, când cerul
din Ilicatinca se deschidea până în afundurile fără
margini și începea prășitul porumbului, dar, mai ales,
când același cer, dar vrăjmășit, pornea să-și cearnă cu
osândă ploile, scosul sfeclei de zahăr devenea o
prioritate în întrecerea socialistă dintre brigăzi și
echipeși eu, de rând cu ceilalți colegi ai mei fără frați și
surori mai mari, îmi legam manualele de gard, devenind
pentru mama stâlp sadea de familie. Mai puteai să te
burici la note de „4” și „5” – cele mai mari în școlile
sovietice – când geanta cu cărți se mira de-a binelea în
drum spre școală?

Cu umblatul la fete însă („...vezi tu: nu face chiar

tot ce vezi că fac ei [flăcăii cu armata încheiată] cu fetele celea, că a mai rămânea burtoasă vreuna și nu-i mai scăpa de dânsa cu una, cu două...” a ieșit ghebos de tot: avertismentul mamei s-a dovedit a fi providențial. Aglăița, copila văduvei Catrina din aripa satului, mahalaua stavraților, la care mă duseseră în câteva seri doi verișori cu armata făcută la tancuri („Să te ceri la tancuri, măi Săndel, că rușii cu tancurile T-34 au câștigat războiul, pentru că dihăniile estea, odată ce le pornești în atac, mai ales, pe povârnișuri, nu le poți cârni, bre, nici în stânga, nici în dreapta – merg numai înainte, de rup pământul! – de-aceea și n-au putut fi opriți rușii până la Berlin”), spuneam, Aglăița, în prima seară după Duminica Mare, când mă conduse în răcoarea tinzii, îmi șopti în ghiocul urechii tremurând, ca o trestie-n viscol:

– Măi Săndel, îi slută treaba...

– Da' ce-i, fa?

– Apoi... că am rămas însărcinată...

– De unde știi?!

– Știu eu, că nu-i prima oară...

– Și ce am eu cu treaba asta? mă lipii pierit de scaradelângăperete pe care chiar în săptămâna patimilor („Nu scap eu de flăcările iadului – antihristul!”) o aburcasem și opompasem pe bune în două seri, că venisem la dânsa fără verișorii tanchiști, iar maică-sa se culcase odată cu găinile în bucătăria de vară.

– Cum n-ai, idiotule, dacă înaintea Paștelui m-ai fre... de două ori?!

– Ei, nu mă prosti tu pe mine! De la dâșii ai prins, nu de la mine!

Aglăița mă lovi cu palma-i aspră de la coada sapei peste fruntea-mi brăzdată de suferința dragostei:

– Ei, dar de noaptea Sfântului Vasile ai uitat? Când ați venit toți trei cu urătura cea frumoasă la fereastră, compusă de tine? Tu, cu toate c-ai fost al treilea, darm-ai... mult mai vârtos decât dâșii! Am simțit eu – de la tine am prins!

Înghiții gălușca la auzul acestui argument forte, care, pentru o minte normală, era o veritabilă aiureală – dacă ar fi prins de la mine în noaptea Sf. Vasile, pântecul Aglăiței ar fi arătat acum ca doba bunicii, știți voi din care cântec.

Fata înțelegea perfect că, la anii ce-i aveam, – de-abia peste trei luni urma să obțin atestatul de unsprezece clase – nu dădusem deci în pârpăra însuratului. Dar, încât verișorilor Stavrat lemerseseră vestea de flăcăi pea tomnatici și puțin serioși, eu rămăsei a fi unica candidatură carei îi revenea misiunea ingrată de a acoperi păcatul unei domnișoare care intrase în detașamentul crizantemelor bătute de brumă ale satului. Să-l acopere cu însurătoarea, firește, căci Aglăița mai adăugă de-acum cu voce răgușită de fată cu caracter și asta răsuna în întunericul halucinant al tinzii,

ca un rechizitoriu, rostit pe buza prăpastiei:

– De data asta, nu mă duc la baba Casandra să mi-l scoată –să știu bine că mă spânzur!...

În următoarele trei luni, foștii tanchiști Stavrat m-au tot invitat să merg cu ei la alte fete, dar i-am refuzat, motivând căsunt amenințat să fiu exmatriculat din școală dacă nu mă țin de carte. Însă fierbeam într-o nedumerire potrivnică ce-mi dădea insomnii: de ce numă mai invită ticăloșii să mergem la Aglăița?; o fi aflat, curvarii, că în burtica fetei germinează sămânța cuiva dintre noi trei?; o fi tremurat acum, lașii, că alegerea slutei s-ar putea îndrepta spre unul dintre ei?

Că Aglăița, într-adevăr, era urâtă. Avea o față alungită de cal, cu ochi de nu știu ce culoare, care păreau mereu că vor să alunece cât mai aproape de nasu-i de acvilă. În rest, nu-i puteai imputa nimic: picioare zvelte de madonă, înfipite într-un popou ispititor de sferic, fesele căruia palpitau la orice mișcare. Dar sânii! Mari, împungând sfidători din piepții bluzei, Aglăița nu obișnuia să-i întemnițeze în sutien, permițându-mi(ne), în fierbințeala tinzii, să-i tiranizăm mameloanele trandafirii.

Prost cumeram... și mai sunt, că vă fac această spovedanie înșirând la calculator asemenea fleacuri, dar înțeleg că și cel mai nătărău cititor ar putea să se priceapă ce a urmat după. Că în copilăria și adolescența-mi așa era moda-n satul meu: domnișoara, rămasă

însărcinată, își lua într-o torbă strictul necesar pentru învelirea trupului pângărit de către flăcău și, strivită de cerul din Ilicatinca, depăna ulițele până-n poarta părinților condamnatului, intrând nepoftită în casăși urcându-se pe cuptor. Și nu cobora de-acolo, până când părinții „criminalului” nu acceptau să le fie noră. Cum au apărut ginecologii în spitalele raionale, a dispărut și moda cuptorului cu rechizitoriul lui despotoc pentru amarezii neexperimentați.

Dar, întors de la examenele de admitere la Institutul Pedagogic din Bălți, RSSM, am găsit-o pe Aglăița nu pe cuptorul nostru, drag mie cum nu se mai poate din pruncie, ci în grădină opintind cu hârlețul la scos cartofi. Ochii mi se bulbucară a paralizantă uimire, bâlbăiala-mi strâmbă gura:

– Ce faci aici, Aglă...lă...ițo?

– Nu vezi? O ajut pe mama la scos cartofi. Și, văzându-mi dispărut piuitul: Acuși vine și ea – s-a dus să cumpere pâine. Ție nu ți-e foame?

– Mi-e foa... foame, bâiguui pierit, simțind că mă seceră amețelile („Uite, că-i zice „mamă”, nebuna!”). Dar tu... ce faci aici, la noi?

– Păi, ți-am lămurit de-acum: sap cartofii. Îi lăsăm vreo oră să se mai zvânte la soare și-i băgăm în beci... să avem ce mânca la iarnă. Și, adunându-mă în lumina vierzuie a celor doi ochi de vulpe scăpată din bătaia puștii: Ai sosit la țanc. Acuși te hrănesc eu cu cartofi de

aiștia noi și-ai să ne ajuți să umplem și să cărăm sacii.
Ce-are să se bucure mama!...

5.

Dar despre evenimentul tragic al venirii Aglăiței la viitoarea soacră am să vă povestesc, autorul.

Mama Catinca *taman* ieșise în curte cu țolișorul de podea să-l scuture și rămase semn încremenit de întrebare văzând-o pe Aglăița intrând pe porțiță cu o legăturică-n mâini. Fata, cu ochii înfipti în pământ, își șterse pantofii de răzătoare și, mută, intră în casă. Gospodina pragului ce-l pășise nepoftita lăsă să-i alunece țolișorul pe troscolul uscat („Doamne, îmi spunea mie inima că așa o să se întâmple...”), ieși din înțepenire și porni pe urmele musafirei. Se opri în pragul odăii și chiar se răsti necăjită la Aglăița, care sta, dragă Doamne, lungită pe cuptor, cu legăturica sub cap:

– Da’ ce treci, Aglăiță dragă, și nici „Bună ziua” nu dai?

Fata își săltă capul cu părul prost pieptănat, dar nu se încumetă să-și arunce ochii apre gazdă:

– Poate pentru mata o fi ziua bună, da’ pentru mine, nu...

– Și de ce, mă rog, n-ar putea fi și pentru tine

bună?

Fata se ridică pe șezute, proptindu-și îndârjită bărbia pe genunchii osoși:

– S-a întoarce Săndel de la examene și ți-a lămuri el.

Femeia trase scăunelul de la gura sobei, se lăsă pe el, scăpând un oftat care nu prevestea nimic bun în căsuța ei:

– Da' eu chiar vreau să aud din gura ta, dacă ai venit nepoftită și te-ai suit pe cuptorul meu.

În acele clipe nesuferite, chiar era trebuincioasă o pauză și ea interveni numaidecât. Mama flăcăului plecat la institut să-și încerce norocul prinse cu privirea obosităsmocul de busuioc uscat de sub grindă și o ținu neclintită, până simți că i se ridică un val de fierbințeală, ajungând și oprindu-i-se în cuibul inimii. Și niciuna din cele douănu se încumeta să rupă-n bucăți pauza ceea. Și atunci cedă cea mai deșteaptă:

– Mie, Aglăiță, îmi vine-n gând ce păcat te-a adus pe cuptorul meu. Așa pătesc fetele care n-au frică de părinți și...de Dumnezeu și se prostesc...

– Apoi... m-am prostit și eu cum te-ai prostit și mata când erai la anii mei...

Din obrajii Catincăi se scurse într-o clipă tot viul. Primul zvâcnet de furie îi repezirà mâinile s-o apuce de plete, dar rațiunea-ntr-o clipită o apucă înainte, leșinându-i brațele. Se ghemui, gârbovită, pe scăunel,

trăgându-și fusta peste genunchi. Inspiră adânc aerul în piept, potrivitându-și după urechile minuscule cele două suvițe neascultătoare, apoi grăi, ca și când cuvintele de-abia așteptau să reînvie o suferință ce părea că se călătorise:

– Eu, Aglae, mi-am deplâns destul păcatul, pentru că, oricum ai suci-o, tot păcat e, dacă... ticăloșii ceia de NKVD-iști l-au prins și n-am apucat în zilele următoare să ne cununăm... Nu-s datoare să mă spovedesc ție, dar să știi tu, obraznică nerușinată, că părinții mei și ai lui căzuseră la învoială să neluăm – rămânea numai să ne înțelegem cu preotul când să ne cunune pe ascuns și să facem nunta. Mi-e martoră Maica Precistă, cărei mă mărturisesc seară de seară că mi-a fost tare drag și că... trupul meu n-a cunoscut atingerea altui bărbat și nu știu de va cunoaște-o vreodată... Dar tu... cu cine ai zămislit plodul, că mi-ai venit cu el în pântec? Că băiatul chiar în seara ceea când i-ai adus vestea mi-a povestit câte ceva mai pe ocolite – cum poți să știi tu, desfrânato, cine-i tatăl copilului, dacăte-ai... și cu verișorii Stavrat?

– Ți-a spus-o el?!

– Da' cum să nu-mi spună? răspunse femeia, speriată rău de ochii Aglăiței care se smuceau să nu iasă din orbite. El nu ascunde de mine niciodată nimic...

– Al lui Săndel! Al lui Săndel îi copilul! răcni înnebunita, aruncând cu legăturica în capul viitoarei soacre, care i-o prinse și, calmă, ca o înfrântă ce-și merită

osânda, o întrebă:

– Asta e... zestrea ta de mireasă, copilă?...

6.

Maică-mea s-a bucurat grozav. Că reușisem susținând cele patru examene pe doi de „4” și doi de „5”! Cu toate că trecusem printr-un adevărat calvar al geloziei în acele trei săptămâni cât frecventasem cursurile de pregătire în ajun de examene. Ele, acele cursuri, au fost colacul meu de salvare – cu bruma ceea de carte din școală, m-aș fi făcut de râsul găinilor.

Înainte de a deschideparanteza erotică despre trădarea Aurorei, lăsați-mă să trec pe la bunelul Ilie care, de micuț, mi-a tot băgat în scăfârlie că, dacă n-am de gând să umblu cu pantalonii ruși în fund, cum umblau destui în Ilicatinca, trebuie să mă țin de carte, ca să pot termina apoi vreo facultate care să-mi aducă o bucată de pâine, câștigată nu cu sapa și hârlețul, ci cu mintea. Asta are să te ajute, poate, drag cititorule, să înțelegi că subsemnatul n-am fost un terchea-berchea, cum ți-a dat să înțelegi autorul, că-n tinerețe, uneorichiar am dat dovadă că nu-s nici pe departe un târâie-brâu, cărui îi mănâncă rațele din buzunare, vorba humuleșteanului.

Toți anii de școală, chiar ajungând să-mi văd puful de sub nas în oglindă, când culegeam vreo

nedumerire în școală, treceam pragul bunelului. Eu îi ziceam tat' bătrân, cum li se spune bunicilor în satul meu și acum. Bunăoară, în ziua primirii în pionieri, nu mai dădusem pe acasă, ci venii direct, cu cele două limbi roșii fâlfâind pe piept, la tat' bătrân Ilie. Aruncai trăistuța cu cărți și caiete pe prispă și-l întrebai de are ceva de mâncat.

– Am lapte fiert, puțină smântână, îndată răstorn mămăliga... Dar scoate-ți zgarda ceia roșie și te-oi hrăni.

– De ce să mi-o scot?

– Că-i ruptă din steagul dracului... Din steagul lui Lenin.

– De ce-i zici matale Lenin [cu accentul pe a doua silabă], și nu Lenin, cumîi zice toată lumea?

– Nu toată lumea, Sănduță. Toată lumea proastă. Și să nu-mi mai intri în ogradă cu cârpa asta roșie, că mă trec frigurile...

– De ce te trec frigurile, tat' bătrâne?

Bunicul mă seceră cu lumina încruntată de sub sprâncenele încâlcite:

– De ce, de ce! Pentru că-mi răsare-n fața ochilor tancul acela ce intrase-n ograda noastră-n '40, dând poarta la pământ, – el tot purta sus un steag ca sângele.

– Ce căuta tancul în ograda matale?

– Întreabă-l pe profesorul tău de istorie – el ți-a spune.

– Păi... ne-a spus. Să ne elibereze de ocupații români...

Bunicul se frânse pe marginea prispei, făcându-mi semn cu capul să iau loc. Vorbi, ca și cum aștepta, alunecat într-o băltoacă, să-i întind mâna să se ridice:

– Și nu s-a găsit nimeni din colegii tăi, băiatule, să-i spună că minte cu nerușinare? Și, după ce văzu că mi înghițisem limba: Tu știi al cui a fost pământul ăsta de sute și sute de ani? Tu știi cine a arat în Codrul Cosminului pământul cu lehii lui Albert, a semănat ghindă, de a crescut frumoasa ceea Dumbravă? Unde, în fiecare primăvară, tu te duci cu copiii să culegi brândușe?

– Oștenii l-au arat, din porunca Voievodului Ștefan cel Mare, băiguui eu, ca după trezire din leșin.

– Dar pământul? Al cui a fost pământul de mii de ani, pe care-l spurcă acum străinii zicând că le aparține lor?

– Al românilor a fost, tat' bătrâne, nu tot matale mi-ai vorbit despre asta de-atâtea ori? Dar...

– Dar ce? se răsti la mine bunicul.

– Dar nu-i voie să spunem asta la școală, tresării eu, deznodându-mi zgarda roșie de la gât și ciuciulind-o în buzunar.

– Dar nu vă fie teamă, măi copii! Că a pierit demult Stalin [cu accent tot pe ultima silabă], mânca-l-ar viermii iadului... Acum vino să te hrănesc.

Mă îndreptai spre bucătăria cu pereții împlețiți din nuiele a bunicului, care – poate mi se păru? – păși peste prag nu știu cum voinicește, de parcă urma să-și ia sulița, să-și pună-n spate arcul cu săgeți și să încalece roibuldin poartă...

Începusem acest capitol cu calvarul geloziei ce mi-l provocase colega-mi de clasă, Aurora. Așadar, în cele trei săptămâni, cât au durat cursurile de pregătire înainte de examenele de admitere, mi-a provocat suferințe devastatoare prin gestul ei de trădare. În ultimul an de școală, chiar obișnuiam să ne facem temele împreună lalimba franceză, unde dânsa era cea mai tare din clasă, dar, ajunși la Bălți, ne înamorasem amândoi de prăpădenie, sărutându-ne până la istovire în camera mea de cămin când lipseau cei doi coabitari. Și uite că unul dintre cei doi, cu numele de Mânzatu, profită de faptul că-n ajun mă certasem cu Aurora nu-mi mai amintesc de la ce și o invită la cinema. Și ticăloasa de Auroră acceptă! Și o făcu chiar în prezența mea!

O, ce furtună de gelozie se declanșase în mine! Turbam, nu alta! Chiar în ziua trădării, am compus o poezie furioasă, iar a doua zi i-am ticluit o scrisoare de rămas bun, stropind-o cu lacrimi de sânge, aproximativ cu următorul conținut:

Ai fost pentru mine, Auroră, prima iubire [mințeam: era a doua sau a treia, dar se dovedise a fi cea mai

pârjolitoare, dacă se potrivește aici superlativul]și nu-mi imaginam să-mi trăiesc viața fără tine. Dar iată că am căzut pradă unei despotice dezamăgiri, căci te-ai dovedit a fi o trădătoare nerușinată. Nici în visele mele cele mai slute nu mi-aș fi imaginat că tu, pentru care aș fi fost în stare să-mi dau viața dacă era nevoie, ai fi în stare să mă înșeli atât de ușor. Toată noaptea mi-a fost albă.

Ticălosul de Mânzatu pe care l-ai preferat în locul meu să te duci la cinema, cum a pus capul pe pernă, a pornit a sforăi. L-ai făcut fericit! Când s-a întors de la întâlnire cu tine, m-a anunțat rânjind că ești o fată tare faină și că ar fi bine să-mi găsească de urgență altă prietenă, pentru că el, fustangiul, nu are de gând să renunțe la tine! Așadar, adio, Auroră trădătoare! Cum ne întoarcem în sat, am să spun la toți colegii ce schimbătoare și ușuratică ești! Și mamei mele am să-i povestesc tot! Pentru că mama, biata de ea, era încântată de prietenia noastră sinceră și curată. Voi căuta să șterg din memorie clipele fericite ce le-am trăit aproape de tine. Mă voi consacra întru totul învoățaturii, ca să te pot uita...

Zis și făcut: mă sculam dimineața, pe la 5:00 șitoceamcaun smintit manualele și conspectele de la cursuri. Și am reușit!

După ce transpirasem până-n fundul pantalonilor la examenul de istorie – examinatorul, unul Garazov, fanatic marxist-leninist, mă trecuse cu întrebările de la epoca de piatră până la ultimul congres al p.c.u.s., punându-mi nota maximă – avui curajul să bat în ușa

secretarului comisiei de admitere:

– Bună ziua! Scuzați-mă, că...

– Ce-i, băiețel?

– Vreau să știu de astăzi dacă voi fi înmatriculat, că locuiesc tare departe și, până ajunge în satul nostru de sub pădure plicul...

Și, după ce i-am spus ce note am:

– Pleacă, băiatule, și spune-le părinților că ești student. Să te prezințicu două zile înainte de întâi septembrie, că celor din Ucraina le dăm și cămin.

În legătură cu aventura mea amoroasă cu Aurora, țin să vă spun că acel fiasco nu mi-a stricat pentru multă vreme poftade mâncare. Ca, de altfel, și celelalte eșecuri în relațiile mele cu așchia din coasta lui Adam. Ceea ce mă gurguie în amorul propriu e că n-am iertat niciodată trădările din partea gagicilor. În sâmbetele ce-au urmat după „tragicul” eveniment, aflându-mă la dansurile ce se organizau în curtea institutului, am avut solii din partea Aurorei care m-au rugat să alerg cât mai rapid în camera dânsei din cămin, că se scaldă în lacrimi, biata, regretându-și trădarea. Am rămas țeapăn în refuz, ca un gighitînfipt în șaua armăsarului alb.

Vestea că eu, Săndel al Catincăi, am devenit student la o facultate a Institutului din Bălți s-a răspândit rapid. Eram unicul exemplar sub cerul fericit din Ilicatinca ajuns să învețe la acea instituție. Studenți

la Universitatea din Cernăuți maiavea satul vreo trei, dar știa și văcarii satului: părinții lăsau să alunece bani grei în buzunarele examinatorilor ucraineni pentru ca odraslele lor să pupe carnetul de student.

Chipiul meu de învingător însă era neprihănit – în capetele ilicatincatenilor nicidecum nu putea să încolțească ideea năstrușnică precum că maică-mea i-ar fi mituit pe examinatorii institutului bălțean – cu ce?! Cu bănișorii cei prăpădiți, primiți la finele anului pentru *trudozilele* lucrate?! Și capul cel mai perfect pătrat din sat înțelegea că rublele acele cu greu ar fi ajutat-o să-mi cumpere o cămășuică și o pereche de pantalonași, ca să mă pornească spre Bălți. Și chiar mi le-a cumpărat! De la piața de boarfe *Horecea*. Le-am purtat cuminte până-n toamna anului doi de studii – dacă puteți să mă credeți, le păstrez, ca pe niște relicve, undeva, într-o valiză vecheși acum, când am fost mobilizat în armată – tot la tanchiști! Ca și verișorii Stavrat, cu care, pe timpuri, în tinda răcoroasă împărțeam frățeste fiorurile cărnii Aglăiței...

7.

Ați reținut cum își începea capitolul de mai sus dromaderul de narator? „Maică-mea s-a bucurat grozav”!

Care bucurie, domnilor, care bucurie? Imaginați-

vă, că nu-i atât de dificil: intră pe poartă mama cu o pâine rotundă și neagră subsuoară și-și găsește fiul tăifăsuind cu Aglăița. Sluta, care, acum vreo zece-cincisprezece zile, i se suise pe cuptor, anunțând-o cu sclifoseli că poartă în pântec plodul lui fiu-su! Avea motiv serios mama să se bucure, nu?

Ei, dar să trecem peste asta. Intră mama pe poartă, cum vă spuneam, cu pâinea cea rotundă și tare, ca tribuna în care, cândva, Hrușciiov, enervat rău, lovise cu gheata, și își îmbrățișează fiul, sărutându-l pe amândoi obraji. Și sluta se repede și ea, azvârlind cât colo hârlețul:

– Da' eu încă nu l-am pupat! Și-l cuprinde cu amândouă mâinile de urechi, sărutându-l cu patimă de două ori pe gură.

Mama se uită jenată la pâinea cea neagră de secară, strângând-o la piept:

– Ai avut drum lung, dragul mamei, și îi fi flămânzit? Hai să te hrănesc...

– Nu, că-l hrănesc eu! sare Aglăița, înșfăcându-l de braț.

Dar băiatul nu se urnește din loc și-n glasul lui oftează dezamăgirea:

– Dar nu mă întrebați, mamă: am reușit? n-am reușit?

– Așteptăm plicul cu răspunsul de la institut și om afla, nu?

– Nu mai trebuie să așteptăm niciun plic – sunt student la sigur!

Mama Catinca vine de se lasă pe prispă:

– Vai, ce bucurie mi-ai adus, dragul mamei! Toți de care m-am interesat mi-au spus că-i concurs mare anul ăsta, dar uite că ai reușit! A fost greu?

– A fost tare greu, mamă, dar am frecventat cursurile de pregătire, mă sculam odată cu zorii și toceam mai dihai decât Trăsnea!

Aglăița se posomorî, ca o mireasă părăsită de mire-n toiul nunții. Veni, lipindu-i-se de umăr:

– Și cât ai să înveți la institutul acela?

– Patru ani. Dacă nu mă vor lua în armată...

– Văileu, ce mult! Și vei deveni agronom? Ori șef de fermă?

Flăcăul – ori să-i zicem proaspăt însurățul? – râse acru:

– Nici una, nici alta. Am să învăț copiii la școală cum săvorbească și să scrie corect în limba noastră...română.

În obraji alungiți ai Aglăiței se aprinseră, uimiți cum nu se poate, doi bujori:

– Tu, învățător?! Dar nu se poate!

– De ce nu se poate, fato? nu răbdă mama.

Aglăița îl trase de mânecă, silindu-l pe Sănduț să

ia loc cât mai aproape de coapsa-i însetată încrâncenat de mângâieri:

–Păi... Păi... Cum să-i învețe Sănduță pe alții?
Comedie!Are să poată el așa ceva?

Mama Catinca oftă, privind-și fiul cu coada ochiului. Femeia simți dureros, dar dureros de tot, cu instinctul ei de născătoare, că acest fruct al dragostei ei nefericite va avea un destin poate și mai spinos decât al ei. Și că această crudă nedreptate a pornit, firește, de la dânsa – undea greșit? Că e cu neputință să nu fi greșit ceva în toți aniiăștiacât l-a crescut în osteneala și îngrijorarea ei numai de mamă singură. Acum ce se mai poate face? se întreba, simțind cum încolțește în sufletul ei un început învrăjbit de disperare. A fost din partea lui o prostie pe care fiecare flăcău din satul lor ar fi putut s-o facă din neștiință. Dar inima ei de mamă înțelege:băiatul nu simte nimic pentru dânsa. Peste zile numărate, are să plece la învățătură și Aglăița are să rămână în casa ei până va naște. Și va trebui apoi să primească în lumina iubirii ei de bunică un nepot... ori un prunc străin? Că nu poate să creadă nimic din ceea ce iese din gura Aglăiței, lătită până la urechi. Și pe deasupra, cu mintea ei îngustă, niciodată, oameni buni, nu va putea să se ridice lanivelul judecății fiului ei, pentru că nu are de unde să se ridice!

Da, i-a scăpat ceva în toți aniiăștia. Și i-a scăpat cevaneiertător de însemnat, din care cauză viața băiatului ei ar putea să ia o turnură care arscufunda-o

într-o mlaștină a înstrăinării, a disperării...

Și căpruii eiumeziți se ridicară spre cerul
Ilicatincăi – în clipele acelea, alburiu de apatic, de parcă
se pregătea de înmormântarea golului său imens...

8.

Trebuie să recunosc: autorul are dreptate când
spune că mama nu avea motive să se bucure. Așa e, nu
prea avea. Dar, văzându-ne discutând pașnic, n-a dat
totuși semne de nervozitate sau de disperare, cum face
să se înțeleagă autorul. Ce mai putea face, sărmana, – să
ne izgonească pe amândoi în cele patru vânturi, că-n
casa viitoarei soacrenu m-aș fi dus să locuiesc – să mă fi
invitat cu onoruri regale!

Aglăița mă apucă strâns de braț:

– Dă-mi pâinea, mamă, că merg să-l hrănesc. Eu
cuiburile le-am săpat pe toate. Și vezi demai strânge
vreo două căldări, cănoi nu ne-am văzut demult și, dacă
suntem doriți, avem puțină treabă... Soțioara-mi din
amorul tinzii îmi înșfăcă și bagajul cu puținele boarfe:
N-ai în tolba asta niciun cadou de la oraș pentru mine,
măi Sănduță?

– Care cadouri? Ultima săptămână am dus-o
numai cu ceai și pâine de trei ori pe zi, ca să am banii

pentru bilet la autobuz.

– Bine că nu ești cheltuitor. Când ai să începi să lucrezi învățător, om strange bani pentru un *Moskvici* – să crape *podruștele* (prietenele) mele de invidie! Și, după o pauză care ne-a fost destulă să intrăm în tinda-bucătărie: Ele și așa au să plesnească de ciudă, că mi-am luat de bărbat un student care are să învețe copiii. Și, înșfăcându-mă de ostășelul gata să iasă din hibernare: Ce-am să faceu, măi Sănduță, fără ciomăgelul tău atâția ani? Nu mă poți lua și pe mine la Bălți? Zgâlțâi butelia, aprinse micuțul aragaz, puse în tigiaie: Roagă pe șefii ceia de-acolo să mă ia să mătur și să spăl podeaua în căminul cela al vostru. Dar să ne dea o cameră numai nouă la amândoi. Și am să te aștept, băiatule, cu mâncare caldă când ai să te întorci de la ore. Și, provocatoare, la ureche: Și cu păsărica fierbinte-fierbinte... să faci prăpăd dintr-înșă, că va fi numai a ta, norocosule!

Aglăița șterse cu un spălător mușamaua, ajunse de sub laiță un borcan cu castraveți murați, trase perdica cotlonului și scoase surâzătoare o sticluță cu un lichid gălbui, de-l puse cu un aer de învingătoare pe masă:

– L-am șparlit de la tata. Îi țuică din prunul nostru de după șură, unde... prima oară ai îndrăznit să-mi tragi chiloții, dacă-ți mai amintești. De fapt, i-am tras eu singurică, când am văzut că-ți tremură mâinile de emoție... Mănâncă. Eu merg în odaie să mi-o spăl în

lighean, că tare-i dorită, sărmana!

Ultima frază Aglăița o rosti, de parcă se pregăteasă urceun deal, înpiscul căruia o aștepta Sf. Petru s-o ducă direct în Paradis, iar eu constatai fulgerător că fraza e cu două subordonate – una finală, și alta cauzală, ultima urmând să fie izolată în mod obligatoriu prin virgulă. Așa ne vârase în căpățâne celor de la cursuri o profesoară tânără, un pic balcâză, care se purta cu fustiță mini, mângâindu-ne cu nedisimulată plăcere („Măi bouților (văcuțelor), dacă ați venit așa de proști din satele celea ale voastre, băgați-vă bine-n bostane ce vă spun eu acum, de vreți să luați la examene o notă de trecere”) la orele ei de analiză a frazei.

Numai îmi dusei a treia lingură cu cartofi la gură, că soțioara-mi însămânțată pe scara tinzii sta desfăcută pe cuptor:

– Du-te și ți-o spală și tu, scumpușorule, și trage zăvorașul la ușa tinzii, că de la mamele astea ale noastre te poți aștepta la orice dandana...

Mă executai cât se poate de rapid, pentru că diavolul începu să bată-n creierul meu cuișoare fierbinți, or, aveam ceva experiență – până la Aglăița, mă mai înfruptasem cu mierea sexului la căminul nostru pe parcursul ultimului an de școală...

Deci o lăsăm pe Aglăița să mai aștepte, în friguri, pecuptorul copilăriei și ghinionului meu și facem această paranteză, curioasă, poate, pentru tânărul cititor și, bătrânește intrigantă, s-ar putea, pentru cititorul

înclinat spre apus, ploiosul cu amintiri...

Pentru că plecasem să-mi continui învățătura în satul vecin și acei trei kilometri nu erau floare la ureche să-i frământîți în fiecare dimineață cu tolbulița cu cărți și caiete-n spate, direcția mi-a oferit și mie un pat în camera băieților de la căminul școlii – casa unui fost chiabur ridicat și trimis la tăiat pădure în Siberia, care, de altfel, l-a „găzduit” și pe un unchi de-al meu. Peste peretele camerei băieților, era cea a fetelor – ambele largi, cu câte zece-douăsprezece paturi cazone soldățești, dar cu pânze elastice, țipător scârțâitoare. Ultimul determinativ se cade a fi reținut, pentru că el urma să ofere un farmec deosebit orgiei colective, dacă, pe la miez de noapte, noi, băieții, am fi pătruns hoțește prin geamul din spate în camera fetelor. Dirigitorul acestor escapade era Mitrea, feciorașul președintelui de colhoz, aproape eminent al clasei, avînd un creier ușor sorbitor de științe exacte, dar și burdușit cu nebunii ce se cereau puse în practică.

Botezul acestor aventuri, de altfel cât se poate de periculoase, era cât pe ce să se consume într-o noapte de toamnă ploioasă, când Mitrea intră la noi – e de la sine înțeles, un fecior de președinte nu putea fi coabitant de cămin al unor coate-goale – cu trei sticle de țuică și zacuscă multă de la nunta unui verișor de-al său. Până atunci negustători de udătura dracului, ne-am îmbătat cu toții ca niște cârpe.

– Acum, căcăcioșilor, mergeți în fundul grădinii,

băgați două degete-n gât și borâți tot ce-ați băut, că nu putem intra la fete-n halul ăsta.

– Da' mâncarea?! protestarăm noi aproape în cor.

– Și mâncarea. Că vă mai aduc eu de hălit și mâine-seară.

– Fetele dorm, constatai eu cu tremur. Cum să le trezim la ora asta așa de târzie?

– Nu dorm, prostule, mă înfruntă Mitrea. Ne așteaptă să le fricționăm jucăriile și să le-o stricăm la unele, dacă n-or fi tare împotriva... Nu cumva ești virgin, măi Sandulache? Tu n-ai băut aproape nimic – rămâi aici. I-am spus curviștinei de Măriuca să deschidă fereastra dinspre livadă. Tu să te ții de mine, că am s-o rog să ți-o dea și ție.

– Dar mie... cine mi-o dă? își întinse gâtul a început de protest Georgel Moșneanu, cel mai robust potențialcurvar dintre noi, care înfulecase cele mai multe pahare, anunțând că nu-i pionier în ale suptului și că, mai an, bunelul său a câștigat un rămășag de la niște consăteni de-ai săi, sărind șanțul după un kil de țuică, pe care l-a dat pe gât cu mămăligă și jumări de porc afumat.

După procedura cea nesuferită din fundul grădinii, Mitrea ne-a ordonat să ne spălăm căpățânile înfierbântate cu apă rece la fântâna de peste drum. Reveniți în cameră pe vârful degetelor, ne-am frecat vârtos bostanii cu șervetele, după care urmară ultimele instrucțiuni înainte de atac:

– De Aurora nu se atinge nimeni, că-i ibovnica profului nostru de fizică, e clar?

Toate capetele ude se înclinară, iar eu înghețai, ca dracu-n furci:

– De unde știi tu asta?!

– Eu pe toate le știu, măi Sandulache. Dar... nu cumva ești înamorat de dânsa?

– Fac teme la franceză împreună – mai știi? îndrăzni să se bage Exman, feciorul prost al unui evreu-vânzător deștept de la un magazin din Hertza, care, inexplicabil de ce, își dase odrasla să învețe în școala noastră, când românii herțeni se treziseră peste noapte, în primul an după război, cu școala convertită în rusă.

– Tu, ovreule, n-ai dreptul să te duci cu noi în dormitorul fetelor, clar? urmă alt ordin al lui Mitrea.

– De ce, mă rog? sughiță galben Exman.

– Pentru că... puțuca ta nu-i ca a noastră, clar?

– Dar cum îi? răsunară glasuri cârpite de curiozitate.

– S-o arate și-ți vedea, urmă alt ordin, de-acum colorat cu rânjet strâmb.

Exman se ghemui, ca un condamnat la spânzurătoare ce nu suferă amânare. Toți pârlitii cu capetele ude își pironiră ochenele pe cele două lăbuțe în friguri cu care ovreul își acoperi cuibul cu zestrea germinatoare. Pauza era penibil de stânjenitoare. Cineva trebuia s-o stranguleze cumva și acela nu putea fi, în afară de Mitrea, decât Georgel Moșneanu care își

avea mușchii cei mai oțeliți:

– Am auzit noi că voi, ovreii, la naștere, le tăiați băieților pielea împrejurul cocoșelului. Al tău e tot așa? Dă pantalonii-n jos și arată-ni-l, bre...

9.

Mă angajasem – vă mai amintiți? – să vă vorbesc eu despre mama Catinca, pentru că, de v-ați mulțumi numai cu ce vă spune Săndel despre dânsa, acest personaj ar rămânea o schemă palidă între copertele cărții.

Băiatul minciunește totuși că femeia n-a dat niciun semn de supărare văzându-i pe amândoi discutând, cum scrie dânsul, pașnic. Auzind-o pe prostălancă uimindu-se sincer că Săndel va învăța la școală copiii, simți că i se ridică un nod în gât, de-o smulse de pe scaun. A apucat o vadră deșartă din colțul prispei trecând drumul spre fântâna lui Budeanu. Și-n timp ce zgâlțâia lanțul („Ce mă canonesc eu atâta, Doamne Dumnezeule? – n-ar fi mai deștept din partea mea să trimit vreun staroste la Catrina ca să-i logodim? Dacă fac asta, ieșim și din gura lumii...”), ochii ei își picurau suferința în oglinda fântânii...

A stat așa preț cât ți-ai bandaja o rană nouă și, când simțică-i secară lacrimile, scutură înfrigurată din

capu-i fierbinte de pe care alunecase spre ceafă baticul: din oglinda limpede a fântânii, o privea Todirel! Todirel al ei, „chipos, cu mustață gălbuie”, cum îi zise pe-o pagină ceva mai la început fiu-su, naratorul („Văileu, da' cum se poate?!”), continuând să se uite-n ochii ei, fără să clipească!

Femeia își trase cu douădegete tremurate baticul spre frunte („Da' ce mai vrei tu, măi Todirel, de la mine? M-ai lăsat de răsul lumii după noaptea ceea nebună de dragoste – mă rog, eu nu puteam să mă supăr, că ți-au pus cătușe soldații ceia ruși și te-au dus, dar n-ai putut tu, băiatule, până a-ți lega soarta de rusoaica ceea slăninoasă, să-mi trimiți măcar două-trei rânduri pe-un petec de hârtie? Ca să am ce le răspunde femeilor, când mă ischiteau, burtoasă cum eram.Să le fi spus și eu că Todirel al meu n-a uitat de mine – trebuie să am răbdare să-l aștept, pentru că deocamdată nu-i posibil, că nu-i dau drumul, dar, cum are să poată fugi din gropile celea adânci cu cărbuni, are să ajungă cumva – suit pe vagonul trenului, pe jos, prin păduri, pe unde se poate – până-n Ilicatinca noastră. Găseam eu unde să te ascund, ca să nu te prindăiar bandițiiceia, până se mai potoleau toate, că s-au potolit, până la urmă, – doi dintre voi, cei prinși în noaptea ceea blestemată, nu s-au întors la neves... iubitele lor și acum au gospodării și-și cresc copiii împreună?”).

Se desprinsese de colacul fântânii,zdruncinată, și prinse, cu furie parcă, să învâрте coarba, de scoase vadra

cam pe jumătate, deșertând-o în vadra sa. A stat așa, cu privirea împrăștiată spre căsuța ei, până i-a văzut pe amândoi intrând în casă („I-a făcut farmece sluta... Aș fi nebună să cred că-i-a fost dor de dânsa...”)

După care, picioarele ei zvelte, frumoase ca-n tinerețe, trecură drumul, urcară cu poticneli, prin troscotul ogrăzii, cărarea, de parcă n-o duceau spre prispa ei, ci spre o alta, străină, potrivnică. Ridică vadra sus și, lăsată-n pirosirii, o înclină spre gura-i cu arsuri. Bău, cu înghițituri de pisică însetată rău, până simți că se răcește toată. Se așază alături, pe prispă, spunându-și că n-are puteri să mai strângă cartofii ceia după nor... („Cum să-i zic eu de-acum înainte? Că chiar nu-mi vine să-i spun nici într-un fel, amărâta de mine...”).

10.

N-am terminat să vă povestesc cu ce s-a soldat escapadaceea cu pătrunderea, în smoala nopții, prin fereastră, în camera fetelor, colegele noastre de la cămin.

Terminasem cu ordinul ce i-l dase Mitrea ovreului Exman:

– Am auzit noi că voi, ovreii, la naștere, le tăiați băiețelilor pielea împrejurul cocoșelului. Al tău e tot așa? Dă pantalonii-n jos și arată-ni-l, bre...

Colegul nostru cu robustă rădăcină israeliteană, dar găurită de viermi pionier-comsomoliști, părea

împietrit iremediabil în poza cea de condamnat la defăimare. Pauza continua să-și curgă, nesuferită, saliva și atunci iar interveni Georgel Moșneanu, respirând cu zgomot pe nările largi, de obicei, în clipe de nervi întinși strună:

– Tu ai auzit ori n-ai auzit, măi Exman, care a fost ordinul?

– Nu v-o arăt, să... să știu că mă omorâți, sâsâi periculosovreul. Și chiar azi plec la Herța să-i spun lui papa să vină la școală – las' să...să știe și directorul ce faceți voi la cămin la miezul nopții...

Amenințarea era penibilă pentru întreg detașamentul de potențiali donjuani nocturni. Cu directorul școlii noastre, Alexei Ivanovici Scutelău, nu era de glumit – pentru trei lipsuri nemotivate-n lună, îți lipea ordin de exmatriculare pe tabla de anunțuri, dar mite pentru treburi de-astea ce miroseaua celulăde pușcărie?!

Capetele ude alunecară dezamăgite spre podeaua din scânduri cârpite, apoi, rând pe rând, își întoarseră monitoarele șifonate spre inițiatorul chefului cu sfârșit rușinos din acea seară, dar și al sexului în grup care, iată-iată, începe să producă fisurideloc dorite în fază incipientă.

În tot acest răstimp consumat fierbinte în groapa acelei pauze, Mitrea, cu ochii lui îngustați de lup încolțit, și-a tot sfredelit colegul israelitean și, pentru că el fusese generalul care elaborase tactica săvârșirii

atacului de noapte asupra celor cincisprezece cetățui din camera vecină, pentru că el urma să dea și semnul asaltului geamului cu zăvorașul tras, ne anunță solemn:

– Am fost trădați, măi fraților. De azi înainte, veți ști că între voi e un Iuda care... e capabil să vă vândă când viața vi-e mai dragă. V-am salutat și am plecat! Cred că n-ați uitat că mâine, la prima oră, avem cu Alexei Ivanovici compunere? Care e tema, măi Sandule?

– Tema colectivizării în poemul „Țara mea” de Emilian Bucov, raportați fără ezitare.

– Bravo, bre! Tu în compuneri ești cel mai tare. Mitrea își săltă fundul a avertisment: Dacă te mai văd că-l lași pe ovreul ăsta să copieze, iei la bot! Așa-i, Moșneanule?

– Așa-i, îi oferi sprijinul Georgel, ia la bot numaidecât!

– Și să mai încercați vreodată să-i mai publicați în gazeta de perete poeziile lui căcăcioase! trecu la altă amenințare fiul președintelui. Și, întorcându-și gura cu strâmbătură sarcastică spre țintuitul la stâlpul infamiei: tu primul ai ridicat mâna, măi leșinatule, când Scutelău ne-a întrebat dacă cineva dintre noi scrie poezii. *O, Lună cu fața rotundă! De ce nu cobori tu la mine?* Măi Sandule, ție nu ți-a fost rușine să-i publici versurile astea tâmpite în gazetade perete? Că tu ești redactorul, nu? Iar tu, măi Georgel, – pretinzi că ai talent de pictor, dragă Doamne! – i-aimai zugrăvit lângă rahatul cela de text o lună cât o râșniță și o răchită pletoasă! Sunteți niște proști

amândoi – de ce trebuia? Lasă-l să scrie ovreiește – de ce compune asemenea tâmpenii în limba română?

– Eu îmi scriu versurile în limba moldovenească – să știi! izbucni, roșu ca racul, Exman. Nu ți-a lămurit destul directorul că româna e limba celor de peste Prut?

Duelul începu prompt să aburească putoare politică și Mitrea, cât e el de Mitrea, o lăsă mai moale:

– Voi auziți ce spune colegul ăsta al nostru de clasă? Voi care aveți certificate de naștere, ca și mine, de români, nu mai vorbiți și scrieți românește, bre, dar moldovenește!

– Dar manualele? prinse la curaj ovreul. Nu învățăm din manuale de limba și literatură moldovenească? Ei, acum ce zici, Mitrea, dacă te ții așa de hâtru?

– Las-o baltă, măi Exman, se ridică să plece fiul dirigitorului țăranilor din cele trei sate, pedepsite într-un singur colhoz. Din câte știu eu, taică-tău are liceu terminat la români.În 1945 ai apărut pe mapamond, nu? Presupun,papa al tău a comis o greșeală de neiertat... când și-a pulverizat în maică-ta semincioara în anul terminării războiului...

Noi începurăm să nechezăm sonor, dar Mitrea ne făcu semn nervos și amuțirăm fulgerați:

– Îmi pare rău, că și-n noaptea asta veți dormi virgini, cum v-au făcut mamele, însănu-i culpa mea. Dar, dacă măcar unul dintre voi știe ce le fac pușcăriașii,în celula lor, ticăloșilor care nimeresc acolo

pentru viol, colegul vostru ovreu ar merita să rămână tare mulțumit din partea voastră pentru că-i gata să ne trădeze pe noi toți...

După ce Mitrea părăsi câmpul primei noastre înfrângeri sexuale în grup, răsuflarăm cu toții ușurați. Dar nu și cu tărtăcuțele pe deplin limpezite, pentru că eu fusei primul, care scuturai a nedumerire din coama netunsă:

– Mitrea al nostru a vorbit tare cețos...

– Și eu n-am înțeles nicio plească, făcu Moraru, cel mai bățos dintre noi la matematici.

– Ia stați, bre, că eu am auzit cândva ce le fac...de la un consătean de-al nostru careșezuse vreo trei ani în pușcărie pentru un tăbâltoc de grăunțe furat de la aria colhozului... Și Georgel se blocă.

Și pentru că alunecarăm într-o pauză de tot proastă, eu îl ghiontii pe Moșneanu, îndemnându-l mușește să continue. Acela mă ghionti, la rându-i, că eram să mă prăvăl peste poetul nostru israelitean care avea o mutră de iepure hăituit de vânători cu arme *Kalașnikov*:

– Ce vrei, măi Sandulache? Dacă vă spun ce fac pușcăriașii din celulă cu întemnițatul pentru viol, ovreului ăsta al nostru îi crapă inima și... cine răspunde pentru asta, bre?

Și-atunci, altăpauzănesuferită se prăvăli peste băieți, unii dintre care începuseră să clipească, ca niște motănași fătați înaintea sorocului, pentru că noaptea

înclina după miez.

– Îl bat la pielea goală ori ce? se auzi o voce leneșă.

– Poate că-l bat, dacă nenorocitul... se împotriveștesă i se facă treaba ceea tare rușinoasă, răspunse Georgel, răsucindu-și buzoaietele într-un rânjet ce-i scoase lui Exman două gemete pe carele storcea, pe timpuri, scaunul lui Iuda celor torturați...

11.

Se simțea răscolită Catinca. Culese scăunelul cu treipiciorușe din pragul bucătăriei de vară și se duse tocmai în fundul grădinii, sub nucul bătrân pe care, din spusele bunicii care nu mai e, părinții îl sădiser după nuntă, la nașterea fratelui ei mai mare, Alecu. Care luptase în armata română contra rușilor, dar, după armistițiul din 1944, vânat în drum spre casă de soldații ruși, a fost trimis în Siberia, într-un lagăr de prizonieri români unde a întâlnit-o pe Dașa. Așa și n-a mai aflat nimeni nici până acum ce slujbă avea cumnățița ei în lagărul acela, dar contează? Alecu, rebotezat Alioșa, i-a devenit Dașei soț și a rămas pentru totdeauna să-și toarcă destinul într-un orașel unde-s nopțile albe. Ne oprim aici deocamdată la capitolul Alecu-Alioșa.

Revenim la nucul încărcat și cu alte amintiri, de

tulpina căruia și-a rezemat scăunelul Catinca, oftând oarecum ușurată. Cu toate că de o adevărată ușurare nu știu dacă e cazul să vorbim.

Și, ziceam, și-a rezemat scăunelul, își trasemai bine poalele rochiei pe genunchi, proptindu-și spatele de lemnul drag. De micuță, tot pe scăunelul ăsta meșterit, pesemne, de bunelul Nicolae, i-a plăcut să-și toarcă gândurile sub cerul prietenos de vară și sub ramurile acestui pom, crescute sălbătăcește până aproape de pământ.

În seara cea de pomină, când părinții plecaseră amândoi la o cumătrie a unui văr de-al tatei din Culiceni, văr care se căpătuiuse cu un băiețel nou-născut, Todirel îi deschise porțița când amuțiseră de-acum pașii tinerilor spre clubul din centrul satului, unde doi flăcăuani chemați la cătănie invitaseră tineretul la bal. Obicei ce prinse rădăcină de sute de ani în Ilicatinca. Atunci domnișoarele satului încremeneau cu fioruri la ferestre așteptând să le bată-n ușă flăcăii invitându-le la joc. Pentru că ar fi fost de neînchipuit să ai tupeul ca să treci pragul clubului, neînsoțită de vreun cavaler! Cele cu sânii porniți să dea în pârgă nu-și făceau mari griji, pentru că pe ele le preferau flăcăii aproape de toate vârstele. În special, cei cu febra însuratului.

Câte ore îndesate cu morală veche și mai nouă făceau pentru ele diriginții claselor a VII-a și a VIII-a, dacă degeaba. Pudorii de pe timpul când era bunica fată i se retezase aripile odată cu venirea tancurilor

„eliberatoare” din 1940 și fetișcanele-școlărițe se măritau înaintea surorilor lor stătute fără niciun fel de remușcări. Și labalurile de la club puștoaica tot se grăbeafără să-și facă probleme, lăsându-și surioara înaintată-n vârstă să-și toarcă mâhnirea cu ochii scurși spre poartă.

Cum reacționau părinții? Tații o făceau pe filozofii muți, iar mamele: „Ce vrei tu să-i fac, copilă? S-o las și pe dânsa să îmbătrânească fată mare? N-ai ascultat când te rugam să te duci după...? Și ce dacă era prea gras? De nu-ți încăpea între picioare, te întorceai tu cumva să-ți poată face!”

Vă spuneam: Todirel păși cu luare aminte pe cărărușă șibătu în ușă. Catincuța ieși zglobie, învelită într-un hălățel albastru, fără broboadă și alunecă în brațele flăcăului.

– Părinții s-au culcat?

– Sunt duși la cumătrie – cred că se întorc spre dimineață...

Todirel trase adânc în plămâni aer dulce, expirându-l cu putere, ca un mânzoc cu țâța-n gură:

– În sfârșit, dă norocul și peste noi!

Copila își slobozi mâinile, încheindu-i ultimul nasture de la cămașă de sub bărbie:

– Despre ce noroc vorbești, măi Todirel?

Flăcăul o trase spre sine, sorbindu-i gura cu lăcomia unui flămânzit după greva foamei și săltând-o în brațe. Apucă, din mers, cu două degete țolul de pe

prispă și-n trei pași lungi, repeziți, ajunse la rădăcina nukului. Așternu în friguri țolul sub crengi, se lungi gâfâind, culcându-și iubita pe pieptu-i dezvelit.

– Ți s-au rupt doi năsturei la cămașă, rosti șoptit Catincuța, furnicăndu-i flăcăului buzele cu petalele gurii ei fierbinți.

– Ai să-mi coși alții... După ce te fac femeia mea sub nucul ista... Și prinse, în tremur, a-i dezbumba bluzița...

12.

Hai că n-a mai ieșit cum trebuia la ora ceeaalunecată după buricul nopții. De vreme ce ne părăsise Mitrea, inițiatorul și organizatorul acelei aventuri, ea pieri în fașă, pentru că băieții, moleșiți, căscau pe bune. Și Exman scăpă basma curată, pentru că Georgel, cât era el de Georgel, dar, în absența odraslei președintelui de colhoz, nu avea curajul să ducă la îndeplinire o asemenea riscantă și delicată acțiune. Eu propusei să stingem lumina ca să dormim și băieții acceptară, fiecare îndreptându-se spre culcușul său. Numai Exman, ca un iepure rănit, își târșâi sandalele, topindu-se prin deschizătura ușii. Moșneanu ce-și avea patul lângă al meu, după un scuipat de minut lungit, îmi trase plapuma:

– N-a șparlit-o la babacă, Sandule?
– La ora asta? Ovreur se teme și de umbra mâții.
– A ieșit cu udul, se auzi o voce dinspre peretele din sud-est.Sau, dacă s-a scăpat în pantaloni, s-a dus să se grijească la fântână...

Eu îmbrățișai altă opinie:

– A ieșit să admire luna, băieți. Să mai nască o strofă despre regina cu fața rotundă.

– E o fire poetică ovreur, bombăni moale alt glas, de-acum dinspre peretele din nord-est.

Se auzi zăvorul ușii din antreu, semn că Exman se întoarce la colegii lui iubiți.

– Să-l trimtem în mă-sa și... să-l lăsăm în pace – e clar? zângăni autoritar, în maniera lui Mitrea, ordinul lui Moșneanu. Și, către ovreur, care intră, oprindu-se să-i găinățeze fruntea o rază de lună, curgând prin fereastră: De data asta te iertăm, măi Exman. Dar, dacă ne pârăști papei și află educatorul sau Alexei Ivanovici, te regulăm toți la sigur – e clar?

Poetul feței rotunde a lunii trecu precaut, dar mut spre patul lui și asta nu-i plăcu defel lui Georgel, pentru că dânsul, pe lângă mușchii cei mai bățoși, mai avea și funcția onorabilă de șef al camerei băieților, pe care și-a atribuit-o singur:

– Măi, eu parcă n-am auzit să cotcodăcești nimic?

– Mi-e clar, Moșneanule, răspunse răgușito-gătuit ovreur,covrigându-se pe pat, fără să-și scoată pantalonii.

În tăcerea obosită rău, răsunară primele

sforăituri. Simții că și eu mă scufund într-o toropeală de prunc după scaldătoare, când, de-odată, o labă-mi apăsă obrazul, iar urechea mi-o fripse șoapta fierbinte a vecinului:

– Nu adormi, Săndulache, că ne-așteaptă Măriuca...

– Ești nebun? mă ridicai într-o rână, buimac de-a binelea. Mă...măriuca e ibovnica lui Mitrea – nu știi?

– Știi, mă... Și vorbește mai încet...

– Ea i-a promis lui Mitrea că-i dă...

– Ne-a da și nouă. Măriuca dă la toți. Și-mi suflă în ureche îngroșat: Nu-ți mai lua pantalonii și mergem desculță, ca să nu-i trezim pe proștii ăștia...

Ne strecurarăm spânește printre paturi, ieșirăm și țopăirăm, tupilându-ne, până la geamul dinspre nord-vest. Georgel îl deschise ușor cu unghia degetului mic, se ridică în mușchi și alunecă în paradisul râvnit. Scoase apoi capul făcându-mi semn să urc. Mă înșfăcai cu labele desperate de pervaz, buricându-mă pe degete, dar mușchii ce nu-i aveam refuzară să-mi salt fundul.

Moșneanu, scrâșnind, mă prinse de guler, trecându-mă prin gura ferestrei deschise larg. Chiar la doi pași, se zbătu-n pat o cămașă verzuie ce ne întrebă cu șoptit de miere:

– Dar unde-i Mitrea?

– A trimis taică-său după el *bobicul*

[automobilul]și-a fost nevoit să plece. L-am adus pe dânsu-n locul lui. Vezi tu ce faci, că-i virgin...

– Virginul să mai aștepte. Dezbracă-te și vino.
Georgellă să să-i cadă lenjeria intimă a
trunchiului, aterizând direct pe perna respirândă
acolegei de clasă:

– Tu uită-te, Sandulache, și învață...

N-am reușit să învăț mai nimica din acea scenă ce
mi s-a întipărit cu friguri într-un singur exemplar în
memorie, pentru că Moșneanu, după o zvârcolire de
două chibrituri aprinse pe jumătate, gemuînfundat și fu
expediat imediat dintre cele două ispите inferioare:

– Haide, virginule, vino la nănașica Măriuca să-ți
facă botezul...

13.

Cum le mai cârpește naratorul ăsta al meu,
mămulică Doamne! Măriuca ceea n-avea cum să-îfacă
botezul sexual – mă ierte evlavioșii, pentru că am
alăturat aceste cuvinte incompatibile. Nu avea cum,
pentru că i-l făcuse Agripina când era prin clasa a VII-a,
vecina lui din mahala, o fată bătrână, care-l chemase
într-un amurg păcuros de vară la căsuța ei de sub
pădurea Buhăieților. Până atunci, îi dezvirginase pe toți
colegii lui de clasă și el știa bine asta, mangositul! În
clipa de față, am senzația stranie că el însuși a mai
mărturisit-o într-un roman care nu l-a scris cu mine.

Spunându-vă că minciunește, nu mă declar numaidecât potrivnicul lui. În seara ceea, când dispăruse pe neprins de veste din curte fără să-i spună, cum avea obiceiul s-o facă, Catinca l-a tot strigat și căutat la vecinii cu camarazii lui de taifasuri și, în sfârșit, frântă de oboseală și necaz, seretrase cu scăunelul la rădăcina nucului. Ca și în clipele astea când amintirea a gonit-o hăt-hăt spre ultima ei noapte de domnișoară neprihănită...

– Ai să-mi coși alții, îi spuse flăcăul, taur încăpățânat, că-i sărise doi năsturei de la cămașastrângând-o la piept. După ce te fac femeia mea sub nucul ista...

– Da' nu se poate, Todirele! îi prinse mâna ce-i descheia bluzița. Numai după ce facem nunta, dragule. Ți-ar plăcea ție să îmbrac rochia de mireasă pe un corp pângărit?

– Nu e păcat. Pângărit de mire, nu de altcineva. Și-i scoase smucitsânii – doi bulgărașide omăt virgin de pe creste de munte.

– Dar cum voi merge cu tine în fața altarului? Și-i țâșni lacrimile, de încremeni flăcăul cu mamelonul în gură.

– Toată săptămâna m-am ascuns în pădure cu băieții. Dacă mă prind, nu mai vii tu la mine-n Donbass, unde-o fi acolo, de nu-ți fac un copil... Și o răsuci sub el, desfăcându-o...

Acum, cu ochii cerniți peun petec al cerului ei cu

flamuri de nouri zdrumicați din acea zi, se întreba: de ce anume azi, când s-a întors din Bălți băiatul cu vestea cea bună, i s-a arătat în oglinda fântânii Todirel? Todirel al ei. Da' nu mai este al ei de șaptesprezece ani! O singură noapte i-a aparținut. Când i s-a dăruit, martore tainice fiindu-le stelele, multele stele din cerul Ilicatincăi, care i-a acoperit întâiul păcat. Bindecuvântându-l? Ori dăruindu-i-l, ca pe un blestem?

I-a aparținut cu lacrimi pe așternutul unde-i sunt picioarele acum. Și apoi, pe patul lat din casa cea mare, pe cearșafuri curate. Căci, după ce se duse la bucătărie și, în dureri, își spală corpul alunecat în tină, se întoarse spăsită, făcându-i semn s-o urmeze. Îl îndemnă moale să se grijească și el, după care trecură în odaia cu aer amărui de busuioc. Catincuța aprinse candela și, despuiată, se vârî în așternut. Todirel i se uită în ochii deschiși și limpezi – două surâsuri lăcrimate căprui ale cerului satului lor în april:

– Ești hotărâtă?

– Sunt. De ce mă mai întrebi? N-ai zis că ți-l dorești?

– Așa e, căzu pe gânduri Todirel. Și, dacă mă prind și mă duc, cine-l crește?

– Îl cresc singură, dragule. Și am să te aștept să mai facem doi-trei. Numai să te întorci, numai să te...

Ultimele sunete se pierdură în gura iubitului, care o adună la pieptu-i s-o frângă. Și se dăruiră până la înspicarea zorilor, topindu-se unul în celălalt, ca două

doruridescătușate, mistuitoare.Căror Domnul le hărăzise a-și purta destinul prin hățişuri din care, înfruntându-le, ori te lași, până la urmă, învins, ori ieși

din ele mai luminat, mai hotărât să le iei pe toate de la început.

Furnicile întunericului îi învăluiră căsuța cu cele două ferestre ce-o moștenise după moartea părinților, ca fiică mezină ce era, iar în odaia fără cuptor ce slujea de casa cea mare („L-o fi târât direct în pat, târfulița, fără să-i dea, mai întâi, ceva de mâncat...”)întârzia să se aprindă lumina. Acolo așternuse Aglăița patul încă de săptămâna trecută, așteptându-l să se întoarcă de la examene. Are să întâlnească băiatul la institutul acela fete mult mai frumoase, își zicea Catinca, înviorându-se parcă, și atunci... Și atunci, ce? Are să-și aleagă una, să-i placă, că-i băiat frumos, – cum să-ți trăiești viața, și încă învățător de școală fiind, cu o slută ca asta?Care s-a așternut și sub verișorii Stavrat?Dar l-a îmbrobodit pe Sănduță al ei s-o ia!...

14.

Cu Măriuca am trecut cel mai încărcat stagiul de friguri incipiente erotice din viață. Și la numai șaptesprezece ani! Asta nu înseamnă că, dacă-mi va citi

rândurile ce urmează cosângenii de vârsta mea, trebuie să procedeze ca mine! Să-i ferească Domnul de așa ceva! Nu-i de ajuns că m-am încărcat eu de păcate?

După ce mă scurse de vlagă până la surâsul înfricoșat al zorilor, mă eliberă, șoptindu-mi umed în covrigul urechii: „Să vii în toată noaptea. Că-mi faci mult mai bine decât Mitrea și Moșneanu...” .Și mă puse să-i jur că am să mă țin de cuvânt.

Ia, prost! Eram peste seamă de mândru: să mă prefere Măriuca pe mine! Riscul însă era mare – să aștepți până nu-și pornește motorașul nasului Moșneanu, să te târâi în genunchi printre paturi până la ușă, s-o deschizi cu capul, încolțit de spaime, și, pe vârful degetelor, să ajungila geamul sub care, necuratului îi plăcuse, era patul cu pânză elastică al Măriucăi. Însă cazna cea oribilă era să-mi urc fundul, alunecând cu opinteli peste pervaz, – pentru a-mi oțeli mușchii, de câteva ori pe zi, chinuiam bara pe terenul sportiv al școlii.

Dar îmi călcai jurământul chiar în ziua următoare, pentru că-mi veni rândul să îngrijesc – și în pereche cu ovreul Exman! – de ferma de porci a școlii, încât revenii la cămin leșinat de oboseală și adormii imediat de cum cuibării urechea-n pernă. Pentru că Alexei Ivanovici, după ce terminarăm de hrănit cei peste treizeci de porcălai cu sârmă-n bot și de curățat podeaua până la strălucire, ne puse să cărăm cu spatele două

grămezi de lemne și să le stivuiam frumos într-un șopron, proaspăt construit.

Era un gospodar exemplar directorul Scutelău.

Tot satul știa că-i ferma lui. Și noi, de asemeni, dar n-aveam voie să vorbim despre asta. Ea trecea drept fermă a școlii noastre dragi care ne îndestula cu carne proaspătă la cantină. Ce-i drept, la sărbătorile sovietice, în farfuriile noastre cu cașă din arpacaș mai nimerea câteun sfârc de ureche, iar dacă se nimerea să poftească vreo inspecție de la raion – și tov. director știa la sigur c-o să vină – străchinile noastre cu felul întâi de la prânz se umpleau cu ciorbă grasă, fiecare învrednicindu-se cu un os de copită patrupedă. Și, dacă cei cu inspecția mai doreau să viziteze și ferma – capul școlii era pregătit și pentru asta – feliile roz de mușchi erau scoase din congelatoare, puse la pachet și strecurate cu nevinovată discreție în portbagajul mașinii inspectorilor. În rest, numai Alexei Ivanovici și, poate, soțioara lui cunoșteau cu precizie ce soartă aveau rămătorii după sacrificare.

Îmi amintesc, când, după ce isprăvirămlucrul și ne închinaram să plecăm, tov. director, în loc de „Mulțumesc, băieți”, îl întrebă pe colegul meu:

– Tu, măi Exman, mai scrii versuri despre lună?

– În ultima vreme, Alexei Ivanovici, n-am prea avut inspirație, dar, dacă îmi cereți D-voastră, mă apuc chiar azi să...

– Las-o pentru zilele următoare, zâmbi părintește

directorul, tipărindu-l pe umăr. Că îi fi obosit zdravăn, nu? Voi, ovreii, nu prea sunteți obișnuiți cu munca noastră, dar asta-i situația...

Situația fusese-n ziua ceea cu adevărat parșivă. Pentru mine, mai ales. Pentru că Exman căzu de câteva ori în cur pe podeaua băligoasă, după care se covriga pe iarbă, văicărându-se că nu mai poate, iar la căratul lemnelor grosul opintelilor îmi reveni iarăși mie, nenorocitul, încât, când ajunsem în vârf cu stivuitul, îmi leșinară de tot brațele („Ce caști gura la mine, puturosule, și nu mă ajuți?!”).

Rămași numai în doi, când traversam părculețul din fața școlii ca să ieșim la șleahul prunduit, Exman mă ghionti, împungându-mă balcâz:

– Eu te-am văzut as’-noapte cum te târai *poplastunski* [pe brânci] spre ușă... Măriuca-i o stricată – se... și cu băieții din sat. Vezi tu ce faci: dacă te află Mitrea ori Georgel, o pățești rău...

Îi mulțumii în gând, dar cu ciudă, ovreului pentru sfat și-l rugai blând să nu sufle nimănui despre asta. Și, când ajunsem în dreptul clubului, îl îmbrățișai galeș de umeri:

– Am să fiu de-acum înainte mai atent...

– Tu n-ai de gând să te lași de Măriuca? se răsuci spre mine colegul și-i citii uimirea speriat-ovreiască în ochii rotunzi. Ce-ți face ea așa de bine, măi Sandule, că nu poți să te lași de dânsa?...

15.

N-a miluit-o Domnul nici să îmbrace rochie de mireasă, măcar așa, pe corpul pângărit de mirele din visele ei segmentate, nici să se înfățișeze cu Todirel de mână în fața altarului. Numai inima ei știe ce lacrimi s-au zbatut în găvanele suferinde ale ochilor cât l-a purtat în pântec. Că, după ce l-a adus pe lume – o, binecuvântată ușurare dumnezeiască! – nu i-a mai păsat de nimica. Îi lipsea în căldura brațelordoar când adormea în covățica-leagăn. Nici maică-sa, Ghinuța, nu putea s-o înduplece să i-l lase măcar pentru vreo juma' de ceas – nu, îl înfășa în pelinci curate șise duceau împreună după cumpărături sau să ia seama de cele două capre pe care le slobozea din pripoane de câteva ori în zi să mai ciugulească frunze din frăsânetul de la poala Dealului Ursului.

Ce știe Sandulache? Aproape nimic! Din spusele lui, o singură dată, a doua zi, după prima sosire cu familia din acel Donbass, Todirel i-a călcat Catincuței în bătătură. Pe naiba! În cele două săptămâni câta stat la maică-sa cu rusoaica și cei doi dolofani ai lui, rar când scăpaprilejul să nu se apropie de gard când Catincuțaplivea sau prășea în grădină:

– Auzi Catincuță?

– Aud...

– Tot rodește doar peste un an nucul acesta al nostru?

– Nu-i nucul nostru – îi nucul meu.

– Lasă tu... Din noaptea ceea, după care m-au prinsșim-au dus, ne aparține la amândoi – numai el a știut de păcatul nostru...

– A știut tot satul, măi Todirel... Și rușinea am tras-o numai eu... Ar fi putut fi toate mai ca lumea, dacă mi-ai fi trimis măcar un petic de hârtie să știm cu toții că ești viu...

– Dacă nu s-a putut, măi femeie, – nu înțelegi că nu ne dădeau voie să trimitem scrisori?

– Nu te cred. Vasile al lui Marcu cum îi trimitea Vioricăi? O dată în juma' de an, dar îi scria...

– N-am nimerit în aceeași brigadă cu Vasile, dar, oricum,nu-mi vine să cred...

– Da' tu întrebă-l – de ce nu-l întrebi?

– N-am cum – e mort de câțiva ani. S-au pierdut atunci într-o galerie ce s-a prăbușit peste vreo cincizeci de români din părțile noastre...

– Și tu?

– Stam în pat în zilele acelea cu o pneumonie. Îți pare rău că n-am pierit și eu?

Fosta sa iubită se îndreptă din șale, lăsându-se pe o vadră cu gura-n jos:

– Nu-mi mai pare rău, măi Todirel, măi. E păcat să-i dorești cuiva moartea. Cu atât mai mult... Și se

închise, cu ochii pierduți în movilița de buruiian proaspăt de la picioare.

– ... să i-o dorești unui ticălos ca mine, care te-a lăsat îngreunată și s-a pierdut în lume.

– Așa e. Și te rog să te duci la copiii și rusoaica ta și să mă lași în pace.

Omul își mută greutatea unui picior pe celălalt, cercând să potrivească orizontal un ostreț ce se desprinse de chingă:

– Vorbești cu mine, de parcă ți-aș fi dușman, nu tată al copilului tău... L-ai crescut singură – e adevărat, dar ce vină purtăm noi că au venit peste satele noastre rușii cu tancurile? Mai bine plecam și eu peste Prut cu prietenul meu, Petrică al lui Ilie-al lui Marcu, că mulți consăteni, știi doar, și-au părăsit gospodăriile și-au fugit de ciurma roșie.

– Frumos băiat Petrică... Verișoara ta, Ilinca, era îndrăgostită de dânsul...

– Știu. Și el n-o pierdea din ochi când învățam la școală. Dar Dumnezeu n-a vrut să fim cumnați...

Femeia se ridică, înșfăcând sapa de coadă, hotărâtă parcă să pună capăt discuției:

– Lasă-l tu pe Dumnezeu în pace! El dă deopotrivă minte și voință la toți, dar îl lasă pe fiecare în parte să le folosească cum crede că-i mai bine. Ce vină

poartăDomnul că v-ați nimerit a fi niște neputincioși?
Todirel se întoarse spre ulicioara de unde putea

să apară vreo ureche curioasă, apoi:

– Nu-l vorbi de rău pe Petrică...Nu se aude nimica de dânsul – o fi pățit ceva, săracul, ori s-o fi ascuns de KGB-ul acela al lor din România, că, am auzit, îi vânează și acum pe ai noștri și-i dau pe mâna rușilor...

– N-am eu de ce să-l vorbesc de rău... Și, răstit, de parcă omul se pregătea s-o ia din nou în brațe și s-o care sub nuc: Ce tot sucești ostrețul cela – nu vezi că a putrezit și a ieșit din cuie?

– Cum să nu văd? Au să cadă degrabă toate, dacă nu se găsește cineva să le bată câte-un cui...

Femeia își lumină fața frumoasă, năpădind-o râsul – unul cum nu-i scuturase sânii plini de când erau în pârghă:

– Și mie nu mi-ar strica vreunul, dar n-are cine să mi-l bată!...

16.

Nu putea să spună mama mea așa ceva! Nu eu, ci autorultoarnă la minciuni: nu era capabilă mama mea să facă asemenea glume prostești. Și cel mai neavizat cititor își poate da seama că am dreptate – cine ar putea

să-i cunoască mai bine decât mine gândurile și trăirile— și cele spuse, și cele nespuse?

Am văzut-o și auzit-o de nenumărate ori stând la taifas cu vecinele pe prispa noastră sau pe toloaca de peste drum, unde flăcăiisatului înjghebează în fiecare an scrâncioburi pentru cele trei zile ale Sf. Paște: recunosc, râdea cu toate femeile când suratele ei lansau câte-o glumă mai pipărată, dar niciodată nu se întâmpla gura ei să spună măscăreli de-astea!

Dar nici nu-mi doresc, nu ca cititorul să creadă cătoate cele povestite de mine pe aceste pagini ar fi copii fidele ale realităților ce mi-au marcat existența. De-ar fi așa, l-aș momi să alunece în heleșteul unui plictis pe care-l putem numi foarte banal, daradevărat:mormântul scriiturii. În continuare, nu mai deschid alte paranteze, or, scrisul artistic își are enigmele sale, pe care cititorul nu trebuie neapărat să le pătrundă, ci, mai degrabă, să le simtă efectele.

Haideți să revin la anii de mai înapoi, pentru că prea m-am afundatîn peripețiile școlare, dacă le pot boteza așa.

Adevărat vă sugerase autorulvorbindu-vă de sclipirea ceea de bănuială a mamei: întors de la susținerea examenelor la institutul bălțean, Aglăița nu mă pofti, mai întâi, la masă, nu-mi puse-n față farfuria cu cartofi noi.Cum intrarăm în tindă, puse zăvorașul la ușă, apoi, pășind în casă, trase ciubărul de sub pat, în care turnă apa fierbinte din ceaunul mare de pe plită. O

răcori apoi cu apa din vadră, azvârlind de pe ea tot și covrigându-se în ciubăr:

– Tu ai să te speli după mine – cred că nu te superi? Că soldățelul – of, tare i-am mai dus dorul! – ți-l băiesc eu, că am apă curată în cratiță...

O urmăream, cu oarecare sfială, cum își spală sânii dolofani, coapsele, nervos curbate, ferindu-mi ochii când aluneca cu spălătorul în cuibul ce-mi aduseseră emoții de izbândă în răcoarea tinzii și așteptând să-i văd pântecul. Îl văzui, în sfârșit, și-o bănuială luminoasă îmi umplu pieptul:

– Umbli cu amăgelile, Aglăiță! Nu ești burtoasă defel!

Femeia se ridică, statuie albă, răspândind patimă neagră, și începu să-și lustruiască vârtos cu prosopul corpul care, arcuit cum era, părea gata-gata să-și ia zborul prin aburii odăii:

– Ce înțelegi tu, prostituțule? Așteaptă, are timp să crească. Și măîndemnă spre gura căscată a ciubărului. Și pentru că-mi băgaide-acum, aiurit, o copită în apa răcită de-a binelea: Dezbracă-te, mai întâi, zăpăcitul!

Mă despuiai, tremurând ca-n fața eșafodului, și intrai, ghemuindu-mă, în cada milenară de lemn. În continuare, mă supusei, ca un prunc cuminte și leneș, tuturor indicațiilor viitoare consoarte. Mai stresant a fost însă când veni rândul ostășelului – total neobișnuit fiind să suporte asemenea proceduri („De ce insistă terorista să mi-l spele ea?!”), n-a rezistat decât câteva

secunde să stea în poziția *smirno!* și capitulă.

– Haide, trage-ți pantalonii să scoatem ciubărul afară, ordonă Aglăița.

Și, după ce vărsarăm apa la colțul casei, scâncii eu:

– Când mâncăm?

– Avem altă treabă. Și urmă ordin și mai aspru: Patul e făcut de-o săptămână – bagă-te în așternut!

Chiar de la bun început, autorul, scrib potrivit cum e, anunțase pentru cititori – trebuia?! – că subsemnatul am avut mai multe amante. E cât se poate de firesc ca lumea să priceapă că Aglăița, care mi-a fost, de fapt, doar concubină, n-a semănat în sufletul meu o multianuală iarbă a iubirii, dar, uite că acea noapte de sex a avut totuși darul să mi se rețină până acum într-un cotlonaș cald al memoriei – nu de aceea, poate, că s-a consumat, debut absolut, în foșnetul palpitant al unor cearșafuri albe?...

17.

E și firesc ca băiatul să aibă grijă de moralul mamei care l-a născut și crescut – trecând prin atâtea umilințe! – dar îl las pe cititor să creadă cum îl ajută tărtăcuța: și-a permis Catincuța sau nu să-i arunce hohotind lui Todirel acel „Și mie nu mi-ar strica vreo unul [un cui], dar n-are cine să mi-l bată!”. Ce îl făcu pe

fostul ei logodnic să-șiîncrețească agresiv fruntea. Că de zis Todirel n-a mai apucat să-i zică nimica – cuvintele ce trebuiau spuse rămaseră înăuntru dezamăgite, dar și Catincuța se grăbi să intre-n casă, lăsându-și gâlgâitul râsului să se ridice în lărgimea vaporosă a cerului din Ilicatinca pe care omul l-a dorit și visat atât de durut în minele Donbassului.

Dovadă că mama lui și-a îngăduit să facă acea glumă e că Todirel chiar a doua zi a căutat-o cu ochi aprinși, dar n-a zărit-o prin perdeaua maică-sii de la bucătăria de vară. De altfel, bătrânei Frăsâna nu i-a plăcut defel de noră-sa, rusoaica („Ai avut tu, dragul mamei, o fată frumoasă și gospodină cum rar se întâmplă, și ți-ai legat viața cu o batoză ca asta care se întrece cu tine la fumat tutun?”), rămânând, într-adevăr, holbată chiar în ziua sosirii lor, căci avăzut-o cum sugere țigara în bătătură cu fiu-su. Și, ziceam, a căutat-o Todirel și-n zilele următoare, până ce îi ieși în cale, de o prinse de mână când trecea drumul cu vadra plină:

– Dă să te ajut.

– Șezi cuminte, că ne vede rusoaica.

– N-are cum să ne vadă, c-am condus-o alaltăieri la trenul de noapte – slavă Domnului, i s-a terminat *otpuscul* [concediul].

– În Donbassul acela vorbiți rusește? Doar e Ucraina, nu?

– E Ucraina, dar școlile toate-s rusești. Las-o s-o duc eu, de ce n-o lași?

– Ne văd vecinii, măi! Și-așa, de când ai venit cu familia, am intrat în gura lumii...

– Mă doare-n cot ce vorbește lumea.

– Sigur că! Tu peste vreo săptămână-două îți iei copiii și pleci, da' eu rămân să trag toate ponoasele. Pe mine nu m-a vorbit nimeni de rău în satul ăsta după ce-am născut pe Sănduță... Mulțumesc. Pune vadra pe prispă și *do sfidania*(la revedere).

Todirel o pune, dar se lasă și el pe prispă:

– Dar cum rămâne... cu cuiul?

– Care cui? Întreabă nedumerită femeia sau... se preface?

– Acum trei zile, când ziceam că n-ar strica să li se bată câte un cui ostrețelor de la gardul acela dinspre drum, că-s putrede, tu mi-ai răspuns... – o, nu te-am auzit de când sunt râmând cu-atâta poftă! – că...

– ... mi-ar trebui și mie vreun cui, dar n-are cine să...Și iar râse Catincuța, de se miră bătrânul nuc,clătinându-șidouă crengi să le ajungă picioarele.

– Exact.

– Și ce-i din asta, Todirel dragă? deveni serioasă femeia.Nu pot să glumesc și eu?

Și se adânciră amândoi într-o tăcere atât de dureroasă, că bătrânul nuc își retrase cele două ramuri – să încerci să le ajungi doar cu amintirea.Dar nu avea niciun rost să chemi amintirea în acele clipe – oare cine dintre ei doi înțelegea asta? Se pare că o înțelegeau amândoi, dar fiecare în măsura în care ea, amintirea,

reușea să reînvie în suflet – o, asemenea seri au fost o mulțime! – când stăteau ținându-se de mâini la porțița părinților ei, vorbindu-și ore în șir doar cu lumina ochilor.

Ea răsuci capul – nu-i vede nimeni? El îi luă mâna, mângâindu-i cu palma degetele-lumânărele:

– De câte ori am sărutat eu, Doamne-Dumnezeule, mânuțele acestea și cât mi-am dorit să... Și se închise, privind în pământ.

– ... să ce? își smulse moale femeia mâna, răsucindu-se spre drum. Du-te, măi Todirel, la copii – i-ai trimis și pe dâșii în Donbass?

– Și-a luat fata. Băiețelul a rămas cu... maică-mea.

Catincuța răsufă ușurată:

– Bine că a luat-o...

Todirel o privi chiorâș:

– Pe Ruslana? Te bucuri? De ce te bucuri?

Femeia sări de pe prispă, îndârjindu-se parcă să-i dea palme:

– Pentru că-l chema pe băiatul meu sub răchita de pemalul pârâului să se joace de-a sexul – ce rușine, Doamne!...

18.

A fost, într-un fel, prima mea noapte conjugală.

Mă trezisem cu zorii în irisuri și mă înspăimântai oarecum când laba-mi descoperi golul în locul unde ar fi trebuit să dau de trupul fremătând al Aglăiței.

Traseiperdeaua într-o parte și-n fundul grădinii ochii prinseră figura ei încovoiat zvârcolindu-se – strânga cartofii în găleată. Din bucătărioara de vară, maică-mea ieși cu un șervet în mână, aninându-l pe gărduț să se usuce. Trasei pe mine pantalonii cei vechi, puloverul cafeniu adolescentin ce-mi era de-acum cu mânecile până la coate și ieșii:

– Bună dimineața, mami!

– Mami? Așa se vorbește în Basarabia?

– Nu-ți place?

– Îmi place, dacă îți place ție. Și-mi făcu semn s-o urmez în bucătărie. Mestecă mai mult timp cu lingura cartofii din tigaie, apoi: E mare păcat ce faceți voi, dragul mamei...

Eu tac. Și dacă tace și ea, las pauza să mă scurme la inimă.

– Tu ai înțeles sau... să-ți explic?

– Sigur că... n-am înțeles („Iartă-mă, mamă, că te mint...”).

Mama se lasă pe scăunel:

– Bine. Cu toate că nucredcă ești... sincer.

Recunoaște că ai început să mă minți... adineauri.

– Recunosc. Iartă-mă...

– Bine, cheamă mama pe fața-i un pic transpirată albul unui crin îmbătrânit, iar pe buze, un surâs atât de

mâhnit, de-mi veni să intru în pământ: Nu știu ce-i în sufletul ei, dragul mamei... Ție nu ți-e dragă – nu-ți cer să-mi spui nimic, că înțeleg și singură. Dar, dacă zice ea că poartă-n pântec pruncul tău... și are de gând să rămână la noi și iarna asta, va trebui să vă cununați, că-i mare păcat să trăiți așa...

Și-atunci, fulgerător, diavolul îmi încolți sufletul:

– Lasă-mă-n pace, mamă. Se va naște și va crește copilul cela și fără cununie – tu totn-aveai cununie când m-ai născut și – slavă Domnului („Ce-mi liorbăiește gura – idiotul de mine?!“)!

Mama împietri, statuie speriată. Fruntea i se încreți, capul îi alunecă, adâncindu-i-se parcă între umeri. Căzui la picioarele ei, cu o mână îmbrățișându-i cu disperare genunchii, iar cu cealaltă apucându-i mâna leșinată din care alunecă lingura. Ea încercă moale să și-o smulgă, dar eu continuam să i-o sărut cu o deznădejde sălbatică, stropind-o cu lacrimi.

– Ce faceți voi aici? se auzi în spate vocea cam îngroșată a Aglăiței, oprită în golul ușii. Mie, care mă ridicai: Plângi, Săndel dragă? De ce-l faci să plângă, mamă? Știu: nu poți să mă suferi de cum am venit. Dacă-ți stau în gât, ne mutăm la noi. Îl rog pe tata să facă o sobă în cas' cea mare și rămâi singură, dacă ți-e strâmt cu noi...

Mama își trecupalmele peste ochi... și-i șterse apoi cu o mânecă a bluzei, încet-încet, de înțelese, poate, și Aglăița că-și adună gândurile, apoi îi spuse băiatului

să ia loc pe laiță, făcându-i semn și viitoarei nurori să facă așijderea:

– Eu, Aglăiță, nu-l fac și nu l-am făcut niciodată, de hatârul meu, să plângă. Băiatul meu întotdeauna a plans când i-a venit lui să plângă și a făcut-o nu ca o alintătură, cum i-am văzut pe băieți de seama lui că fac...

– Și-acum, de ce ți-a venit să plângi, măi Sănduță? Ești flămând ori... altceva nu ți-ajunge?

Tânăra femeie văzu că privirea-mi împrăștiată curgea pe deasupra capului ei cu părul zburlit, apoi trecu cu ochii înguști, de vulpe hărțăgoasă, peste chipurile noastre și ordonă:

– Mie să-mi spuneți drept: de ce v-ați certat? Că, dacămă-ta vrea, măi băiatule, să-mi facă vânt din casa ei, eu îmi adun catrafusele și... Dar nu plec până nu vă stric toate ferestrele și... tot ce găsesc de stricat în casă! După care am să urlu pe toate drumurile, ca să afle tot satul ce poame sunteți voi!

Tustrei alunecară într-o muțenie stânjenitoare, vrăjmașă. Dar prea mult ea nu putea să se întindă, pentru că ochii alunghiți ai Aglăiței ne ștergeau, tot mai întărâtați, fețele înțepenite și de-aceea orice minut rostogolit muțește prin acea bucătărie, ridicată și învelită de mama cu pânză de cort, mirosea a neprevăzut. Care putea avea urmări tragice. Mama, se vede, prima a intuit pericolul și de-aceea se mută pe bancă, lângă mine, rugându-mă cuminte, ca pe un copil

prins cu șotia proaspăt făcută:

– Lămurește-i, dragulmamei, acestei... logodnice ale tale că-n casa asta nimeni n-o dușmănește și...din care nimeni niciodată n-are de gând s-o izgonească.

Dacă... Și cuvintele nu mai vrură să se lege.

– Decât dacă... ce? săltă amenințător pieptul plin al viitoarei nurori.

Răspunsul urmă moale și cald, ca pâinea scoasă din cuptor, sub privirile arzătoare ale flămânzilor un pic înrăiți:

– ...decât dacă, nu dea Domnul, casa asta are să-ți devină nesuferită și ai să vrei singură s-o părăsești...

– Clar, zise împăcată Aglăița, făcându-mi semn să ies. După câțiva pași, îmi suflă fierbinte în urechea-mi disperată: La noapte, am să fiu căprița ta... Ție nu ți-am dat niciodată în poziția asta – ce zici, vrei?...

19.

Chiar nu pot tăcea când naratorul ăstaal meu o face pe prostul sfidând uneori bunul-simț. Cel mai proaspăt exemplu îl găsițiaruncându-vă ochii la ultima frază din capitolul precedent, că nu vi-e greu s-o faceți. Vă încredințez la modul cel mai serios: Aglăița, așa prostuță cum e, da, putea să-i spună că nu făcuse sex cu el până atunci în poziția respectivă, dar

nicidecum nu putea să-i dea de înțeles că ar fi făcut-o cu alții! Or, acel „Ție” cât se poate de transparent sugerează taman asta!

Bineînțeles, chiar de la bun început am convenit că vom scrie amândoi un roman de ficțiune, dar asta nu înseamnă că ne putem permite să-i oferim cititorului niște tipuri de personaje zămislite după niște calapoade premeditate. În cazul Aglăiței, se simte tot mai evident tentația obraznică anaratorului de aplămădi un personaj feminin nu numai cu un fizic respingător, dar și cu o minte proastă. Or, în viață se întâmplă nu întotdeauna așa. Mai ales, în cazul ființei smulse din coasta lui Adam: rareori am întâlnit în anii ce i-am trăit ca unuichip angelic de femeie, cu un fizic emanând perfecțiune, să-i mai fi dat Domnul și un spirit pe potrivă. De asemeni, o tipă cu un fizic respingător să mai sperie lumea și cu urâțenia-i sufletească.

Într-o oarecare măsură, trebuie să-l înțelegem: dacă naratorul a trăit această dramă pe pielea proprie, e nevoit s-o sucească și el cumva, ca eroul său, băiețelul ăsta, proaspăt studentul la facultate, să aibă motive serioase pentru a-și abandona fata ce i-a trimis-o ursita pe cuptor. Uf! Trebuie s-o închei cu filozofările astea de doi bani, că cititorul, simt asta, își adună saliva să mă scuipe...

N-am eu ce vă povesti? Că i-am lăsat pe prispă pe cei doi care s-au iubit în anii lor tineri, dar,

pedepsiți de tăvălugul agresorului roșu ce a mutilat destinele sutelor de mii de români din nordul Bucovinei și Ținutul Herței, iată-i acum răzlețiți și înstrăinați (înstrăinați oare?). Stau stingheri alături pe prispă, în timp ce atotvăzătorul și atotsimțitorul Cer din Ilicatinca își cerne furnicii înserării peste ei, învăluindu-i. Todirel continuă să-i țină strâns în palme mâinile mici, aspre de povara muncii câmpului, ea nu-și mai răsuțește capul să vadă dacă nu-i pândește cineva din uliță („Cum să-l izgonesc, dacă-i tatăl băiatului meu? Că nu-i prima oară – au să mă vorbească cât au să mă vorbească și, până la urmă, au să mă lase-n pace. Că are și el de stat săptămâna asta și, dacă pleacă, când a da Dumnezeu să-l mai văd?”) și musculițele întunericului cern și cern sub cerul din Ilicatinca atât de drag lor acum, căci îi tăinuiește tot mai cuminte de ochii lumii.

– Când te întorci în Donbassul tău?

– Nu-i Donbassul meu. Niciodată, nici pentru o clipă n-am simțit că-i al meu. Pentru că m-au vânat, ca pe-o sălbătăciune, mi-au pus cătușe, ca unui ucigaș, – ce făcusem noi rău puterii sovietice, noi, niște băiețandri necăjiți din Ilicatinca, de ne-au dus păziți cu armele să le fim robi în minele de cărbuni? Am fost bătuți cu capetele de tablă ca să vorbim și să scriem rusește chiar după o săptămână și, după nici două luni de școală în care n-am înțeles mai nimic ce vor de la noi, cei mai voinici... alde mine, tot cu de-a sila, au

fost coborâți în mine...

– Te-am întrebat când ți se termină concediul...

– După noaptea asta... pe care n-am s-o dorm, cu tine alături, îmi rămân exact șapte zile...

– Ai dreptate – n-ai s-o dormi cu mine alături, râse subțire și scurt Catincuța.

– N-ai înțeles cum se cuvine, Tincuțo, protestă omul: n-am s-o dorm, pentru că... Cum s-o dorm dacă voi fi cu tine alături?

Femeia își eliberă o mână, dreapta, mai supărată, ca să-și tragă mai bine poalele fustei peste genunchi, expiră cu trei „of”-uri, după care zise rugător, dar rugător până la durere:

– Nu mă mai chinui și tu, măi Todirel, măi, – n-am eu destule necazuri și fără tine? Și, fulgerându-l cu ochii aprinși: Încă un copil din flori mi-ar lipsi mie acum!...

Fu un strigăt șoptit, după care cel către cine fusese trimis n-ar fi avut nicio șansă să spargă tăcerea. O tăcere subțire, dar înțesată cu spini de mă răcini care putea fi spartă doar de răzvrătită ce-o născuse-n friguri. Și ea o sparse, dar domol:

– Doamne, tot timpul ne ciondănim când ne vedem... Dacă ai fi fost numai al meu, tot așa, măi Todirel, am fi dus-o numai în certuri?

– Firește că nu, răspunse gros bărbatul... Știu că ești amărâtă. Și Aglăița te-a lăsat și s-a mutat la maică-sa... Eu cred că trebuie să te bucuri. Las-o să stea acolo

– poate s-a găsi un alt prost s-o ia și va scăpa băiatul nostru de dânsa...

– Crezi tu c-ar putea să se întâmple asta?

Todirel îi îmbrățișă capul, aducându-l aproape-aproape de bătăile inimii:

– Cum să nu se întâmple, Tincuțo, dacă taică-său – ce, nu ești la curent? – de azi e președintele *selsovetului*(sovietul sătesc)?Și, după o pauză: ai avea toate șansele să-l ai pe primarul satului cuscu.

Femeia,ca o ghinionistă cuminte, asculta, resemnată,bătăile ce veneau ritmice din pieptul celuia de la care un șir de ani chinuiți cum nu se mai poate așteptase să-i vină un petic de hârtie...Dar uite că, în locul plicului, s-a întors el în carne și oase, s-a întors cu o soție slăninuoasă rusoaică, doi copii dolofani sănătoși și acum, iată-l, îi ține tâmpla în dreptul inimii ce cândva-cândva, credea ea, naiva, își grăbea, înfiorată, bătăile numai pentru dânsa...

– Tu ai auzit ce ți-am spus, Catincuțo? Te paște norocul să-i fii primarului Lupov cuscră... Și adăugă, sărutându-i tâmpla: Numai dacă Aglăița nu și-a găsi altă candidatură, că taică-său o poate ajuta să-și arunce plodul din pântec...

Catinca se smulse din fierbintele îmbrățișării lui și, din picioare, glasul ei răsănă ca un rechizitoriu:

– Ascultă acum ce ți-oi spune eu... și nu sufla la nimeni deocamdată, că s-ar putea s-o pățim...Roșca, of, Lupu ăsta de-atâta și-a adăugat un „ov” în coadă,

pentru că s-a vândut rușilor. Aglăița, care l-a auzit pe taică-său, beat, laudându-se mamei, s-a răsuflet lui Sănduță și l-a pus să jure după asta că nu va spune la nimeni. Dar băiatul n-a ascuns de mine până acum nimic... Și femeia tăcu subit, revenind și lipindu-se de pieptul care-o aștepta în friguri. După care îi suflă în ureche tremurând toată: el, ticălosul de Lupov, i-a condus pe soldații ceia și le-a arătat cum să ajungă la bordeiele din pădure unde ședeți voi ascunși...

– Îl omor, rosti negru omul.

Femeia simți, cu toată ființa ei simți că bărbatul de lângă ea nu mai e deloc Todirel acela, tandru, blând, din anii când și toamnele de sub Cerul lor cu ploi repezi și reci, și iernile pietroase, cu nămeți cât gardurile erau atât de priincioase, răbdătoare în așteptarea lui să-i bată în poartă. Și Catincuța își alungă ceilalți fluturi ce-i încolțiră în creier, lăsând doar unul să-i aplece cu amărăciune fruntea spre umărul lui: numai de n-ar mai păți și altceva Todirel al ei („Of, că nu mai este al meu și nu știu dacă va fi vreodată...”), că inima asta a eicât poate să le mai rabde pe toate?

Și-n această urzeală de clipe trase pe muchie de cuțit, bărbatul se hotărî: are să-și anunțe camarazii cu care a împărțit atunci așternutul bordeiului și-l... Îl scot noaptea cumva din casă... Îl duc chiar în văgăuna ceea... c-o găsește și cu ochii închiși... Și-l spânzură... Lângă colibă... Unde-și puneau ei boarfele la uscat...

când se nimerea să-i ude până la piele ploile...

20.

Ba n-am sucit-o, nici n-am cârnit-o, cum insinuează autorul, ca să am motive, își imaginează dânsul, s-o abandonez pe Aglăița. Își imaginează pocit. Cum nu eram pregătit să mă însor cu Aglăița, așa n-aveam cu desăvârșire idee cum îmi va fi în continuare cu ea. Sentimentele de afecțiune față de femeie vor încolți în mine mult mai târziu. M-a abandonat ea, Aglăița. Și n-am înțeles nici până acum de ce. În cele trei nopți din ajunul plecării la Bălți, s-a dovedit a fi o căpriță atât de flămândă sexual, atât de necruțătoare în insistențele ei transpirate, fierbinți de a-i executa comenzile carnale, încât, în primele pâlپări ale zorilor, mă prăbușeam într-un somn de buștean secerat cu trăsnet. Și-n dimineața plecării, a ținut cu tot dinadinsul să plece cu mine până la autogara din Cernăuți, ținându-mă strâns lângă coapsa-i fierbinte, dar smerită, până când șoferul nu mi-a ordonat scurt să urc.

– Dacă mă lași și-ți găsești alta, am să te blestem cât oi trăi să n-ai parte de-o viață ca lumea cu dânsa – să știi. Și, după ce mă sărută pe gură cu buzele-i arse și reci: Că, dacă n-ai să-mi scrii cum te-ai aranjat acolo, te găsesc eu singură. Și va fi vai și-amar

de capul tău...

Atât. Și rămase în burnița peronului, fantomă tristă, cu mâinile încrucișate pe piept, până când autocarul *Turist* nu-și spulberă șumuiagul gros de fum, cotind-o spre nordul RSSM-ului.

Nu știu dacă-n proza asta ce se naște atât de anevoios și cu atâtea popasuri din lipsă de voință din partea-mi, zic, nu-s convins că-n anii următori voi mai însăila evenimente, situații din viața mea de student. Încep acum s-o fac. Și am strania senzație că sunt urmărit de cineva din spate, cu ochiu-i bulbucată sorbindu-mi buchile ce se aștern pe pagina laptopului. Mă voi opri în iureșul celor două luni cât am ros scaunele sălilor de studii, până a fi chemat la cătănie. Căci în aceste, primele săptămâni de corvoadă studentescă, a și început adevăratul calvar ce îmi aduse însemnul „român” din pașaportul sovietic ucrainean – eram cetățean cu drepturi depline al Ucrainei, nu?

Citeam cu curiozitatea țăranului ajuns pe altă planetă fiecare înștiințare de pe tabla de anunțuri și tresării cu fierbințeală-n tâmple când aflai că în joia celei de-a doua săptămână se convoca ședința cenaclului literar al facultății, *Luminița*. Având și eu lipite de coardele sufletului două poezioare lăcrimosmiorcăite, născute în chinuri apocaliptice din cauza trădării Aurorei, așteptai ziua cu sufletul la gură și ocupai un scaun în cabinetul de limba și literatură

moldovenească, cu un sfert de oră înainte de începere.

Intrară apoi doi flăcăi cu aere de celebrități, o studentă cu găță bălaie care îi salută pe cei doi cu un zâmbetde miere de mai, după care ocupară loc alți trei speriați, debutanți pârlitiți ca și mine, pesemne. Când se deschise ușa și se arătară încă doi – un bărbat zdravăn, înalt, cu buze duble, înflorite-ntr-un zâmbet întins, și celălalt, mult mai tânăr, cu fruntea înnegurată, toți se ridicară și împietriră reverențios. După ce ne lăsarăm pe scaune, înneguratul se prezentă (Ilie Carpatu), descoperind că are membri noi și ne trecu, pe rând, într-un caiet:

– Vi-l prezentăm pe decanul facultății noastre, Boris Valerianovici Senica, conducătorul cenaclului nostru...

– Conducător e dânsul, ne privi împrăștiat decanul, noi ne vom vedea când mă veți invita. Hai, Iluță, pentru că sunteți la prima ședință din acest an, citește-le tu ce ai nou, invită-i și pe ei, pe urmă ne-om lămuri noi și cucealalte, și se ridică, salutându-ne cu laba mășcată și albă scânteind de inele.

Cei trei grumaji ai debutanților și cu al meu, al patrulea, ieșiră dintre umeri, rămânând într-o așteptare mai puțin periculoasă. Ilie, conducătorul, student în ultimul an de studii, cum aflai mai târziu, citi trei poeme – unul despre o dragoste gingașă, împărtășită de ambii, și altele două în care dorul de

ciutele, râurile, cetinile de brazi carpatini era atât de

neastâmpărat, încât scoase în irisurile tânărului poet două lacrimi ce trecură imediat în ochii albaștri ai blondei. Tânără poetă și ea, cu un nume pe care-l auzeam în premieră absolută – Cleopatra.

Veni rândul să-și citească operele celor doi membri cu mutre de clasici. Unul refuză cu modestie unsă emfatic, iar celălalt, anunțat ca prozator, dădu citirii o povestire despre un câine amărât ce îl slujea cu mare credință pe un stăpân care, nemernicul, îl hrănea o dată-n două-trei zile, dar cu oase goale-goluțe. Nu bătu nimeni din palme la auzul acestei groaznice exploatări a patruipedului și, în acea clipă fatală, un ghimpe îmi împunse un neuron nesuferit ce se cheama orgoliu și care, până atunci, dormitase în împăcare și bună pace. Carpatu zâmbi prima oară la ședința ceea văzându-mi mâna ridicată:

– Poftim, tinere.

Citii dintr-o răsuflare poezia care o zămislisem tremurând de furie chiar în seara fatală a trădării. Îmi amintesc doar strofa care încunună opera:

Nu îți voi ierta trădarea
Câte zile-oi fi sub soare.
Blestemată fii în veci!
Capăt pun iubirii deci...

Răsună un singur plioscăit de palmă – al cenaclistei blonde și chiar în acea clipă se deschise

timid ușa și apăru capul cârlionțat al lui... Exman!

Colegul meu de clasă! Pentru că, zăpăcit cum sunt, uitasem cu desăvârșire să vă spun că ovreul, spre surprinderea tuturor colegilor mei de clasă, susținusela Bălți, ca și mine, examenele la aceeași specialitate, asta o știam la sigur, dar nu trecuse concursul cu notele de „trei” ce le acumulase. Acum amuții gâtuit văzându-l. Intrusul zise „Bună ziua” și ceru să i se dea voie să asiste. Ilie Carpatu îl invită să ia loc și dromaderul se cuibări chiar pe scaunul de la masa mea!

21.

Așa e. Cum spune Săndel: l-a abandonat ea, Aglăița. Dar nu imediat după ce administrația raionului l-a înscăunat președinte de soviet sătesc pe taică-său.

A părăsit căsuța Catincăi într-un sfârșit de octombrie neguros. Și-a adunat într-un cearșaf catrafusele, le-a scos în miezul nopții lângă poartă și un trimis al primarului trase-n poartă, îi aruncă zestrea-n coșul căruței și Catincuța rămase cu ochii uscați în fereastra dinspre drum...

Dar nu pot să cred că afăcut-o doar din cauza avansării lui taică-său – mă rog, proaspătul primar

putea să nu-și dorească, în calitate de stăpân al

Ilicatincăi, să se încruscrească, vezi bine, cu o amărâtă ce-și născuse fiul din flori. Cu toate că și rău-vorbitorii satului cunoșteau din a cărui sămânță paternă ieșise băiatul – maică-sa n-a ascuns de nimeni asta.

Păi, și Aglăița, cum era să rabde o asemenea nedreptate? De cum plecase la studii, o lună încheiatănu-i trimisemite un pliculeț nenorocit cu două-trei rânduri de răs („M-au primit la cămin. Am de învățat mult. M-au chemat la comisariat. Am trecut comisia. Sunt sănătos. Cred că au să mă ia în armată”), nemaivorbind de alte cuvinte meșteșugite pe care nerușinatul de Săndel lesne le-ar fi putut însăila, pentru că în clasa lui, elev fiind, nimeni nu-l întrecea la compuneri înflorate cu figuri de stil.

În toată după-amiaza acelei zile cu vânt scuipător de frunze umede, când mai ieșea din odaie, fiica noului primar o secera muțește, cu ochii ei de spân, scuturându-și prin curte fesele ce, între timp, i se mai împliniseră. Pentru că nici nu aveau cum să nu se îplinească – normă la săpatul sfeclei brigadierul nu-i dăduse, iar greul în micuța-i gospodărie îi revenea tot ei, Catincăi. Viitoarea noră gătea la bucătărie mâncăruri fără pretenții, îngroșate cu cartofi, și toată ziulica broda. Broderie peste broderie. Pe care le stivua în dulapul vechi, ferite de ochii viitoarei soacre.

Unicul lucru de care rugase Catinca să aibă

grijaerasă mulgă vacuța după ce o aducea băiatul

vecinului odată cu clipoceala serii. Și să hrănească vițelușul cu lapte, căci scăpăra, sărmanul, din picioare până se întorcea femeia din camp, topită de oboseală. Dar n-o făcea întotdeauna și Catinca înghițea noduri și tăcea.

Huruitul căruței cu Aglăița se stinse degrabă. Și, cum rămase să șadă în acea noapte, după miezul ei, cu ochii rătăcind amărâți cum nu se mai poate pe straturile de flori, ninse de lună, din fața bătrână a geamului, se pomeni, așa, pe neașteptate, atât de singuratică, neajutorată, încât nodul din gât alunecă hoțeste, de-i scormoni lacrimile, trimițându-i-le în văz. Puhoi. Fără pic de opreliște. Catinca le lăsă să-i spele în voie obrajii, iar pe inimă, de-odată, i se puse pe inimă o ușurare – oare de unde veni și dânsa în această deșertăciune a odăii? Dar înțelese, tot într-o pâlpâire de clipă, că acea ușurare, aburită de un soi de bucurie palidă, nu poate fi altceva decât darul Domnului: El, Unicul, îi vede lacrimile curgându-i pe pelița obrazului, și nimeni, nimeni altcineva de pe acest pământ. Care fusese până atunci atât de puțin ocrotitor cu dânsa...

22.

Ilie Carpatu îi îndemnă pe membrii experimentați ai cenaclului să nu se pronunțe pe marginea poemelor sale și a textelor colegilor lui „consacrați”, rugându-i să ia o atitudine, și se dorește a fi una tacticoasă, față de poemul colegului debutant.

Cleopatraîși răsuci comoara blondă spre mine, zâmbetu-i de fragă trandafirică băgându-mă și mai ascuțit în sperieți:

– Măi Sandule, – așa-ți spune, nu? – am constatat, după dicția cu care ți-ai citit poezia, că te tragi dintr-un sat din Bucovina?

– E chiar la hotarul cu Bucovina de Nord, ocupată de ru... în 1940, dar aparține Ținutului Herța, intervenii eu, iar poetul „lunii cu fața rotundă” mă ghionti să tac.

– Suntem aproape băștinași, anunță cu oarecare tremurare-n glas Carpatu, eu sunt din Crasnoilsc, de la poalele munților... Dar am înțeles că voi doi vă cunoașteți?

Eu scuturai din căpățână – nu ne cunoaștem, dar evreul:

– Ne cunoaștem foarte bine – am fost colegi de clasă.

– Fantastic! exclamă Cleopatra. Și amândoi scrieți poezii!

– Eu scriu..., Săndel – nu, făcu bănuitor Exman.

– Nu-ți cunoști bine colegul, îi ripostă șăgalnic blonda. Adineauri ne-a citit un poem de dragoste.

Colegul se întoarse spre mine, bulbucându-și ochii:

– Chiar te-ai îndrăgostit de Măriuca, măi Săndel?

Cenacliștii râseră cu poftă. Ilie, conducătorul, întoarse ochii spre Cleopatra:

– Ce-ai vrut să-i spui băiatului despre poezie? Și către mine: Ia aminte: Cleopatra e criticul nepărtinitor al nostru...

Trandafiriul zâmbetului blondei alunecă în unul mâhnit:

– Pe mine chiar m-a durut trădarea fetei tale dragi, Sandule. Ba chiar m-a revoltat, pentru că eu însămi condamn orice act de trădare între oameni... Te-ai răzvrătit sincer, sentimentele tale nu-s contrafăcute și asta mult contează într-o scriere lirică...

– Tu lasă asta, vorbește despre veșmântul poeziei, mijloacele de expresie, își întoarse frizura zbârlită cel cu proza despre câinele exploatat.

– Bine, se învoi Cleopatra. „Poezia iubește a se arăta lumii în haine bine croite pe talia ei și ferită de orice defecte”, zicea Vasile Alecsandri – am reprodus din memorie. Poezia ta, Sandule, e... declarativă și

cam lipsită de figuri de stil. Dar tu nu te întrista pentru ce-ți spunem noi aici, or, arta poeziei se învață...

– Fără harul de Sus, degeaba o mai înveți, interveni rechizitorial prozatorul. Cu cât băiatul va înțelege mai devreme asta, cu atât e mai bine pentru dânsul.

Începură să mi se încălzească tâmpile. Colegul, cântărețul lunii, înțelese că cenacliștii începură să-mi frece ridichea și o satisfacție radioasă îi rumeni obrajii grași și netezi. Carpatu, oarecum deranjat de cum începu să dea strechea în discuție, se adresă lui Exman cât se poate de reverențios:

– Ai și dumneata ceva pentru noi?

– Eu îmi știu pe de rost poezia, se ridică bățos evreul. Porni, patetic, declamareași ajunse rapid laal treileacatren pe care-l memorizasem și eu de cum mi-citiseacum doi ani, la cămin:

O, lună cu fața rotundă!

O, lună, tu, radioasă!

Te admir cum apari sus, pe boltă

Când ies seara din casă!

Cei doi cenacliști consacrați se priviră boldiș și nechezară scurt. Ilie, moderatorul, îi săgetă dezaprobator, dar cu îngăduință:

– Fiți cuminți, camarazilor, – nu uitați că, acum patru ani, nu eram nici noi mai breji...

– Poate că ai dreptate, măi Ilie, îl înfruntă studentul care refuzase să-și prezinte creația, dar, cel

puțin, nu ne citeam fleacurile noastre cu asemenea

ostentație. Și, răsucit, îl împunse frontal pe rapsodul lunii: Ia-o și tu mai... mai cumpătat – cine v-a învățat să declamați cu atâta emfază?

– Apoi... Alexei Ivanovici Scutelău, directorul nostru, raportă băligat Exman El ne preda literatura moldovenească.

– Nu-i ziceți română? se uimi sau se prefăcu că-i mirată criticul nepărtinitor al cenaclului, învăluidu-l în albastru pe poetul reginei nopții. Doar voi, de-acolo, ați rămas în pașapoarte români, nu?

Colegul mă privi zăpăcit, cerându-mi sprijinul pesemne. El veni din partea-mi, dar găngăvit cum nu se mai poate:

– Am rămas români, că... s-au revoltat țărani noștri atunci, după război... când cei de la *selsovet* au vrut să-i scrie moldoveni în pașaport, dar...

– ... ce avem noi cu românii? sări în ajutor Exman.

– Taci, mă! îmi veni să-i trag peste bot.

– De ce să tac? nu cedă colegul. N-am învățat noi, ca și basarabeni, din manuale moldovenești? Și tu ar trebui să te socoți moldovan, ca și ei...

În stânjeneala pauzei ce se lăsă ca o pâclă scămoasă, umedă, cel cu proza câinelui exploatat îl lovi pe Carpatu drept în frunte cu o rânjitură de animal care nu se pregătește să-și vândă prea ușor

pielea vânătorului:

– Măi Ilie, dacă și bășino...băștinașul ăsta al tău cu luna rotundă poate fi consideratromân, ca și tine, eu, la noapte, când m-oi culca, îmi scot pantalonii peste cap!

23.

Armăsarii timpului, când mai focoși, când mai somnoroși, continuau să tragă în hamul zilelor, săptămânilor, aducându-i mamei Catinca și surprize din acele, după care, culcându-te, nu mai poți aluneca în dulceața amăruie a somnului, iar, dacă și ai norocul să aluneci, gânduri protivnice te pot încolți și după miezul nopții, de-ți vrăjmășesc perna până-n zori.

În dricul zilei din ajun, când ieșea cu o pâine subsuoară din magazin, o întâlnește colega-i de clasă, Sofiica, ce le află pe toate-n Ilicatinca prima:

– Măăăi, dar nu ne-am întâlnit încă din cimitir, de la Duminica Mare! Cum o mai duci?

– Bine, Sofiico. Dar tu?

– Păi, cum să-ți spun? De mâncat am, că mi-am pus în beci de toate astă-toamnă, de îmbrăcat nu-mi cumpăr, că n-am ruble, dar nici nu-i nevoie.

– De ce nu-i nevoie?

– Pentru că, în afară de Costea-al meu, n-are cine să mă vadă...

– Dar la club nu mergi cu Aurel când își duce mândruțele la bal?

– A terminat-o, oftează Sofiica. L-au luat la armată... Așteptăm să ne scrie cum a nimerit-o. Dar Sănduță al tău? Dacă învață la institut, a scăpat de cătănie?

– N-a mai scăpat, of... Îmi mai telefonează la vecinul, poștașul nostru. Zice că a trecut comisia și așteaptă să-l cheme la tanchiști.

– Da? Și Aurel al meu zicea că ar vrea tot la tancuri. Și, după ce-o privi cu lungul ochilor îngustându-i-se: Da' tu degrabă ai să fii bunică...

– Ce fel de bunică? se sperie Catinca.

– Păi... mam' bătrână, cum se spune la noi. Și nu înțeleg de ce te miri așa – de parcă nu ți s-a urcat odrasla primarului pe cuptor acum... juma' de an.

– Mi s-a urcat, Sofiică dragă, – tu pe toate le știi...

Femeia îi făcu semn să se dea mai aproape de ureche, inspectând rapid drumul:

– Mi-a spus vară-mea, Dina, – o știi tu – care lucrează *sanitarcă* la spitalul raional... Primarul a dus-o să-i facă avort, dar doctorii au refuzat. Că poate să moară ea, de i-l scoate din pântec. Că începuse de-acum să se miște...

Catinca, chiar de-ar fi vrut să arate că nu

împietrește-n clipa ceea, n-ar fi fost în stare, chiar n-ar

fi fost: cum de n-a aflat până acum, nenorocita de dânsa, nimic despre asta? („Cred că-i o bârfă nouă de-a ta, Sofiică, pentru că din școală îți plăcea să te ții de zvonuri”) se întreba, în timp ce colega ei de clasă îi trimitea sfredelul ironicului în văzu-i speriat. Doar își amintea foarte bine: nu-i păruse burtoasă fata primarului când i-a părăsit casa. Ba și băiatul îi vorbise: „Mamă, fii pe pace. Și verii Stavrat, întâlnindu-mă, m-au asigurat că Aglăița se vrea măritată – de-aceea și minciunește că-i însărcinată. Și, dacă dintre noi trei, eu sunt cel mai..., vrea să mă îmbrobodească pe mine...”

– Cum, nu te bucuri? părea să se uimească sincer Sofiica. Eu, în locul tău, mi-aș chema băiatul și l-aș pune să se cunune cu dânsa – acum îi momentul. Că lui taică-său, cât îi el de Lupov, nu cred că-i saltă inima de bucurie că va avea un nepot născut din flori... Și, văzând-o alunecată-n mâhnire mută: Eu, Catinco, chiar nu cred că nu te bucuri!

– De ce să mă bucur, Sofiico?

– C-ai putea fi cuskra primarului, proasto!

Și colega își întoarse nervoasă pardonul de câteva puduri rusești, îndepărtându-se fără niciun „Revedere” și lăsând-o pe Catinca pe marginea drumului. Ce o putea duce acasă. Lesne putea. Dar femeia, cu inima ruptă – de necaz? de bucurie? – n-

avea nicio dorință s-o apuce la dreapta. Și, la al

doilea cot al șleahului, s-o cârnească la stânga. Pe hudicioară. Până la căsuța ei. Ce o așteptă de câteva luni însingurată. Cu ograda ei năpădită de troscot, încremenită sub Cerul tot însingurat și el de-a binela. Să-i pășească pragul – poate cea mai însingurată femeie din Ilicatinca – în răcoarea însingurată a tinzii.

Și-atunci Catinca, cu bătăile inimii prompt sporindu-i-se și încălzindu-i-se, pași hotărâtă la stânga. Și trecu vioi, cu indiferență, pe lângă magazinul ce putea gândi că uitase încă ceva să cumpere. Dar ea nu uitase nimic. Dânsei îi trebuise doar o pâine să cumpere. Și acum o avea, ținută strâns, subsuoară („I-o dau Aglăiței. Poate că alde Lupov n-au pâine proaspătă azi. Că-mi cumpăr alta, când mă întorc...”).

24.

Carpatu anunță ședința cenaclului închisă. Pornirăm spre ieșire. Studentul, prozatorul, care se pregătea să-și scoată pantalonii peste cap se vârî între mine și Exman, apucându-mă de braț:

– Vreau să-ți vorbesc ceva. Apoi, poetului lunii: Noi mai avem de discutat, e clar? Așteptarăm ca cenacliștii să ne lase în doi: Mie-mi zice Constantin

Pătrăuțu. Coleg de grupă cu Carpatu. Acum ascultă

aici: am înțeles că ești băiat de-al nostru, patriot vreau să zic, și te invităm deseară la o ședință... secretă. La căminul nostru. Memorizează: camera nr. 17, exact la ora 23:00. Vezi, să te debarasezi de colegul ăsta al tău... cu mutră israeliteană și să nu sufli la nimeni despre invitația mea...

Nu mă debarasai ușor de Exman. Mă aștepta la havuz, în fața bloculuiși-mi ceru fără menajamente:

– Spune-mi: ce ai tu cu dâșșii? Și de ce te ferești de mine, colegul tău de clasă?

– Măi colegule de clasă, scrâșnii, nu înțeleg prin ce minune ai fost primit tu la facultate – cu note de 3, după câte știu, n-a nimerit niciunul aici, dar vreau să te rog să mă lași în pace, că altfel...

– ...ai să-mi dai la bot? completă Exman atributiva cauzală, care cere neapărat să fie izolată de regentă.

Eu meditai un pic, contemplându-i fizicul robust care ar fi valorat ceva în confruntările din Fâșia Gaza:

– Ar putea fi și asta, îl înfruntai eu, buricându-mă pe boturile pantofilor nr. 42, pe care maică-mea mi-i cumpărase pe bani împrumutați, la bazarul de la Horecea.

Colegul de clasă mă privi de sus în jos și viceversa preț de cât ai întinde mâna unui cerșetor să

se ridice din băltoaca Bălțiului:

– Bine, măi Sandulache. Dar ia amite totuși: aici nu-l poți chema nici pe Georgel Moșneanu, nici pe Mitrea să te apere. Și părăsi câmpul unei posibile cocoșeștiîncăierări, dar nu înainte de a-și trimite scuipatul gros în havuzul, văduvitul de apă chiar a doua zi, după tăierea panglicii de inaugurare.

Orele acelea, până la 23:00, au fost pentru mine un adevărat calvar. Mă cuibărisem pe un scaun hrentuit din cameră, în capătul coridorului, cu caietele-constate la două discipline, le răsfoiam, pe rând, obligându-mă să descifrez cele notate în fugă, sub dictarea profesorilor de istorie a p.c.u.s și ateism, dar toate erau zadarnice. Bostanul îmi era cutreierat de gânduri încâlcite ce se băteau cap în cap, ca berbecii: ce fel de ședință secretă urmează a fi și asta?; și, dacă e ședință literară, – alta nu poate fi, că-i cenaclu literar, ce naiba! – ce soi de texte se vor citi acolo, încât accesul nu-i permis unuia... Exman?; de ce Vlad ăsta, ba, poate, și Carpatu, Cleopatra, au ajuns așa, nitam-nisam, să creadă, că sunt patriot, băiat de-al lor?; ce au intuit ei patriotic în poezia cea a mea, în care doar o blestem crunt pe trădătoarea Aurora?

Pentru că a fi patriot conținea pentru mine atunci două idei ce miroseam diferit: prima, cu un miros acceptat de întreaga societate și cultivat de profesorii din școală, era ideea ce mă obliga să iubesc

u.r.s.s.-ul, adică „necuprinsa țara mea natală” a lui

Lebedev-Kumaci. A doua idee, mirosind frumos, măreț, dar de tot periculos, o înmăgăzinase tărtăcuțami din ceea ce-mi spunea tat' mare, Ilie, pe prispa luilată, cu acoperiș susținut de patru stâlpi de stejar: „Să nu crezi, băiatule, în bazaconiile ce vi le bag în cap învățătorii voștri și manualele celea mincinoase. De sute și sute de ani, pe pământurile astea ale noastre au trăit numai români și tu, ca și mine și maică-ta, ești român și vorbești românește – auzi, măi? Și nu poți nicidecum fi moldovean și să vorbești moldovenește”.

Eu îi promiteam bunicului că am să țin minte asta, dar, tot de fiecare dată, o dureroasă mâhnire începea să se scurgă în sufletul meu: de ce bunicul niciodată nu-l pomenește pe taică-meu?; de parcă m-ar fi adus în cioc o barză și m-ar fi răsturnat pe prispa lui; de parcă n-aș avea în certificatul de naștere numele după tată, „Fiodorovici” (acela, din sămânța căruia ieșisem, figura, la sigur, în acte „Fiodor”, și nu „Todirel!”); de parcă toate rudele mele și nu numai n-ar fi știut cătipul acela din Ilicatinca cărui consătenii îi zic Todirel și care, după război, prins de NKVD-iști și dus cu sila în Donbass, extrage acum cărbuni și, aproape în fiecare vară, cu rusoaica lui și cele două odrasle, vine la maică-sa; de parcă n-ar ști cu toții, îmi ziceam, că Todirel sau Fiodor ăsta trebuia să-mi fie tată recunoscut de primărie și de toată lumea! Dar n-a fost

să fie.

Așa mărevoltam de fiecare dată când bunicul Ilie îmi amintea că, de un mileniu aproape, eu și maică-mea suntem, ca și dânsul, români, fără măcar să adie că mai aveam și un tată! Tot român și el, până a fi fost deportat, firește, pentru că, de când dobândește cărbuni pentru ruși, a uitat la sigur ce sânge-i înroșește venele. Ei, ce să mai vorbim! Tat' bătrân avea șapte clase la români și își râdea de mine când alergam la el cu vreo problemă cărpănoasă ce nu se lăsa rezolvată: „D-apoi asta-i la mintea cocoșului, măi Sănduță. Ia dă tocul cela încoace... Și, după ce o scotea în capăt, cu obrazii îmbujorați de satisfacție: Ei, dacă m-ar fi dat taică-meu la liceul din Pomârla, cum mi-a promis, acum n-aș fi dus zilnic capra la ciugulit frunzare pe Dealul Ursului și... n-aș fi așteptat să-mi aduci tu din când în când Oul lui Columb...”.

Ca să fiu sincer, abia după serviciul militar, în ultimul an de facultate, lăsat în genunchi lângă mormântu-i frumos vârful de cei doi gropari, îmi amintii de acel Ou al lui Columb și mă cutremurai de remușcări dureroase că până atunci nu găsisem o zdreanță de timp să deschid DEX-ul ca să-i aflu înțelesul. Dar dacă niciun dicționar nu-mi poate oferi explicația? mă înfiorai atunci, cu ochii împăneniți de lacrimi. Ce mă fac atunci, măi oameni buni? Iese că tat' bătrân al meu s-a călătorit în cealaltă lume, fără să-mi

lase moștenire zestrea toată a minți?!

25.

O zărise de departe înșirând, în curte, niște spălături pe sfoară. Coti din drum și simți cum inima își grăbește bătăile („Zău că-s proastă, că m-am hotărât la una ca asta!”). Trecu podețul betonat și se pomeni în fața porții masive, cu trei stâlpi uriași, încrustați cu figuri geometrice. O împinse moale, cu cotul – era încuiată. Stătu câteva clipe – să bată, să nu bată? Bătu totuși cu pumnișorul disperat. Așteptă. Se auziră pași. Și se căscă zdruncinat, chiar în obrazul ei, golul porțiței ce-l umplu imediat, în toată statura, Aglăița:

– Oho! își explodează radioasă rânjetul pe tot întinsul buzelor. Ți-a fost dor să vezi cum mi-a crescut pântecul? Și-și dezbumă halatul, etalându-l în toată măreția. S-ar putea să am doi. Nimeni din neamul vostru n-a avut gemeni?

– Nu știi..., bâigui zăpăcită Catinca. Trebuie să mă gândesc... Și-i întinse bucuroasă pâinea: E proaspătă... Au adus-o când eram la magazin...

– Mulțumesc! Dar ține-o pentru mata, că... ieri mama a copt un cuptor de plăcinte...șipâine avem destulă. Și, încrețindu-și frutea îngustă: Ai vrut ceva?

Femeia care, în drumul ăsta scurt ce-l făcu de cum o întâlnește pe Sofiica, îmbrâncise revoltată gândul

vrăjmaș că ceea ce avea în pântec Aglăița putea să

aparțină și altcuiva decât băiatului ei, acum sta aiurită în fața porții de fier a lui Lupov, primarul, și nu era în stare să silabisească barem două cuvinte ca s-o lămurească pe posibila ei noră ce a mânat-o înapoi. Dar trebuia neapărat să-i răspundă pentru ce a venit, și s-o facă cât mai rapid, pentru că putea să treacă cineva pe drum și-ar vedea cum Aglăița o ține ca pe-o cerșetoare-n poartă. Neinvitând-o măcar în curte!

Situația era cât se poate de stupidă și, pesemne, înțelese asta și fiica primarului:

– Dacă ai ceva să-mi spui, intră-n ogradă, că... am legat câinele adineauri. Și se duse de luă ligheanul de pe scăunelul cu trei picioare din mijlocul curții: Șezi, că-i fi obosită...

– Mulțumesc, Aglăițo, că nu mi-au stat picioarele deloc toată ziua... Și simți că se înăbușă dacă nu vorbește: M-am întâlnit azi cu o colegă de-a mea de clasă, Sofiica...

– Bârfitoarea satului! răbufni Aglăița, încrucișându-și ambele mâini pe pântec. I-a lehăit de-acum verișoară-sa că m-a văzut cu tata la spital! Lucrează *sanitarcă*, prăpădita. Și ce ți-a spus? Ce putea să-ți trângănească și spurcăciunea de Sofiică?

– Zicea verișoara ceea a ei că... medicii au refuzat să... Și se blocă, cu ochii înfipti în buzele burtoasei ce se strânseseră pungă.

– Au refuzat să... ce? se aplecă greoaie, de

culese de pe fundul ligheanului cu spălături o pereche de chiloți, de-ai ei, pesemne, de-i prinse apoi de sfoară cu doi cleștișori.

– Da’ -i mare păcat să faci asta, Aglăiță, scânci Catinca. Îi dai țâță până-l înțarci și mi-l aduci... Că ți-l cresc eu.

Cea care, acum mai bine de juma’ de an, i se suise pe cuptor, se îndreptă din șale și, masivă, amenințătoare, păși spre scaunul ce se făcu gol:

– Da’ cine mă crezi tu – pentru prima oară o tutuia – că-ți închipui c-aș putea să-mi dau copilul să mi-l crească altcineva? Și ce ai tu, femeie, cu copilul pe care am să-l nasc eu? Spune: ce ai?

Catinca se retrase cu câțiva pași de pisică bolnavă și, dacă nu avea puteri nici să vorbească, dar nici să plângă, își făcu trei cruci rezezi, pornind spre poartă.

– Da’ tu ascultă-mă până la capăt, dacă ai venit, și se lăsă pe scăunelul ce alunecă pe jumătate cu cele trei piciorușe în pământul frumos cosit: Mincinoasa cea de Sofiică – las’ că ți-o cheamă tata la *selsovet* și are să-i treacă pentru totdeauna pofta să umble cu bârfele! – ți-o fi spus c-am mers la spital să-mi facă avort? Idioata! M-am dus cu tata la un control, cum fac toate femeile însărcinate. Și-și seceră musafira nepoftită cu privirea-i de vulpe scăpată din bătaia puștii: N-am eu nevoie de ajutorul tău. Niciodată n-am să am nevoie, auzi? Și să-i

spui lui Sandulache – parșivul! Mi-a promis la Cernăuți când l-am condus, proasta! la autogară că are să-mi trimită măcar câte-o scrisoare-n săptămână, dar numi-a scris până acum niciun rând!Să-i spui că... l-am amăgit că-i copilul lui! Și porni să râdă – răutăcios, cu maxilarele strânse.

– Dar al cui îi, copilă? aproape țipă Catinca, sprijinindu-se de poartă.

– Nu-s datoare eu să-ți raportez, dar... totuna are să audă satul:în sâmbăta asta facem împăcăciunea...

– Logodna, vrei să spui? se învioră galben femeia. Cu alde Stavrat?

– Uite c-ai ghicit! Costache mă ia de nevestă! Flăcăul cel frumos cu mustăcioară – îi cu patru ani de armată la marină, nu-i un*molocosos*(mucos), ca fecior’-tu.

– Ia uite ce noutate!

– Te bucuri, așa? Trebuie să te bucuri – ați scăpat amândoi de mine... Și, lăsând să i se umple ochii vulpești cu o negură atât de friguroasă, încât biata Catină simți că o trec fiori de leșin: Tata zice: mai bine i-ar arde casa și *selsovetul* tot, decât să se încuscrească cu o vădană ca tine.

Femeia sta împietrită, statuie neajutorată, din obrajii căreia, într-o fulgerare de clipă, se scurse tot viul („Să-ți închipui numai! Nicolai, care, în tinerețe, alerga ca un mânz după mine...”)

– Ce mai aștepți? *Do sfidania*, lele Catină! Și transmite-i cumva lui fecior’-tu, că de azi îl trimit în

pizda mă-sii! Auzi, tu? Pentru totdeauna îl trimit. Și, săltându-și fundul îngroșat rău, se duse, de-i deschise poarta: Haide, mișcă! Și să ne vedem când bunică-mea se va întoarce de la groapă!

Femeia tresări spăimos. Ținându-se, cu friguri, de bara porții, ieși clătinându-se prin golul ei și, când ajunse pe podețul betonat, se opri, trase adânc aer de două ori în piept și constată pentru sine – dar, poate, și pentru toată lumea? – că de astăzi, chiar din clipele astea, Sănduță va fi iarăși numai băiatul ei. Și va trebui să se gândească bine de tot cum va face ca să-l ferească să nu mai calce pe-alături. Pentru că – ajută-l, Doamne! – o a doua rușine ca asta ar putea s-o bage-n mormânt...

26.

La ora fixată, bătui în ușa cu nr. 17 și mi deschise... blonda Cleopatra:

– Te așteptam, Sandule. Intră. Și învârti cheia-n broască.

Cenacliștii care se cuibăriseră, unul lângă altul, pe paturi, acum mă sfredeleau cu curiozitatea ochilor, de parcă mă vedeau pentru prima oară. Ceilalți membri-debutanți alde mine – pe Exman nu-l pun la număr –

lipseau. Erau prezenți cei șase pe care îi văzusem și-i ascultasem cu opt-nouă ore-n urmă în cabinetul de limba și literatura moldovenească. Unul singur mi-era necunoscut – un tânăr cu o față frumoasă și ochi blajini, căprui, având o frizură creată, de un galbenvălurând ciudat într-un roșu aprins. Dânsul cu Carpatu, la o masă, ocupau unicele două scaune ale camerei.

– Fă-i loc, Ioane, lângă tine, își ghionti Cleopatra colegul de-alături, care, părea, se ținea prea lipit de coapsa ei, insul acela îndesat, cu părul creț, care refuzase la ședința cenaclului să-și citească creația. Ion Fundureanu se numea. Ia loc, Sănduță, că acușine-apucă miezul nopții...

– Are să ne apuce zorii, Cleopatro, că musafirul nostru are multe să ne spună.... Țin să vă atenționez că dumnealui va aborda o temă tabu și în România și, dacă ne miroase KGB-ul, vom suporta consecințele. Vă mai propun, ca și-n alte dăți: cine dintre voi simte că n-are să poată să-și țină limba după dinți, poate fi liber – nu-l condamnăm și să nu ne condamne nici el...

Și privirea lui Carpatu se ascuți spre mutra mea. Dar o respinse Cleopatra cu zâmbetu-i de brândușă ce-a spart omătul:

– Va fi totul în ordine, Ilie...

– Bine, Cleopatro. Să începem. Are cuvântul musafirul nostru și prietenul meu, Foca Frătăuceanu.

– Sunt onorat, dragă Ilie, de invitația ce mi-ai făcut, se întoarse către Carpatu. Și, de asemeni, am

convingerea că și colegii mei de universitate, frații voștri români din Bucovina de Nord și Ținutul Herța, teritoriile ocupate de armata sovietică în 1940, s-ar simți tot atât de bine alături de voi... [Dicțiunea-i curat românească îmi înfiorară auzul și tâmpile]: În această sea... noapte, am să vă vorbesc despre unele articole ale lui Mihai Eminescu ce abordează problema foarte dureroasă a Basarabiei, publicate de marele ziarist în ianuarie-februarie 1878, pe paginile ziarului „Timpul”, când deținea funcția de prim-redactor... Bănuiesc că unele lucruri vă sunt cunoscute, dar, oricum, nu strică să vă reamintiți de ele...

Aveam eu a-mi reaminti borta covrigului. Dacă, printr-o minune, John Loke mi-ar fi contemplat mutra pe parcursul celor trei ore și mai bine cât a ținut prelegerea lui Foca, ar fi înțeles că eram o *tabula rasa* în cea mai reușită versiune.

Aveam la mine două caiete groase și, în timp ce musafirul căuta în geantă niște foi, scoasei din sacoșă unul, cu notițe de la prelegerile profesorului Garazov („Ingratul! I-am uitat numele de botez...”) la cursul *Istoria p.c.u.s.*, și-l ghionții ușor pe Fundureanu: pot să fac notițe?

Îmi suflă în ureche:

– Cred că... poți. Dar, după ce ieși de aici, memorizează bine ce-ai scris, rupi foile și le înghiți...

– Și... nu pățesc nimic? întrebai aiurit.

– Nu. Mai târziu, ai să le caci...

Fiind, cum v-am spus, *tabula rasa*, nu cunoșteam mai nimic despre soarta basarabenilor după ocupația din 1812 – știam doar, din spusele bunelului Ilie, că românii din Ținutul Herța, de unde-și trăgea vița mam' bătrână, și cei din Bucovina de Nord aflați sub austro-ungari, de unde-i veneaurădăcinile lui tat' bătrân, avuseseră norocul să nu fie călcați de bocancul rusului. Atât.

„... Administrația, biserica și școala, scria Mihai Eminescu, sunt cu desăvârșire rusești, încât este oprit a cânta în ziua de Paști „Hristos a Înviat” în românește...; ba oamenii de condiție se feresc de a vorbi în casă românește, pentru ca nu cumva o slugă să-i denunțe...”

Notam înfrigurat micile fragmente din articolele marelui poet, pe care acel Foca ni le dicta, pentru că eu nu eram unicul cu notatul, și mă întrebam, iepure hăituit: de ce crețosul ăsta de Ion îmi spune să înghit foile?; oare e așa de periculos pentru puterea sovietică dacă eu, un student amărât din Ilicatinca, aflu niște adevăruri despre care a scris cel mai mare poet al românilor?; și-ar fi putut permite oare un geniu ca Eminescu să publice niște minciuni în ziarul acela?;și, dacă ceea ce-a scris el despre regimul țarist de ocupație sunt niște adevăruri care au rămas în istorie, de ce trebuie să fie ascunse de unul ca mine sau, să

zicem, de același Exman?

De la profesorul nostru de istorie din școală, David Aurevski, care se întorsese de pe front cu trei degete de la o mână retezate și care, la fiecare oră ce-o aveam cu el, fuma câte două-trei țigări sub nasul nostru, aflasem că cei mai mari dușmani pe carei-au avutromânii din Ilicatinca noastră au fost românii de dincolo de Prut pe care Stalin i-a jelit și nu i-a ocupat în 1940, fapt, pe care el, specialist în istorie, o consideră mare greșeală, să-l ierte pentru îndrăzneală Iosif Visarionovici. Iar al doilea dușman, de-acum al Basarabiei, pe parcursul veacurilor, mai zicea dascălul, a fost Poarta Otomană care urmărea să ne stârpească limba și credința. Și iată, în noaptea asta, eu aflu de laMihai Eminescu cu totul altceva: „...niciodată însă în curgerea veacurilor, turcii n-au pus în discuție [pe teritoriul Basarabiei] limba și naționalitatea română. Oriunde însă românii au căzut sub stăpânirea directă ori indirectă a slavilor, dezvoltarea lor firească s-a curmat prin mijloace silnice...”

Era limpede ca Bună ziua: în opinia marelui poet, basarabenii sunt aceiași români, ca și mine, venit din Ilicatinca. Iar,dacă îi dau ascultaredascălului, David Aurevski: poetul Eminescu, născut dincolo de Prut și, cu atât mai mult, scriindu-și articolele tocmai la București, e, neîndoielnic, dușmanul consătenilor mei, deci și al meu, și n-ar trebui să cred o iotă din tot

ce afirmă dânsul!...

27.

Ca să ajungă acasă, drumul cel mai scurt era să iasă pe mânăca ceea de ulicioară, fără a ocoli casa Frăsânei, cu toată curtea și grădina ei împrejmuită de un gard cu ostrețe noi chiar de Todirel, tatăl băiatului, studentelul, – mândria ei netrâmbițată *nicăiurea*, cum se vorbea în Ilicatinca, dar care îi încălzea sufletul de cum îmboboceau la fereastră zorii și până o fura somnul, alunecată-n așternut cu osteneala trupului. Catinca însă, de fiecare dată, o cotea la dreapta, pe ulița cu pietriș de anțărț, răscolit de mașini, muncindu-și frumoasele picioare în plus, numai să nu treacă pe la poarta celui care, acum optsprezece ani, în smoala răscolită a unei nopți de vară, i-a răpit fetia sub coroana bătrânului nuc.

De data asta însă, simțindu-și inima nu știu cum înviorată, pășea cu sprinteneală pe ulicioara cu gropi, stăpânindu-și ochii care, încăpățânații, alunecau fără voie spre casa cu cerdac fălos, vopsit în albastru aprins.

– Catincuță! Da' de ce treci pe lângă poarta mea și nu zici nimica?

Se opri spăimântată:

– Bună seara... Dar nu te-am observat, lele Frăsână, crede-mă.

– Fie cum spui. Dar intră tu, că avem de vorbit...Catinca se apropie, oprindu-se în poartă. Bătrâna se retrase, deschizându-i larg porțița: Nu, că ceea ce avem de vorbit trebuie să vorbim în casă...

Pășiră în tindă. Pe jos, covor persan, dle, ca la boierii cei mari! Musafira își scoase pantofiorii și merse pe urmele gazdei până într-o sufragerie cu mobilă nouă, două fotolii mari înfoiate și o canapea, sprijinită de-un perete acoperit în întregime de o scoarță bătută-n bujori aprinși.

– Îți place? Și în cealalte trei camere, am pus mobilă nouă. Todirel – el a plătit-o, el a adus-o. Tot ce vezi are să fie al vostru... Eu toți anii am dormit în *vremeankă* (construcție provizorie) și nu mă mut de-acolo, că iarna-i mult mai cald...

Catinca sta pe marginea canapelei, ca pe un scaun de pilot, gata s-o catapulteze:

– Ce-ai vrut să-mi spui, lele Frăsâna?

Lelea trase perdeaua de mătase să lumineze mai larg ochiul geamului:

– Apoi... alaltăieri, când m-a chemat băiatul la poștă să vorbim, m-a rugat să ne întâlnim noi amândouă, ca să-ți spun că... a divorțat de rusoaica ceea... Că mai lucrează până la sfârșitul lunii, primește banii pentru *otpusk* (concediu) și se întoarce în sat cu totul...

– Și cei doi copii cui îi lasă? i se aprinseră, înnegurați, ochii.

– Zice că judecata i-a dat voie să-și ieie băiatul. Dar rusoaica, dacă n-a trecut în viața ei pragul bisericii, îi dă și fata, să-i crească el pe amândoi...

Între cele două femei căzu, greu, oul tăcerii, spărgându-se. Gălbenușul se întinse pe fața amărâtă a lelei Frăsâna, ci albușul – pe obrajii alungiți ai Catincuței. Cele două statui păreau că nu au cum să-și mai spună ceva. De avut –oho! – aveau cu prisosință ce să-și vorbească, dar refuzau să se adune cuvintele. Acolo, în cuibul lor. Unde, de la începutul lumii, le-a îndemnat Domnul să clocească ouăle bunătății, frumosului, iar diavolul – ouăle urii, disperării. Și atunci, ce le rămânea de făcut celor două statui la fel de triste și la fel de amărâte? Să lase să se scurgă din acel ou al tăcerii tot gălbenușul și tot albușul. Și să se depună, îndărătnice, pe fețele lor ce păreau că și-au consumat în acele clipe viul.

Într-un târziu, femeia invitată se ridică și gura ei frumoasă rosti cuvinte atât de urâte – de, așa i se părură ele bătrânei – că-i aduse prima noapte în întregime albă, din prima zi de când trecuse cu dormitul în *vremeanka* ei. Clădită de mâinile lui Todirel. Tot în primul concediu ce-l petrecu la Ilicatinca după ce fusese dus, cu mâinile legate, și băgat într-un vagon de vite. Și totuși, dacă nu ești

„îngust laminte”, vorba sfântului Arsenie Boca, poți chiar admite că nu sunt ele, acele cuvinte, într-atât de urâte:

– Mulțumesc, lele Frăsâna, că m-ai invitat în casă, și pentru vestea cu divorțul îți mulțumesc, cu toate că nu mi-a părut deloc bine. Pentru că Dumnezeu nu-și poate dori să se destrame o familie. Că au de suferit copiii... Și celor doi nepoței ai matală le va lipsi mereu căldura maternă, pe care eu..., din păcate, n-am cum să le-o dau... Mă rog Domnului s-o am destulă pentru băiatul meu... De copil, ar fi avut el nevoie, tare ar fi avut, și de căldura tatei, ba, poate, și de căldura matală... Dar, dacă soarta a vrut să ne pedepsească...

Ieși grăbită, cu cei doi pantofi în mână, pe care-i puse în picioare, ajunsă pe troscotul ogrăzii...

Nu că m-ar obliga subtitlul acestui roman să scriu rândurile ce urmează, dar nu pot ascunde asta, când tu singur, cititorule, vei fi înțeles: Săndel, celălalt depănător de întâmplări, situații din acest roman, nici pe departe nu-i plătește mamei cu aceeași monedă. Pentru dragostea ei, gătița ei de a se jertfi în numele lui. Și nu afirm asta, pentru că vreau cu orice preț să vă demonstrez că aș continua să-i fiu protivnic. Dar, din ultimele zeci de pagini așternute de el, ai înțeles tu, drag cititorule, să-și fi trimis dânsul deseori gândurile la mama? Ai simțit tu să-l fi frământat dorul

de ea?!...

28.

Acum nu mă mai simt potopit de reproșuri de pe urma orizontului meu îngust intelectual, în special, din cauza cunoașterii greșite sau rudimentare a istoriei neamului din care mă trag. Însă, în acele peste trei ore fierbinți, cât ținuse prelegerea cernăuțeanului Foca Frătăuceanu, îmi venea să-mi dau pumni în cap, să mă scuip! În adolescență, îmi băgase bumbac în cap tat' bătrân că sunt român, că ne tragem din daco-romani și că satul nostru, Ilicatinca, precum și întreg Ținutul Herța au fost parte a moșiei lui Ștefan cel Mare și, mai târziu, a vechiului Regat al României. Mi-a mai arătat chiar și hotarul până unde se întindea Imperiul Austro-Ungar, când neduse cu căruța un văr de-al nostru la o rudă din Puieni-Bucovina. Dar nu-mi vorbise bunicul mai nimic despre fosta Basarabie! Sau, poate, uitasem eu că nu-mi vorbise?

Că profesorul Aurevski, de câte ori mi-l blestema blând pe Stalin că n-a trimis tancurile în 1940 să ocupe toată România (mentorul meu o numea și hitleristă, pentru căcele trei degete, presupunea dânsul, i le retezase lângă Stalingrad un obuz, trimis de „fasciștii” lui Antonescu), zic, de câte ori făcea asta, în pauza dintre două țigări ce ne provoca amarnic tusea, își amintea și de Basarabia care fusese returnată,

pe

drept, Rusiei, că i-a aparținut nu numai după 1812, ci de când rusul a apărut cu pușca și faimosul *bleaghipe* mapamond.

Aruncai o otheadă spre Cleopatra – ea tot își făcea notițe într-un blocnotes, ci Fundureanu o urmărea cu unbondăraș ironic de zâmbet pe buze și observai cu ciudă că-i făcuse prizonieră-n palma lui de urs cealaltă mână liberă.

„... am pierdut 15000 de oameni și câteva zeci de milioane cheltuieli de război”, citează Foca dintr-un alt articol al lui Eminescu care se referea la colosalele pierderi de vieți omenești și bunuri materiale, suportate de România în Războiul de Independență din 1877-1878, când fusese aliatul Rusiei contra Porții Otomane. Acel student căpos de la Cernăuți tăbări asupra-mi cu atâta informație, până-n noaptea ceea pentru mine absolut necunoscută, de mă zăpăci de-a binelea. Când anunță că, potrivit Tratatului de la Berlin din 13 iulie 1878, România a devenit independentă, obținând Dobrogea, Delta Dunării și Insula Șerpilor, dar a cedat Rusiei sudul Basarabiei, adică județele Cahul, Bolgrad și Ismail, îmi veni să-l rog să-mi lămurească: dar unde erau până atunci cele trei teritorii recâștigate? N-am îndrăznit însă – mi-era rușine de ignoranța-mi totală în ceea ce privește cunoașterea istoriei și geografiei Țării-mamă, ai cărui copii înstrăinați erau țărani mei din Ilicatinca (a avut grijă să-mi

vâreasta în tătăcuță tat' bătrân, la al cărui

mormânt mă duc doar la Duminica Mare, nenorocitul de mine).

Din ceea ce spunea Foca, înțelesei că cele trei județe ale Basarabiei, pe care țarul pusese iarăși gheara la 1878, fuseseră recăpătate de sfâșiata Basarabie la 1856. Și tot de la ruși! Nu-mi mai putui stăpâni indignarea și-l întrebai eu, primul, când veni rândul întrebărilor:

– Da' ce au rușii ăștia cu Basarabia, tovarășe Frătăuceanu, de o rup în bucăți pe parcursul asute de ani?

Foca zâmbi acru, scuturându-și pleata roșcată:

– Mulțumesc pentru întrebare, dar... să nu mă mai numiți „tovarășe”, că nu mă simt deloc bine. Și, după o pauză, studiind câteva clipe foile scrise de pe măsută: La toate întrebările voastre găsim răspunsuri în articolele marelui poet. Țarismul nu era indiferent, firește, față de pământurile foarte roditoare ale acestei provincii românești, pe care l-a populat și continuă s-o populeze cu coloniști aservițirușilor, dar (citez:), „... voieste să-și ia și sufletele ce se află pe acest pământ și să mistuiască o parte din poporul român” (Amîncheiat citatul).

– Dar de ce-i urăsc ei pe români... care le-au fost și aliați credincioși în războaie? își încreți fruntea ca omătul Cleopatra.

– Chiar mă așteptam să-mi puneți această

întrebare, se bucură Foca. Am să vă răspund tot cu un

citat din ziaristica lui Eminescu, care așa de mult mi-a plăcut, că nu puteam să nu-l memorizez: „Tocmai puși față în față cu viața rusească, românii au început a fi cu atât mai vârtos pătrunși de...bogăția și superioritatea individualității lor naționale; tocmai fiind puși în contact cu rușii, românii erau mândri de romanitatea lor. E nobil răsadul din care s-a prăsit acest mic popor românesc, și, deși planta nu e mare, rodul e frumos și îmbelșugat; cele două milioane de români au adunat în curgerea veacurilor mai multe și mai frumoase comori decât nouăzeci de milioane de ruși vor putea să adune cândva”.

Toți porniră să bată din palme.

– Fără asta, vă rog, interveni Ilie Carpatu. E oră prea târzie pentru ovații...

Ridică mâna Ion Fundureanu:

– Se cere totuși să lămurim mai bine o chestiune: de ce Mihai Eminescu era atât de alarmat și încerca să convingă protipendada de la București să nu cedeze Rusiei și alte teritorii ale Basarabiei, bunăoară cele trei județe din sudul ei? Ce pericol vedea marele ziarist în asta?

Musafirul nostru se învioră, dar i se putea citi pe fața-inetedă o profundă mâhnire:

– Niciun alt ziarist de pe vremea sa n-ar fi intuit cu atâta genialitate acea mare primejdie ce le puteau aduce alte cedări din teritoriul ce ni l-a lăsat moștenire strămoșii. Găsește fragmentul. Citește: „România, pierzând pământul ce dominează gurile Dunării, devine un stat indiferent, de-a cărui existență sau neexistență nu s-ar mai interesa absolut nimenea...”. Sau altă previziune a poetului de geniu, care n-a umblat pe la crâșmele Basarabiei, ca Pușkin, cu țigănci dansatoare după el, dar a prețuit acest pământ românesc și l-a iubit cu suferința adevăratului ei fiu: Citez: „Nenorocirea cea mare ce ni se poate întâmpla nu este că vom pierde și rămășița unei prețioase provincii pierdute; putem să pierdem chiar mai mult decât atâta: încrederea în trăinicia poporului român...”.

Pasărea tăcerii fâlfâi din cele două aripi ostenite și se prăbuși. Peste cei șapte cenacliști. Cu capetele aplecate. Și când le ridicară, în sfârșit, rând pe rând, zăriră, cu uimire, că din irisurile cernăuțeanului se prelingeau pe obraji două lacrimi mășcate. Dintre acelea care înghețau pe obraji unui unchi de-al meu, Sava. Când tăia pădure pe malul lacului Ladoga din Karelia. Unde fusese deportat, pârât că-l vorbise de rău pe Stalin. În timp ce repara un podeț în pădure. Unde, în primii ani după război, se ascundeau într-un bordei flăcăuanii ceia. Ca să nu-i trimită în minele Donbassului. Au fost prinși totuși. Într-o noapte cu lună plină, spânzurată deasupra movilei din spatele bordeiului. De

NKVD-iști prinși. Conduși de un ticălos, Nicolai Roșca, care își schimbă după asta numele în Lupu, apoi în Lupov. Mai târziudevenindtatăl Aglăiței. Căruia, dacă poți să-i crezi autorului, nu mai am de-acum șanse să-i fiu ginere. Printre cei prinși era și tatăl meu, Todirel, în primul meu pașaport sovietic ucrainean – Fiodorovici. Că o întrebase pe mama secretara *selsovietului*, când se duse să-mi facă *metrica*: „N-au să râdă oamenii spunându-i Săndel Todirelovici?”

Ziceam: zăriră cu toții cele două lacrimi mășcate de pe obrajii lui Foca și se cutremurară. Eu pusei desinențele la câteva cuvinte din ultimul citat al lui Mihai Eminescu și îl mai citii o dată. Nu înțelesei mare lucru. Atunci. Acum, când trec uneori prin lumina umedă a văzului acel citat, inima-și slujește ritmul...

29.

În cele trei-patru săptămâni ce urmară, nucul cel bătrân, unicul martor al despărțirii ei de feciorie, și-a mai scuturat pe buza vântului frunzele de ceară, așternându-le pe obrazul ierbii mărunte, și, într-o dimineață cu zori rumeniți, jumătate de curte în veșmânt de aur trist intră în văzul Catincăi. Da' trist de tot. Alunecat întoată suferința lui de toamnă târzie.

Femeia își ridică ochii spre cerul mai mult alburiu dinspre apus („Doamne, uite la Cerul ăsta al nostru – parcă vrea să se scurgă tot în curtea mea...”) și nările ei subțiri prinseră miros de țigară. Coborî intrigată cele trei trepte și împietri rece: cu mâinile proptite de chinga porții zăvorâte, un bărbat, cu șleapca îndesată pe sprâncene, își trimitea în curtea ei rotocoale otrăvitoare de țigară:

– Cine-i acolo, măi?

– Eu sunt, răspuse bărbatul. Nu mă mai recunoști?

Era Todirel al ei („Ba n-a fost al meu decât o singură noapte. Șinu știi, amărâta de mine, dacă mai are cum să-mi mai fie...”).S-a împăcat de mult cu osânda că-și va crește băiatul singură. Și că, după plecarea lui Sănduță, nu-și va împărți ceaiul cu nimeni. Și așternutul. Și corpul ei frumos va îmbătrâni, fără a mai fi fript de mângâierile vreunui bărbat...

– De ce taci? Chiar nu m-ai recunoscut?

– Și ce mi-ar mai folosi mie, dacă te-aș recunoaște?Care altă sămânță de bărbat ar putea să-mi mai otrăvească mie aerul grădinii cu fum de țigară la răsăritul soarelui? Bărbatul aruncă mucul de țigară, zgâlțâind poarta: De ce arunci pe straturile mele de flori mizeria cea de chiștoc?

Todirel își lăsă bărbia pe mâinile încrucișate:

– N-am venit dis-de-dimineață să mă probozești pentru fleacuri. Mi-a spus mama... că nu te-ai bucurat tare că am divorțat?

Femeia, de dragul căreia ar fi fost în stare să vină din Donbassul cea târâș până la pragu-i, zise urmărind zborul unei frunze, ca obrazul mortului:

– Ba nu m-am bucurat deloc. De ce să mă bucur? Că despărțiți un frate și o soră... la o vârstă când au cea mai mare nevoie să-și împărtășească unul altuia ce-i frământă, ce-i doare?

– Da' nu-i despărțim deloc! se revoltă bărbatul, aprinzându-și cu bricheta altă țigară. I-am luat pe amândoi cu mine – acuși mama îi hrănește și-i duc la director să-i primească la școală...

– Cum au să învețe ei la școala noastră? Înțeleg măcar puțin românește? I-ai învățat tu?

– I-am învățat pe dracu'! Cu un rus în familie, românul e bou sau vacă încălțată – n-are niciun cuvânt... Să știi asta de la mine.

– Am înțeles, Todirel. Bine că recunoști. Te compățimesc, dar... nu te pot ajuta cu nimica. Se întoarse și intră iute în casă.

Bărbatul rămase câteva clipe statuie cu fumu-n gâtlej, apoi porni să sugă țigara cu atâta lăcomie – s-o înghită, nu alta. Ajuns cu suptul până la filtru, îl purtă pe vârful limbii, ezită o clipă și, răsucindu-se, îl scuipă peste umăr, în șanț. Gestul ăsta îi plăcu Catincuței care-l urmărise prin ochiul de sus al geamului cu perdeluță

albă, tivită cu dantelă („Uite că nu l-a scuipat în grădină. Nu s-a stricat el cu totul printre rușii aceia...”). Todirel se întoarse cu ceafa spre casa neprimitoare și acum ieșea că încălzește cu omoplații săi nervoși scândura porții. Era și normal ca să-l întrebe o bătrână ce-și mâna vacuța cu o nuia, s-o ducă la cireadă, pesemne:

– Ce faci, măi Todirel, aici așa de dimineață?

– Sprijin poarta să n-o dea vântul jos...

Bătrâna zâmbi, dezgolindu-și numai cei doi dinți de jos:

– Cum s-o deie jos, omule, dacă nu-i nici zăranie de vânt în dimineața asta? Și se duse, târându-și galoșii sovietici pe piciorul gol.

Are dreptate mătușa, constată, împrăștiat, bărbatul cu poarta învrăjbită-n spate. Dar, uite, cât a stat dânsul la porțița asta ce-l dorea atât de tare pe timpuri, s-au desprins totuși câteva frunze din nukul bătrân. S-au desprins așa, fără să le fi răscolit vântul, au trecut prin văzul lui rănit, s-au legănat în aerul ogrăzii, corăbioare aurii și triste, și s-au așternut pe covorul galben. De la poalele îmbătrânite ale nukului. Unde, acum optsprezece ani, femeia care i-a întors adineauri spatele, înghițind-o tinda, i s-a dăruit. Trupului său flămând de dragoste. De fecioară flămând. Cu frică i s-a dăruit („Dar și pe mine mă scuturau frigurile când o despuiam, înnebunit, – ce-i glumă asta? să te duci la cununie cu o mireasă cu trupul pângărit?”).

Stând așa, cu poarta asta înstrăinată și roasă de

cari în spate, Todirel ajunse dintr-odată să se întrebe: cum de s-a prostit el într-atâta, de-l încălzise așa de naivă speranța că e așteptat totuși de căsuța asta cu două geamuri înflorate cu perdeluțe? Și-l încălzise câteva luni în șir – de la depunerea cererii de divorț și până în ultima zi, înainte de această revenire la Ilicatinca lui. Nicio scamă de îndoială – de ce oare? – nu i prăfuisse inima. Că s-ar putea să nu-l primească căsuța asta în ferestrele căreia acum Cerul Ilicatincăi lui își joacă puișorii soarelui matinal. Dar uite că nu-și desface brațele căsuța! Uite că nu-l pofteste să intre! Și el, bărbat în toată legea, trecut prin atâtea vâltori protivnice, își sugerează de-acum nu știu a câta țigară în fața acestei porți. Cărei îi poate trage zăvorul dinspre curte cât ai zice pește. Pe care o poate sări cât ai scăpăra chibritul. Dar uite că n-o face. Nu poate. Cum să intri tu într-o ogradă care nu te-a așteptat? Cum să pătrunzi într-o casă care te respinge ca pe un dușman?...

30.

Dimineața, mă trezii și eu cu cei trei coabitanti și, cu capul cât banița, mă dusei la ore. Prima, *Ateismul științific*, de la 8:00, o aveam cu proful Lungoi, care urma să-și continue prelegerea, începută săptămâna trecută, ce-și propunea să facă praf din „mitul” despre

așa-zisa Înviere a lui Hristos. Acest Lungoi fusese mulți ani diacon la Catedrala Sf. Împărați Constantin și Elena din spatele institutului nostru, pe care comuniștii o convertise în muzeu de istorie. Rămas fără slujbă, stăpânirea l-a angajat profesor de ateism, or, ce candidatură mai potrivită pentru a-l huli pe Dumnezeu decât un tip care a trecut prin școala preoțească?

Urc găfâind scările la primul etaj și dau nas în nas cu Ion Fundescu. Mă trage de mânecă înspre perete, suflându-mi pierit în ureche:

– Pe Foca Frătăuceanu l-au luat azi-dimineață – ne-a trădat cineva...

– L-au luat? mă speriai, cine l-a luat?

– Mai încet, piciule... L-au luat doi de la KGB. Au să ne caute și pe noi... Să le spui că noaptea asta ai fost la întâlnire cu o fată pe care ai cunoscut-o la cinematograful – inventezi tu un nume... Nu recunoști că ai fost în camera noastră, ai înțeles? Și se grăbi să urce scările.

Cu inima cât un purice în agonie, ocupai un loc la ultima masă din fundul sălii, lângă fereastră. Intră, îngheboșat ca întotdeauna, proful Lungoi. Ne ridicarăm. De la masa de alături, se furișă iepurește spre masa mea Exman. Deschiserăm caietele-conspecte. Așijderea făcu și diaconul-profesor, pregătindu-și foile. Dar se decisă să anunțe prologul prelegerii fără ele:

– Cred că n-ați uitat, măi, ce vă spuneam la

ultima mea prelegere? Străjerii au fost primii martori ai așa-zisei Învieri, zice Matei. Dar apostolul acesta toarnă minciuni gogonate când spune că străjerii aceia au fost ademeniți cu arginți din belșug de către evreii care l-au răstignit. Ca străjerii să împrăștie minciuna, zice, precum că ucenicii lui Iisus au venit noaptea pe furișși au furat trupul neînsuflețit al lui Hristos. Nu-i minciună, cu adevărat l-au furat! Și apostolul minte, cum v-am spus, că străjerii au fost cumpărați cu arginți. Să mă credeți pe mine, care am absolvit seminarul teologic pe note tare bune și am fost mulți ani diacon la catedrala din spatele blocului nostru. Străjerii ceia au spus ce-au văzut: ucenicii, ca niște tâlhari, au furat noaptea trupul lui Iisus, trâmbițând apoi în toată lumea că a înviat!

Se lăsă o tăcere, bună pentru a-l scoate din morgă pe un ucigaș încă nedescoperit. De la o masă din față, se ridică o mână:

– Ce vrei? se zborși proful.

– Vreau să vă întreb ceva, numai dacă nu vă supărați, ciripi timid o studentică, ca o salcie plângătoare.

– De ce să mă supăr? Mie nu mi-e frică de întrebările voastre, cum li-e frică unora... Vorbește.

Fata își îndreptă umerii, ridicându-și bărbia:

– Iertați-mă pentru îndrăzneală... Dar atunci, când erați diacon, tot le spuneți creștinilor în biserică aceste lucruri despre Învierea lui Hristos?

– N-a fost nicio înviere, copilă! E o mare minciună pe care-o cred proștii! Stai jos! ordonă Lungău. Și, punându-și alți ochelari, se holbă spre auditoriu: Ia să vedem câți de aceștia îi avem acum în sală. Cine crede în Învierea lui Iisus să ridice mâna!

Fata cu întrebarea buclucașă o ridică prima. După ea, se ridicară alte câteva. Simții că-mi zvâcnesc tâmplele, în văz fulguindu-mi obrazul mamei. Și-atunci, într-o zvâcnire de disperare, o fluturai și eu. Exman se repezi să mi-o aplece, înșfăcându-mi cotul:

– Ce faci, Sandulache? Vrei s-o pățești?

Se auzi soneria. Mă ridicai și pornii spre ușă, răscolit de emoții. O așteptai. Pe lozia cea curajoasă. Mă apropiai:

– Mă numesc Sandu. Botezat Săndel.

– Sunt Deea-Maria. Botezată Maria.

Pe buzele arcuite ale gurii ei mici bătu din aripioare un zâmbet mâhnit. Mâhnit de tot. De parcă se desprinsese de pe crucea proaspăt îngropată la căpătâiul omului drag. Colegii ne înconjurau circumspecți. O luai de mână și ne grăbirăm să coborâm scările. Îmi propuse să ieșim la aer. Ieșirăm. Ținându-ne de mâini. De parcă ne cunoșteam de la grădiniță.

– N-a ieșit prea bine – ce zici?

– A ieșit foarte bine. Ești curajoasă. Mai curajoasă decât noi toți.

Deia se opri, căutându-mi în priviri cu căpruii ei mari, luminoși:

– Dacă și colegii gândesc așa, Sandule, ar trebui să mă mândresc cu mine.

– Da' tu mândrește-te. Chiar dacă...„proștii” ăștia ce cred în Învierea Domnului sunt mai puțini decât „deștepții” care nu cred. Chiar dacă, din tot auditoriul, există un singur „prost” care te înțelege și te susține...

Zâmbetul Deei-Maria bătut iar din aripioare, luminându-se:

– E vorba de „prostul” ăsta din Bucovina care mă ține de mână?

– Exact.

Se auzi, săltăreață, soneria. Revenirăm în sală. Ne așezarăm la aceeași masă. Dar nu reușii să-mi astâmpăr bătăile, necunoscute până atunci, ale inimii, că se deschise ușa – eram chemat la decanat. Coborâi săgetat de presimțiri speriate. În ușa decanatului, mă aștepta un bărbat înalt, cu priviri ascuțite care-mi propuse să ieșim. Apoi să iau loc lângă el pe o bancă din fața căminului.

– Sunt de la securitate.

– Nu înțeleg...

– Dar de KGB ai auzit?

– Am auzit, răspunsei, făcându-mă țâstar mort.

– Foarte bine. Acum să-mi spui: unde ai fost tu azi, băiatule, în primele trei ore după miezul nopții?

Aveam răspunsul pregătit:

– Am fost cu o fată pe care am cunoscut-o la cinematorgraf...

– Ce film ați vizionat?

– Apoi... unul indian în două serii – *Тветок в pâli...*

– Spui minciuni. Nu se mai arată de trei zile. Îți amintesc eu: ai fost în camera 17 a căminului vostru. Acum împovestești pe scurt ce v-a vorbit cernăuțeanul Focadespre Mihail Eminescu și problema Basarabiei.

Tăceam chitic. Securistul era grăbit. Simțeam asta. Așteptam să mă aresteze, să-mi pună cătușele. Dar numaidecât să vadă asta și Deea-Maria printr-un ochi de fereastră.

– Scurt pe doi: cernăuțeanul e arestat. Ceilalți *gheroi* ce-au fost cu tine la adunarea ceea a voastră astă-noaptevor fi exmatriculați. Tu ai noroc de mine. Îți strângi catrafusele și într-o oră să-mi fii la comisariat. Îl cauți pe căpitanul Kozlov și-i spui cine ești. Poate, după trei ani de armată, îți vor veni mințile la cap.

După trei ani de cătănie, aflai de la mama că soția securistului i-a fost colegă de clasă și bună prietenă...

Partea a doua

L-am rugat pe Săndel să realizeze de-acum de unul singur partea a doua a acestui roman. A refuzat dromaderul. De la bun început, zice, trebuia să nu-mi bag nasul. Și dacă te lăsam, îi ripostai, să adormi cititorii numai cu istorioarele tale banale era mai bine? A tăcut. Dar m-a rugat să-i intru totuși în situație: el își asumă, firește, povara cea mai grea a scrisului, de vreme ce s-a angajat să-mi fie narator, dar mie-mi vine mult mai ușor, recunoaște, în sfârșit, să aduc în pagini viața mamei lui: „Ar fi decent oare să intru eu, fiul ei, în seninătatea sau amărăciunea intimităților sale?”.

Frumos al naibii spus, ce ziceți? Mă crișcă uneori la inimă când îl aud vorbind în metafore. Are o brumă de talent poetic, mangositul.

Dacă mi-ar mai da ascultare când îi furnizez câte-o indicație, ar fi cu totul O.K. Dar, de cele mai multe ori, n-o face! Cum îi trăsnește, așa scrie. Inventând fel de fel de bazaconii. Sunt de acord: într-o proză ca asta, ficțiunea e în capul mesei, așa e. Dar cum să minți tu cititorul, bunăoară, că toți cenacliștii care asistaseră la acea ședință secretă, undecernăușeanul Frătăuceanu le-a citit din opera politică a lui Mihai Eminescu, au fost

exmatriculați? Da de unde! Excluși din comsomol, da. Chiar a doua zi, la o adunare ad-hoc a facultății. Fiind admonestați și avertizați de însuși secretarul organizației de partid, Nicolai Roșkaevici, că, de se vor mai ține de naționalism, vor fi izgoniți din institut și se vor duce la cultivat tutun în colhoz, că n-or mai avea dreptul să pupe vreo facultate în tot *soiuzul* (u.r.s.s.). Până la sfârșitul zilelor n-or mai avea dreptul. Iar Foca a fost trimis, sub escortă, la Cernăuți, ca să fie judecat în republica lui ca un element periculos regimului. De un destin misteros și tragic a avut parte Ilie Carpatu, președintele cenaclului, dar asta s-a aflat mai târziu: dispărut fără urme în ziua următoare, a fost pescuit în apele Prutului, nu departe de satul lui din înstrăinata Bucovină...

Dar să n-o întindem prea mult cu istoria asta mirosind urât a politic, că mă așteaptă Todirel în poarta Catincăi, dragostea lui dintâi și, bănuiesc, unica. În orice caz, unica până la răsăritul celei de soare ce l-a găsit slobozind rotocoale de fum în aerul îmbătat și el de dragoste din jurul porțiței, că numai Domnul știe ce-i mai poate scoate înaintea destinului în anii ce i-au mai rămas să calce pământul.

Și, ziceam, stă Todirel în poartă, continuând să sugă, ca pe țâța muicii, nu știu de-acum a câtațigarcă, *Novosti*, – otravă cu filtru de cea mai proastă calitate din *edinii mogucii sovetskii soiuz* (primul vers din

imnul u.r.s.s., pentru care Serghei Mihalkov, ca autor de versuri înaripate, și-a burdușitcaznaua proprie și în perioada domniei cuceritorului Ucrainei, fostul spion, Vladimir Putin). Își dă perfect seama, amărâtu, că mama pruncului său, acum student, ar putea în aceste clipe nesuferite să-l urmărească prin geamul cu perdelețe brodate. De-aceea nu-și scuipă chiștoacele în grădina ei, ci peste umăr, pe cei câțiva metri de drumeag pe care pașii lui îi zburase, fripți de dor, de cum Ceruldin Ilicatinca ce-i lipsise atât de tare în Donbassul acela începu să-și cearnă lumina pe frunzele nucului.

Dar iată că se deschide ușa și în prag, cu o mătușiță-n mână, apare Catincuța. Poartă pe cap o șalincă cafenie, cu nod la ceafă, și-i întru-n halat lung, gătuț în talie. Începe să măture prispa. Cu mișcări leneșe, nefrântădinșale, de parcă numai măturatul celor câțiva metri i-a mai rămas să facă-n ziua ceea, și nimic altceva.

Todirel, proptit de chingă, rămâne cu porțița-n spate. Și, dacă n-are cine, începe să-l compătimizească auriul Cerului de pe frunzele nucului („Nu vezi că nu te mai vrea, omule? Uiteai s-a stins ce-a fost între voi. Cum se stinge rugul peste care arunci pământ mlăștinos, ud. În cazul vostru, pământul cela stingător-n-au fost numai anii, în sensul că ochii care nu se văd se uită. În cazul ei, mai a mai fost și altceva— după ce te-au prins și

te-au dus, poștașul satului refuza să-i treacă pe la poartă, pentru că nu avea chiar niciun pliculeț pentru dânsa. Darar fi putut să-l aibă! Cum poștașul le-a avut pentru alți doi camarazi, consăteni de-ai tăi? Duși, ca și tine, în răcorile asfixiate ale minelor din Donbass. Care s-au interesat, au căutat și, până la urmă, au găsit cum să-și trimită plicurile spre Ilicatinca. Doar două propoziții simple dezvoltate ar fi fost destule pentru ca pământul acela jilav să nu se aștearnă peste rugul dragostei ei pentru tine: „Sunt viu. Așteaptă-mă”. Toate se călătoresc pe lumea asta, Todirel dragă, – vrea omul ori nu vrea...”).

Această constatare prăpăstioasă de la urmă nu putea, de fapt, să iasă din gura auriului, răsfrânt atât de pașnic pe frunze, al Cerului de dimineață, ci putea fi, mai degrabă, o înjghebare aiuristică a unor neuroni înfierbântați, puși pe ceartă. Acest nenorocit scremut filozofic nu-i plăcu defel lui Todirel, ochii căruia spulberau, odată cu măturica Catincuței, praful inexistent de pe prispă:

– Tu ai de gând să descui porțița asta? Că mie nu mi-e greu deloc s-o sar...

Dar iat-o și pe bătrânica ceea ce-și mânase adineaori văcuța la cireadă. Todirel o zărește prin perdeaua fumului iuțit de țigară și, deodată, se simte scuipat în văzul lumii. Nu, că dacă sare acum porțița, își zice înăcrit la culme, îl zărește baba și-i mai mare

rușinea. Are s-o aștepte și... va lua el capăt de vorbă. Clipele se scurg, leșinând,câte una, la fiecare pas târșit al bătrânei. Care, în sfârșit, ajunge:

– Au ce paște vacile, mătușă, că a fost cam secetă?

– Ciupesc și ele, sărmanele, pe unde n-au trecut oile, că aiștia ce au oi n-au rușine și le mână pe imașul de lângă harbuzăria colhozului. Și, înălțându-și bărbia spre mătura ce ajunse la colțul prispei:

– Da' ce-l ții pe omul ista, Catincuța dragă, și nu-i descui poarta?

Coadă măturii se ridică, surprinsă nevoie mare:

– Vai, lele Grapină! Da' nici n-am observat că stă la portiță! De ce tace ca mutul și nu spune că vrea să intre?...

32.

Autorului, cum v-am mai spus, îi place să taie piroane, vorba bunicului meu. Când am trecut la a doua parte a acestui, să-i zicem, roman, văzându-l că se smiorcăiește nemulțumit (nu i-a plăcut niciodată să se consacre proiectelor mari), l-am anunțat, e adevărat,că-mi asum eu să umplu spațiul mai gras al celei de-a doua jumătăți, dar nici prin gând nu-mi trecuse să-l rog să se vâre și în continuare, cum zice, în „seninătatea sau

amărăciunea intimităților” mamei mele. Ba-mi mai atribuie și paternitatea acestor metafore ce mi se par cât se poate de banale. Nu mi-am dorit, oameni buni, niciodată să fiu protivnicul cuiva în ale scrisului, dar uite că încep să fiu! Fără voie. Pentru că mă scurmă autorul. Mă provoacă. Dânsul, se pare, altfel nici nu poate. Dar să revin la ale mele, că mi-e sufletul „dulce”, ca bozul copt, de ele.

Mă prezentai la ușa căpitanului Kozlov la ora stabilită de securist. Rusul mă primi cu un zâmbet strâmb pe buzele groase, apoi mă conduse într-o încăpere lărgoasă, unde fusei tuns chilug și, dezbrăcat în pielea goală, trecui rapid comisia, cu alți recruți, după care am mărșăluit pe jos până la gară.

Sergentul însoțitor, un ucrainean, Danilov, cu un nas ca secera, ne ordonă să trecem în sala de așteptare, explicându-ne încruntat că, din acele clipe, nimeni dintre noi n-are voie să facă un pas fără permisiunea dumisale. Nici să frecvenzeze W.C.-ul! Această instrucțiune, zice, va rămânea bătută-n cuie pe parcursul întregii călătorii până vom ajunge în unitate. Ba, poate, și în continuare pentru acei care vor avea norocul să rămână a fi muștruluiți de dânsul.

În clipele ce urmară, am rostit în gând *Tatăl Nostru*, rugându-l pe Mântuitor să nu-mi dea „norocul” ăsta, pentru că-mi și reîncolți spusele nu știu cui că sergenții *haholidin* armata sovietică sunt niște executori

zeloși ai ordinelor superiorilor și-i vai și-amar să nimerеști sub cravașa lor.

În așteptarea trenului, tot din discursu-i cu accent ascuțit rutean, aflarăm că vom fi înrolați într-o unitate din or. Nikolaev în calitate de cursanți ai unei școli de tanchiști. Auzindu-l, simții că mă iau căldurile – Doamne Dumnezeule! taman asta și nu-mi doream! Nici în ruptul capului! Nu meditasem când eram în satul meu asupra profesiei ce-mi puteam alege în roba de militar, pentru că se zvonise-n Ilicatinca precum că băieții, studenți de facultate, sunt scutiți de armată. Și perspectiva asta îmi sporise zelul să rod manualele. Acum ce mă fac?

După ce sergentul îi repartiză pe toți prăpădiții, tunși chilug, în cele două vagoane, pândii momentul când ieși la ferestruică să-și sugă țigara și-i ceru permisul să mă adresez. Aprobă. Și-l rugai, sclifosindu-mă, să nu mă ducă la tancuri, că mi-e frică de dihăniile acele metalice, și că visul meu din copilărie e să slujesc la *pehotă* (infanterie). De, îi vorbii și eu într-o rusă de care fostul meu învățător din școală, Ilia Ilici, ascultându-ne, pe timpuri, la ore, se strica de răs. Danilov nu rămase încântat de pledoaria-mi, i se citea pe fizionomia alungită de calde stepă:

– *Tî otkuda vzealsea, cito tac herovo govoriși porusski*(Tu de unde te-ai luat, că vorbești atât de prost rusește)?

Îi răspunsei cuminte că m-am luat din Ilicatinca, un sat din Ținutul Herța, nu chiar departe de Cernăuți, dacă o iei de-a dreptul pe cărare, prin Codrul Cosminului...

Sergentu-și azvârli pe geam chiștocul, răstindu-se la mine înfuriat:

– *Tu cito – banderoveț? Pritvoreaeșisea duracikom? Govori togda po-ukrainski* (Nu ești cumva banderovist? Nu o face pe prostul – vorbește atunci ucrainește).

Tăceam. Pesemne, mutra-mi șifonat-speriată îl puse-n gardă pe Danilov, de-mi ordonă încruntat să-i prezint pașaportul. Mă executai imediat, că-l aveam în buzunarul de la piept al scurtei.

– Mda..., făcu, înnegurându-se. *Znacit, rumânskaia șfoloci? Poneatno, poneatno...* (Ticălos român, vasăzică? Mi-e clar de-acum...). Și nasu-i-acvilă făcu o curbă spre compartimentul vagonului de unde veneau, ascuțite, sforăiturile viitorilor mei camarazi de arme.

Făcui stânga-mprejur. Îmi lepădai ghetetele. Și mă aburcai, îmbrăcat cum eram, pe unica cușetă liberă de sus. Stătui înțepenit, până se șterse din ochiul geamului și silueta lui Danilov. Îmi scoasei scurta, ciuciulind-o sub ceafa tunsă.

Simțeam că somnul mă îmbrânțește. Devenii, așa, dintr-odată, neînsemnat până la plâns. Ba, poate, cel mai neînsemnat din Ilicatinca noastră de pe buza hotarului dintre Ținutul Herța și nordul Bucovinei. Și părăsit. Aruncat părăsirii într-un vagon de tren ce mă ducea

acum să slujesc patriei.Și mă întrebam tâmp: chiar cărei patrii plec să-i slujesc eu, un biet recrut,român cu pașaport sovietic,odărlit de o palmă de moșie furată-n 1940 a marelui Voievod, Ștefan cel Mare, – u.r.s.s.-ului să-i slujesc? Și, dacă nu i-a slujit, că a fost băgat în mină, nici taică-meu biologic, iar bunicul Ilie, cu atât mai mult, a fost încorporat, cum mi se lăuda, într-unregiment de cavalerie Roșiori, eu de ce ar trebui să-i jur u.r.s.s.-ului că sunt gata să mor apărându-i hotarele undeva prinCehoslovacia, Cuba, Africa, Asia?Unde Kremlinul își *transportă socialismul* și „voiește să-și ia și sufletele” (vai, uite că mi-a rămas în creier această spusă a ziaristului Eminescu!) de pe teritoriile unde-și vâără tancurile. Și-n clipa ceea, mă împietrii încrâncenat în decizie: nu mă voi face tanchist! Mai degrabă, dezertez din armată! Dezertez și basta!...

33.

Și Catincuța azvârle cât colo mătura și porneșteînciudată spre poartă. Cu mâna tragezăvorașul, da’ cu gura-i frumoasă, nesărutată de vreooptsprezece ani, îi trage palme:

– De unde pot să știu eu, lele Grapina,cine-mi stă în dosul porții? Lumea la ora asta, măi omule, mai doarme, că și prășitul de-al doilea s-a terminat demult...

Bătrâna își ascute câteva clipe curiozitatea ochiului, privindu-i pe rând, dar nu poate să-și vadă de drum, fără a-i face măcar unuia dreptate:

– Ei, Catincuța, cine-și probozește musafirii, înainte să-i poftească în casă? („Măi, da’ n-o știam așa de hărțăgoasă, zău că!”). Și galoșii sovietici o duc înainte prin praful multianual al drumeagului.

Uite-acum veni rândul și porții să rămână căscată a mirare – cel care o ținuse-n spate cu înnăbușită revoltă de cum se iviră zorii, stătea înfipt exact în locul unde-și mursecase juma’ de pachet de *Novosti* și nu dădea niciun semn că vrea să-l înghită curtea.

– Tu ai de gând să te urnești de-acolo ori o încui la loc?

– Încui-o, Catincă...

– Nu mi-ai zis niciodată așa!

– Da’ cum ți-am zis?

– Catincuța, Tincuța... Dar Catinca – nu!

Todirelo adună toată în negura ochilor:

– Când îți spuneam Catincuța... și Tincuța, nu mă țineai cape un prost după poarta încu... zăvorâtă.

Femeia lăasă să i se sprijine de portița salcia cu cele două rotunjimi sfidătoareale pieptului care n-au dreptul să nu tânjească după văpăile sărutului:

– Of, că ai reușit să-mi strici inima pentru toată ziua, măi Todirel, măi. Tu ai de gând să-ți cauți de-ale tale și să mă lași pe mine-n pace?

– Cred că de azi... am să te las, răspuse negru bărbatul, cu ochii pierduți în perdeaua galbenului zburăor al nukului, unicul martor al acelei nopți ce l-a legat atât de răscolitor de această femeie.

L-a legat cu bucuria și suferința de a dăruii acestui pământ un prunc care, i-a spus dânsa, îi poartă în metrică prenumele, dar nu și numele Manciu! („Grijania lui de *selsovet*! Ce drept a avut el să-i fi refuzat Catincuței să...”)

Și-n fulgerarea ceea de clipă, își dădu seamă a numit-o Catinca din mare supărare. Drept i-a bătut obrazul – nu-și amintește nici el să-i fi spus vreodată altfel, decât... Nu că ar fi o insultă s-o numească Catinca. Așa o fi botezat-o și popa, așa o fi figurând și în acte – nu i-a văzut nici metrica, nici pașaportul. Dar – de ce n-ar trebui să recunoască? – a dezmiertat-o întotdeauna cu Tincuța, Catincuța, pentru că altfel n-ar fi putut!

– Da’ eu chiar nu te cred! îl privi pieziș femeia.

– Ce nu crezi? reveni pe pământ omul, scoțându-și din buzunarul pantalonilor pachetul cu otrava *Novosti*.

– Că n-ai să-mi mai cazi bob-sositor în poartă...

Todirel medită preț cât ai lăsa acum nucul să-și ningă aurul frunzelor pe cărare până ajungi pe piatra ceea de râșniță din fața pragului:

– Apoi..., dragă mămicuță a lui Sănduță-al meu... Știi mățăluță prea bine că Todirel Manciu a fost

întotdeauna bărbat care nu-și pleca fruntea în fața
fiecărui prăpădit... Nu degeaba, în locul crețosului
Roșca, m-ai preferat pe mine, nu? Și acolo, printre
străini, nu m-am lăsat de nimeni călcat în picioare – de
se întâmpla să-mi mai zică cineva *rumânskaia sfoloci*, îi
dădeam la bot, fără să-l întreb cum îl cheamă și ce
epoleți poartă... Scoase țigara, dă s-o aprindă...

– Nu vreau să-mi împruț aerul ogrăzii!

– Bine, se supuse omul, și azvârli mizeria
neaprinșîn mizeria drumului. De cum m-am întors în
satul ista al nostru cu cei doi copii – trebuia,
arhanghelul mă-sii! să-i fac cu rusoaica, nu cu tine! – nu
mă mai recunosc... Mi-i rușine să ies în drum...Râde
satul de mine – umblu ca un pârlit din urma ta...

– Ca un pârlit, zici? și din gâtlejul Catincuței
răbufni, descătușat și sonor, o rafală de hohot, de se
cruci *zvenevoiul*(șef de echipă) Vasilică Stog, apărut de
după cotul drumului,spectru burduhos cu pălărie
verde, alunecată pe-o ureche:

– Da' ce-ați găsit de răs așa de dimineată?

– M-a înveselit vecinul ăsta al meu, bădie

Vasilică. A venit să-mi spună că... de azi ieșim la scos
sfecla de zahăr. E drept că de azi începem săpatul, nu?

– Îi drept, Catincă. Da' de ce să-ți spună el, dacă
eu am venit, iaca, să-ți spun?

Mutrișoara femeii deveni cât se poate de serioasă:

– Nu, că, de azi, Todirel e *zvenevoi* în locul matală.

Pe dânsul l-a trimis președintele dis-de-dimineată să mă anunțe să-mi iau secera, hârlețul și...

– Da' nu se poate! Și sărmanul om își smulse pălăria din cap, ștergându-și apăsător cu ea fruntea de sudoare. Mie brigadierul nu mi-a spus azi-dimineată că s scos din post – de ce nu mi-a spus? Și, întorcându-și monitorul aprins către cel ce-i deveni din această clipă dușman de moarte: mie mi-a plăcut puterea nouă sovietică și nu m-am ascuns în pădurea buhăieților prin bordeie, ca tine, măi Todirel. Și eu primul din clasa noastră mi-am legat cravata la gât și... tot, printre primii, am rugat să mă primească-n comsomol – de ce te bagi peste mine, bre?...

34.

N-am mai dezertat, firește. Nu moștenisem de la predecesorii neamului meu, Manciu, prin rădăcina paternă, și Româniuc, prin cea maternă, nici curajul, nici ticăloșia dezertării. M-am lăsat dus la baie, cu toți uzbekii, tadjicii, cazahii, flăcăuoaanii nalți, ca brazilii, balticii și de alte neamuri subjugate internaționalist ale imperiului, apoi îmbrăcat în uniformă, manta până la glezne, încălțat în cizme de *chirzăcu* un număr mai mare, ca să poată intra piciorul cu obelele de flanelă, și cuibărit pe cușeta de sus a unei căzărmi lungi, ca grajdul

colhoznic pentru vite mari cornute din satul nostru unde, vreo trei decenii, și-a putrezit picioarele în cizme de cauciuc vară-mea, Viorica.

Nu mai intru în alte detalii banale până la greață ale aceluia început deserviciu militar la sovietici. Dar chiar după trei zile de muștruluiială crâncenă sub cravașa haholului Danilov (cum vă place ghinionul meu?), obținând permisiunea sergentului să vizitez W. C.-ul – era într-o pauză a fumatului – o șparlii iepurește printre niște arbuști și intrai, dârdâind de frică, într-o căsuță cu un etaj, unde aflasem că se găsește statul-major al regimentului, unicul, gândeam eu, care putea să mă salveze de dihăniile T-34. Cum trecui pragul, mă zări un gradat cu patru stele pe epoleți:

– *Cito ișceși, cursant?* (Ce cauți aici, cursantule?)

– Nu vreau la tancuri, vreau la *pehotă!*

scânciicerșit în limba celui mai mare Ilici din u.r.s.s. – Brejnev.

Gradatul îmi făcu semn să intru în birou. Rămasei în poziția strună de contrabas, lângă ușă. Căpitanul își aprinse o țigară, slobozi trei-patru fumuri mirosind a pericol, apoi îmi explică blând, părintește: *U nas, v armii, hlopeț, sușcestvuet takoi zakon: esli soldat ne znaet, mî ego naucim, a esli ne hocet, zastavim – poneatno? Teperi svobodnâi* (În armată, băiatule, există o lege: dacă soldatul nu știe, îl învățăm, iar dacă nu vrea, îl obligăm – ți-e clar? Ești liber).

Mă întorsei, ca un jujucă hăituit, pe același traseu

la camarazii mei care începuseră exercițiile la bârnă, însă Danilov îmi făcu semn din deget:

– *Tî, rumânskaia morda, gde șlealsea? Nasralsea bolișe cem polojeno po ustavu* (Mutră de român, pe unde-mi hoinărești? Te-ai căcat mai mult decât prevede regulamentul). Soldații râseră toți din pânțece. Sergentului îi plăcu asta: *Na âtot raz proșciaiu, no imei v vidu...* (Te iert de această dată, dar ia seama...).

Cel mai păcătos la bârnă se nimeri a fi un uzbek care, din măreața limbă a lui Pușkin, putea rosti, și acelea stâlcite, doar două sudălmi de mamă pe care nu le pot reproduce, că-s prea băloase. Cosângeanul său, Sabirov, un pirpiriu orășean ce învățase în școala rusă, ne explicase că acel Mamedov ce spânzura acum ca un țol umflat și ud de bară fusese prins cu arcanul, cum se făcea și-n Țara Moldovei pe timpul domnitorului Sturza, și adus cu elicopterul dintr-un cătun din munți.

Când veni rândul meu la bară, camarazii se hliziră voioși. Amuțiră însă cu gurile căscate – flăcăuanul din Ilicatinca atacă sprinten bara, ridicându-se până-n bărbie tocmai de cincisprezece ori! Depășindu-l cu patru ridicături și pe sergentul lor!

– *Bleaghi! Zaibal vseh nas âtot rumânskaia sfoloci* (să mă ierte cunoscătorii și necunoscătorii limbii ruse–primii, pentru că-mi îmbăloșez textul cu mizerii, ceilalți, pentru că nu le traduc), rânji zdrahonul Zubov, cu care în lunile ce urmară mă voi bate până la sânge, pentru că din *rumânskaia sfoloci* n-are să mă scoată.

– *Perekur!* (Pauză pentru fumat!), ordonă printre dinți Danilov și-și aprinse nervos un *Belomor*.

În clipele ce urmară, eram Napoleon călare pe Marengo, după strălucita-i victorie de la Austerlitz, și-i priveam pe camarazii mei, în frunte cu sergentul Danilov, ca pe niște păduchi stropiți cu gaz, zbatându-se în agonia sfârșitului. Și inima mea ce fusese atât de amărâtă se întinse – punte unsă cu miere de mai – până la pervazul feresruicii de la cămin pe care trebuia să-l iau cu asalt în păcura nopții, ca pe-o Bastilie, ca să aterizez pe patul cu pânză elastică, între cele două ispite albe ale Sofiiicăi. Pervazul acela m-a obligat să-mi pompez mușchii, pe atunci inexistenți, la bara de pe terenul sportiv al școlii! Și să mi-i pompez cu încrâncenare săptămâni, luni întregi. Ca, până la urmă, să-l sar, iedut sprinten, din prima.

Și iată-mă-s iar învingător! Învingător incontestabil! Categorie! Leșinații ăștia de camarazi ai mei, mi-am zis cu Marsilieza în urechi, n-au să-mi bată recordul până la sfârșitul anului! Ba câte zile vor avea-au să mi-l bată! Ei și-au dat seama, amărâții, cu cine au de furcă! Am să vă arăt eu, pârlitilor, ce poate acest *rumânskaia sfoloc!* răcneam în mine, privindu-l cu scârbă pe Plamadeal (nu i-am memorizat prenumele, dar anunț: numele la majoritatea personajelor din paginile scrise de mine, nu de autor, firește, sunt autentice și, la prima lectură, se pot recunoaște), un moldovean dintr-o suburbie a Chișinăului, care, din primele zile când

Danilov, Zubov îmi lipise pe frunte acea poreclă insultătoare, refuzase să schimbe cu mine o vorbuliță în limba părinților săi, dar se băga des în discuțiile colegilor-cursanți într-o stâlcitură de rusă, că-ți venea să vomți ascultându-l.

Seara, după ce se stinseră luminile și începusem să alunec în amorțeala somnului, cineva se lipi de patul meu, suflându-mi în nări:

– Eu sunt, măi Săndel... Te rog să-mi spui și mie: cum de-ai reușit tu să poți să te ridici de-atâtea ori la *turnic*?

– La bară, măi Plămădeală, nu la *turnic*.

– Eu îs Plamadeal, măi Săndel, nu Plămădeală...

– Apoi, când ai să recunoști că trebuia să fiîn pașaport Plămădeală, ca și bunelul tău, și n-ai să te rușinezi să vorbești cu mine românește chiar și-n prezența camarazilor noștri, am să-ți deschid secretul.

– Chiar ești *rumânskaia sfoloci*, îmi suflă fierbinte-n scoicile scârbite-ale nărilor. Și te bag în mă-ta...

– Așijderea, îi întorsei urarea.

Moldoveanul Plamadeal se îndepărtă de patul meu, ca o pisicăfurișându-se să prindă șoarecele care iată-iată va ieși din gaură, iar eu rumegam senzația proastă că, pesemne, ar fi trebuit să-i mai spun ceva după acel „Așijderea”. Și concluzionai cu amărăciune că, de mâine-dimineată, nu Danilov, sergentul, nici rusul slăninოს, Zubov, îmi vor fi dușmanii mei cei mai aprigi, ci cosângeanul meu dintr-o suburbie a capitalei. Și mă

întrebai, înveselit strâmb: oare ce-ar zice mama de-ar auzi cum îmi este „respectată” etnia în armata noastră internaționalistă? Că reacția tatălui care nu m-a ținut niciodată-n brațe mă interesează puțin. Ori nu mă interesează defel. Dar întrebarea-mi ce-mi alunga, ostilă, somnul era neguroasă, ca pâcla ce se îngroașă la poalele Dealului Ursului,când Cerul coboarăpeste Ilicatinca cu dimineți supărate, mărunț-ploioase ale sfârșitului de octombrie: oare acel *sfoloci* din poreclă s-o fi lipit întâmplător de adjectivul ce-mi definește obârșia?...

35.

– Am glumit și eu, bădie Vasilică, iartă-mă că te-am enervat degeaba – nu te-a mai scos președintele din post. N-are cine în satul nostru să te înlocuiască pe matale, așa de bun *zvenevoi* ești.

Omul își îndesă pălăria pe cap, turtind-o spre urechea stângă:

– Apoi... m-am prostit și eu c-am luat în serios ce mi-ai spus. Și-i înveli pe amândoi cu zâmbetu-i șmecher: Că dacă-ți trebuie să rămâi azi acasă, le-oi spune femeilor că ai gripă... Da’ mâine, de-l iei... și pe dânsul să te ajute, reușești să le ajungipe dânsese...

Catincuța se holbă la Stog, gata să-i dea foc:

– Pe cine să-l iau să mă ajute – pe Todirel Manciu? Se pricepe dânsul la curățat sfecla? El la extras cărbuni se pricepe. Și... cum ți-a venit în gând c-ar putea să mă ajute? Matale ai vrea să ajuți la săpat sfecla o femeie fără bărbat, ca mine?

Vasilică-zvenevoiul se fâstâci, ca un flăcău virgin:

– Nu, că, dacă așa face asta, m-ar cotonogi femeia...

Pe parcursul acestui dialog de doi bani, Todirel își supse, alunecat în sine, țigara, de fiecare dată îndepărtându-se să-și scuture scrumul la doi pași de stâlpul porții învrăjbite ce nu i s-a deschis când dorise. Acum tresări cu răul ochiului înfipt în obrajii grași ai celui care avea informații precise unde se ascunse cândva să nu fie prins de NKVD-iști:

– Măi Stog putred, tu mai ești aici?

– Nu! Nu mai sunt! se grăbi Vasilică să părăsească podețul ce deveni de-odată pentru el câmp minat.

Acum cerul din Ilicatinca se deschise ceva mai larg spre toate orizonturile, iar soarele chiar începu să răzbată mai îndrăzneț, rotindu-și spițeleaurite prin crengile nukului bătrân. Cei doi care, acum optsprezece ani, au adus pe lume, în văpaia iubirii, un prunc stau amândoi rezemați de poartă, învelind în mâhnirea ochilor galbenul lui octombrie al frunzelor. Un creier mai neted ar putea crede că până-n dimineața asta mai aveau ce să-și mai spună, dar, mai încolo, chiar dacă timpul șizodia vor fi mai îngăduitori cu dânșii, n-au să

mai aibă ce. Pentru că, admite jucăuș creierul neted, și așa și-au spus prea destule. Sosit în concediu la mama, cu sau fără familionul lui, de fiecare dată acest, mai mult mohorât, Manciu se apropia de gardul femeii, nelăsând-o să-și ducă plivitul rândului de morcovi până la capăt. Sau îi ieșea în cale, când Catincuța venea cu vadra plină de la fântâna lui Budeanu de peste drum. La început, omul se hotărâse în modul cel mai serios să-i sape pe banii proprii, fără să știe rusoaica lui, o fântână în curte, cât mai aproape de bucătăria de vară, dar, văzându-i mereu portița încuiată cu zăvorul, a renunțat („Mai ușor o oprești în drum, luând capăt de vorbă...”).

Nu, n-are deloc dreptate creierul acela neted. De spus și-au spus ei multe – cu gura, dar fără ca trupurile lor flămânde de dragoste să se lipească unul de celălalt, având ele libertatea să-și vorbească –cu mâinile, cu obrazii, cu frunțile și tâmplele, cu genele și sprâncenele, cu văpaia buzelor, cu sânii, cu genunchii și coapsele... De, cam acesta ar fi instrumentarul limbajului trupului însetat de dragoste.

Dinspre colțul prispei rămasă nemăturată se iscă o boare de vânt și iat-o pe Catincuța mutându-și trunchiul sprinten pe țolișorul de pe prispă. Și pornește de-acolo, de-acum cu umedă mâhnire, să numere zborul de lămâi copt al frunzelor. De parcă n-o așteaptă nimenea nicăieri. De parcă *zvenevoiul* Vasilică Stog n-ar fi anunțat-o clar adineauri: astăzi femeile din brigada lor de câmp încep săpatul sfeclei de zahăr. Și va trebui s-o

sape cu mâinile, pentru că în păcătosul cela de agregat nu poți avea nicio încredere – vuiește tușind strașnic, vreo juma' de oră și rămâne leșinat până nu-l aduc pe Haralambie Mihailovici, inginerul-șef, să-l moșească cu băieții lui vreo două zile.

Mă rog, Catinca numără frunzele de pe prispă, că-i prispa ei, dar de ce Manciu ăsta continuă să le numere de lângă stâlpul porții – e poarta lui? C-ar fi un sfert de ceas de când e deschisă. De ce, încăpățânatul, nu se urnește – a prins rădăcini în locul cela ori ce?

Aceste gânduri, încâlcite și vrăjmășite, îi mișunau Catincăi sub tidvă și femeia se întrebă, însfârșit, revoltată, dar leneș: poate că n-ar fi rău să rămână acasă, sub minciuna gripei, în ziua ceea, dar ai pentru ce? Sau... ai pentru cine să rămâi?!...

36.

Nu vreau să arăt ca un erou în fața voastră. Pentru că nici nu sunt. Nici pe departe nu sunt. E destul să recunosc – mi-e cam rușine, dar o fac – că de-abia azi, după trei săptămâni de muștruluiială până la cădere în brânci, am găsit timp să-i trimit mamei un plic în care, pe o foaie ruptă din caietul cu notițe (nu-mi spunea Fundescu acela ce se ținea de fusta Cleopatrei să mănânc filele cu acele însemnări?) de la ședința secretă din camera nr. 17 a căminului, îi scriam că am

nimerit-o foarte bine cu armata, că voi învăța de *mehanic-voditeli* (mecanic-conducător de tancuri) și că-mi voi continua serviciul militar, după absolvirea cursurilor, într-o unitate de tancuri („Să crape ele, dihăniile dracului!). Îmi spuneam: las-o să se bucure – serviciul la tancuri era în mare cinste în Ilicatinca – după cel de la marină, la care mereu jinduiau să nimerescă băieții satului, dar degeaba. Deocamdată, după câte știam, nimeni dintre demobilizați nu se întorsese cu beretă de marină, iar însemnele de tanchist le purtase la sigur cele două perechi de epoleți ce se lăfăiseră pe umerii înguști ai verișorilor Stavrat. Nu asta oare mă încrâncenase în decizia-mi să nu îmbrac roba de tanchist?

Dacă n-aș fi primit măcar de la mama, chiar în ziua când mă duse securistul pe banca din fața căminului, dacă n-aș fi primit scrisoarea ceea, cu cuvinte speriat-grăbite, în care-mi aducea vestea ce-mi curmă respirația: Aglăița se mărită! Chiar în duminica ce urma, va îmbrăca rochia de mireasă. Și se mărită cu Costel Stavrat-tanchistul! Care o pompa pe Aglăița în fierbințelile tinzii, ca și... De asemeni, *mehanic-voditeli tanka*. Ca și Săndel. Dacă, firește, va reuși să susțină examenele, ca să obțină documentul.

Se scurgeau zilele în fierturile exercițiilor de călire fizică, la care s-au adăugat rapid ore de tocire a *ustavului* (regulamentului militar) și cele de însușire teoretică a puștii automate *Kalașnikov*, urmate de tragerile cu arma

înțintefixe și mobile. Peste două luni, am depus jurământul de slujire cu devotament patriei, u.r.s.s-ului, firește, după care ni s-a încredințat *Kalașnikov*-ul și onoarea să facem noaptea de santinelă – la început, să păzim gardul de piatră străjuia cele trei căzărmi, magazii și alte acareturi ale regimentului.

Într-o noapte, la o jumătate de șchioapă după buricul ei, patrulam vajnic de-a lungul gardului, după care clocea în beznă o fâșie de pădure sălbătăcită, unde, în serile de sâmbătă și duminică, zile când puteam obține permis în oraș, târfele orașului îi ademeneau pe ostașii armatei roșii să calce iarba. De-odată, rămasei stâlp cu urechile ciulite: de după gard, se auziră voci. Apoi alunecară, icnind, trei umbre, care, tupilate-n bruma lunii, porniră în direcția mea:

– *Stoi! Kto idiot?* (Stai pe loc! Cine e?!) îndreptai spre ei, dârdâind, *Kalașnikov*-ul.

– *Svoi!* (Noi, camarazii tăi), răspunse umbra din coadă, ridicând de subsuori, ca să urce deluțul, umbra pirpirie din față, care râse zglobiu. Era o fetișcană.

Umbra mătăhăloasă din față înaintă și luă forma perfectă a grăsanului Zubov:

Tî, rumân, derji iazâk za zubami, poneal? I kogda zameneat, zabeghi v kazarmu – âto sucika udovletvorit vseh... (Să-ți înghiți limba, românule, – bine? Și cum îți vine schimbul, dă fuga-n cazarmă – târfulița asta îi satură pe toți...).

Schimbu-mi veni, cu pași de melc, peste vreo jumătate de oră. Pusei pușca automată în piramidă și, în loc să-mi cârpesc somnul covrigându-mă pe cușetă, cum făcură ceilalți doi camarazi de patrulare, întinseigrumazul să-mi pună căpăstrul Nichiduță și el mă duse aproape-n galop la cazarma mea cu pereții cafenii. Deschisei, trecui transpirat pragul și ceea ce mi se arătă ochilor mei holbați făcuse praf din imaginația tuturor autorilor de literatură fantastică, deținători ai *Premiului Hugo*: cei peste cincizeci de camarazi ai mei de cazarmă, care în costumul lui Adam, care despuiati de la brâu în jos, dar toți cu hădăragii în poziție de atac, formaseră un rând încârjoiat de la un capăt la altul, așteptând în friguri să ajungă la patul de lângă fereastra dinspre asfințit, de unde se rostogolea un amestec bizar de scârțâit ritmic și de răs sincopat, ascuțit de târfă.

Mă holbai mai bine –tadjicul Sabirov își ținea-n pumnisor rahiticlurușinat:

– *Idi siuda, dorogoi* (Vino aici, dragă), mă îndemnă să-mifac locdupă pardonul de muiere al lui Mamedov, gol pușcă, cu însăământătorul pendulându-i pe genunchi.

Pașii mă duseră, aiuriți, sprețipetele hlizite ale nenorocitei care se încumetase să vină într-o cazarmă de soldați să le potolească la toți flămânzenia carnală.

Îmbrâncit cu sudălmi în câteva graiuri internaționaliste, ajunsei. Dar nu atât de aproape – i-am

văzut doar, sbătându-se spre tavan, labele mici ale picioarelor, ca fusele. Și i-am supt cu auzul speriat râsul – ascuțit, segmentat. De-odată, fui tras smucit de fundul pantalonilor:

– *Tu pocemu ne sobliudaieși oceredi?* (Tu de ce nu stai în rând?).

Jivina despuiată ce mă atacă fu imediat admonestată cu un zdupac în spinare de zdrahonul Zubov, cu chiloții pe vine:

– *Spokoino, bratok. On nam pomog*(Calmează-te, frate. El ne-a fost de ajutor).Și mie, cu un rânjet de fiară sătulă: *Oceni moloda, no znaiet sfoio delo, șliuha. Seiceas sam uvidiși* (E foarte tânără, dar își cunoaște meseria, tărfulița. Acuși ai să te convingi).

N-am mai avut „norocul” ăsta. Cursantul-tanchistce-o lucra urlăca înjunghiat, sculându-se.Și-n clipeledementurmătoare, bușit din spate de Zubov, mă-ngrețoșam holbat de ceea ce ți s-ar putea arăta doar în vise halucinante: victima orgiei zăcea desfăcută pe salteaua goală –trunchi încă viu, evadat din adolescență, dar încăfără sâni și coapse.Stropită ambudent cu sămânță germinatorie – din vârful nasului până-n călcâie,becul murdar, spânzurat de tavan, își sluțea lumina peste gura-i suptă și ochii ei mari, nemișcați. Când îi întoarse spre mine, țipai îngrozit – erau ochii Aurorei! Ochii colegei de clasă, trădătoarea primei mele iubiri!...

37.

Îi era rușine de ceea ce i se întâmplase, dar, se întreba înfricoșată-n răstimpuri de-acum, iată, a doua săptămână: de află Todirel, îl mai vede ea dând târcoale căsuței? („Îi mândru al naibii, dar și Nicolai nu scapă fără să ia bătaie...”); și, dacă, Doamne ferește! se răspândește-n sat, vai de steaua ei – îi trebuie să intre iar în gura lumii?; oare de s-ar spovedi cuiva, s-ar putea să i se mai ușureze sufletul?...

Trage ea o fugă, vasăzică, până la magazinul din Mogoșești, sat vecin, că evreul acela bătrân, îi vorbiseră femeile din brigadă, iar adusesese marfă bună și ieftină. Că primise treizeci de ruble pentru *trudozilele* ce le făcuse de cum se topise omătul în câmpuri și se hotărî: ce-ar fi să-și cumpere și dânsa o fustă mai ca lumea pentru biserică? Da', poate, îi găsește și lui Sănduță un pulover mai călduț pentru când i-or da drumul în concediu? Că, dacă va termina cu note bune cursurile acelea, l-or face sergent și-ar putea să-l învoiască pentru câteva zile să-și vadă mama...

Cu fusta hotărî să mai aștepte, pentru că nu i-ar fi ajuns să cumpere puloverul – o minunăție de pulover alb, cu dungi albastre, având guler lat, cu fermoar. Și,

cum autobuze nu circulă, o luă repejor pe drumul prunduit, ținând cumpărătura la piept, ca s-o apere de dinții vântului ce deveniră, așa, pe neașteptate, mult mai colțoși. Și când coti șleahul spre aripa pădurii, iată c-o ajunge o mașină din urmă. Catincuța trece pe buza șanțului, dar mașina oprește chiar la picioarele ei:

– Urcă iute, Catincuță, și-am să te duc pe gratis!

Cel care scoase capul cu păr ondulat prin geamul *Moskvici*-ului era Nicolai al lui Ion Roșca, care-și luase numele mamei, Lupu, iar după ce fusese numit președinte al sovietului sătesc, deveni Lupov.

– Nouă, ăstora mai sărmani, ne place să mergem mai mult pe jos, tovarășe primar...

Lupov râse scurt, dar mustos:

– Știu că ești piperată la vorbă, dar nu degeaba am oprit mașina – avem de vorbit ceva important...

– Ei, dacă avem de vorbit și încă ceva important, n-am ce face – urc... Și se cuibări pe bancheta din spate.

Acel kilometru de șosea în urcuș, cu gropi ca după bombardament, mașina îl sui vuind amenințător, dar, cum trecu podețul de lemn, *Moskvici*-ul o coti brusc la dreapta, pe un drumeag ce duce, auzise femeia, la o casă unde capii gospodăriei îi primesc împărătește pe șefii de la raion. Catincuța înțelese manevra primarului, dar îi vorbi calmă, ca și cum l-ar întreba de sănătate:

– În tinerețe, Nicolai, erai băiat de treabă – vrei să-mi schimb părerea?

– Eu am început înaintea lui Todirel să umblu la tine, suci nervos volanul în direcția porții. Și am fost primul flăcău dinsat cu care te-ai sărutat – ori ai uitat ce mi-ai vorbit când m-ai condus în tindă atunci, prima oară?

– N-am uitat, nu... („Arză-l focul de obicei – trebuia să ne pupăm în tindă cu toți prăpădiții care-ți veneau la fete!...”). Dar din seara când mi-a trecut Todirel pragul, nu te mai lasam să mă săruțicând ieșeam în tindă după tine – cred că tot îți amintești, că o făceai pe supăratul al naibii... Întoarce mașina și nu te face de râs, omule... Dar *Moskvici*-ul frână de-acum, vuind, în poarta cu doi stâlpi cu figuri geometrice: Ce ai de gând să faci, Nicolai?

– Ce n-am reușit să fac când eram să mă stric de cap, că-n locul meu l-ai preferat pe Todirel... Puteai, proasto, să intri într-o familie de gospodari, ca a noastră... Dar ai făcut un copil cu un sărăntoc care se ascundea prin păduri...

– Nu tu... i-ai condus pe soldații ceia ruși la bordeiul lor?

Primarul o privi iuțit, sfredelind-o vulpește:

– I-o fi liorbăit proasta de Aglăița băiatului tău fel de fel de... Hai coboară din mașină.

– Nu cobor. Du-mă înapoi de unde m-ai luat.

Și atunci, din gura lui Nicolai, cu buze flămânde, cărnose, începu să curgă miere:

– Te rog, Catincuțo: hai să intrăm în casă – nu ți-am spus că avem de vorbit? Ceva foarte serios avem de vorbit...

– Bine, se învoi femeia, după ce, câteva clipe lungi, strânse la piept cumpărătura, ca pe un odor picat din soare. Dar numai să îndrăznești să pui mâna pe mine...

38.

Peste vreo săptămână, tot viul intim al căzării fu cuprins de mâncărime, usturime și diagnosticul medicului, solicitat de urgență, fu categoric: gonoree! Cazarma se transformă imediat într-un salon uriaș de spital. Sergentul Danilov, care anunțase în ajun, la ora de instrucție, că el nu-i deloc ucrainean, cum se crede foarte greșit, ci rus din tată-n fiu, tăcea încuiat ciuturiu în sine – în noaptea-n care se săvârșise dezmățul era și el în treabă la o cocotă, dar, oricum, curvarii păcătoși sunt subordonații dumisale!

Dar cel care jubila înfricoșat eram eu. Dar înfricoșat de tot – dacă se află că cei doi cu târfa pătrunse-n teritoriu în ora fatală când străjuiam gardul eu?!

Evenimentele se derulară vertiginos: comandantul regimentului ordonă și toți străjerii u.r.s.s.-ului din cazarma pângărită se aliniază în două

rânduri distanțate, în așa mod, ca fetișcana ce le dăruise sculament celor peste cincizeci de pătimiți să-i poată recunoaște pe cei doi criminali care o racolaseră și o aduseseră. Dar și pe santinela și mai criminală care le permise să sară gardul și să ajungă nestingheriți pe pânza scârțâitoare a patului!

Când târfulița (și acum zâmbitoare!) apăru de după colț, însoțită, pesemne, de un anchetator, sângele mi se făcu răcitură. Zubov, de lângă coasta-mi stângă, sâsâi gros,numai cușfichiul buzelor: *Esli zaboltaeși, ubiu...* (Dacă mă spui, te omor...).

Fetica trecu zâmbăreață de-alungul celor două rânduri înțepenite-n poziția „Drepti!” și... se opri în dreptul meu. În secunde ce se zbătură-n tâmple, simțeam că mă ud. Victima anunță însoțitorului:

– *Ăto on!* (Dânsul e!). Zubov rânji ciclopic, făcând juma' de pas înapoi. Târfulița-și încreți fruntea îngustă a dispreț negru: *Toliko ătot idiot otkazalsea menea ebati...* (Numai idiotul ăsta a refuzat să mă reguleze...).

Se auziră nechezaturi scurte în rândul din spate. Căpitanul plutonului nostru se apropie înviorat parcă:

– *Ăto pravda, cursant?* (E adevărat, cursant?)

– *Tak tocino, tovarișci kapitan!* (Întocmai, tovarășe căpitan!) raportai mai mult leșinat, simțindu-mi udul în bocanci.

– *Maladeț, cursant!* (Bravo, cursant!), mă plesni peste epolet. *Esli zakonciși kursî horoșo, raspredelim pe jelaniu* (Dacă absolvi cursurile cu note bune, te vom

repartiza unde-ai să dorești).

În toate-aceste clipe puse pe frigări, fetișcana care, doar cu câteva clipe-n urmă, mă făcufericit, stătu cu ochii de vițică flămândă pe mutra înroșită tragic a lui Zubov. Îmi spuneam, încă rupt de teamă, că nenorocita care, la capătul orgiei, fusese luată de mâini și de picioare și, pe jumătate leșinată cum era, aruncată peste gardul regimentului, zic, îmi spuneam că nu putea nicidecum să recunoască-n mine bouțul-criminal care-i lăsasepe cei doi s-o ducă în cazarmă. Or, îmi aminteam perfect, mă întorsesem atunci la ei cu spatele – îngerul păzitor m-a ajutat, altfel cum se explică?

– *Ătot mordastâi obeșcial mne... cito sobiriot scajdogo po tri rublea, esli soglaşusi...* (Acesta, cu botul mare, mi-a promis că strânge de la fiecare câte trei ruble, dacă sunt de acord...).

– *Cursant Zubov, vâhodi iz stroia!* (Cursant Zubov, un pas înainte!) ordonă, înnegurându-se, căpitanul.

– *Sucika tu!* (Cătea!) răcni răgușit Zubov. *Ia nicego tebe ne obeșcial – sama prosilasi, prostitutka!* (Eu nu ți-am promis nimic – singură te-ai cerut, prostituato!)

Doi milițieni apărură, ca din pământ, îi puseră cătușele și-l luară. Și tot atunci urmă comanda *Perekur!*, foarte așteptată de fumători. Sabirov îmi întinse o țigară *Belomor*, eu o luai, îi ciuciulii cartonașul... Și-n păienjenișul umed al ochilor îmi apăru obrazul neras al bunicului Ilie („Nici în armată să nu te-apuci de fumat, dragul bunelului, că eu l-am început în Primul Război

Mondial, pe când eram sanitar pe front... și nu mai pot scăpa de otrava asta nici acum, la bătrânețe..."). Mi-o smulse Mamedov și-o aprinse:

– *Rumânskaia sfoloci, nelizea curiti* (Ticălosul român, nu trebuie fumat), zâmbi lat, cu toate fălcile, tadjicul adus cu elicopterul din munții lui.

Și băieții răseră cu poftă, văzând că progresează reușit colegul lor la însușirea limbii „eliberatorilor” care le fabricaseră rapid, după război, și tadjicilor republică sovietică și socialistă, colhozuri și sovhozuri. Sergentul se apropie de Mamedov, îl tipări pe umăr cu un „Bravo”, gest ce-l făcu, inexplicabil de ce, pe Plamadealsă izbucnească-n râs. Scurt, așa e, dar care-l irită urât pe Danilov:

– *Eh, tî, maldavanin, ia b na tvoiem meste, ne rjal. Seriozno, ne rjal bî*(Ah, tu, moldovanule, eu, în locul tău, n-aș necheza. Vorbesc serios: n-aș necheza).

Camarazii mei, fumători și nefumători, își răsuciră capetele spre moldoveanul din suburbia Chișinăului și eu, un român necăjit dintr-un sat cu o aripă fragilă sprijinindu-se de Codrul Cosminului, nimerit printre acolo printr-o ironie a sortii, simții un soi ciudat de ușurare. Rusul ăsta, Danilov, cu accent evident ucrainean în vorbă, părea că-mi luase apărarea. Și față de cine? Față de conaționalul meu, Plamadeal! Și acel *Eh, tu, maldavanin* îmi păru mult mai îngrășat în dispreț decât *rumânskaia svoloci* care, pentru sergent, fusesepână atunci primul meu numeși de fiecare zi.

De altfel, intuiția asta, că nu-mi prea vine să-i zic sentiment, îmi dădea târcoale tot mai des în ultimele două săptămâni. După ce eram să-l omor pe Zubov. Ne întorceam noi, vasăzică, de la garajuri, unde pierdeam zilnic orele după prânz ștergând de praf tancurile puse la conservare și, din greșeală, îi lovii cu cizma călcâiul. Uriașului Zubov. Acela se răsuci haiducește („Eh, tu, *rumânskaia svoloci!*”) și-mi cârpește-o labă-n coastă, de-mi tăie răsufierea. Revenindu-mi, imediat îmi amintii de *priiomul* (procedeul) de luptă cu băieții mai mari ca mine pe când pășteam vacile pe imaș: mă repăd fulger cu capul între picioarele de elefant al inamicului; Zubov cade cutremurând pământul; eu îi sar pe cap cu cizmele de *kirză*(pânză impermeabilă), îl apuc de gât...

L-aș fi sugrumat, de nu mă înhățau băieții. Și... adio, mamă! Adio, bunicule ce nu-ți mai vin demult la mormânt! Adio și tu, Todirel-Fiodor, doar pe jumătate tată al meu în pașaport! Adio, Cerule drag al Ilicatincăi mele cu țărani mirosind a lapte de capră și molid! Pușcăria ar fi știut de mine. Până la adânci bătrânețe. Ba, poate, mi-ar fi rămas oasele de *rumânskaia svoloci* în vreun cimitir al pușcăriașilor din *soiuz nerușimâi, respublik svobodnâh*, vorba mărețului nostru imn? Cine știe, cine știe?...

Am făcut o săptămână de carceră, dar am ieșit de acolo mai călit. Mai optimist oarecum. Și camarazii plutonului meu au uitat o vreme de poreclă. Ca și Zubov, de altfel. Dar peste vreo lună, toate au revenit la

normal. Mai bine zis, la nenormal. Însă își schimbase totuși un pic traiectoria neuronii din creierii băieților. Ba chiar, simțeam, în răstimpuri, și neuronii orgolioși din capul, un pic ținut, al sergentului Danilov: pe lângă *eh, tu, maldavanin*, o mușcătură veninoasă de dulău șovin, de care se învrednicea tot mai des conaționalu-mi Plamadeal, al meu *rumânskaia svoloci* devenise o mușcătură de chaine mai puțin agresiv. Un câine mai puțin dezlănțuit, oarecum mai respectuos, mai precaut, pentru căințelese: în fulgerarea unei clipe de furie, s-ar putea să-l răstorn și pe el la pământ...

39.

Îmi dau seama: nu-i bine să mă amestec în scriitura lui, că ne-am înțeles: fiecare-și duce subiectul cum îl ajunge capul – îmi pare că v-am mai spus asta. Narratorul meu se ține de cuvânt, nu zic ba, dar nu pot să rabd când văd că uneori minte, de încheagă apele. Exemplul cel mai proaspăt: n-a mai fost băgat Săndel în carceră pentru bătaia ceea. Băieții s-au distrat copios văzându-l pe voinicanul Zubov trântit la pământ, chiar au bătut din palme. Și sergentul a râs din pântec. După care, ca pedeapsă, i-a expediat pe amândoi la cantină să curățe cartofi. În carceră l-a vârat căpitanul Lucas (Săndel ar putea să-i știe și numele, eu însă-i cunosc

numai cel de botez), care aflase cu precizie cine era santinelă la ora ceea când Zubov și camaradul său... Dar să revin la subiectul meu...

Se întreba Catinca, vă spuneam, urmărindu-l cum sugere țâța morții de-acum a câta oară: parcă ai pentru cine să rămâi acasă în ziua ceea? Că *zvenevoiul* Vasilică, cam prostuț cum e, dar a înțeles perfect că ea, Catinca, ar avea pentru ce și pentru cine să înceapă săpatul sfeclei de pe parcela sa nu azi, ci, mai degrabă mâine. Dar, uitate, Cerul din Ilicatinca își trimite de-acum sulițele soarelui prin aurul zburător al crengilor din vârful nucului, dar el mai sprijină stâlpul porții deschise – așa bosumflat nu l-a mai văzut niciodată!

– Tu ai de gând să intri ori n-ai de gând?

– Intru, se învoi Todirel. Numai dacă te căiești...

– Pentru ce să mă căiesc, măi?

– Că m-ai ținut ca pe un prost ore întregi la poartă și nu mi-ai deschis – mi-a fost tare rușine de bătrâna ceea...

Catincuța își mușcă nervoasă buza de jos, care era cea mai flămândă de săruturi:

– Și cum ai vrea să mă căiesc eu?

– Să-ți ceri iertare că ai greșit și...

– Și mai ce?

– Să promiți că nu mai faci asta în zilele care vin...

Femeia se răsuci brusc, de i se umflară și mai mult piepții:

– Cum? Tu ai de gând să-mi ți-i poarta-n spate și n zilele care vin?! Și repezi dinspre drum portița, o repezi cât putu de tare, cu năduf, bușindu-și din spate și musafirul, de-i sări din gură țigara.

Pomenindu-se, de-acum fără voia lui, în ograda fostei sale logodnice, Todirelluă loc pe prispă, lângă mătură.

– Nu, hai în casă, băiatule, c-am intrat destul în gura satului ăsta care numai așteaptă să te ponosească!

Bărbatul intră în tinda răcoroasă, dar nu înainte de a-și freca bine pantofii de bucata de păretar din fața ușii ce fusese, negreșit, țesut de mâinile ei mici, atât de mult de dânsul sărutate acum aproape două decenii-n urmă. Tot în răcoarea acestei tinzi. Unde nările lui tineri se îmbătau întodeauna cu aromă de busuioc. O inspira adânc și acum, de-l învălui o amețală dulce-dulce... Ușa din stânga de deschise scârțâind ascuțit. O întrebă aiurit:

– De ce scârțâie?

– Păi... ca s-o auzi tu.

– De ce s-o aud eu? urmă o întrebare și mai aiurită.

– Ca să te pricepi că trebuie s-o ungi, zăpăciture! Și când îl văzu, în sfârșit, pe laiță, cu capul sub candela aprinsă: Mai anțărt, ai găsit și câteva ostrețe dezbatute care cereau câte-un cui – de ce uițitu să bați cuiul, Todirele? Și începu să râdă gâlgâitor, făcându-l pe musafir să se încrunte: Te încrunți, de parcă aş bate

câmpii – da' eu vorbesc destul de serios, omule! De când ai lăsat Donbassul și-ai venit cu amândoi copiii la maică-ta, ce-ai făcut tu... – că ești bărbat în toată firea nu? – ce-ai făcut tu bun pentru casa asta, pentru ograda mea, ca să... ai dreptul să bați în poartă să ți se deschidă?

Todirel o sorbea cu ochi uimiți, fără să clipească. În clipele imediat următoare, mirarea din irisurile lui alunecă amenințător într-o bănuială ce nu prevestea nimic bun:

– Ai pe cineva care-ți robotește... pe ascuns în gospodărie și numai după asta îl poștești în casă? Sau, poate, îți vine cu niște mărgele de cele scumpe, ca să-l...

Obrajii Catincuței luară culoarea celor doi bujori ai scoarței din spatele fostului ei iubit:

– Unul..., chiar mai arătos ca tine, e gata să treacă pe numele meu casa... cea mai mândră din sat și toate acareturile, numai să-i fiu soție! Dar... fostul meu logodnic întârzie – de-acum al câtelea an!– să-mi bată un cui... la gard! Și iar începu să hohotească, dar o opriră, îngroziți, ochii lui reci, urâțiți, ca moartea:

– Cine-i... arătosul acela? Și, dacă femeia deschise gura-i frumoasă, dar răspunsu-i rămase găuit în laringe: Ticălosul! Nu s-a mulțumit că m-a dat pe mâna NKVD-iștilor... Acum vrea și... Las' că te-nvăț eu, spurcăciune... Și, răsucindu-și pieziș căutătura de condamnat la pierzanie: Pe dânsul am să-lucid pe

jumătate... Dar pe tine te omor de tot, dacă te duci după el...

Se ridică gârbov. Se apropie. Se lăsă pe podea, lângă genunchii tremurători ai femeii. Îi luă mâinile reci în palmele lui fierbinți. Șile potrivi pe osul pieptului, sub care inima lui tulburată își galopa bătaile. Apoi îi sărută, pe rând, degetele mâinilor aspre și mici, slobozind un singur oftat – unul venit dintr-un ghem de suferințe, clădite, la întâmplare, una peste alta.

Nu-și întoarse capul când ieși. Dar apăsă îndesat ușa pe dinafară, de se auzi căzând clampa, ca un scheunat rupt de câine pierind...

40.

Sunt nevoit să vă anunț că nu-mi place defel când autorul mă face mincinos. Înseamnă că dânsul nu înțelege sau se preface că nu înțelege ce-i ficțiunea în actul anevoios al creației. Se leagă, dle, de niște fleacuri ce, în fond, nu valorează nici cât o ceapă degerată.

La carceră nu m-a băgat sergentul, așa e – dar ce contează? M-a trimis încolo căpitanul Lucas. M-a chemat la magazie și-mi spuse, între patru ochi, că știe la sigur cine patrula la ora ceea de noapte când Zubov cu celălalt prost săriseră gardul cu nenorocita ceea de târfuliță. Lituanianul blond mă străpunse rece cu cele

două cicori: „Ai tu mare noroc, băiețel, că Cel de acolo – și-și ridică ochii curați albaștri spre tavanul murdar, albastru – a vrut să-ți fiu eu comandant. Pușcăria te-a ocolit de data asta, dar... te trimit pentru zece zile la carceră. Ca să ai timp destul să te întrebi: „Mă mai întorc cu epoleți de sergent la mama, la facultate să-mi realizez visul ori intru într-o celulă de pușcărie de unde am mari șanse să ies o haimana?”

Nu mai înșir peripețiile mele din armată – te miri de-ar mai interesa pe cineva. Pentru că vreau să ajung mai rapid la micuțul meu roman ce l-am avut cu fiica colonelului Rusakov, șeful statului-major al diviziei de tancuri din Chișinău – încolo am fost trimis după absolvirea școlii, căci, cu vreo lună înaintea examenelor, la care am luat note maxime, tocisem cele trei conspecte, de le repetam, ca idiotul, și-n somn.

Nu reușesc eu, vasăzică, să fac bine cunoștință cu echipa de ostași de care urmam să fiu responsabil în calitate de sergent-inferior, că apare pe tabla de anunțuri o înștiințare ce mi se păru de tot bizară: oștenii doritori să treacă o testare de soliști vocali pentru ansamblul de muzică populară moldovenească – nou-înființat în cadrul diviziei noastre sovietice! Să te crucești, nu alta! – se pot prezenta a doua zi (era indicată și ora) în clubul ofițerilor. O, cerule! Într-o sutime de secundă îmi amintii de Cristina Harlampovna, prima mea învățătoare, pe care o auzisem cu urechiușele mele cam clăpăuge vorbindu-i

mamei („Vă spun cât se poate de serios: copilul matală are voce bună de tot. Ar trebui să-l duceți la școala de muzică din Herța, măcar să-l asculte vreun specialist de-acolo...”).

Ajung. Intru. Mămulică Doamne! Vreo trei rânduri de scaune erau de-acum ocupate de râvnitoriide a păși pe urmele lui Nicolae Sulac, care reușise de-acum să-i scoată din minți cu vocea-i pe împătimiții de muzică populară din *țfetușciaia* republică moldovenească. Cei trei din juriu n-au mai lăsat nici pe unul, urcat în scenă, să deschidă gura de două ori – primele două versuri din cântec, scheunate ori urlate, îl mătura pe „solist” din fața microfonului, fără niciun fel de explicații. Un singur moldovean scund, într-o bluză militară scoasă parcă din valțuri, fu poftit să aștepte în spatele juriului. Eram ultimul concurent. Repetasem în ajun, după stingere și până mult după buricul nopții, cu plapuma-n cap, șlagărul lui Sulac, *Frumoase-s nunțile-n colhoz* și, după prima strofă, văzând că sunt lăsat să continui, prinsei curaj, încât refrenul și celelalte versuri le cântai gesticulând artistic, așa cum mă învățase, pe timpuri, Cristina Harlampovna pentru concertul de revelion de la clubul din Ilicatinca. E urât să mă laud, dar toți cei trei membri ai juriului m-au aplaudat, cu fețele radioase, încât mi se înmuiaseră picioarele de la încheieturile genunchilor și nu știam ce să fac mai departe – să cobor ori... să mai cânt altceva? A doua soluție era de tot riscantă, pentru că... nu cunoșteam de

la început până la capăt niciun alt cântec în stil popular. Dar și în alte genuri.

Cel din mijloc, pesemne, președintele juriului, îmi făcu din deget. Coborâi, în lipsa aplauzelor din partea ghinioniştilor din sală („Prăpădiților! Cine naiba v-a adus, dacă n-aveți nicio brumă de talent?!”), mă apropiai, pocnind din cizmelede*kirză*. Omul îmi vorbi într-o limbă românească care mă sperie:

– Mâine, tot la ora asta, te prezinți la repetiție. Vei cânta în taraful nostru care va însoți divizia ce va participa la manevrele din Bulgaria ale țărilor Pactului de la Varșovia. Ai auzit de acest tratat, nu?

– De...sigur, bâiguui.

Auzii pe naiba. Dar peste un sfert de oră, intrai, curcan cu penele bârzoii, în cazarmă și raportai comandantului bateriei, despre isprava mea. Acest hahol tânăr pre nume Jopaniuk Iuri, din primele zile, cum mă văzuse în ochi, înțelesei că n-are să mă aibă la inimă. Numele ce-l moștenisem de la mama îmi juca festa (reproduc românește, că m-am săturat să tot traduc): „Ce fel de român ești tu, mă? Eu, în locul tău, m-aș rușina să recunosc asta. Ești ucrainean, ca și mine – Româniuc! Drept e, rădăcina numelui tău aduce a *rumânskaia sfoloci*, însă sufixul este ce este! Dar și rădăcina numelui meu e mai nobilă decât a ta, nu? Doar știi ce-i *jopa*, nu? Ce valorează *român* al tău pe lângă *jopa*(cur) mea?

Era o fire bătaioasă, cinică locotenentul nostru major, Jopaniuk – mi-o spuse în prezența tuturor camarazilor mei, în pauza pentru fumat – noi, vreo trei nefumători, obișnuiam să rămânem în aceste pauze cu „bărbații adevărați”, cum erau calificați pe atunci în armia sovietică consumatorii de iarba dracului.

N-am încercat să-l contrazic atunci pe Jopaniuk. Mă angajasem tacit ca, sosit aici, în divizia din capitală, după absolvirea școlii de tanchiști, să nu-mi mai afișez în fața tuturor proștilor naționalitatea. Că mă alesesem până atunci doar cu necazuri, cu umilință. Dar cum să-ți tăinuiești etnia – carpănu! mă-sii! când fusesem trimis să-mi continui serviciul în marea armie „eliberatoare” a popoarelor Europei în același tren, cu același vagon și în același compartiment cu intransigentul moldovean, Plamadeal, tadgicii Sabirov și Mamedov?! De Zubov scăpasem, că înfundase câțiva ani de pușcărie, cu Sabirov m-aș fi înțeles cumva, dar ce faci cu Mamedov care, în afară de buchetul de sudălmi rusești, mai reușise să însușească un buchețel de cuvinte ce țin de necesitățile burții și vestimentație, precum și un nevinovat vocabular vizând onomastica plutonului de cursanți. Iată că în acesta din urmă era omniprezentă și *rumânskaia șfoloci*. La care Mamedov nu putea prea ușor renunța, pentru că formula trebuia – și asta cerea efort intelectual în plus! – înlocuită cu alta tot atât de hazlie, or, tadgicul adus în armată cu elicopterul din munții lui era o fire cât se poate de glumeață.

Ziceam, Jopaniuk îmi ascultă raportul cu țigarea fumegând între degete, zâmbi îngăduitor, exclamând:

– Da' tu, neică, ești băiat cât se poate de șmecher – pe noi au să ne frece la manevrele acelea din Bulgaria, de-au să ne rupă, dar tu ai să umbli numai cu conțertele prin sate și orășele – trebuie să le arătăm bulgarilor, *bleaghi*, că la noi, în u.r.s.s., culturile naționale sunt în mare cinste chiar și în armată!

Uite că mă iau cu fleacuri și uit ce-am promis cam la începutul acestui capitol – să mai înviorez proza asta plicticoasă (că tot cu mai puțin curaj îi spun roman) cu încă o istorie erotică. Ce am avut-o cu Natașa (eu îi spuneamși Nătălița și dânzei îi plăcea), odrasla colonelului Rusakov. Acum, și după atâta amar de vreme, mă înfior amintindu-mi de această ciudată aventură. Poți să-ți imaginezi așa ceva? Fiica unui șef al statului-major al diviziei care, la scurt timp, va fi avansat în gradul de general, se îndrăgostește de un soldățoi pârilit dintr-un sat amărât de români ai nimănui de lângă Codrul Cosminului!

Mă prezint eu, vasăzică, a doua zi la repetiție. Urc în scenă, în fața tarafului. Dirijorul, cu vioara-n mână (un evreu, până la mobilizare, prima vioară în orchestra ansamblului *Joc*) îmi explică – și tot românește: voi cânta din șlagărul lui Sulac, deocamdată, doar prima strofă – să fiu atent când îmi va face semn cu arcușul. Mă răcesc tot. Mă mobilizez, furnicat din călcâie până-n urechi. Arunc ochii în sală – chiar în rândul întâi, o

codană, cu doi puști pe scaunele de-alături, îmi face semn de încurajare cu ochii boldiți și întinși până la mutra mea. Trebuie să fi arătat jalnică în acele clipe. Mă îmbătoșez. Răsună muzica. Mă agăț de arcușul dirijorului. Care se ridică! Încep:

Foaie verde foi de boz, măi,

Frumoase-s nunțile-n colhoz, măi!...

Zvâcnește arcușul. Amuțește taraful. Nu respect ritmul – întârtzii. S-o iau de la început, zice aburit dirijorul. Flutură arcușul. Iar mă agăț de el. Încep. Când ajung la *Toamna când sclipește roua, / Vin se face în Moldova, tra-la-la...*, arcușul despică văzduhul: iar nu mă țin de ritm – îl grăbesc.

Tipa din rândul întâi explodează-n hlizit, dar își astupă iute gura. Cu batistuța. Sunt disperat. Dirijorul simte asta – îmi spune să cobor („Calmează-te. Ești bărbat, nu?”), trăgându-l cu arcușu-n scenă pe celălalt potențial solist al tarafului. Care, poticnindu-se, era să alunece-n groapa sufleorului. Duduița și cei doi puradei râseră cu poftă. Și mă uimii, coborând în sală, că dirijorul, în loc să le poruncească să părăsească sala, le zâmbi mieros, ploconindu-li-se.

A doua zi a fost mai norocoasă. După câteva poticneli, reușii să cânt prima strofă și refrenul, învrednicindu-mă și de un „bravo” din partea dirijorului. Coborâi victorios în sală. Și mă cuibări Michiduță în scaunul de la margine, chiar pe rândul

întâi, unde codana cu cei doi ștregari erau din nou prezenți!Pe aceleași scaune!Picii începură a mă sfredeli cu ochișorii, strâmbându-mă. Le răspunsei și eu prin grimase, arătându-le limba. Ștregarii, ca la comandă, mi-o demonstrară copios și ei.

În a treia zi de repetiție, cum intrai, ochii mi-i căutară, înfrigați – lipseau. Cei cinci orchestranți își acordau instrumentele. Lipsea și dirijorul. Îmi zisei: e tatăl lor, trebuia să-mi fie clar de la bun început. Vor sosi acuși cu toțiiîmpreună... Tresării. Intră grăbit dirijorul, nu și fiica lui blondă, cu ochi, bănuiam, albaștri. Nu și cei doi puști buclăți, puși pe șotii...

Sunt chemat. Urc. A doua strofă a mers cum a mers, dar cum ajunsei la a treia, dirijorul mă atenționează:

– Azi ești evident indispus, tinere. Chiar dacă ai avut careva neplăceri, fă abstracție de ele. Odată urcat în scenă, artistul (eu, artist!) uită de toate necazurile și trăiește cu toată ființa lui textul ce-l cântă.Dacă ți-ai ales acest șlagăr, înseamnă că l-ai auzit nu o dată pe Nicolai Vasilevici cântând cu fața radiind de bucurie:*Când mireasa mea zâmbește, / Parcă flori îți dăruiește./Păi ea singură-i o floare, / Cea ma bună mulgătoare, tra-la-la...*Dânsul e autorul acestor versuri minunate, băiatule. Și muzica tot el a compus-o! Dar hai să trecem la următoarea strofă ce vine să încoroneze splendid acest cântec. Ia seama...

Și-n clipele acele se deschise ușa și-n sală sestrecurară cele două mogâldețe, urmate de... De sora

lor mai mare? Sau... poate – o, Maică Precistă! – de mămica lor?!

Dirijorul reveni:

– Ia seama, dacă și aceste versuri înaripate le vei cânta cu mutra asta a ta înnegurată...

Mă scuturai. Afișai o mutră radioasă, ca a Spânului când îl capturase pe Harap Alb în fântână. Arcușul dirijorului tăie aprig aerul. Eu îmi umflu pieptul: *Pentru a noastră viață nouă, / Înflorește tu, Moldovă! / Toamna ta mereu să fie / Numai nunți și veselie! Tra-la-la...*

– Bravo, Sandule! îmi tipări evreul umărul cu arcușul. Acum, ultimele două versuri să mi le cânti, de parcă toată lumea e a ta! Tu anunți nu numai publicul din sală, ci întregul popor multinațional din u.r.s.s că moldoveanul – și imediat renunță la diftong – moldovanul e cel mai bogat, cel mai fericit din lume – las' să știe asta și dușmanii noștri din țările capitaliste. Haide, băiatule!

– *Kakaia ciuși!* (Ce gogomănie!), se auzi ciripitul cristalin al blondei.

Dirijorul se răsuci brusc spre fiică-sa (sau spre nevăstuică-sa – asta a mai lipsit!), dar îi spuse blând, ca un părinte iertător:

– Fii cuminte, Natașenka...

Evreul își ridică arcușul, mobilizându-mă cu

năsu-i acvilin. Taraful se puse-n mișcare. Eu înfulecai un pud de aer, de mă înecai și începui să tușesc. Arcușul se răzvrăți, orchestranții amuțiră.

– Calmează-te, băiatule. Ai să vezi: totul va fi cât se poate de bine.

Îmi gâtuii tusa. Taraful își reluă partitura. Eu mă metamorfozai în Ion Soltâs holbat spre ambrazură, gata s-o acopere cu pieptul său de moldovean-kamicaze:

Las'să știe și dușmanul

Cum trăiește moldovanul, tra-la-la...

Terminai transpirat până-n fundul pantalonilor bufanți. Coborâi, aiurit, în sală. Sub aplauzele celor doi pici. Și ale Natașei care se prăpădea de râs. Camaradul, cel de-al doilea solist, era chemat în scenă. Natașenka se apropie zglobie și radioasă. Se lăsă pe scaun. Mă ghionti cu cotul. Cele două viorele mă sfredeliră pieziș, dar cât se poate de serioase:

– *Ia radi tebea nahojusi sdesi uje tretii deni. Esli i ia tebe neprotivna, priglașaiu v kino. V kinoteatre „Patria”. Odobriaeși? (De dragul tău sunt aici de-acum a treia zi. Dacă mă placi și tu, te invit la un film. La cinematograful „Patria”. De acord?).*

41.

O scuturau frigurile neputinței. Clampa ușii căzu surd din urma lui. Catinca, până la disperare conștientă de riscul împietririi ce-o acaparase, nu se

clintea din loc. Înăuntrul ființei sale tresări ceva, zvârcolindu-se ascuțit și scurt, și se opri. Rămase imobilizată de frigurile neputinței. Care îi paraliză orice efort – să se ridice, să alerge după el! Să-l oprească! Trebuia. Spre binele lui. Spre binele ei. Spre binele... lor. Uite că și poarta... Nu, poarta nu se aude. Oare de ce nu se aude? Ar fi trebuit. Când o tragi din urmă ieșind, se aude. Zăvorașul. Lovindu-se. De fiecare dată se aude. Se îndârjește – mama naibii! Că doar nu-i pierită! Își palmuiește obrajii. Se lovește cu pumnișorii strânși peste genunchi. Se ridică. Smucește perdica-ntr-o parte: porțița-i deschisă! A lăsat porțița deschisă – cum de-a putut?! Și s-a dus! Da', poate, încă n-a ieșit? Că nu putea să iasă, fără ca porțița să nu... Nu s-a auzit, pentru că n-a închis-o! A lăsat-o așa, nătărăul, căscată până-n balamale!

Reveni pe laiță. Gândul i se deschise, ca un boz în smoala nopții: și-acum, dacă-l omoară pe Lupov, nu-l mai vede mai mult. Înfundă pușcăria pe viață... și s-au terminat toate. Și prompt, peste acel ca bozul copt, se deschise alt gând. Unul hazliu: păi, a zis că nu-l omoară de tot... A memorizat bine: „Pe dânsul am să-l ucid pe jumătate...” Nu-și poate imagina: cum poți omorî un om doar pe jumătate? Dar așa a zis. Pe dânsa însă... Pe dânsa o căsăpește definitiv. „Pe tine te omor de tot” – așa a amenințat-o. Cu o condiție însă: dacă se mărită cu Nicolai.

Ehe, ar huzuri cu primarul, de-ar merge după dânsul. N-ar mai roboti, ca o sclavă, pe câte două parcele de sfeclă. În fiecare an. Așa i-a vorbit și Nicolai, când a văzut-o cocoțată în casa ceea pentru chefurile cu șefii de la centrul raional, veniți în colhoz cu controlul. Cocoțatăpe canapeaua ceea roșie de piele din camera lărgoaie pentru musafiri:

–Nu da cu piciorul în norocul tău, Catincuță. Știi că mi-ai fost, poți să zici, prima dragoste, că eu cu tine m-am sărutat întâia oară – pot să jur! Ca să te convingi că fac totul pentru tine,ce am agonisit până acum am să trec pe numele tău – și casa, și garajul.Și *Moskvici*-ul, dacă vrei tu. Numai să fim împreună...

– Dar cu Catrina ta ce faci?

– Divorțez. I-am vorbit și președintelui *raispolkomului* despre asta, când i-am organizat un pescuit la iazul nostru. Mi-a spus, că omul m-a înțeles perfect: „Dacă îi stearpă și nu puteți avea copii, divorțează. Și caută-ți una cu care vei lăsa în urma ta vreun moștenitor...

– Vai de capul tău! sări femeia înnebunită. Da' Aglăița?!

– Aglăița... nu-i copilul meu, sâsâi primarul, îmbujorându-se. Când am luat-o, era însărcinată de două luni. Am văzut că nu-i virgină, după nuntă, și am bătut-o... până a recunoscut...

Catinca se ridică. Și prinse a se plimba cu ochii lunecând aprinși peste cele câteva peisaje în rame lucioase:

– Eu, Nicolai dragă, am născut ce mi-a hărăzit Dumnezeu să nasc... De-acum, mi-a rămas să aștept să-și găsească băiatul o fată care... măcar un pic să-mi semene și să-mi duc de mână nepoței la grădiniță...

Și-atunci, vultur dezlanțuit, bărbatul se năpusti, de-o ridică în brațe. Deschise cu piciorul ușa și trecu gâfâind cu ea în dormitorul de-alături. Îi dete drumul pe patul masiv, acoperindu-i gura speriată cu gura-i în vălvătaie. Trupul femeii începu să se zbată în convulsii. Măinile-i, cu smucituri, prinseră a-l trage de păr. Se smulse din gura lui lacomă:

– Așa ne-a fost înțelegerea, măi? Așa ne-am înțelesnoi, spurcăciune ce ești?!

Puternic bărbat era Nicolai Roș... Care Roșca? Lumea l-a uitat de Roșca, ba a prins a-l uita și de Lupu, pentru că se mânie serios primarul, dacă nu-i lipești și dezinența slavonă în coadă („Mata, mătușă, să-mi zici cum sunt în pașaport – Lupov, ai înțeles?”). Pentru că a preluat-o de la „eliberatorii” care au adus puterea cea nouă pe tancuri și în Ilicatinca lui. Ziceam, era bărbat vânjos primarul (să-i zicem și așa, că nu se supără prea tare) – cu o labă îi înșfăcă ambele mânuțe răzvrătite, imobilizându-le, iar cu cealaltă îi dezgoli sânii. Care se zbătură cât se zbătură, și, chiar mai cuminiți decât se așteptase, se liniștiră, spășiți, cum li se potrivește foarte

bine în albeața și rotunjimea lor angelică. Trupul răstignit al Catincuței zvâcni îngrozit – laba ce-și isprăvi treaba cu sânii îi tatona pântecul, alunecând în cuibul interzis... Femeii nu-i rămânea decât soluția extremă.

Gemu:

– Ieri mi s-a început... Ai să te murdărești tot, nebunule...

– Nu-ți bate capul, rânji gâfâit Lupov. Ne-om spăla – apă-n fântână avem destulă... Și săpun este...

42.

Trebuia să fii nebun de legat să nu accepți o asemenea propunere! Cu atât mai mult, venită din partea unei prințese cu ochi de brândușă ce a spart omătul într-un martie timpuriu. Și cu silueta uneia dintre cele trei grații din mitologia strămoșilor noștri romani.

Ieșirăm imediat. Nătălița mă rugă să aștept la colțul unui bloc cu mai multe etaje, ca să-și lase gemenii, surioara și frățiorul, în grija nu știu cui. O așteptam frământat de o senzație stranie – era parcă mă pregăteam să-mi iau zborul spre o planetă ce-o văzusem în vis, dar racheta, din cauza norilor firoși, nu putea să decoleze.

Chiar, între timp, începuse să bată vântul dinspre nord, iar deasupra capului se îngrămădeau în grabă

nouri din ce în ce mai urâcioși. Prințesa se lăsa așteptată și eu începui să mă întreb: oare nu-mi jucase o mică farsă Natașa asta? Că se distrase pe cinste când dirijorul îmi vorbea niște ineptii despre moldoveanul care e cel mai fericit din lume și eu, cu cântecul meu, urma să-i fac pe dușmanii noștri capitaliști să crape de invidie! Indiscutabil, fata, dacă știa destulă română ca să înțeleagă ce enormități ieșeau din gura evreului, nu putea să nu se prăpădească de râs. „Kakaia ciuși!” (Ce absurdități!) exclamase fără perdea prințesa și dirijorul înghiți insulta fără un pic de revoltă! Și o sfătui, cu un glas mios de părinte, să fie cuminte. Chiar că-i este tată, altfel cum se explică? Oho! răcnii din rărunchi. Nu cumva destinul îmi aruncă-n brațe o rudă de-a lui Exman?! Asta mai lipsea! Ar da-o gata pe mama. După urâciunea de Aglăița care i-a otrăvit zilele, să-i mai aduc pe cuptor o evreică fâțaită, fiică de dirijor! Cu care va trebui să scoată barabule...

Aceste gânduri otrăvite îmi fierăstruiiau tărtăcuța în acele minute lungi și umflate de fierțură cu nervi, în așteptarea Natașei Rostova – băga-o-ași în petrea marinescu! Și când îmi răsucii bufanții să șterg putina, iată că mă strigă:

– Solistu, încotro?! Mă ajunse, sprintenă. Mă luă labraș. Eu uitat pentru moment cum te cheamă. Și am zis solistu. Da-i drept că ești solistu. Și mie îmi place mult glasul tău. Prima zi, întâmplător eram acolo cu frățiorii mei. Dar a doua, a treia zi am venit, pentru că

mi-a plăcut de tine. Cânti frumos..., dar tu ești mai frumos. Nu te apucă mirarea că vorbesc cu tine așa deschis?

– Mă cam apucă, recunoscui. Până acum, nu mi s-a întâmplat să-mi vorbească vreo fată așa de sincer...

Mă trase de mânecă să mă opresc. Își deschise mai larg cele două viorele în irisurile mele:

– Ai avut multe fete? Spune drept.

– Am avut câteva, recunoscui. Dar așa ca tine de frumoase și... cu ochii albaștri n-am avut niciuna...

– Bravo, băiatu'! Și nici nu trebuie să mai ai în viitor. Că mă ai pe mine și este prea destul.

În cele aproape două ore cât a durat filmul („... mă ai pe mine și este prea destul...” – s-a găsit prințesa care știe câte fete aș putea să mai am eu! Crede că... așa mă voi amorea de dânsa, că are să-mi piară pofta să mai trag cu ochiul la altele...”), și-a ținut mâna, cuminte, în palma mea. Nu-mi amintesc deloc dacă se lipise până la capăt de creierașul meu vreo replică, vreo idee ce le fabulau personajele, or, vocabularul asimilat de mine până atunci al celei mai bogate limbi de pe glob, cum ni se inocula la școală și la facultate, era prea rudimentar, sireacul. Evreicuța mea, pesemne, înțelegea asta, trimițându-mi, în răstimpuri, câte-un fluturaș de surâs consolator.

După film, pășirăm o vreme tăcuți pe aleea cu busturile clasicilor, dar nu mai putui să mai rabd și-o întrebai:

– Ești evreică?

Oarecum mirată:

– De unde ai luat asta? Sunt rusoaică. Însă nu rău vorbesc pe moldovenește, așa?

– Vorbești românește...

Fata se uimi, distrată:

– Tu ești român? Dacă aude tata, se supără tare.

El spune cândva că rumânii sânt *sfoloci* din cauza că au luptat împreună cu fașisti nemți contra noastră... Dar să ne grăbim. Am lăsat pe *plitkă* să fiarbă la foc mic carne de vițel. Ai să iei cu mine *ujinul* (cina), și pe urmă mergi la cazarmă, bine? Și, dacă refuzai moale („Aș putea fi pedepsit că mă rețin prea mult la repetiție...”): Nu s-a întâmpla nimica. Iau vina ta asupra mea.

Și râse. Senin și scurt. Ducându-mă de mână, ca pe un copil, că traversam de-acum curtea. Intrarăm. Mă duse la baie să mă spăl pe mâini. Mă lăsă în sufragerie, în fața televizorului. Îmbracă un halat albastru și zbură ușor, albastru la bucătărie. Eram speriat. Atâta lux nu mi văzură până atunci ochii. Nici în filme. Pentru că în toată copilăria și adolescența mea privisem doar filme despre război. La clubul din sat și, mai târziu, la cinematograful din Bălți. Tot „Patria”. Unde soldații sovietici luptau permanent cu nemții. Primii întotdeauna ieșiau învingători, iar dușmanii lor de moarte, nemți slăbănogi, nepricepuți, deveneau prizonieri. Pentru că erau fricoși și se predau.

Unica satisfacție ce-mi îmbătoșea moralul e că nu mă trăgea la WC. Doamne ferește! să-mi fi venit așa, pe neașteptate, această necesitate. Ar fi trebuit să caut *nujnicul*. Și-atunci, care ușă să deschid? Cu ce să mă șterg? Și hârtia? Unde s-o arunc? Că toate WC-urile de care mă folosisem în viața mea zbugiumată de până-n ziua cea fatală („*Ujin* cu carne de vițel îmi lipsise mie?!) erau publice! Inclusiv cel de la etajul doi al căminului, unde ne făceam nevoile față-n față și bârfindu-l pe proful Garazov, că ne obligă să conspectăm *Anti-Dühring* din scoarță-n scoarță.

În sfârșit! Intră, plutind în albastru grațios, Nătălița cu un străchinoi plin de fripturică! Dispare și iarăși apare cu surâs vioriu, punând pe masă cogemite farfurii – una cu felii de pâine albă și alta, cu felii de mușchi, ornamentat cu icre roșii. Zburdă iar și revine cu o sticlă de bere. Toarnă în pahare de cristal. Ciocnim:

– Dragul meu... *rumânskaia sfoloci* – îmi dai voie să spun așa? – și pufni într-un râs gălgâit, dar puțin nervos. Să bem paharul acesta pentru să fim amândoi fericiți. *Odobreaeși?*

– *Odobreaiu!* aprobai muscălește și sorbii bunătatea până la fund, tot muscălește. După care, o sărutai copilărește pe obraz.

– Sărută cum trebuie, protestă, alintându-se, fata, și-mi oferi petalele de trandafir.

O sărutai, topit de emoții, pe buze. Tot copilărește.

Prințesa-și încreți năsucul și îmi puse-n farfurie o limbă de vițel, salată, câteva felii de mușchi. Și mă apucau de treabă. Și cum rumegam hulpav limba animalului tânăr, aud ușa-n spatele meu deschizându-se. Îngheț, gârbov, cu gura plină. Cu maxilarele înțepenite.

– *Moi daragoi papa!* (Tăticul meu drag!), ciripi solar și înalt Nătălița. *Budeși s nami ujinati?* (Vei lua cu noi cina?).

– *Nepremenko budu, anghel moi! Nepremenko!* (Neapărat, îngerașul tatei. Neapărat!), răsună un bas catifelat în ceafa-mi de beton.

Papa se postează, maiestuos, în fața mea. Ridic pleoapele. Cele trei stele de pe epoleți mă catapultează – sar îngrozit!

– *Ătot i esti tvoi solist? Davai poznamimsea, tovarișci mladșii serjant: polkovnik Rusakov.* (Acesta îți este solistul? Să facem cunoștință, tovarășesergent inferior: sunt colonelul Rusakov).

Mă făcui arc întins, ducând mâna la chipiul ce-mi lipsea – piuitu-mi pieri în gâtlej.

– *Ostaviti, serjant! I uspokoisea. Tî ne v cazarme – tî gosti nașego doma. Seiceas nam Natașenika naliot pe stopocike koniaka...* (Ia loc comanda, sergent! Și calmează-te. Nu ești acum în cazarmă – ești musafirul nostru. Acuși Natașenka ne va turna câte-un păhăruț de coniac...).

Și șeful statului-major al regimentului nostru, groaza tuturor ofițerilor și a toată suflarea cazarmelor, se apucă de mâncat...

43.

Pârâiră chiloțeei. Dar nu le auzi nimeni pârâitul. Nici încruntatul Andropov, înrămat aurit între cele două geamuri clătinându-se smucit sub perdele grele de mătase. Catinca gemu surd, arcuindu-și pântecul într-o ultimă zvâcnire de neputință. Îi rezezi șoptitul în obrazu-i roșu, transpirat:

– Dacă eu nu te vreau, cum poți tu să?...

Nicolai îi plombă gura („Ehe! Voi întotdeauna vreți!”) cu jăratul buzelor groase și... intră! Pe naibă! Alunecă pe-alături! Că ghiocul atât de jinduit se încăpățâna să se deschidă! („Crâșca mă-sii! Parcă-i țâlkă(virgină)!):

– Ce naiba, Catincuță? Trebuie să te fac femeie eu... a doua oară?!

Andropov din ramă îi făcu cu ochiul – așa-i păru femeii în clipa ceea când aluneca în inima ei un soi de scârboșenie șagalnică. Spuse doar cu uscatul buzelor:

– Fă-mă dacă poți... Dar am să te spun lui Todirel și... are să te ucidă.

Atacatorul furios de lângă petalele ghiocului se frânse subit. Bărbatul își desprinsе gura de buzele ce-i dăruiseră, pe timpuri, fiorul primului sărut, descălecându-și trunchiul descurajat. Și oftă. De ce să nu ofteze? De-acum trăgându-și pantalonii:

– N-aș fi crezut, dacă mi-ar fi spus altcineva. Zău, n-aș fi crezut...

– Ce n-ai fi crezut, Nicolai dragă?

– Că-mi dorești moartea. Și, răsucindu-se îndârjit: În pașaport nu-l ai, nici cununată nu ești – cine-i pentru tine fleandură ăsta de Todirel? Și pe cine-l ameninți tu? Pe primarul Lupov îl ameninți cu moartea? Nu mă costă nimic să fac așa... ca nici picior de-al lui să nu calce de-acum înainte prin satul nostru! Și, dându-se lângă fereastră: Dai cu piciorul în norocul tău, Catincuță – ți-am mai spus-o. Odată și-odată ai să-ți dai tu seama, dar mă tem că va fi târziu... Și, înfiorat brusc de-o idee: Hai să uităm de toate supărările, vrei? Eu mă repăd până la *selsovet*, că am de dat niște telefoane la raion, tu mă aștepti aici, că mă întorc repede – ce dorești să mănânci? Că de băut avem aici de toate...

– Eu nu te înțeleg, domnule primar, – vorbește mai lămurit.

– Ce-i de înțeles aici? Avem noi dreptul ori n-avem să... rămânem o noapte împreună – ce zici?

– Eu zic... să mă repezi până în marginea satului, să mă lașidupă răchițele celea de lângă fântâna lui Ilie al

lui Marcu, să nu ne mai vadă cineva, și tu să pleci în drumul tău...

Lupov, primarul, se întoarse lupește, contemplând-o lung – de la baticul gri, până-n pantofii negri, cu călcâi mic și viceversa, apoi vorbi tavanului roz, de parcă regreta că nu luase cu el arma de vânătoare să tragă-ntr-însul:

– Înțeleg... Mă protestesc tare – arhanghelul mă-sii! – că nu pot renunța la tine... Atâtea femei...și mai tinere, și... mai chipoase, poate, sunt în satul ista, dar eu... Hai, ieși și urcă-n mașină, că nu mi-a rămas azi decât să mă îmbăt!...

Și chiar s-a îmbătat. După ce a tras mașina în poarta primăriei, a descuiat biroul, chemând de urgență femeia de serviciu. Nu era. Alergă fiică-sa:

– Și de ce n-a venit mă-ta la serviciu?

– Are normă de sfeclă și...

– Și ție cum îți spune?

– Aliona...

– Numai alione se nasc în satul ista în ultimii ani.

Și câțiani ai?

– Șaptespezece.

Medită cât ar scăpăra un chibrit cu o gămălie proastă:

– Ești bună... Scoase o bancnotă de zece: Dă fuga la bufet și spune-i lui Pechea să-ți dea o sticlă de vodcă

de care am băut aseară... O pâine și o juma' de chilă de *vetcina rublennaia* (șuncă tocată).

Copila ieși iute, iar primarul Nicolai Lupov veni leneș în fața garderobei, contemplându-și fizionomia: nu i-a displăcut niciodată, atâta doar că, dacă nasul nu i-ar fi așa de scurt și butucănos, ca o barabulă bucovinească... De aceea, pesemne, și instrumentul i-i gros, s-ar părea, peste măsură... Că are cam întotdeauna probleme cu... („Ca și astăzi – tămâia lui de nenorocit! – n-aș fi pățit rușinea, de-mi era puțin mai subțire, dar mai lung!“). Și când, plouat de reflecții tot mai învrăjbite, prinse să-și numere firișoarele încărunțite de pe tâmpla stângă, iat-o și pe Aliona intrând odată cu bătaia îndrăzneță-n ușă:

– Iaca-am venit!

– Bravo, Alionca! Acum deschide sertarul acela de jos și... A mai rămas cineva în primărie?

– În contabilitate... țaca Casandra mai...

– Ia cloșcă bătrână! Mergi și-i spune c-o trimit acasă, pentru că, tot ți-am dateu ordin, trebuie să încui *selsovetul*...

Copila își încreți roz fruntea, dar nu în măsură să observe primarul:

– Încuieți D-voastră? Că m-aș duce și eu...

Paznicul vine când se întunecă – mai este mult...

– Tu mai ai de lucru, Aliona... Fă ce ți-am spus.

Fata ieși, dar trebuie să recunoaștem, nu chiar așa de sprintenă, cum plecase după votcă și cârnați. Lupov

destupă rapid sticla, își turnă paharul de 200 gr. plin, trase aerul adânc în pieptu-i rănit dureros, acum juma' de oră, în Casa lor de banchete, și gălgâi tăria până la fund. Rupse un colț de pâine, ținând-o dop la nările-i de maimuță *Theropithecus gelada*, până când nu reveni Aliona. Văzând-o spășită, un pic speriată, guvernatorul Ilicatincăi îi ceru cheile și merse singur, de învârti cheia-n broasca ușii de la intrare de două ori – mai mult nu se putea. Se întoarse dionisiac și-i făcu semn să ia loc pe scaunul din fața lui:

– Nu observasem că ești așa de pistruiată... Dar nu te urătesc pistruii iștia – să știi. Trase sertarul, căută și-i întinse un cuțit și două furculițe: Fii gospodină – pregătește zacusca.

Fata se execută cam leneș („Vreo farfurie aveți?”), aranjând feliile de șuncă pe farfurioară cu atâta îndemânare, că bădița Nicolai (așa-i va porunci blând să-i spună din ziua asta, când vor fi numai ei, doi) o privi cu uimire și puținică admirație, înclinând sticla de votcă spre gura paharului său pe care-l umplu doar pe jumătate. Deschise apoi garderoba și veni cu un păhăruț de cristal.

– Dintr-aista a băut *zampredsedateli raispolkoma*(vicepreședinta executivului raional), Elena Gheorghевна, când i-am dus la casa noastră verde să sărbătorim jubileul gospodăriei. Și-l umplu („Tovarășe primar, eu nu beau! Eu niciodată n-am băut votcă!”), făcându-se că nu aude protestele copilei: De

data asta, ai să începi și tu – trebuie să vezi ce gust are putoarea asta... pe care-o aduce Pechea din depozitul centrului raional special pentru noi, ăștia din fruntea satului și a colhozului. Ciocni cristalul păhăruțului de pe masă și sorbi licoarea până la fund, ținând-o pe Aliona în fierbințeala pupilelor.

Copila își puse pe o hrincă de pâine o felioară de șuncă, o mestecă cuminte și, după ce-i dete drumul:

– De ce m-ați oprit pe mine, tovarășe primar, să șed cu D-voastră la masă? Că eu nu-s Elena Gheorghевна – eu sunt o fată necăjită de la țară, care...

– În primul rând, îi reteză discursul, de azi înainte, dacă are să fie totul bine în seara asta, să-mi spui: bădiță Nicolai. Mie are cine-mi spune tovarăș primar. Acum vreau să te întreb... Hai, ia măcar un gât („Uite că l-a tras! Bravo...”), ziceam, acum vreau să te întreb – numai să fii sinceră cu mine: tu ai făcut până acum cu cineva... sex?...

44.

E de necrezut, dar s-a întâmplat așa cum vă spun eu: la manevrele din Bulgaria, colonelul Rusakov, în același vapor, împreună cu un detașament de elită al regimentului, având întregu-i echipament, a trimis și taraful nostru, în subordonarea Natașei! În calitate de conducător al formației! Ea, o puștoaică, având și gradul

militar de *starșina*(nu știu cum îi mai curat românește)! Și-a îmbrăcat uniforma militară chiar în prima zi a plecării noastre – arăta minunat. Era clar pentru orchestranți și, cu atât mai mult, pentru dirijor: l-a lingusit pe taică-său să plece cu mine. Ca să fim împreună.

Dar am anticipat un pic evenimentele. Revin. Timp de două săptămâni, cât au ținut repetițiile, am fost captivul Natașei. În cea de-a doua jumătate a zilei, vreau să zic. Stătea în scaune, cu cei doi pitici, frațiori gemeni ai săi, mai rar de la început, dar de cele mai multe ori sub geana prânzului, și, după ce anunțam pentru capitaliștii sărăntoci ce viață de lux au moldovenii în colhozuri (*Las'să știe și dușmanul Cum trăiește moldovanul, tra-la-la...*), dirijorul îl anina de arcuș, trăgându-l în scenă pe celălalt solist. Un soldățel scund, mărunțel, dar cu o voce de bariton care anunța apariția lui Ion Paulencu, dar până sub genunchi. Eu coboram cele trei sau patru trepte și-mi urmam terorista. Care, și a doua zi, după ce, în ajun, era să mă scap în fața colonelului, mă luă de toartă, cu vădită intenție să repetăm slăvitul dejun din ajun (uite, că am născut și o rimă!). Cizmele mele de *kirză* se înfipseră-n asfalt:

– *Ni v vkoem sluciaie!*(În niciun caz!).

– Tu speriat puțin atunci, înțeleg... Dar tata al meu, să știi, acolo, la lucru, e rău – acasă e tare bun. Și, după ce văzu, împietrită, pe mutra mea o strâmbătură de

român încăpățânat: Bine... Ca să ai voce tare și frumoasă, trebuie să mănânci cu calorii. Mergem la restaurant.

– Eu n-am bani pentru restaurant, protestai blând.

– Nimeni nu cere bani ție. Eu am banii... mei.

– De unde, mă rog, dacă n-ai niciun serviciu? Și bărbații adevărați nu mănâncă la restaurant pe banii muierilor! mă umflai în pene, ca un actor dintr-un cerc dramatic.

Natașa se opri și mă privi oarecum distrată („Măi, ce ochi de brândușă timpurie are!”):

– Ce este asta „mugierilor”?

– Păi, muierile sunt niște femei... harnice, care muncesc și nu trăiesc pe banii bărbaților, că au banii lor...

– Clar, făcu, puțin satisfăcută, domnișoara. Și tu socoți că eu nu sunt muierile, pentru că nu am banii mei?

– Sigur că nu ești muierile. Ești o fată... cuminte, care trăiește pe banii lui taică-său și acum... mai vrea să pună la bătaie banii tăticului ducându-mă și pe mine la restaurant – e frumos ce vrei să faci tu?

Natașa îmi slăbi un pic brațul și ceea ce spuse îmi păru aburit de o tremurată mâhnire:

– *Eu nu înțeles foarte bine ce ai spus tu acuma, dar inima mea simte tare clar: te iubește ca o nebună și... în viitor va avea multă durere din cauza ta...*

Și-n clipa ceea, porni să se reverse, fierbinte, peste întreg trunchiul meu o duioșie, aruncându-mă subit într-o patimă dementă: o îmbrățișai, direct sub ochii trecătorilor, sărutând-o cât putui de apăsător pe buze.

– N-au niciun pic de rușine soldații iștia, clătină a dojană o broboadă, înnodată sub bărbia unei bătrânele legată de-un băț.

– Moldovencele noastre n-au rușine, mătușă, interveni, grăbit, un tânăr cu diplomat subsuoară, că se leagă cu *saldafonii*ăștia ruși!

Natașa porni să râdă descătușat, înalt:

– De ce nu ești cuminte, *saldafon* rus, și ai sărutat fata moldovanca direct în stradă?

Înnebunisem. O apucaii de obraji și-i astupai răsul, strivindu-i buzele. După ce stătu în gura mea

până la sufocare, ieșind, în sfârșit:

– Acuma înțeles și eu cum sărută solistul meu...*rumânskaia sfoloci!*...

45.

L-am lăsat prea mult pe Săndel, scribul ce-mi este protivnic, să-și înșiruie aventurile lui gratuite din anii de cătănie. Dar și eu, la un moment, mi-am dat seama că prea am întins-o cu istorisitul acelei întâlniri ce

a avut-o Catinca cu Nicolai pe care-l fericise în junețe cu primul sărut în răcoarea tindei – mă rog, după cum era obiceiul. Săndel, pesemne, n-a avut curiozitatea – de, a fost și tare prins băiatul și cu cântatul, și cu odrasla colonelului Rusakov – să-mi citească rândurile în care o adusesem pe maică-sa în brațele lui Lupov. În caz contrar, ar fi protestat că mă complac în improvizații de prost gust. Cu atât mai mult, aventura asta – că tot aventură e, nu? – se consumase înainte ca iubițelul ei, Todirel, să-i părăsească suferind odaia, după ce se lăsase, frânt, în genunchi, sărutându-i degețelele mâinilor.

Și, cum vă spuneam în cap. 39, Catinca tresări spăimos auzind clampa de la ușa din afară, căzând din urma lui Todirel, ca un scheunat retezat de câine pierind. Femeia rămase țintuită divanului vechi, cu fotografia părinților din rama de carton, prinsă-n scoarța înflorată, fulguindu-i stingheră prin apa speriată a irisurilor. Era unica fotografie cu născătorii ei ce-o moștenise. Maică-sa își ține mâinile pe genunchi, ca o copilă în prima zi de an școlar, iar taică-său nu cutezase în fața fotografului să-i cuprindă consoartei umerii înguști, un pic gârbovi în clipa când Mihai, colegul de clasă al lui Săndel, le immortaliza cu *Smenachipurile* ostenite.

Nu se mai duse în ziua cea la muncile câmpului. Își căuta de lucru în grădină. Și nu fusese zi, poate, în viața

ei să fi cărat de-atâtea ori apă de la fântâna vecinului – îi aburea pieptul un fulg de speranță că are s-o zărească pe fereastră. Și are să iasă-n drum. S-o oprească. S-o întrebe... Da' putea s-o întrebe orice – numai de primar să n-o întrebe. Nu, n-ar fi putut nicidecum să-i spună ce ise întâmplase. Și toate din vina ei numai. Că nu trebuia să i se urce în mașină. Hai că asta n-a fost cea mai mare prostie – nu prima oară urcase într-o mașină de ocazie cu vreun consătean de-al ei la volan. Greșeala cea mai tâmpită a fost că a pășit pragul casei lor de chefuri și destrăbălări. Că a crezut în cuvântul lui. În cine? În cuvântul ticălosului Nicolai Roșca să crezi?!

A rămas uimit prăsadul din colțul grădinii dinspre lelea Frăsâna, că i se usucă, mititelului, câte-o crenguță-două în fiecare an – o vadră de apă a mai văzut el să i se toarne la tulpină, dar nu chiar cincii! Se miră și cireșelul din celălalt colț al grădinii, tot dinspre gardul lelei Frăsâna – la ce i-ar folosi cele trei vedre de apă, cărate atât de departe, când el și așa s-a prins de minune și crește fără probleme? Se uimire și cele câteva tufe de crizantemosomorâte ce nu-și reveniseră din frigurile ultimelor nopți, – la ce le-ar mai trebui lor udătură, când bruma le-a albit de-acum în câteva dimineți?

Mi se pare că am muls un pic țâțacu miere stilistică druțiană, dreasă consistent cu zahăr din sfeclă învechită, cu toate că de peste două decenii nu-mi mai văzură ochii barem o pagină cu scrisul Domniei Sale.

În fine, o las pe Catinca să aprindă focul în odăița-dormitor, să mestece bine mămăliguța în ceaună și, după ce răstoarnă minunea galbenă pe fundișor, o mai las să fiarbă-n el laptele proaspăt („Doamne! Cât am să mai sufăr eu din cauza lui? Nu mi-e destul că am născut un băiat în lipsa lui și l-am crescut tot singură?”), apoi o aștept să-i alunece, fierbinte, dar indiferentă, pe gât hrinca de mămăligă din laptele fiert.

O îndemn apoi să stingă lumina, să-și arunce paltonul vechi în umeri – e personajul meu, n-am dreptul să fac ce doresc cu el? – și să iasă pe prispă.

Înțeleg, nu-i prea bine să las să se consume acest capitol fără vreun firicel de dialog (pe unii cititori, mai nerăbdători, îi irita!), dar cu cine să dialogheze Catinca mea, dacă-i singură-singurică în aceste clipe, cu casa-n spate? De-aceia o las să-și umezească ochii pe cele două geamuri aprinse ale lelei Frăsâna, să și-i umezească până la usturimepână se vor scurge în întuneric. Apoi să mai aștepte vreun sfert de oră, până când Cerul din Ilicatinca, dragul („Să-l ia naiba cu încăpățânarea și... gelozia lui!”) n-o ninge cu toate stelele lui aici, pe prispa ei de lut, unde i-a înghețat fundul rău de tot. Apoi să se retragă, spăsită, dar nu și împăcată, în căsuța ei.

Stinse lumina. Îngenunche. Își spuse mai mult în gând rugăciunea. Bău un gât de agheasmă, își făcu trei cruci și se scurse sub plapuma de lână. Adormi. Și avu un somn cu crâmpiezbuciumatede vise, grămădindu-se unul peste altul. Spre dimineață, tresări înfiorată: un

bobocel din lună („Când a răsărit oare?”) ciugulea, blând-luminos, fotografia din ramă: „De ce a trebuit, mămuță scumpă, în acel '47 blestemat, să mă scapi de moarte? Să mergi mata în fiecare duminică desculță zeci de kilometri, prin Codrul Cosminului, ca să te întorci... cu doi pumnișori de tărățedîn Târgul Horecei... ca să nu mă găsească, umflată de foame în fundul cuptorului, moartea? Dacă știai că am să am norocul ista, tot m-ai fi...?”. Împietri: bate cineva în poartă ori... i se pare? Se smulse din așternut („Măi, da-i nebun de tot Todirel aista!”), veni în geam, nu înțelese, ieși:

– Eu sunt, Catincuță, – te-am trezit? se auzi din poartă glas de femeie.

Frântă de dezamăgire:

– Mata ești, leliță Frăsână?

– Eu sunt, Doamne iartă-mă. Todirel n-a înnoptat la tine?

– De ce să înnopteze la mine? răspunse iritată. A fost ieri-dimineață... până-n ogradă, dar s-a dus repede... și supărat.

Supărat! L-ai scos din minți tu, pesemne. Că și-a luat toporișca aseară și s-a dus. N-am închis un ochi până dimineața. Unde a fost Catinco, toată noaptea – poate-mi spui tu?

– De unde pot ști eu, lele Frăsână? minți Catinca, răcindu-se toată („I-a făcut felul primarului – la sigur...”).

Femeia din poartă o chemă să se apropie.Și-i suflă prin deschizătura porții:

– Catincă... Nu știu ce i-ai spus, ce i-ai făcut tu, dar... nu-l mai vedem noi degrabă...

– Ei, vorbești și mata ce nu trebuie – ți-a spus el ceva?

– Ce să-mi mai...? Și-a pupat copiii și s-a dus... Și bătrâna dădu din mână a lehamite, răsucindu-se spre drum. Dar își întoarse capul după doi pași: De ce a trebuit să-și ia rămas bun de la copii – nu-mi spui tu?

În dimineața aceleiași zile, niște femei, umblând după ciuperci în pădure, dădură, îngrozite, peste trunchiul leșinat al primarului Lupov. Legat, cu un căluș în gură, chiar de una din crengile groase ale stejarului cel falnic, de care Todirel și camarazii săi, hăituiți, după război, de javrele NKVD-iste, își aninau la uscat hainele ude...

46.

Mă adresez către potențialii mei cititori: n-ați putut nicidecum să nu fi observat că-n ultima vreme mă lasă rece divagațiile autorului față de persoana mea. Dar recunosc: nu pot să nu mă afecteze unele plăsmuiriale sale, puțin zis dezagreabile, care mi-o prezintă pe mama într-o lumină neplăcută. Nu-i face cinste. Dar e dreptul său – ne-am angajat din capul locului: să nu ne

amestecăm niciunul în scrisul celuilalt. Așa că, să-i fie rușine cel puțin când afirmă că fiu-su n-are curiozitatea să-i citească tâmpeniile despre mama lui. Cu atât mai mult, că nu-și găsește timp pentru asta! Poate fi întrebată mama: a fost caz când subsemnatul n-am răspuns, de cele mai multe ori în aceeași zi, când am primit vreun pliculeț de la dânsa? Pentru că știu că așteaptă. Pentru că mai știu: n-are pe nimeni mai drag în lumea asta decât pe mine... Dar să revenim la „isprăvile” mele – știu că le așteptați.

În cele două săptămâni cât au ținut manevrele unităților de infanterie motorizată din țările Pactului de la Varșovia, micuțul nostru colectiv a viețuit în trei corturi: în două mari – orchestranții, dirijorul și colegul meu, solistul, în al treilea cort mic – eu cu Natașa. Concertele le prezentam, de cele maimulte ori, pe scene improvizate ad-hoc și, uneori, pe scene ale căminelor culturale din orășele.

În majoritatea cazurilor, corturile regimentului nostru erau dislocate când într-un crâng, când în altul, și niciodată în teritorii populate. Așa că aer de pădure aveam din belșug. Dar, mai abitur, zgomot infernal de avioane de vânătoare ce zburau de cele mai multe ori de cum se crăpa de ziuă, amenințând să atingă vârfurile arborilor.

În asemenea ore de groază – că zburau multe de tot! – *starșinaua* mea în costumul Evei își cuibărea popoul, strivindu-mi leșinatul – că mi-l punea să

trudească din răspuțeri de cum întindeam așternutul – și rugându-mă în *do*-ul de sus al portativului: „Nu vreau ca să mor... Scapă pe Natașa ta, *rumânskai sfoloci* al meu!”. În acele clipe infernale, *sfoloci*-ul meu, ghidat de spirit revoluționar („Вставай, проклятем заклеймённый”), se îmbățoșă subit, pornind atacul. Și Rusakova mea uita pe loc de primejdii, trecând la scandări în materna ei: „Oi, kak horoșo!” „„Oi, umiraiu!” „Uuu, samolioțî prokleatî!” (Ah, ce bine-i!” „Ah, mor de plăcere!” „Uuu, avioane blestemate!”) etc.

Uitasem să vă spun că, în ajunul plecării, a asistat la repetiția generală *zampolitul* (loctiitor politic) regimentului și-i făcu observație dirijorului că, cu toate acele vreo patru piese orchestrale, e inadmisibil ca cei doi soliști-*lodâri* (trândavi) să plece-n țara prietenă doar cu câteun cântecel fiecare. Evreul-dirijor aprobă pe loc cu arcușul și cu capu-i creț că a înțeles perfect ce-i cere partidul și chiar în aceeași zi, pe vapor, ne lăsă să îmbucăm cina și ne convocă imediat la repetiție. Și o începu cu mine! Că orchestranții cunoșteau de minune piesa și puteau face acompaniamentul și fără note. Dar le primiră fiecare:

– Ce norocos ești tu, băiatule! exclamă dirijorul, întinzându-mi foia cu textul. Vei interpreta tot unșlagăr al lui Nicolai Vasilevici! Ascultă, mai întâi. Și orchestra porni odată cu zborul arcușului.

Trebuia să mă concentrez la maximum, că eram cu toții în criză mare de timp – primul nostru concert

urma să aibă loc a treia zi, seara, la o oră care urma încă să fie stabilită. Luai repede cunoștință cu textul și mă apropiai:

– Tovarășe dirijor, am descoperit o greșeală chiar în primul refren...

– Ce greșeală?

– În ultimele două versuri: *Păpușică, păpușoi! / Ții de trai acum la noi!* „Ții” se scrie prin cratimă, pentru că...

– Las-o baltă! Principalul e să înțelegi sensul: în Moldova Sovietică așa de bine-i de trăit, că nu-ți vine deloc să mori – asta-i ideea, nu?

Starșinaua Natașa ne privea din profil, surâzătoare. Primele două strofe-catrene și primele două refrene le-am cântat fără probleme, dar când ajunsei la: *Stăpânești câmpii și dealuri Și-al colhozului tezauri!* mă blocai.

Orchestra amuți brusc. Arcușul căzu descurajat:

– Ce mai e?

– Aici e o greșeală și mai mare...

– *Vot rumîn, bleaghi*, izbucni Vanea, contrabasistul, un rus cu conservatorul terminat pe jumătate la Odesa.

Dirijorul se răsuci blând spre *starșina*:

– Ce facem, Natașenka?

– Să spună solistu' care este greșala.

Explicai, metamorfozându-mă sfidător în proful de morfologie, Gudima:

– Cuvântul „tezur”, la plural, se scrie „tezaure”, și nu „tezauri”.

– *Odin hren!*(E tot un drac!), protestă contrabasistul.

– Nicolai Vasilevici știe mai bine, făcu un pic supărat și țambalagiul. Pierdem timpul de pomană...

Dirijorul își întoarse iar monitorul transpirat spre Natașa. Ea-mi ordonă, încrețindu-și fruntea mică *destarșinamare*:

– *Tovarăș mladșii serjant!* Cântă așa cum cânta Sulac – înțeles?

După repetiție, îmi făcu, autoritară, din deget. Mă apropiiai. Ieșirăm pe punte:

– Tu, Săndel Româniuc, trebuie să ascuți pe mine, că sânt *nacealinikul* tău, bine? Și, cu jumătate de gură, conspirativ: Cum ajungem și punem *palatka*(cortul) noastră, toate nopțile om dormi numai amândoi... și facem sex cât vrem noi. Ca barbatul cu femeia adevărata a lui... Am plâns mult până papa a fost *soglasen*(de acord) să plec cu tine. Acuma ești fericit ori nu ești?...

47.

După ce Todirel a dispărut din sat, Catinca mea, deci și a voastră, ar fi ca și inexistentă. Nici nu știu, zău, ce-aș mai putea să vă povestesc, ca să nu alunecați în plictis. Ați fi curioși să aflați, bunăoară, ce s-a mai

întâmplat după ce-l aduseră pe Lupov mai mult mort decât viu cei doi verișori ai lui? Consătencele celea au alergat fără ciuperce, gâfâite, direct la *selsovet* – e glumă asta?! Să fie dus în negura nopții de niște răi tocmai în desișul Pădurii Buhăieților, să fie dezbrăcat până la piele, bătut măr și aninat cu capul în jos de-un arbore? Putea să-și dea duhul capul satului. Încă vreo oră-două de-ar fi stat așa, spânzurat, zicea felcerița satului, dar trasă de limbă, îl pupau rece nevasta și fiică-sa. Și când l-au căutat, i-au găsit în buzunarul pantalonilor o hârtie, ruptă, pesemne, dintr-un caiet de școală în pătrățele pe care era scris cu litere de tipar și cu cerneală albastră: „Așa pățesc vânzătorii din neamul lui Roșca!”.

Cei trei vlăjgani care l-au scos din casă și l-au dus, a mărturisit-o însuși primarul, suferindul și umilitul până la sânge, erau cu ciorapi pe mutre și, în afară că icneau lovindu-l cu bâtele, n-au scos un cuvîntel. Dar bilețelul cela i-au desconspirat! Prăpăditul cela de bilețel rupt dintr-un caiet de școală în pătrățele! Adică l-a desconspirat... pe Todirel. Că-n aceeași zi fu adus de urgență, cu mașina miliției, un *Stierlitz* din Cernăuți și acela făcu prima percheziție în casa lelei Frăsâna. Răscoli, mai întâi, rechizitele celor doi copii. Nu găsi. Trase *bobicul* în poarta școlii. Puse pază-n ușă să nu iasă nici musca. Fu condus în clasa Ruslanei. Căută. Nu găsi. Și se repezi cu directoarea-n spate spre clasa lui Ruslan. Și găsi! Caietelul în pătrățele, cu o foaie ruptă, sta frumușel, habar de grijă, pe banca băiatului.

Feciorașul lui Todirel. Care mai recunosc, luat din scurt, că ieri... nu-i lipsea caietelelui foița – el ține bine minte. Dacă trebuie, poate jura pe cravata purpurie de pionier!

Criminalistul din Cernăuți zâmbi cum doar putea zâmbi Veaceslav Tihonov în afara filmărilor, mângâindu-l pe creștet cu caietelelui cu coperti albastre. Ce-i va servi drept probă irefutabilă pentru a-l înfunda pe taică-său în pușcărie. Și pentru a le favoriza lui Ruslan și Ruslaneio educație corectă într-o școală specială pentru copii orfani. Dacă lucrurile nu vor lua altă întorsătură, firește...

Todirel-fugarul fu prins chiar în momentul când ridicase piciorul în bocanci de miner să urce-n autobuzul *Turist*, la autogara din Cernăuți. Legat cu mâinile la spate și băgat într-o mașină cu gratii la geamuri, a fost dus direct în secția de miliție a raionului și dat pe mâna anchetatorului.

Găbjitul se arată a fi un bărbat calm, cuminte, de parcă proaspăt ieșise de la o ședință extrasens pentru nevrotici. Recunosc, melancolic, că-l cunoaște pe consăteanul ăsta care a trecut de la Roșca la Lupu, și mai apoi – la Lupov („Chiar și la fete, când eram flăcăi, să întâmpla să mergem împreună, că așa-i obiceiul în *Ilicatinca*”), dar nu l-a mai întâlnit de când a devenit *predsedateli de soviet*. Tânărului anchetator cu un puf gălbui sub nas îi plăcu cu câtă nonșalanță vorbește încătușatul într-o ruseascăfără poticneli și chiar îi

încolțise, scăpărătoare, ideea nostimă că scrisorica ceea din dosar n-avea de unde să fie scrisă de Româniuc ăsta care pare cu adevărat uimit că a fost prins și adus încoace.

Dar bilețelul cela scris cu cerneală albastră era deocamdată unica probă forte contra bănuitului și regulamentul cerea să fie verificat cu seriozitate. Anchetatorul îi puse în față o coală de hârtie albă, ca omătul sub Cerul din Ilicatinca în ianuarie, un toc cu cerneală albastră și-i ordonă să scrie cu litere de tipar ce-i va dicta dânsul. Tânărul nu trecuse prin școală românească, însă un anchetator al judecătoriei unui raion din r.s.s ucraineană, darcu o populație românească era obligat oarecum să poată citi românește măcar o propoziție nevinovată ca asta. Și o făcu:

– Așa pățesc... vânzătorii... din neamul... lui Roșca!dictă, cu trei mici popasuri, anchetatorul, îndemnându-l de-acum rusește să pună *vosklištatelinâi znak*(semnul exclamării)în coadă.

Bănuitul care trecuse prin școala despotică a tunelurilor cu aur negru și puturos din Donbass înțelese că a nimerit tot într-un tunel. Unul micuț, dar înfundat din față și din spate. N-ai cum să ieși. Asta o intui și tânărul cu mustață gălbuie, pentru că i se strânse inima observând cum obrajii subți ai arestatului îmbrăcară pelița lămâiului copt.Scoase bilețelul din mapă, arcuindu-și de-odată figura.

– *Znacit priznaiotesi cito vî ego napisali?* (Așadar, recunoașteți că l-ați scris dumneavoastră?).

– Recunosc... Și ochii tulburi ai demascatului sfredeliră pachetul de țigări de pe colțul mesei: Și vă rog să mă serviți și pe mine cu o țigară...

48.

De la concertul din ajun ce ne reușise cât se poate de bine într-un orășel, pe o scenă impunătoare, dar fără cortină, ne întorsesem cu multe buchete de flori – mi le înmânaseră fetișcanele bulgăroaice pe care le pupam pe amândoi obraji, sub privirea arzătoare a domnișoarei *starșina*. Natașa le puse-n două vedre cu apă în fața celor două paturi cazone ale noastre. După care luarăm modesta noastră cină din conservă de pește și ne pusem pe treabă.

După ce tridisem din greu în patul meu, apoi în patul ei, punând în aplicare câteva *priiomuri* (procedee) noi („De unde naiba cunoaște atâtea?”), adormii buștean. Dar mă trezii în friguri – visasem că alunecasem sub roțile unui blindat. Întinsei mâna (paturile ne erau alături) – așternutul era bulbucat, dar... *starșina* lipsea! Era a treia sau a patra oară când mă trezeam în toiul nopții și o așteptam – de, se duce fata, ca tot omul, să-și facă nevoile. WC-ul

improvizat din scânduri de către orchestranții noștri era la vreo treizeci de metri de cele trei corturi – i-am propus chiar din prima zi s-o însoțesc măcar când nu-i lună – a refuzat categoric („Dragul meu, mie nu estefrică de nimica și niciodată – stai cuminte și dormi. Dacă văd ceva rău, țip și aleargă repede *caraul*(santinela)”).

Regina „cu fața rotundă”, cum a cântat-o în versuri Exman, colegu-mi de școală și de facultate, – oare unde-și face milităria ovreul? – continua să-și cearnă splendoarea de omăt prin crăpăturile cortului („Hm..., ce face atât de mult în WC-ul cela?”), simțind că mi se scurge nătâng în inimă un șerpișor de bănuială. Mă ridic. Îmi trag nădragii. Ies. Trec motănește pe lângă primul cort. Mă opresc. Ciulesc urechile – orchestranții tarafului se întrec la sforăit. Mă strecor pe lângă al doilea cort tot motănește. Michiduță-mi șoptește în cochilia urechii: „Ferește-te de lumină...” Mă dau, înfiorat rece, după un arbore. Mijesc ocheanele – zăresc pendulând în văpaia lunii două fese. Fese mari. Îmi ascut auzul. Prind frânturi: „*Oi, Vanea!... Oi, dorogoi!... Oi, kak horoșo!...*” Fac o săritură de țap rănit de moarte. Mă las în brânci. Îmi casc ocheanele. Acum o văd din profil. Cu nudul arcuit, strivind tulpina cu sânii goi. Închid strâns ochii. Mă răsucesc pe spate. Gemetele se întetesc. Le las să-mi bată-n ținte. Creierul. Vanea rage. Înfundat și lung. Apoi aud pași. Două perechi. Îndepărtându-se. Mi-e frig. Dârdâi. Îmi dau seama –

până la brâu sunt gol. Mă ridic. Fac doi-trei pași. Mă opresc: încotro să merg? Mă mai târșâi cu câțiva. Îl zăresc pe Vanea fumându-și țigara în ușa cortului. Îmi vorbi în limba lui.

– Ne-ai urmărit, mă? Clatin din cap: da: Bine-ai făcut, rânji contrabasistul. Că tare ești prost... Să nu te pricepi tu că... noi o călărim, pe rând, în fiecare noapte? Acum a venitiar rândul meu... Și, după ce-și strivi chiștocul cu bocancul: Nu poți să dormi până mâineîn cortul nostru? Să te culci în patul meu? Că Natașenka mai vrea. Pe rusoaicele astea ale noastre nu le saturi cu una-cu două...

Partea a treia

49.

După ce a dispărut din sat Todirel, chiar nu-mi vine și nici n-am chef să mai scriu ceva despre Catinca. Nu știu cât va dura asta. Și, colac peste pupăză, tâmpitul de Săndel – e coautorul meu, mangositul! – și-a permis să schimbe titlul romanului! Și a făcut-o din capul lui! Fără să mă întrebe – măcar așa, din politețe. Precizez: mai întâi, insista asupra titlului *Rumânskaia sfoloci*. Ei, judecați și voi: cine își intitulează rusește o carte scrisă în română?! Un cretin doar poate s-o facă,

zău! Zicea că acest titlu îl răzbună oarecum pentru suferințele ce i le-a adus acest stigmat:*rumânskaia sfoloci*. Și printre străini, și printre ai noștri i-a otrăvit viața, umilindu-l.Ei, și? Pe cine dintre cititorii noștri de astăzi l-ar mai interesa stigmatul lui?Era convins, naivul, căacest titlu șocantfii va favoriza scrisul! Și-mi aminti care ne-a fost înțelegerea de la început: cele mai multe pagini să le umple dânsul. Cu aventurile lui de doi bani să le umple?! Cu smiorcăielile lui? Ei, dar nici de smiorcăit nu se smiorcăie ca lumea – să-l jelească, să-l compătimizească un pic cineva. Să fim serioși! Dar hai să reproduc și un dialog pe care l-am avut atunci cu dânsul.

– S-au schimbat timpurile, omule! îi spun.

Alcoolicul ăsta, Elțin, a bătut cu tunurile în parlament – s-aterminat și cu *perestroika*! S-a destrămat *soiuz*-u! El rânjeaironic: Ce te hlizești, mă? Nu ne-am declarat țară independentă și suverană? Nu avem tricolor, imn să ne deșteptăm, ca și frații noștri de peste Prut?

– Vai de capul nostru!

– De ce-i vai, nihilistule? N-avem un parlament în care au intrat scriitori luminați?Și unpreședinte al țărișoricuței, vorba poetului?

– Un președinte de paie, îmbrobodit de Kremlin? Care ne-abăgat în altă uniune – CSI? Și care, prin obediența, lașitatea lui, i-a dat frâu liber Kremlinului să fete o republicuță separatistă pe pământul strămoșilor?!

Îl vedeam roșu ca racul, tremurând cu revista *LA* în mâini. Mai adăugă, strâns parcă de gât:

– Idioții de la comisariat nu m-au luat – măcar să căsăpesc și eu vreun kazak alcoolic! Au zis că n-au pentru mine tanc, domnule! Că le trimiseserăpe toate rușilor... tot cu aprobarea comandantului suprem, Negurache!

– Da' eu chiar nici nu m-am cerut la războiul acela stupid. Tu ești atât de naiv să crezi că Negurache și ceilalți patrioți de trei parale din jurul lui nu-și dădeau seama că n-avem nicio șansă să rezistăm în fața kazacilor înarmați până-n dinți, care aveau și o armată rusească în spate gata să-i susțină? Și chiar a făcut-o, nu?

Săndel împături nervos ziarul, înghesuindu-l în buzunarul hainei:

– Au murit degeaba băieții noștri luptând pentru Tighina... Ce, nu știi c-au luat-o de două ori? Și că de fiecare dată s-au retras la ordinul Comandantului? Cărui îi tremurau izmenele când Gorbaciov îi telefona să-i dea indicații?

– Se zvonește că scrie acum o carte de memorii... Poate își va cere măcar iertare de la mamele celor dispăruți? De lacopiii taților morți?

– Îhî, la paștele cailor! Mahării ăștia care au slujit pe timpuri regimul roșu mai degrabă își trag un glonțîn cap decât să se câiască în fața prostimii, regretându-și tâmpeniile și... trădările. Că trădare de țară și de neam a

fost, dle, ceea ce s-a întâmplat la Tighina! Întreabă-i pe voluntarii noștri care s-au întors... ologi, mulți regretându-și acum la sânge sacrificiul...

– ...în numele țării, îi ajutai să-și rotunjească fraza.

– Care țară, nenicule?! Își strâmbă monitorul Săndel, de-mi păru că-i gata să mă sfâșie. E ultima făcătură, la care au participat și democrații noștri, unii dintre ei și patrioți onești, dar o făcătură moșită tot de Kremlin!

– Care Kremlin, Săndel dragă? mă uimii eu strâmb, că-mi păru chiar aiureală curată ce spunea.

– Uite că se mai uimește! Poate-mi explici dumneata: cum s-a făcut că-n fruntea acestui stat artificial au venit nomenclaturiștii p.k.u.s – fostul secretar al c.c.al p.c. al Moldovei sovietice, Snegurache, iar apoi – să te tâmpești, nu alta! – și un membru al biroului politic al p.k.u.s.?

– Lucincovici?

– Cine altul? Care a pus umărul ca Moscova să mai fete și o republicuță găgăuzească. Domnule, românii basarabeni au fost veacuri de-a rândul niște cobai pentru ruși. Întâi, i-au băgat în țarculunei gubernii, la 1812, apoi, la 28 iunie 1940, „eliberându-i” de frații lor români, la nici două luni, i-au băgat în alt țarc – RSSM, făcătură kremlinistă înjghebată de emisarii lui Stalin.

– Ai uitat de RASSM...

– N-am mai uitat. Dar în apendicele acela

muscălesc, „boborul” era alcătuit nu din români basarabeni, ci de o amestecătură nenorocită de ruteni și români rusificați care nici astăzi nu-și dau seama cine sunt.

În continuare, Sandu îmi ținu o prelegere lungă și plicticoasă despre criminalul și arhicunoscutul tratat Ribbentrop-Molotov, încheiat la 23 august 1939, dar, de-o reproduc, măcar cu fragmentări, aici, cititorii nu ne pot trimite decât într-un loc. Cărui rusul îi spune așa de bălos, că-ți vine să zbori pe-o planetă a gay-lor, populată numai de lenini și zinovievi în colibe made în Razliv...

50.

Autorul e un depășit în ale scrisului – rog să mă credeți. Se pune el cu mine, absolvent al unei facultăți de litere? De, a unui institut pedagogic din provincie și la sovietici, așa e, dar ceva glagore-n tărăcuță am acumulat eu în ale scrisului – fac abstracție de comunismul științific, filozofia marxist-leninistă, discipline, pe care le-am asimilat cu de-a sila, nenorocitul. Dar foarte conștiincios, recunosc. Pentru că aveam nevoie de bursă de eminent. Ca să mă pot întreține măcar câine-câinește. Că mai era ceva – dureros și esențial: nu mai avea cum să mă cheme pe prispă bunelul Ilie („Vezi tu, măi Sănduță, – nu-ți mai

împuți creierii cu toate căcaturile din cărțile cele ale lorsovietice...”). Sunt sigur: cam așa mi-ar fi spus dacă Dumnezeu l-ar mai fi ținut pe pământ...

Apropo de ifosele autorului: n-are niciun motiv să se smiorcăiască: titlul *Cerul din Ilicatinca* mi s-a arătat în vis după ce citisem, seara, o scrisoarea mamei în care îmi comunica că de-o săptămână n-a apărut barem un nou raș pe Cerul deasupra satului și că înfloriseră bujorii. Bujorii ei fantastici din grădinuță unde ne plăcea nouă, pe scăunele, să stam seară de seară când se deschideau în alb, roz și roșu. Atunci am și renunțat la *Rumânskaia sfoloci* ce-i stătea lui în gât. dorul Cât privește subtitlul (*Romanul scribilor potrivnici*) – autorul insista să fie titlu! – am considerat că-i o problemă cu sintagma „scribilor potrivnici”: în primul rând, nu oricine cunoaște sensul acestor două cuvinte ce se resping parcă; în al doilea, gura le rostește ca și cum ar avea piuneze sub limbă. Știu: nu-i convine că va ieși cum l-am moșit eu – *Romanul celor doi potrivnici*? Refuză să înțeleagă: cititorilor de astăzi – numărul lor se reduce catastrofal nu pe an, ci pe zi ce trece! – le este în cot care ar fi titlul, și care subtitlul! Cu atât mai mult, le este într-un loc cine dintre noi doi a umplut mai puține sau mai multe pagini cu minciuni! Și mai continuă să liorbăiască precum că aventurile ce le invoc în pagini sunt „de doi bani”, că „smiorcăielile” mele ar fi contrafăcute – de-aceea, insinuiază, și nu vor atrage asupra-mi compasiunea cititorului. Doamne ferește! Cel mai puțin

asta și mi-o doresc!

V-am spus: e depășit. Filozofările lui scremulate sunt de doi bani! Cititorul de astăzi, înclin să cred tot mai mult, ar avea tot mai multă curiozitate să afle ce și cum gândea și simțea omul în anii când mama sau bunica era fată mare, decât ce gândesc și simt tipii de alde dânsul acum – de zădărniciile prezentului toată lumea e sătulă până-n gât!

Dar să revin la aventurile mele, tot „de doi bani”, în opinia autorului, firește. Prin care trec acum, în societatea moldovenească pornită spre democratizare. Da! Era să-mi scape: capitolul precedent din partea a doua îl lăsasem oarecum în suspans. M-am frământat: merită să vă mai istorisesc cum a apus amorul ce l-am împărțit cu fiica colonelului Rusakov? Dar l-a împărțit și eaoare? O târfă ordinară, cum s-a dovedit a fi – dar se arăta la început o domnișoară cât se poate de virtuoașă, dle! – e capabilă să răspundă tot curat și sincer la o afecțiune?

O știam că nu-i place să vorbească nicicând cu perdea, nu-mi făceam nici iluzii că-mi e și-mi va fi de-a pururi fidelă, dar nici într-un ascunziș al creierului nu-mi încolțise bănuiala că ar putea fi atât de cinică cu mine.

În noaptea ceea de pomină, nu reacționei nici într-un fel la propunerea lui Vanea, contrabasistul, ci îmi repezii pașii disperați spre cortul nostru. O găsiți în așternut, cu fața întoarsă spre pânza cortului. Mă

prăvălii și eu în pat ce scârțâi plângăreț. Stătui așa, bleg scuiptat în văzul lumii, umezind cu ochii foaia cortului unde se zbânțuiau puișorii lunii, până când nu-i auzii glasul alunecat spre adormire:

– Eu mai vreau o leacă sex, *dorogoi...*

– Nu te-a săturat Vanea? („Scroafă nerușinată ce ești!”).

Urmă o pauză bună de ascuțit toporul. Patu-i scârțâi, ca înjunghiat:

– Tu urmărit pe mine?! Cum de îndrăznittî, *rumânskaia sfoloci?!*

– Tu ești mai *sfoloci* decât mine, iubito. Mult mai *sfoloci*. Și o târfă nerușinată.

– Nerușinată știu ce este. Târfă, nu știu.

– Târfa e o mare curvă, tovarășă *starșina*. Acum am înțeles: nu te-ai cerut în Bulgaria de dragul meu. Ai vrut să te călărească băieții – de-aceia ai venit.

– Eu vrut să fac sex cu tine, *sfolociprost*. Dar tu puțin ai săturat pe mine și am mers în *palatka*(cort) la băieți – înțeles? Eu nu vrut până azi să supăr pe tine, dar acuma îți spun drept: *cilen*-ultău lucrează bine, nu zic, dar este mic – înțeles?

A doua zi, în dricul amiezii, ne-am împachetat corturile și instrumentele, am urcat în trei blindate și, peste două ore, ne-au îmbarcat pe vapor. Și până-n portul Odesa, *starșinaua* Natașa Rusakova nu mă învredniciu-barem cu o otheadă de doi bani ruginiți. Înconjurată de leii paralei care, cinci nopți, luptaseră să-i

stingăflămânzenia jucăriei, era cât se poate de veselă.

Cam astea am avut a vă povesti despre o dragoste – nu vă vine a râde auzindu-mă că-i spun așa? – ce m-a răscolit atât de nu știu cum în acele săptămâni și care mi-a lăsat în suflet o rană ce, părând închisă fără pic de urme, face ce face și-și arată colții de cucută: „Da' eu totuși nu m-am călătorit, nu...”.

51.

Ziceam, Catinca n-a mai dorit să-mi vină-n pagină după dispariția lui Todirel – l-au înfundat în pușcărie pentru ani grei – tentativă de omor, articol grav, nu te joci. Ar fi fost și mai rău, de s-ar fi dovedit că se săvârșise în grup crima. Zumzăise-n acele zile Ilicatinca –fostul miner a refuzat categoric să recunoască precum că-n noaptea ceea l-au mai ajutat încă doi tovarăși de-ai lui, complici, să-l lege burduf pe primar și să-l târâie prin smoala pădurii, aninându-l de craca stejarului. Răspunsu-i era țeapăn, ca betonul lui ??? Ghimpu din PMAN din Chișinău: el singur a făcut-o! Dacă nu e crezut, să i se dea o funie și să-l aducă peșcheș pe Lupov în celula lui de la subsol și-or vedea...

După ce tânărul anchetator își epuiză micuțul arsenal de șiretlicuri, îl luă-n primire doi „educatori” care-l rugară cu rânjete de fiară să fie cuminte și să recunoască.Și, dacă au văzut că-i degeaba, cu pumnii și

picioarele îi „mângâiară” coapsele, de-l lăsară să-și toarcă noaptea visele, rostogolit lângă gaura closetului.

Da, altă întorsătură lugubră luă destinul lui Todirel Manciu. Taman când se văzuse și el în satul lui, la mama acasă, cu cei doi copii școlari de-acum rupând cam hazliu, dar cât se poate de bine românește. Când părea că nu mai are cum să nu dispară singurul gard despărțitor al grădinii lui de grădina unei femei pe care Dumnezeu i-o hărăzise lui... S-o aibă lângă el, fără rezerve s-o aibă – din așternutul alb, ispititor de la căderea nopții și până-n așternutul obosit și fără vise al încolțitului de zori.

Cam aceste mlădieri mahnite, ghimpoase de gând îi înfășau creierii bătutului, după ce își veni în fire pe betonul rece de lângă gaura unde urma să-și facă nevoile, dacă mai puteau ele să-i vină după două zile și o noapte de flămânzire...

Hopa! Dar uite-o și pe Catincuța, stânjenită, în pragul paginii:

„Bucuroși de musafiri?, autorule?”

„Bucuroși, doamnă Catinca, bucuroși”.

„Vorbiți cu „doamnă”, ca românii de peste Prut?

Spune-mi așa, că-mi place. Taică-meu, Dumnezeu să-l ierte, tot se întâmpla uneori să-i zică „doamnă” mamei. Dar numai când se apuca s-o probozească pentru ceva: „Chiar să nu înțelegi, doamnă, că nu se putea altfel? Stau eu toată ziua, ca un *proclat*, în șura ceea, cu zăvorul tras la ușă, și să nu-i gust din când în când

tăria? Acela care curge-ntâi îi spirt curat și-l torn într-o sticlă aparte ca să-l folosim pentru frecții. Și iar trebuie să-l gust, pentru că celălalt, puțin mai tulburel, care curge după asta, e tocmai bun de băut la sărbători când ne cade cineva pe ospețe. Ei, și dacă nu-l gust iar, ar putea să se amestece cu putoarea ceea ce curge ultima, tulbur și slab ca pișatul...”

„De-aceea se cherchelea când fierbea țuica?”

„Și ce dacă se cherchelea? Nu avea și el dreptul? O dată-n două-trei luni, când își fierbea țuica înainte de vreo sărbătoare, nu avea taică-meu dreptul să se chiflicească un pic? Dar eu am venit cu o treabă serioasă la dumneata...”

„Ei? Ce treburi serioase pot avea gospodine ca tine la scribi alde mine?”

„Vreau să te rog... să-l lași pe Sănduță al meu în pace. Să scrie și el, băiatul cum poate și... despre ce vrea”.

„Îl las, doamnă, – cum nu-l las? Da’ parcă el ascultă de mine?”

„Și nu vă mai ciondăniți atâta că, oricum, munciți de pomană”

„Așa crezi dumneata?”

„Nu că așa crede eu – așa crede toată lumea. Cine mai aleargă să cumpere cărți în timpurile noastre? Înainte vreme, da, aiștia de la comuniști care aveau bani mulți își făceau biblioteci... cu cărți de culoarea mobilei, ca să se fălească și ei când le trecea cineva pragul. Acum și mafioții cu milioane nu cred că-și fac biblioteci...”

S-au scurs în zădărnicii și cei trei ani de cătănie, și apoi – alți trei priponiți de conspecte și salădelectură și uită-mă trimis cu toate actele în regulă de (peatunci) secția raională de învățământ la Școala medie (hai să inventăm un nume, bine?) Grăniceni, sat de pe malul Prutului, peste ale cărui morminte din cimitir, în 1940, ocupanții roșii trăsese rășna ghimpată, desfăcându-l în două. Uite-așa: bunicul, pentru că murise (n-a avut ce face!) cu doi ani până la „eliberarea” stalinistă, rămână să putrezească, nenorocitul, în hleiul protivnic al unei alte țări! Dușmane. De peste Prut. Unde locuiesc în sărăcie lucie *sfolocii* (netrebnicii) români. Iar bunica, pentru că a murit mai târziu (și a făcut foarte bine!), va putea fericiți în hleiul dulce sovietic din RSSM, republică fătăță de emisarii din Kremlin.

Directoarea Casandra Nicolaevna, o doamnă cu un trunchi puțin sub zece puduri, mă primi în biroul său cu Snegur îmbrobodit cu prosop pe peretele dinspre răsărit:

– Dumitale îți vom da două clase de-a IX-a cu absolvenți ai școlilor de opt clase din Chetroșica și Hânceșica, sate vecine cu noi. Mai multe ore de limba moldovenească nu avem – ceilalți doi învățători au câte-o normă și jumătate, dar nu vreau să-i supăr, că

ambii au familii, copii... Dumneata nu ești însurat?

–Nu sunt – bogdaproste.

Cassandra Nicolaevna zâmbi ciclopic, de i se întinse benefic mustăcioara de sub nas:

– Ești șugubăț, cum văd eu. Las' că, dac-ai să rămâi la noi vreo doi-trei ani, te însurăm – avem fete bătrâne și-n colectiv.

– Eu cu bătrânele nu mă însor – numai cu una castă...

– Castă? Ce-i asta?

– O prințesă neprihănită, neîncepută...

– Vai de mine! Ele de prin clasa a VII-a încep să se... Săptămâna trecută, mi-au venit doi doctori de la dispensarul dermato-venerologic și-am rămas tâmpită când mi-au spus că... numai vreo douăzeci de fete din cele patru clase superioare sunt... caste, cum zici dumneata. Îți spuneam: n-am destule ore de limba și literatura moldovenească – clasele astea de strânsură îți le dau, că nu vor să predea nimeni la dâșii...

– De ce nu vor? mă uimii sincer.

– Că-s de strânsură, nu ți-am spus?. Absolvenții școlilor din cele două sate vecine vin să-și continue studiile la noi. Și-s mai proști ca ai noștri din Grăniceni.

– Și... eu ce fac? Că-s lefter...

– Lefter? Iar vorbești în childuri? Și mă privi ca pe-un cosmonaut, dar cu nădragii pișați: Tu unde ești născut?

– Lângă Cernăuți...

– În Bucovina, cum ar veni?

– Cam așa ceva.

Soba de carne din fața mea alunecă mai adânc în jilt, își puse ochelarii în rame aurite. Privindu-mă acum cu nedisimulat aprobriu:

– Și tu ești... român în pașaport?

– Păi... cum altfel? Dar și D-voastră sunteți româncă. Ca și toți basarabeni...

Obrajii directoarei, lăptoși până atunci, se îmbujorară amenințător:

– Vorbește mai încet... Am mai angajat eu unul din părțile acelea când era interzis să vorbim copiilor de limba română și tare mari neplăceri am avut – prăpăditul le liorbăia copiilor că-s absolut la fel cele două limbi și... că mucoșii ceia sunt tot români, ca și el!

– Și ce? mă înfipsei în ochii ei rotunzi, holbați jur-împrejur în tuș.

– I-am făcut vânt din școală, nenicule. Ne-au ajutat și băieții de la KGB-ul nostru raional și l-am trimis în mă-sa – scuză *za grubosti*(pentru grosolănie).

– Și eu ce fac? Mă trimiteți tot încolo?

Directoarea își desfăcu petalele purpurii ale gurii și deodată deveni mai atrăgătoare nu știu cum. După care porni să-mi studieze diploma:

– Pe tine va fi mai greu să te trimit... Că s-au schimbat timpurile... Pe copertile manualelor, Săndel... Fiodorovici, e scris *limba română*, dar nu-i deloc nevoie

să le spui elevilor că limba noastră moldovenească e chiar la fel cu cealaltă. Dar om mai vorbi noi despre asta – avem când... Uimită rău: Măăăi! Ai note numai de „zece” – de ce nu ți-au dat diplomă roșie?

– Primul examen de stat l-am susținut pe „trei”, adică pe „cinci” ...

– De ce, măi? Cunoști așa de prost gramatica moldovenească?

– Ba deloc. O cunosc fundamental. Dar profa mea era antiromâncă înrăită.

– Și te-a luat în coarne?

– N-a fost numai asta. Duduiavoia și altceva... mai intim de la mine, și eu am refuzat s-o fecun... – scuzați *za grubosti*...

Și-atunci, grășana explodează, hohotind sinistru:

– Da’ nu se poate! O știi bine pe Elvira Ivanovna – e o fată cât se poate de simpatică. Un pic balcâză, dar cu o figură (siluetă) mișto – cum puteai s-o refuzi, blegu...? Scuză *za grubosti*... Apoi își șterse lacrimile de la stres și: Îți mai dau două clase de-a V-a să predai istoria. Ai să te isprăvești (descurci), că e o istorie ușurică – nu cunoști tu ce războaie a dus Gînghiz Han? Care a cucerit, dragă, toată Asia și chiar Siberia și China? Sau n-ai auzit de fecior-su, Hanul Batâi, care a cucerit aproape toată Ru...

– Da, da, a cucerit chiar toată Rusia, după care tătaro-mongolii au stăpânit-o timp de 250 de

ani. Numele lui corect e Batu Han, mă umflai iar în pene, ca să-mi afișez erudiția.

– Este și o carte în biblioteca școlii – eu i-am obligat pe copii s-o citească – despre acest Han Batâi...

– Batu Han...

– Să-i lăsăm pe copii să-i zică cum îi scris moldovenește pe copertă. Eu tot am predat un an istoria, că... nenorocitul de bărbatu-meu – el e istoric cu facultate, dragă doamne! – s-a alcoolizat cu totul și nu-i mai dau voie să apară în fața elevilor... Directoarea își foi batoza-n fotoliu: Bine. Îți dau femeia de serviciu să te conducă până la *chiochea* Zina, că bărbatu-său, Mișu, îi căruțașul nostru. Ai să dormi într-o cameră cu învățătorul nostru de fizică, că-i flăcău ca și tine, și *chiochea* Zina are să vă țină de-acum pe amândoi cu mâncare caldă de trei ori pe zi. Uaaa! Ce mai zemuri gătește! A lucrat câțiva ani *povar* (bucătăreasă) și-n *stalovaia* (cantina) noastră...

53.

Și cum ieși din pagină Catinca, alergară, bătând în poarta femeii, cei doi copii ai lui Todirel:

– Lele Catinca! țipă ascuțit Ruslan.

– Lele Catinca! țipă și mai ascuțit Ruslana.

Stăpâna casei apăru în prag în cămașa de noapte

și dezbrobodită:

- Ce-i, măi copii?
- Te cheamă bunica, scâncește fetița.
- Vino cât mai repede! zgâlțâie poarta băiețelul.
- Iaca vin.

Intră în casă și, peste câteva clipe tot țipate, pași speriată, împiedicându-se de pragul lelei Frăsâna. Care o întâmpină galbenă, cu o lacrimă în colțul ochiului:

- Îți mulțumesc c-ai venit, fata mamei...
- Ți-e rău, lele Frăsâna? („Ce a apucat-o să-mi zică *fata mamei*”?).

– Mi-i rău, Catincuțo, dar nu de asta i-am trimis să te cheme. Vreau să te rog, draga mea, – m-aș pune-n genunchi, dar n-am puteri – să le fii copiilor iștia mamă, că rusoaica ceea care i-a născut nu se răspunde defel cu dânșii... Of, nu vreau să-i ieie statul ori să rămână ai nimănu... până se întoarce Todirel al nostru din pușcărie...

Cei doi copii din spate începură să se smiorcăiască, iar Catinca simți că-i leșinară picioarele. Trase scaunelul spre căpătâiul bătrânei și se înclină spre urechea-i îmbrobodită:

– Nu mai speria și mata copiii...Cât mai ești la pat, am eu grijă de dânșii. Iar acum, dau o fugă până la felceriță și ți-o aduc să te consulte. Cete doare?

Lelea Frăsâna închise ochii și vorbi doar cu vârful buzelor:

– De la judecata cea când i-au pus cătușele și l-au luat, am simțit că n-are să mai fie om dinmine... Și-i făcu cu degetul cârligat să-și dea urechea: De-acum a doua noapte îmi cântă cucuveaua în nucul cela din poartă... Am să mor, Catincuțo... Simt eu: dacă nu azi, apoi la noapte... Caută după icoana cea cu prosop... și aprinde-mi o lumânare.

– Nu-ți aprind eu nicio lumânare! sări arsă de supărare potențiala noră de aproape trei decenii. O aud și eu cum cântă, că are cuib pe șura vecinului nostru. Și trebuie să mă gătesc și eu de moarte, lele Frăsâna, dacă o aud cântând? Hai, nu mai crede și mata în superstițiile astea urâcioase. Și se înfipse în cele două năsucuri smiorcăite: Măi, voi ați luat vreodată bătaie dela bunica?

– Bunica nu ne bate, o privi umed Ruslana.

– De ce să ne bată? o înfruntă Ruslan.

– Pentru că mai faceți șotii câteodată...

– Noi facem șotii întotdeauna, nu câteodată, preciză băiatul.

– Ne mai lămurim noi după ce o aduc pe felceriță. Voi să-mi stați aici, lângă bunica, până mă întorc eu, bine?

Și ieși, potrivindu-și din mers șuvițele de păr după cele două urechiușe, pe care Todirel i le săruta cu-atâta drag când erau tineri!...Și pe care, chiar în clipele acelea,pușcăriașul i le săruta iarăși. În vis. Da, adevărat vă spun. Pentru că avusese un somn zbuciumat, din bucăți toată noaptea și acum, când zorii se hlizeau în

ferestruica carcerii, îl furaseun pui de somn colorat cu vise.

– *Ăi tî, rumânskaia sfoloci!* se deschise cu pocnet ferestruica. *Zavtrakai po bîstrenikomû – poedeși so vsemi na lesozagotovku!* (Înfulecă repejor micul dejun – vei pleca cu toții la făcut chereștea!).

Todirel își puse pe genunchi străchinuța de aluminiu și, înfulecând cășuța, mulțumi încă o dată Domnului că-n accesul cels de furie nu l-a strangulat de moarte pe nemernicul de Mistrețov care, de când l-au adus aici, la tăiat pădure, nu-l mai scotea din *rumânskaia sfoloci* („Uite că și idiotul ăsta de gardian ce-mi aduce mîncarea îl caută pe dracul!”). La minele din Donbass nu se învrednicise de această poreclă – în brigada ceea a lui, majoritatea erau băieți de-ai noștri, români. Acum zece zile, i-a trimis buldogului de Mistrețov un pumn în burtă, de se prăvăli sub copac gemând și, de nu săreau doi rusnaci de-ai lui, l-ar fi sugrumat – sărise pe el și-l apucase de gât. Și imediat a fost adus sub escortă în bîrlogul ăsta de doi metri pătrați. Dar, oricum, l-a luminat Domnul în clipele acelea, altfel, cine știe cu ce s-ar fi terminat încăierarea lor? Îi trebuie lui doi-trei ani depușcărie-n plus? („Azi, de mă trimit la făcut chereștea, înseamnă că s-a terminat cu nesuferita asta de carceră...”).

Sala de clasă a elevilor din cl. IX-C se găsea în capătul coridorului de la etajul întâi (dar toată lumea îi spunea etajul doi – și acum gubernia r. Moldova, pesemne, e unica țărișoară colonizată de ruși undeparterul e numit, în stil slavon, etaj).

Pășesc. Mai mult pe degete. Viscolit de emoții. Din urma Casandrei Nicolaevna. Trec aiurit pragul. O calc cu copita. Pe pantof. Directoarea își răsucește gâtul – pajură înfuriată. Îmi cer scuze. Bâlbâit. Adolescenții se hlizesc. Nicolaevna – și întoarce spre ei monitorul – amuțesc. Prompt. Sunt statui. Mutrișoarele lor aburesc. De curiozitate.

– Bună dimineața, copii! Stați jos. Iaca vi-l prezint: Săndel Fiodorovici Româniuc îi zice învățătorului vostru nou. Dumnealui este trimis de *RONO* să vă citească limba și literatura moldovenească. Poftim, Săndel Fiodorovici... Se întoarce masiv. Iese.

Mă mobilizez. Să-mi recapăt echilibrul. Cât de cât. Să nu arăt ridicol chiar din prima. Le las să mă sfredelească. Celor peste douăzeci de perechi de ochi. Încă aburiți de curiozitate. Se ridică o mână.

– Întrebați-mă ce doriți, dar vă rog să vă prezentați mai întâi.

– Margareta Hâncescu îmi zice. Și vă rog să-mi spuneți: D-voastră ne veți... citi limba moldovenească ori... limba română?

– Să nu folosiți, vă rog, verbul *a citi* în acest context. E un calc urâcios din limba rusă. Eu n-am să vă citesc, ci am să vă predau limba română.

Cele peste douăzeci de perechi de ocheane se priviră, intrigate, unele dintre ele îndulcite ironic. Flutură, mai în fund, altă mână. Se ridică:

– Mă numesc Aurel Chetrișanu. Da' nu vă este frică de directoare să-i spuneți limba română? Ori Casandra Nicolaevna v-a dat voie? Că nouă chiar ne este oleacă frică să-i spunem română...

– N-am cerut permisiunea nimănu, dragă Aurel, să-i spun limbii tale cum i-au spus strămoșii noștri vrednici. Și chiar vă rog tare mult: nu vă fie deloc frică să-i ziceți română. Că altfel...

– Că altfel, ce, Săndel Fiodorovici? insistă flăcăuanul.

– Altfel... are să-mi fie rușine să mai apar în fața voastră.

– Doamne Dumnezeule! exclamă eleva Hâncescu, acoperindu-și ochii cu mâinile.

– Ce-i, Marga? o întrebai intrigat, uimit de bujorii înflorindu-i în amândoi obraji.

Fata se ridică răzvrătită, răsucindu-se către colegii care pufniră veseli:

– Voi vreți ca directoarea să ne-o trimită iar pe

Evghenia Ivanovna? Și se așază, cu ochișorii supărați, înfipti în caietul din față.

Eu nu puteam să nu fiu curios:

– Cine-i Evghenia Ivanovna, Marga?

– Să vă spună ei!

Dar ei își căutau de treburi. Examinându-și bătăturile la mâini de la săpatul sfeclei de zahăr. De la ruptul și înșiratul frunzelor de tutun. Sau ghiontindu-și ușurel colegul de bancă („Măi, da' curios din fire e *pașanul* (puștanul) ăsta de învățător!"). Și atunci apela la Aurel:

– Domnul Chetrișanu nu vrea să-mi explice?

– Domnul Chetrișanu – ha-ha-ha!

– Tu-l auzi? Domnul!

– Taci, măi, că așa se vorbește corect... românește.

– Lasă-mă, dragă! Dincolo de Prut, da. Numai nu în Chetroșica, la noi!

– Și Dumneavoastră tot să văzicem domn? răsună o voce mai îngroșată din fundul clasei.

– Numaidecât: „domnule profesor” sau „domnule Româniuc...” Dar îl rugasem pe Aurel să-mi explice ceva...

Aurel se ridică, trimițându-și supărarea ochilor spre fereastră:

– Ia nu vă hliziți și voi de pomană! Evghenia Ivanovna ne-a predat nouă, celor din Chetroșica și din

Hânceșica, limbamoldovenească în anii trecuți... și Casandra Nicolaevna o mai cheamă să predea și-n școala asta, când nu ajung învățători...

– Am înțeles. Și care ar fi problema, domnișoară Hâncescu?

Fata se ridică moale, privindu-mă ascuțit în miezul ochilor:

– N-ar fi nicio problemă, domnule profesor, dacă domnișoara asta care a trecut de șaiszeci nu ne-ar interzice să scriem „Limba română” nici pe coperta caietului!

Nenumărate sunt minunățiile acestui pământ ce-l mai ocrotești, Doamne! Mi-aș fi imaginat eu în acele clipe că această răzvrătită de șaisprezece ani, de altfel o copilă blândă, cuminte, peste vreo două decenii va deveni o poetă de prima mărime în urgisita Basarabie? Și o exegetă literară, în fața cărei se vor apleca, jinduind laurii celebrității, capetele scrisului beletristic?...

55.

Catincuața vine cu pas iuțit, din când în când oprindu-se s-o ajungă felcerița Aliona (o matahală de prin părțile Magadanului, adusă în Ilicatinca de-un demobilizat cu creieri suciți), care își târșâie pantofiileneși, de parcă la sfârșitul drumului o așteaptă cineva să-i pună sapa-n mâini. În cei trei ani de serviciu,

reuşise să înţeleagă limba localnicilor ce-o făcuseră consăteancă, dar refuza cu încăpăţânare s-o vorbească.

– Să ne grăbim şi noi un pic, Alionuşca dragă, – nu-i pe moarte ea, o cunoscoarte bine, că locuim gard în gard. E o femeie puternică şi a muncit ca o roabă şi pentru dânsa, şi pentru bărbatu-su, că a fost pârat de cineva că-i contra puterii atunci, la înfiinţarea colhozului, şi l-au dus undeva prin Kazahstan, de unde nu s-a mai întors...

– *Horoşo, horoşo...*

– Da' nu-i deloc *horoşo*, Alionuşka, pentru că, săraca de ea, are doi nepoţi şi iată, de-acum al doilea an, îi creşte singură – şi de fecior-su n-are noroc să-i fie sprijin la bătrâneţe, că-i şade la închisoare...

– *Slâşala. Pusti sidit, pusti sidit...* (Am auzit. Lasă-l să şadă, lasă-l să şadă...).

– De ce vorbeşti așa, Alionă hăi? se răsuca îndărăt femeia. Ce ți-a făcut rău ție Todirel al ei?

Ajunseră. Intrară. Aliona îi luă tensiunea – e cât se poate de normală la anii ei, zise. Dar când se uită la termometru, nu-i plăcu: pe lelea Frăsâna o frământa o mămulică de febră, când cucuveauanu-și poate nicidecum îngădui să nu-ți cânte. Aliona își încărcă seringă și i-o descărcă, flegmatică, în bucă:

– *Ne zaviduii, dorogaia, – budet eșcio jtitvoia budușciaia svekruha* (Nu te invidiez, dragă, – are s-o mai ducă viitoarea ta soacră).

Rusoaica îi lăasă treipasteluțe, se ridică, sprijinindu-se de umărul Catinăi, și, cândăă iasă, auziră glasul îngroșat al bătrânei:

– Chiar te rog, Catinăuță: coboară în beci – puținica cu brânză îi la capătul scărilor, în mâna dreaptă – și învelește și tu în ceva câteva hrinci pentru felcerița noastră, că, dac-oi mai trăi, n-am s-o uit eu...

Catinăuța se duse să execute. Aliona ieși în tindă, își scoase pachetul de *Belomor* și-și aprinse o țigară– ea și Iordache al eierau unicii fumători de *Belomor* în Ilicatinca. Văzând-o pe Catinca cu hrincile de brânză învelite la pachet, îi luciră ochii mici albaștri. Cu cartonașul fumegând între dinți, trase fermoarul, căută și-i întinse:

–*Âti tabletki ei hvatit na vse peati dnei. Pusti jiviot*(Pastilele astea îi ajung pentru toate cinci zile.Lăsați-o să trăiască).

Felcerița demult părăsise curtea, iar Catinca tot nu se hotăra cu ce să-și continue făcutul în cursul acelei zile ce începuse atât de anapoda. La scos morcovii pe moșia asociației nu se va duce la sigur. Că Nicolai Lupov, revenit iarăși la numele de cândva – Roșca, pierduse la alegerile pentru jilțul de primar, doar cu câteva voturi, în fața lui Vasile Luncașu, fostul director al școlii, și oamenii l-au ales șef al asociației. Pentru că nici nu se putea altfel, le vorbise atunci un reprezentant

al raionului, pentru că Nicolai, înflăcărat susținător al *perestroicii*, renunțase înaintea tuturor din Ilicatinca la *starâie vzgleadî* (convingerile vechi) – țărani cu căciuli din mei păscuți pe imașuri colhoznice și femeile cu broboade din pânză țesută în fabrici socialiste nu înțeleseseră despre *cevzgleadî* era vorba, dar parcă asta era principalul?

Așa că – să buhăiești de necaz sau să te bucuri ca o proastă – Catinca, pe neașteptate, se pomeni îmbogățită cu un hectar de pământ pe care-l dădu, la hurtă cu ceilalți țărani, în asociație. Și, iar fără să-și dorească asta, se trezi că nu-i mai bate *zvenevoiul* Vasilică Stog în poartă diminețile („Tu pe Catincuța să mi-o lași în pace, înțeles?” îi ordonă Roșca) și că poate ieși în câmp cu celelalte femei doar când nu mai are nimic de făcut în grădină și-n tovărășia icoanelor din casă.

Acum, stând așa, sprijinită de ușa și urmărind cum se hârjonesc în curte cei doi nepoți ai lelei Frăsâna, o cuprinse așa, din senin, o ciudă pe Todirel („Prostule! Nesocotitul! Ce duh rău te-a împins să-l duci în pădure în puterea nopții? Și să-l bați cu ciomegele – tu crezi că lumea nu știe cu cine l-ai legat? cu cine l-ai dus? Și dacă nu-l găseau femeile acelea și-ar fi zdohnit aninat cu călușul în gură? Ai fi putrezit în pușcărie, nenorocitul!”), ziceam, cum sta, cu ochii împrăștiați pe cei doi copii zbânțuindu-se, o înfioră urât ce-i prinseră urechile:

– Mult mai bine-i când mergem la școală – măcar mâncăm în pauza mare...

– Chiar așa. Dacă bunica nu se însănătoșește, toată vacanța asta om sta flămânzi...

– Ai mâncat toată pâinea ceea, nesimțitul! Nu puteai să-mi lași și mie ceva?

– Erau doua felioare, nu mai mult. Ești fată, dragă Doamne, – nu ți-e rușine că-ți crește burtica?

– Las-o să-mi crească – nu-i treaba ta!

– Norocul tău – îi mai slăbi în vacanța asta...

Catinca împinse cu buricele degetelor ușa – bătrâna sforăia. Adormise. Închise și ușa tindei:

– Măi copii, eu încă n-am luat nimic în gură de aseară. Voi tot n-ați mâncat azi?

– N-am mâncat, recunosc Ruslana. El a înfulecat toată pâinea!

– Măi, măi! Vom mânca dar numai noi amândouă, dacă Ruslan e sătul. Hai să mergem – s-o lăsăm pe bunica să doarmă.

– Nu mai sunt eu deloc sătul! protestă băiatul.

– Am înțeleș, zâmbi pentru prima oară-n ziua ceea femeia, netezindu-i frizura. Cât încălzesc eu mâncarea, ai putea să-mi aduci o vadră de apă?

– D-apoi cum!

Și-n clipele următoare, urmărindu-l pe Ruslan cum coboară cu fuguța ulicioara cu vadra bălăbănindu-i-se lângă picior, mama Catinca simți că-i vine, vâzurând spre inimă, un soi de fierbințeală cărei nici suferință nu

poți să-i spui, dar nici alean, în lumina lui maternă. Mai degrabă o fi fost o mahnire. O mahnire dureroasă ce găsește să se strecoare doar în inima unei mame care chiar alaltăieri a udat din belșug cu lacrimi rândurile unei scrisorele în care fiul îi comunica laconic, cum știe el s-o facă: „Mi-e dare dor de tine, mamă. Și de satul nostru, cu toate ce se află sub Cerul lui... Eu sunt bine. Azi am făcut cunoștință cu primii mei elevi... Și, la urmă: Nu l-ai văzut de-aproape pe băiețelul acela al Aglăiței? Seamănă cu mine ori cu bărbatu-său?”.

56.

Evghenia Ivanovna luă o pauză nervoasă, după care:

– Și vreau să vă rog, Casandra Nicolaevna: nu mă amestecați pe mine în istoria asta. Nemuritoarea noastră baladă are câteva variante și...

– Peste o sută, doamnă, nu răbdai eu.

– Vedeți?

– Domnișoară, mări! mă puse la punct istoricul Guleanu, care, în closetul lui, unde păstra hărțile și alt material didactic (de WC, în lipsa apei, nu se folosise nimeni după ce fusese dată în exploatare clădirea cu două etaje a școlii) la sigur trase vreo două pahare înainte de ședință.

– Eu totuși n-am înțeles ce-ați vrut să spuneți, Evghenia Ivanovna, în legătură cu cele câteva variante ale *Mioriței*.

– Mult peste o sută, iar mă împunse diavolul. E un adevăr foarte cunoscut și de folcloriștii noștri din Basarabia...

– Măi *rumânskaia sfoloci*, că știu unde te-a făcut mă-ta, se ridică, clătinându-se, vajnicul istoric Guleanu. Tu ai venit în școala noastră, unde eu îmi scuipe sufletul cu copchii iștia de treizeci de ani, ca să mă-nveți pe mine de ce naționalitate erau golani ceia care se pregăteau să-l ucidă pe ciobanul nostru? De unde ai luat tu prostia asta că cei doi, ungurean și..., erau români? Și încă le mai spui gogomănia asta și copiilor! Ați auzit bine, stimați colegi? Români, ca și moldovanul nostru. Și se înfipse cu ocheanele injectate în directoare: Să mi te duci chiar mâine la *zavrono* (șeful secției raionale de învățământ) – cere-i să-l ia de-aicea, că noi toți, colectivul, n-avem nevoie de un așa *rumânskaia*... Și se frânse, lung și roșu, în scaun.

– Stați că... este ceva și mai grav, se ridică bătrânica Grițelia Mihailovna. Dumnealui se referea adineauri la folcloriștii din Basarabia... Despre care folcloriști vorbești tu, băiatule?

– Folcloriștii de la Academia noastră de Științe, bâiguie eu, simțind că mă înfierbânt, și nu trebuie.

– Prea bine! Și Academia noastră se află pe teritoriul Basarabiei sau pe teritoriul Republicii Moldova?

– Suverană și independentă! adăugă sonor, dar împleticit, istoricul, fără să se ridice.

Nu mai risc să continui a vă supăra creierii cu banalitățile ce-au urmat până la sfârșitul aceluși consiliu pedagogic, unde directoarea pornise să mă acuze de propagarea românismului la ore. Ieșii în curte. Așteptai până când trecură toți, încrâncenați, pe lângă umbra-mi, ștersă și jalnică. Apoi, până când se scurseră prin gura porții. Toți colegii mei. Mulți dintre care, pesemne, mă vor fierbe încă în drojdia lor protivnică. Făcându-mă dușman al stătalității moldovenești. Apoi ieșii și eu. În drumul răscolit de mașini. Și de tractoare. Cu un sloi de praf ce-ți înghițea pantofii. Până la ciorapi. Mă oprii. Aveam senzația, stranie, stupidă, că am uitat cu desăvârșire unde sunt. Și încotro trebuie s-o apuc. La un moment, o zării pe învățătoarea Viorica („Cum, naiba să mă ia! i-am uitat numele?”) ieșind din magazin cu o pâine subsuoară. S-a apropiat ea. Zise, de parcă își cerea scuze:

– Îmi dau seama ce simți... Fă un efort și memorizează: casa mea, cu verandă vopsită-n albastru, e a patra de la magazinul din fața ta. Pe stânga. Locuiesc singură... Te aștept după ce întunecă bine. Portița nu va fi încuiată. Și ușa, tot. Să nu bați...

Și se duse lăsându-mă prostit. Și speriat.
Picioarele mă târșâiră înainte. Intrași și eu. Din urma a două fetițe. Care mă salutară. Studiai vitrinele goale – eram la început de tranziție. Pe raftul de jos, văzui trei pâini. Îmi amintii: tanti Zina mă rugase dimineața... Cerui una. Și când să ies, auzii subțire:

– Omule, cum vă spune? Ai uitat să plătești!

Îmi cer scuze. Plătesc. Las restul pe tejghea. Ies. Sunt sigur, meditez, că cele două eleve au râs vesele din urma mea. Fiind întrebate, tot la sigur: „Aiuritul ăsta tot e învățătorul vostru?”

57.

Întrebarea ceea a băiatului din scrisoare i-a adus Catincăi două nopți albe cu frământări, de care nu avusese parte, poate, de când o părăsise Aglăița. De când îi părăsiseră pe amândoi, pentru că nu crede ea să-l mai fi căutat Aglăița după aceea, Doamne ferește! ori să se fi dus băiatul ei ladânsa când devenise burtoasă cu adevărat. Pentru că-și cunoaște binefiul și-apoi Lu... – Lupu, Lupov, Roșca, cum naiba să-i mai zic? – și-apoi Nicolai într-o săptămână a făcut logodna și a poftit și lumea la nuntă!

Acumurmărea cu jalnică uimire cum cei doi prunci ai lui Todirel și ai rusoaicei înfulecă, încându-se,

ciorba cu fasole din farfurii („Cum își închipuie el – aş putea eu să intru în curtea Aglăiței... și a lui Roșca? Că locuiesc sub același acoperiș – are o căsoaie mare cât clubul nostru! – sau să merg la școală să-l caut, ca să mă uit atent la dânsul să văd dacă...”), punându-le cu lingura în alte două farfurioare felul doi – niște tăiței cu câte-un picioruș de pui.

Aflase de la Sofiica, când o întâlni ieșind din magazinul satului, că dânsa pe toate le știe: băiețelul s-a dus anul ăsta în clasa întâi. Și Aglăița îl poartă mereu ferchezuit, ca un prinț: în costumaș, cu cravată la gât, cu frizură la modă, că-l duc la Cernăuți să-i facă tunsoarea.

– Mie cam îmi dă în gând ce-ai vrea să mă întreb, o privi, sticlindu-și ochii înguști, dar permanent jucători, dar nu l-am întâlnit niciodată ca să-ți pot spune dacă-i din sămânța lui Sănduță... Și, văzând-o uimită – Catincuței, cu adevărat, nu-i trecuse prin minte s-o întrebe așa ceva: Cel mai sănătos ar fi să nu te gândești deloc la asta și lui Sănduță să-i vâri în capcă-i o prostie să-și închipuie că băiețelul ar putea fi al lui.

– Sigur că-i o prostie să-și închipuie...

– Vezi? Mămulică Doamne cu câți s-a cordit Aglăița asta! Ei, sigur că nu-ți place ce-ți spun, dar n-am ce-ți face – sunt colega ta de clasă și... cea mai credincioasă prietenă...

Ruslan isprăvisise și cu garnitura și acumpresura cu sare piciorușul, ținând să-i amintească surioarei:

– Tu carnea ar trebui s-o lași pentru deseară – nu

ți-e ciudă când băieții din clasă îți zic polobocel?

– Lasă-i să-mi zică – îți pasă tare?

– Îmi pasă! La vreo doi chiar le-am dat labot!

Tanti Catinca, spune-i și matala: așa-i că fetelor nu le șade bine când sunt grase? Iaca eu îl las pentru deseară. Fă și tu la fel. Și puse piciorușul de pui înapoi în farfurie.

– Nu știi, dragul mamei, ce să... Și se cutremură („Ce-mi veni, Dumnezeule, să-i spun așa unui copil străin?”). Kilogramele în plus la tot omul strică. De, și flăcăilor le plac mai mult fetele zvelte...

– Ai auzit, polobocelule? Și Ruslan o zbughi afară, pentru ca imediat să reapară-n prag: Mulțumesc pentru masă, tanti!Și, după o pauză cât te-ai înțepa în dreptul inimii cu un ac înroșit: îmi dai voie și mie... să-ți zic mamă?

Ce o seceră pe femeie, de-i leșină întreg trunchiul:

– De ce să-mi zici... așa, băiatule? Că nu te-am născuteu...

Băiatul se fâstici, de-i ieșiră în ochi două mărgele:

– Te-am auzit pe matala că mi-ai spus „dragul mamei” și...

Catinca-și umezea ochii când pe Ruslan, când pe Ruslana ce-și lustruia farfurioara cu o coajă de pâine, după care spuse vorbele pe care le regretă până când o înghiți somnul după miezul nopții:

– Voi aveți amândoi cui să-i spuneți mamă, Ruslan, draguțule.Mie să-mi spuneți tanti, cum mi-ați

spus și până astăzi, iar acum mergeți să vedeți dacă s-a trezit bunica, că vă ajung și eu din urmă. Și nu uitați: cum se face întuneric, lăsați joaca și veniți să vă hrănesc cu niște cartofi și roșii murate...

Lelea Frăsâna se trezise și acum, într-o rână, le vorbea ceva în șoaptă nepoților. Și, când cei doi ieșiră:

– Lasă-i să se joace și ei, mititeii, cât mai sunt în vacanță... Iar ție îți mulțumesc din inimă, draga mamei, că mi i-ai hrănit. Am să găsesc eu, n-ai grijă, cu ce să-ți răsplătesc că mă ajuți... Și am să-l rog numaidecât pe Todirel când a veni – că anul ista trebuie să-i dea drumul, nu? – să-ți repare gardul ce ne desparte grădinile, că-i putred de-acum... Și, după o fulguire de pauză ce-i scoase rumeneală-n obraji: Dar n-ar fi mai bine, Catincuță dragă, să-l scoatem cu totul gardul acela și să-l punem pe foc? Nu te supăra că-ți spun: că n-ai să te răzbuni și tu pân' la moarte pe băiatul cela al meu, că nu ți-a trimis atunci din Donbass un petic de hârtie ca să știi că-i viu. Nu l-a pedepsit destul soarta – cum crezi tu?...

58.

Tanti Zina mă aștepta cu un prânz copios: la felul întâi – o zeamă din carne de hulub („Nu te supăra, tanti Zina, dar hulubul e pasărea Domnului – nu-i păcat să-l

sacrificăm pentru burțile noastre?”), neglijând cu desăvârșire religiozitatea-mi infantilă, iar la felul doi – colțunași cu brânză de vaci, amestecată cu cea de oi.

– Petrică știu că-i plecat la raion, dar mătăluță de ceîntârzii așa de mult? se interesă vajnica bucătăreasă. Îi explicai că am avut o adunare: Și măcar te-a lăudat la adunarea ceea directoarea, pentru că... Și se închise.

– Pentru că ce? devenii curios.

Tanti Zina își aranjă mai bine pe burtă pestelca-i de culoarea bujorului veșted – o vedeam un pic fâstâcită:

– D-apoi, vorbeau vecinele mele, Guleanu, bărbatu-su, istoricul, că-i mai căpos decât femeia lui, – știi că-n fiecare seară bea cu alcoolicii lui în spatele magazinului, pe niște lăzi, trâncănea: „L-au trimis de la *RONO* pe unul din Bucovina să *citească* copiilor limba moldovenească, și el, *rumânskaia sfoloci*– așa te-a numit, că mi-au spus cumetrele, nu se mulțumește că-i pune să învețe după manuale românești, ce le-am primit de peste Prut, da’ le mai spune că limba noastră este tot aceeași limbă română, numai că vorbită de noi aiurea.

– Drept le spune, Zină, - interveni, spre surprinderea mea, bădia Mișu, așteptând să-i toarne-n strachina lui de aluminiu. Așa îmi spunea și taică-meu, Dumnezeu să-l ierte, – avea șapte clase la români– și chiar a plâns de câteva ori la un pahar de vin, că bunicul i-a promis să-l dea la liceu, dar nu l-a dat...

– Măi Mișu, măi, da’ tu n-ai tras pe furtun din

butoiașul cela, că te-arăți așa de hâtru? Hai toarnă vinul cela, ce stai? Badia Mișu umplu paharele ochi.

Ciocnirăm. Le deșertarăm. Și mie: Și a mai liorbăit Guleanu că le vorbești mereu copiilor că sunt, ca și 'neata, români. Eu le-am spus vecinelor mele că asta... nu cred! Elîi român și în pașaport, le zic, că-i dintr-un sat de lângă Cernăuți și țărani din părțile celea au fost și au rămas români. Nu ca noi, moldovenii, care nici n-am fost, nici n-avem cum să mai fim. Așa că, le-am sfătuit: nu credeți ca proastele ce vă spun alcoolicii voștri care-l ascultă pe Guleanu... Drept le-am spus, nu?

– Drept le-ai spus, tanti, dar...

– Vezi? 'Neata îmi spui tanti, adică românește, dar în limba noastră moldovenească noi ne zicem *kiokea*– ei, cum puteai să le spui copiilor că vorbim aceeași limbă cu românii de peste Prut? Unde am și eu doi verișori...

Bădia Mișu prinse a râde spumos. Asta pe *kiokea* Zina a enervat-o la modul serios, de-o făcu să se răzbune imediat – observai clar că avea-n polonic două pulpișoare de hulubași, dar lăsă unasă alunece-napoi în cratiță, vărsându-i în strachină numai una. Îl lăsă să-și taie râsul:

– Ei, cam de ce ar trebui să te hlizești tu amuia?

– Eu mă hlizesc de mintea ta proastă – tu încă nu știi că *kiokea* și *gheaghea* le-au adus rușii când au venit în '40 cu tancurileși ne-au ocupat?

– Ne-au eliberat, măi!

– Așa cred cei tâmpiți, ca tine, *kiokio!*

Eu îi rugai să nu se certe.

– N-o vezi că vorbește aceleași prostii, ca și mormolocii cu tinichele-n piept din partidul lui Voronin? Pe cine i-au eliberat, Zino? Pe unchiul tău, Petre, primarul comunei, deportat în Siberia, de unde nu i-a venit nici numele? Pe cei doi verișori ai tăi care au fugit peste Prut și, de frica rușilor, se tem și-acum să se-ntoarcă în satul lor să ne întâlnim? Măi *kiochea* Zina, lumea a început să se trezească – mai trezește-te și tu și scoate-ți din bostan minciunile ce ți le-au băgat în cap comuniștii tăiși vără-le în cur. Și se întoarse spre mine, înviorat de discursu-i înflăcărat: au primit-o și pe dânsa în partid când lucra bucătăreasă la fermă. Încă nu s-a despărțit de biletul acela. Și-i trimise consoartei un surâs luminat de bunătate angelică: Îl ascunzi de mine... Am să dau eu peste dânsul într-o zi și-am să merg cu el într-un loc când mi-a veni...

– Numai să încerci!

Bădia turnă în pahare. Le băurăm fără să ciocnim. În clipele acelea cât a durat prânzul, constatai, cu un val de emoții învăluindu-mă, că din acea zi, nu între pereții școlii, ci în această casă țărănească, cu pridvor vopsit în verde, voi avea un prieten, cărui pot să-i împărtășesc gândurile cu sufletul descheiat la toți nasturii.

– La noapte, îmi șopti cu colțul gurii, eu mă duc la furat sfeclă... cu căruța– n-ai chef să mergi cu mine?

– Ba da, cum să nu? Dar îmi amintii, înfiorat: Scuză-mă, bădie Mișu. Uitasem că trebuie să mă duc undeva... când întunecă...

– Te duci la fete, domnule învățător? se învioră pozitiv tanti Zina.

Recunoscui. Chiar fără pic de emoții: merg la fete. La o colegă. Și nu putui fără o minciună: își sărbătorește ziua de naștere. Și, după prima, veni imediat și a doua minciună: n-am putut să refuz – merg și alți colegi s-o felicite, pentru că... face o vârstă rotundă.

– Și cine-i colega ceea a 'neatale – o știu eu? Și dacă văzu că o privesc cerând îndurare: Am înțeles, domnule învățător, – vă întâlniți în doi și... în secret. Vezi numai să nu aibă bărbat sau... și alți curvari, că-n satul nostru băieții-s cam răi... Și mai trag la fetele noastre, astea din neam mai de răs, și țigani din Hânceșica și te-or mai înjunghia, Doamne ferește...

După ce socoti că mi-a dat indicațiile de prima necesitate, tanti Zina mă trimise să dorm vreo două ore, ca să fiu la noapte în formă bună. Dânsa se exprimase ceva mai plastic: „bun de dragostit” ...

59.

Lumea din Ilicatinca nu puna mare preț pe știrile ce le difuza Sofiica la fiecare cotitură de ulicioară

– celor curioși să le asculte, firește. Nu pune preț nici Catinca, dar în ziua cea chiar o rugase – cu jumătate de gură, ce-i drept – să-și facă drum spre școală și să inventeze vreun motiv ca să se strecoare în clasa lui Dănuț și-atunci n-o fi mare greutate să-l vadă și pe băiețelul acela în costumaș și cu cravată la gât...

Se scurse doar o zi, și se scurse cât se poate de repede, căci se adăugară la grija de mica-i gospodărie și cele – acestea dându-i mai multă bătaie de cap – legate de gripa lelei Frăsâna și nepoții săi. Ziceam, se scurse și ziua cea și iat-o pe Sofiica bătând în poartă când femeia se pregătea să le arunce celor cinci găinușe grăunțele.

– Se poate, Catincuțo?

– Da' cum să nu, Sofiică! Eu chiar cu gândul la băiețelul ăla m-am trezit azi-dimineață... Nu-mi spune că l-ai văzut, că mă dai gata!

– Grăiește și tu mai încet, că... bag mâna-n foc – îi nepotul tău! Și se lăsă pe prispă. Stai să-mi trag sufletul, că am venit tot o fugă să-ți spun.

– Vorbește, nu mă fierbe și tu!

Sofiica își suflă nasul în reverul halatului, apoi:

– Tu nu mă grăbi, Catincă – destulcât am tras cu obrazul din cauza ta. M-a certat directorul, c-am deschis, una după alta, vreo patru uși – dracul l-a scos din cabinet când taman eu... Pe urmă, m-a certat și căcăcioasa cea de Cornelia, colega noastră de clasă, fa, că a învățat și ea nu știu ce prin corespondență și-i

bibliotecară, dar o mai trimite directorul în clase când se îmbolnăvește cineva din învățători...

– Tu vorbești ori nu vorbești?!

– Da' ce-am făcut eu până acum, Catincă? Îi copilul lui fecior-tu, draga mea, nu ți-am spus? Poți să dormi liniștită – eu nu-ți cunosc băiatul? E leit Sănduță! Fruntea îi a lui, obrajii-s ai lui și... are gropiță-n barbă! Dacă n-ai să mă crezi nici după asta, ești o proastă!

Catinca simți că se năruie. Dar se năruie dulce, cu un tremur de fior pe care n-avea de unde-l cunoaște până atunci („Dacă nu mă ajută cumva Sofiica să-l văd și eu, zău că mor...”). Dar nu degeaba colega îi declarase alaltăieri că îi este cea mai credincioasă prietenă – uite-o cum îi dă pace și nu-i pune niciun fel de întrebări. O lasă să se frământa într-însa, să cântărească totul de-a mărunțelul, ca să știe ce să facă în zilele ce au să vină peste ea. Să vină cu toate ce le place lor să tăbărască asupra omului. Îi convine acestuia ori nu-i convine. Îl stingheresc ori nu-l stingheresc. Îi aburesc sufletul și cu vreo porție bună de mâhnire ori i-l lasă în pace cu ce mocnește-ntrânsul. Ori cu ce fierbe-n suferință, de nu vede lumea...

– Ar putea fi și al lui, dacă așa a vrut Dumnezeu, zise Catinca, de parcă începea o rugăciune, dar pe care n-avea cum s-o ducă până la capăt.

– „Ar putea fi și al lui”! Catincă, tu ai amețeli ori ce? Așa cum vorbești tu, trebuie să înțeleg că unii copii pot fi însămânțați și de... doi-trei bărbați? Pușchea pe

limbă-ți, fa! Atunci, și Ionel al meu ar putea avea nu numai un tată... – să-ți rămână de cap, că nu-ți dai seama ce spui!

Catinca explodează. Într-un râs înalt, bătând din aripi fierbinți, sclipitoare, și, în pauza asta albă ce se întindea și se întindea prin curte, Sofiica se tot întreba, amărâtă, dar amărâtă nu chiar din cale afară, dacă și-a mai auzit vreodată prietena hlizindu-se cu atâta poftă. Hlizindu-se de ea, firește. Pentru că, mă rog, cui altcuiva și-adezvelit ea sufletul înșirându-i toate aventurile ce le avea cu flăcăii din sat?

– Mă ajuți? o întrebă, brusc rupându-și râsul. Să-l văd și eu... pe Dănuț. Tare-tare vreau. Pentru că...

– Iar ascunzi ceva de mine? Te-o fi întrebat și Sănduță?

– Of, nu mai scap eu de necazuri, Sofiică dragă. M-a întrebat și el așa, printre altele, în ultima scrisoare... Dar să nu crezi tu că... îi arde de Aglăița.

Sofiica medită atât, cât să-și ajute prietena s-o ia cât mai în serios:

– Chiar nu știi cum aș putea să fac, draga mea. În clasa cea, i-am spus și directorului – era nevoie să scornesc ceva, nu? – învață Ancuța, copila surorii mele... Și i-am cârpit o minciună că m-a trimis maică-sa s-o caut și să i-o duc... Și acum, că mă rogi tu, ce-aș putea să mai născocesc?

– Născocoște ce vrei. Că, de când mi-ai adus vestea asta, mă frige la inimă...

– Ei, Catincuță-hăi, tu crezi că Săndel al tău numai pe Aglăița a însămânțat-o? Și-atunci ce, ai să mă trimiți și la Bălți unde-a învățat, și-n alte părți unde a făcut armata să-ți caut plozii care-i seamănă? Și, dacă-și văzu prietena ridicându-se de pe prispă: Hai, că pe Dănuț ți-l arăt eu cumva...

60.

M-am culcat, dar nu s-a mai prins somnul ca lumea de mine. Cu toate că, în alte dăți, după prânz, având vreo două pahare, dormeam ca pruncul legănat în poală.

– Să-ți meargă, domnule învățător! mă prinse din spate urarea lui tanti Zina când ieșeam pe poartă („Refuză, încăpățânată, să-mi zică profesor...”).

Casa cu veranda vopsită-n albastru nu era mare lucru de găsit. În magazin erau luminile stinse. Peste drum, în primărie, palpâia un bec, gata să piară. Pe drum întâlneam doar un bărbatcu șapca-n mână, bătându-l vântul ce lipsea. Vru să se apropie râgâind de mine – grăbii pasul.

Iată și acaretul domnișoarei Viorica. Nu-mi amintii nici acum numele. Pentru că n-avem de unde! Până la acea ședință de consiliu, ne salutam doar dacă o întâlneam coborând sau urcând scările la etajul întâi,

unde-mi facem orele. Sălile de studii de la parter erau rezervate pentru elevii claselor primare. Unde-și avea clasa și Viorica... Nicolaevna, pesemne. Când ajunsei în dreptul porțiței, îmi simții cataligele electrocutate. Le târșăii până la ușa („Unde mă vâr eu, idiotul, – dacă nimeresc într-o cursă?”), aruncându-le după prag, ca pe niște putregaiuri.

În hălățel roz, stăpâna ieși în tindă, sprintenă, gătuită cu cingătoare la mijlocel, mă luă iute de mână, trecându-mă într-o odaie cu un covor cât peretele ce-mi clăti ochii cu lumina bujorilor aprinși.

– Îți place covorul? Îi de la bunica. L-a terminat de țesut cu o săptămână-n urmă...Și mă răstigni în păcura fierbinte a ochilor: Dar eu... îți plac?

– Ești încântătoare... La școală, nu mi-ai părut chiar atât de frumoasă, domnișoară...

– Doamnă... Că am fost măritată... Ia loc la masă, că eu acuși...!

Fâlfâind roz, hălățelul dispăru pe ușa din dreapta. Eu pornii să număr bujorii, apoi frunzulițele. Încercând să-mi imaginez că tipul care începu să se răcească nu eram eu. Dar nu obținui mare lucru, pentru că Viorica se întoarse cu două farfurii cu zeamă aburindă („Nu cred că-n toată ziua ești alintat cu zeamă de pui”), după care reveni cuun tacâm cu felii de pâine, întrebându-mă cu flutureleşmecher al buzelor:

– La zeamă s-ar cuveni țuică sau... vrei vin?

– Cred că nu-și mai au rostul amândouă – m-au îmbătat destul ochii și zîmbetul tău...

– Vai! Ce frumos! Toate femeile noastre sunt încântate de felul cum vorbești. Și adăugă, agitându-și iar fluturile buzelor: În afară de directoarea școlii, firește, și domnișoara Evghenia Ivanovna... Mănâncă.

– Mulțumesc pentru compliment. Mi-a făcut plăcere să aud asta.

– Da' nu-i niciun compliment, Săndel Fio... Sandule, – pot să-ți spun așa?

– Chiar te rog...

Se sculă iute. Deschise dulăpiorul și puse pe masă două păhăruțe. Le umplu:

– E din prune. Producția tatei. Bucovinenii preferă țuica...

Eu precizai: țuica tare, cărei românii de la munte îi zic palincă. În continuare, mâncai în tăcere străduindu-mă să nu clefăiesc prea sonor, nărav, de care biata mamă așa și n-a mai putut să mă rupă definitiv.

Viorica așteptase cu păhăruțul în cumpene:

– Rostește, Sandule, un toast, ca să pot leșina după asta... la tine-n brațe?

– Chiar să crezi ce-ți spun: niciodată nu mi-a plăcut să rostesc toasturi. Și chiar n-am făcut-o – tot să crezi („Ei, de ce-i spun minciuni?”). Dar de leșinat... chiar te rog să leșini... cât mai rapid... Imediat după ce mănânc și piciorușul ăsta. Și o rugai să improvizeze ea toastul.

– Dar tu l-ai rostit deja! exclamă și cu bujorii din obraji gazda. Eu îl repet: Închinăm păhăruțul ăsta amândoi, ca Viorica să leșine cât se poate de des în brațele tale! Și sorbi licoarea cu trei înghițituri.

O sorbii și eu dintr-o înghițitură, bucovinește, și numai avui răbdarea să nimicesc piciorușul de pui. Eram minunat de flămând de altceva, vorba țăranilor noștri din Ilicatinca. Mă repezii vulturește. Prăvălind-o pe divanul din spatele-i. Acaparându-i gura. Îmi trimisei laba în cuibușorul sânilor. Se smuci furioasă. Furioasă blând:

– Am făcut baie... Sunt pregătită. Dar trecem în camera cealaltă, să ne simțim bine...

O luai în brațe („Ce ușoară e, mări!”). Împinsei cu piciorul ușa. Trecui pragul. Îmi țâșni în ochi omătul patului. Gata așternut. Pentru mine. *Rumânska sfoloci*. Săpunit, umilit de directoare și de alcoolicul ei. Bălîgat de tăcerea de servi a celor aproape o sută de colegi ai mei. Majoritatea trecuți prin ciurul roșu al pedagogiei sovietice. O culcai, ca pe un bibelou, pe cearșaful cu horboțică. Cum văzusem și la mama în ultimii ani („Mă dezbrac singură... Fă și tu la fel...”).

61.

A doua zi, chiar de nu-i venise *zvenevoiul* Stog la poartă, se îmbracă și se duse în câmp („Să curăț și eu cu

femeile vreo grămadă-două de sfeclă – poate mi-a da și mie Nicolai la toamnă un tobultoc de zahăr...”).

– Uite și pe Catinca noastră!

– A prins-o dorul de noi!

– Da’ cât poți să stai acasă singură, numai cu găinile?

– Ei! Îi convine să stea, pentru că-i lucrează băiatul învățator și cred că-i mai trimite câte ceva din leafa lui – nouă, amărâtelor de noi, cine să ne trimită?

Asta care-i-o ghionti la urmă era Saveta, verișoara Catrinei, fosta soție a lui Roșca. De care șeful asociației divorțase, se zice, după toate regulile, dar rămase să locuiască în casa pe care o ridicase el prima. Catrina continua să se bucure de toate drepturile ei de mamă și bunică, iar Saveta, verișoara, deplasându-se din când în când în câmp, în sânul colectivului asociației, vasăzică, se folosea de orice prilej să-i bage Catincăi sula-n coaste.

– N-ar trebui să-ți fie ciudă, Savetă. Eu chiar m-aș bucura dacă ar fi învățat și copiii tăi pe undeva, să te poată ajuta și ei. Îmi mai trimite și Sănduță al meu când poate... („De ce trebuia să mint?”).

– Bine că are de unde, făcu Dorica, o vecină a Catincăi cu casa pe aceeași hudiță. A mea, chiar dacă a învățat de *pionervojataia* (instructoare de pionieri), de-acum de câțiva ani șterge fundul unei porcotine bătrâne de la Moscova și nu mi-a trims pân' amu nicio copeică...

Și tot așa, tăifăsuind când mai sincer, când mai pe prefăcute, nici nu reușiră femeile să-și încălzească

binișor gurile, uite-l și pe Nicolai, șeful, oprindu-și mașina la o aruncătură de strigătură. Vine:

– Doamne ajută, gospodinelor!

– Mulțumim, 'neatale, Nicolai Ivanovici.

– Îi cam greu să curățați cu mâinile, așa-i?

– Îi cam greu, căzu de acord Saveta, dar

nechinuiam noi și când eram în colhoz, dacă se întâmpla să se strice tehnica...

– N-ați scăpat de chin nici acum, că rahatul ista de agregat tot din colhoz îl avem – l-am reparat, gata. După-amiază, vi-l dau vouă – și ochii lui fierbinți o sfredeliră pe Catinca până-n miezul pieptului: Am a-ți spune ceva, Catincuță... Și omul păși încet spre mașină.

– Du-te, femeie, din urma lui, ce stai?

– Că poate-i ceva secret?

– Dacă-ți propune să te ia gospodină-n casa lui? o împunse, nervoasă, Saveta. Că nu știu dacă poți avea vreo nădejde în Todirel acela – chiar dacă fuge din pușcărie să te sară-ntr-o noapte, îl prind și-i mai dau câțiva ani...

Urâtenia vorbelor de pe urmă o smulse pe Catinca din înțepenire – se ridică de pe movilița de frunze și-n câțiva pași iuți îl ajunse:

– Spune ce vrei, Nicolai, – nici aici nu mă poți lăsa în pace? Bărbatul se răsuci moale și-n privirea de sub sprâncenele-i groase Catincuța desluși atâta tristețe dureroasă, că-și regretă imediat harțagul. Zise,

examinându-și ghetele necremuite-n acea zi: Nu-i prea bine că mă cauți aici... Iar au să mă bârfească...

– Dar unde pot eu cu tine vorbi, Catincuță? Mă lași deseară, așa, mai târzior, să vin la tine?

– Doamne ferește! se sperie femeia. Și nu-s totdeauna singură...

– A fugit din închisoare?! se înpăimântă canceros bărbatul.

– Te temi de el, Nicolai... Crezi c-ar putea să te mai spânzure o dată de copacul acela? Și râse scurt și strâmb Catinca.

– Nu, că a fost prostia mea – să ies eu afară, ca boul, după miezul nopții? Acum, să mă cheme Elțin, că nu ies! Uite, au trecut atâția ani, Catincuță, și eu ți-am dat pace, așa-i? Dar vroiam să-ți spun chiar după ce l-au pus la dubă: am rămas tare bucuros când auzeam că refuzi să-l iei de bărbat – eu am toată informația: crezi că nu știam că stă ore-ntregi, ca prostul, sub poarta ta, și tu nu-i deschizi?

– M-ai pus sub urmărire, vasăzică?

– Te-am pus – de ce să minciunesc că nu? Și sunt la curentcă n-ai pe nimeni...

– Nu am... și nici nu-mi trebuie – îi mai iau uneori pe copiii ceia ai lui Todirel... să doarmă la mine. Când se îmbolnăvește și mi-i trimite bătrâna...

Nicolai lovi cu călcâiul pantofului într-o sfeclă rămasă-n pământ pe jumătate:

– Poate te pregătești să-l iei... la tine și pe Dănuț – cred că nu întâmplător ai trimis-o pe Sofiica în recunoaștere?

Femeia își ridică sfidătoare ochii care, pe timpuri, în răcoarea tânără a tinzii, îi sărutase cu patimă, negreșit îi sărutase:

– Și ce dacă am trimis-o? M-a întrebat băiatul într-o scrisoare dacă l-am văzut... și dacă-i seamănă și trebuia să-i răspund, nu? Și, dacă Nicolai tăcea, privind-o ca un bou mâhnit, dar bine hrănit, continuă: Ori nu știi, poate, că Aglăița, pe care ziceai tu... că-i făcută cu altul, nu cu tine, nu știai că mi-a venit acum șapte ani și mi s-a urcat pe cuptor? Spunându-mi că-i însărcinată de la Sănduță? Știai, așa? Taci? Și, dacă știai, de ce mă mai cauți în câmp și mă bagi iar în gura muierilor?

– Băiețelul... poate că-i seamănă, într-adevăr, lui Săndel, răspunse bărbatul, de parcă-și cerea scuze pentru un păcat pe care-l regretase la sânge până la venirea lui aici, în lanul ăsta de sfeclă. Dar am întrebat-o serios pe Aglăița și, idioata, a recunoscut:n-a înțeles nici ea cu cine l-a făcut... Îți închipui așa ceva?! Și după o pauză nesuferită: Nu aveai tu, ca femeie, nimic în ziua ceea când te-am dus la casa din livadă – crezi că nu m-am priceput? Tot timpul te-a chinuit bănuiala că-i copilul lui fecior-tu – de-aceea și ai refuzat să faci sex cu mine – am înțeles eu după... Ieșea că eram rude, dragă Doamne! De-aceea-i refuzat – recunoaște. Că erai tare dorită și tu, ca și mine, – amsimțit asta, că nu-s prost...

– Nici tare deștept nu ești, dacă ai înțeles că numai din cauza bănuielii aceleia am refuzat să fiu a ta în ziua ceea...

– Că doar n-ai să-i fii *vernaia* (devotată) până la moarte, tămâia mă-sii de treabă! izbucni Nicolai. Ești cununată cu el? I-ai jurat credință în fața altarului?

Femeia oftă. Și-și ridică ochii spre Cerul mohorât de toamnă al Ilicatincăi și-i ținu așa, până când izvorâră într-înșii bobitele celea de rouă ce-i puteau fi martore pentru vorbele pe care urma să le audă (întâi Cerul, firește) acest bărbat ce-și boltise spre ea pântecul, ca pe o comoară de preț:

– Am eu, Nicolai dragă, în pieptul ista al meu, un altar micuț-micuț, în fața cărui mi-am spus întotdeauna și-mi mai spun jurămintele...

62.

Ce iubirăm cu patimă despotică. Pentru că eram flămânzi amândoi („Eu tot sunt dorită, ca și tine, dragule, – de când l-am înmormântat pe-al meu, acum doi ani, n-am mai aparținut nimănui, pot să jur...”). Eram, de-a dreptul, potopit de mângâierile ei („Mai lasă-mă să dorm, Viorică, – mâine am primele trei ore și-s ore de istorie, unde n-am pregătirea necesară – am citit doar romanul despre Ginghis Han și atât...”). Ci ea începea iar să-mi descânte soldățelul, nu vă spun chiar

în ce mod („Las' că, având talentul tău de povestitor, copiii ceia, a auzit toată școala, te ascultă cu gura căscată...”), de am rămas holbat uitându-mă, într-o sclipire de moment respiro, la ceasul de pe perete: era 05:10!

Sării din pat și începui să mă îmbrac („Și, dacă-i ușa încuiată – și-i încuiată la sigur! – o scol pe tanti Zina la ora asta?”), dar mă calmai pe jumătate, mângâindu-i popoul rotund, ca o minge perfectă: la ora ceea, tanti Zina de-acumtrebăluiește prin curte...

– Și vecinii tăi sunt treji la ora asta? Când ies, ar putea să mă zărească cineva?

– Mie nu-mi pasă, răspunse somnoroasă proaspăta mea amantă. Putem merge împreună la școală– te temi? Nu ești bărbat liber?

– Liber-neliber, dar... aș prefera deocamdată să nu știe colegii despre relația noastră...

– Atunci... uită-te și tu dacă nu trece cineva când deschizi porțița. Că mie-mi vin copiii, știi, la 14:00 și vreau să mai dorm...

Nu mă văzu, pesemne, nimeni când ieșii în drum, dar nu era destul că tanti Zina mă întâmpină drept în gura porții după ce-i trase zăvorașul?

– Ei, d-apoi, dle învățător, ce-ai să le spui 'neata copiilor celora, după o noapte de dra... nesomn? Și, când veni mai aproape, de-acum în ceafă: Viorica ceea-i frumușică femeie, nimic de zis, dar... a fost măritată și... o fi mai bătrână cu vreo câțiva ani, nu?

– De unde știi matale că am fost la Viorica?

– Vai de mine! D-apoi cumetrele mele află chiar în aceeași zi ce se întâmplă-n capătul celălalt de sat, dar nu la câteva case de aici... 'Neatale, dle învățător, ți-ar trebui acum să te speli cu apă de la fântână și să bei o cafea tare – am să ți-o fierb eu acușica. Vezi, dacă tanti Zina e bună gospodină? De toate are, că ține-n gazdă doi flăcăi învățători după care mor fetele!

Nu știi în ce măsură mureau după Petrică, coabitantul meu, că îl vedeam numai cu profa de franceză, o păpușă care-i ajungea doar până subsuoară, dar după mine se topea Viorica. Se topea e puțin spus – ardea în flăcări de dragul meu. Și, în timp ce tânăra văduvă venea zilnic cu mult înaintea începerii programului său, ca să-mi așină calea („Măcar ai dormit, iubitele, vreo oră după ce ai ieșit de la mine?”), eu, aproape de fiecare dată, frământam în bostanul meu o întrebare banală, ca imnul u.r.s.s.-ului, dar cutremurător de importantă pentru existența-mi viitoare: când mă voi îndrăgosti și eu de o femeie cu care să-mi tremur, înfiorat până-n străfunduri, jurământul de credință în fața altarului?

Că urmașele păcătoasei Eva cu care mă drăgostisem până atunci trecuseră prin viața mea, ca niște flori efemere, fără să-mi lase-n suflet parfumul tare al unor regrete ce-ți dă insomnii nu de-o noapte. Colega Aurora? Care, printr-o nevinovată trădare, declanșase-n mine prima gelozie de mascul după pubertate?

Măriuca? Amanta lui Mitrea de la cămin, care mi-a dat primele lecții de sex în patul ei cântător de la cămin? Și care mă făcuse să plesnesc de mândrie, preferându-mă pe mine fălosului fecioraș de președinte de colhoz? Ori Aglăița, care n-a trezit în mine decât o banală patimă carnală... („Ce-am să fac eu, Doamne-Dumnezeule, dacă se dovedește că băiatul acela al ei e și din semincioara mea?”) și cu careera cât pe ce să mă căpățuiesc? Sau rusoaica Natașa? Care mă zăpăcea cu mângâierile și procedeele sale deșănțate în arta sexului („De ce oare num-am amoretat de ea cu adevărat? Că era o minune deosebită – blondă, cu ochii albaștri!”) și care – ce groaznică dezamăgire! – se dovedise a fi o ordinară desfrânată?!

Și în dimineața cea, după prima mea noapte, ruptă-n mai multe partide de încrâncenată zvârcolire amoroasă, îmi luai caietul de lectură cu cele câteva notițe și, cu diplomatul subsuoară, o cotii pe șleau. Dar, când ieșii în șosea, îl văzui pe istoricul Guleanu părăsind, clătinat, barul de peste drum – își luase porția de dimineață, pesemne. Îmi făcu semn cu laba și mă oprii să-l aștept.

– Bună dimineața, domnule profesor! Îl salutai reverențios.

– Bună, băiatule! și mă cuprinse de după umeri. Și, după ce mă târșâii să nu ies din pasul lui: Tu, măi românuțule, să termini cât mai repede, dacă se poate, chiar de azi, să-ți propagi... ideile unioniste, că ai s-o

pățești. Directoarea asta a noastră nu-i vede-n ochi pe alde tine– cred că ai auzit că...spurcăciunea mi-a opărit... zestrea asta a mea dintre picioare... cu o oală de uncrop?Și... de-atunci, iaca, al patrulea an, am început să beau așa vârtos și... nu mi se mai scoală...Îi răspunsei, simțind că-mi vine voma, că nu auzisem toate astea:Ai să auzi... dacă nu te izgonește degrabă din școală. Pentru că,din toamnă, are de gând să-ți facă vânt– să nu suflă la nimeni ce-ți spun... Armăsarul acela, Timofteanu, Șeful Direcției, îi curvarul ei și-i face pe plac întotdeauna... Și, după ce se opri să-și aprindă țigara – îi tremurau jalnic mâinile: Păcat de tine... Adică, îi mai păcat de copiii iștia ai noștri, pentru că ei... te laudă tare părinților pentru ceea ce faci cu dânsii la orele de istorie – ție ți le-a dat, măi,să le predai în ambele clase, zice că-s alcoolici, tămâia mamei ei de muieră! Și, după ce intrarăm în curtea școlii: Ție, poate, că nu ți-ar strica să asigți și la orele mele de istorie în clasele a IX-a, unde ai tu limba moldovenească...

– Limba română, mă înțepă necuratul.

– Măi *rumânska*... da' tu ești încăpățânat al dracului! Vroiam să-ți spun că... și căcăcioșii ceia dintr-a IX-a te laudă... Dar tu nu ai pregătirea necesară în științele istorice și, ziceam, ai fi putut învăța câte ceva și de la mine. Și zâmbi, dezvelindu-și gura ce aștepta dantura: Dar am să te chem eu la vreo oră când am să fiu mai treaz...

Chiar ține de fantasmagorie, oameni buni, fenomenul ăsta! Un creier cu neuroni bine cumpăniți, neafecțați de niciun fel de anomalii ale acestui veac, n-ar putea concepe așa ceva: în aceleași două ore, sub buricul aceleeași noți, și Catinca, covrigată sub plapuma de lână, cusută de mâna ei, și Todirel, covrigat și el sub altă plapumă, îmbibată din belșug de sudoarea mai multor osândiți de până la el, răsuceau firele aceleiași întrebări: când oare se va sfârși infernul ăsta care-i ține departe unul de altul de, se pare, o veșnicie?

Fantasmagoria acestui fenomen nu constă în faptul că și în creierul înnegurat al lui Todirel, și în cel amărât al Catincai rodea, ca un cariu smintit, această întrebare. Era oarecum firesc să se întâmple asta. Dar de ce anume pe întinsul vrăjmășit al acelorași două ore? Și în celeași așter... Nu, în așternuturi diferite. Când ar fi putut ca trupurile lor să toarcă dulceața somnului în același. Încărcate de fierbintele tremurat al dorului – să se frigă unul de celălalt. Amândoi. Sub aceeași plapumă, îmbrăcată într-un alb imaculat, cu horboțică de un albastru-deschis visător spre cer, spre un Cer de mai cum poate fi cel al Ilicatincăi. Iar inimile lor, și-n moleșeala somnului, să-și trimită bătaile prin pielița și carnea trupului – una spre cealaltă. Până-n lumina zorilor. Care le-ar aminti că începe o nouă zi. Cu

mirosul de busuioc din odaie. Cu umbra uriașă a nukului (dânsul a acoperit lumina lunii și-a stelelor când au zămislit pruncul), acoperind ograda până-n piatra pragului.

Ei, dar cu digresiunile astea dulcege nu-ți amăgești toți cititorii. Majoritatea vor acțiune, fapte sau, mai degrabă, vorbe moi, cumiști ori vorbe repezite, vrăjmășite – toate țesute-n dialoguri sprintăre, ca să le înlesnească lectura. Ca acesta, bunăoară, în care-i antrenat personajul nostru ce stă sprijinit acum de tulpina unui brad doborât la pământ. Dar se apropie gardianul:

– *Cito socikuieși, rumânskaia sfoloci? Rabotai, dorogoi, – tut ne krâmskii sanatorii!* (Ce tragi chiulul, *rumânskaia sfoloci?* Lucrează, nenicule, – aici nu-i sanatoriul din Crimeea!).

Trunchiul lui Todirel zvâcni, gata de atac. Dar cele trei săptămâni care îi mai rămăseseră până la eliberare îi înmuiară prompt mușchii. Îi răspunse într-o rusă veritabilă pe care-o învățase în minele din Donbass (de-aceea și nu traduc, ca să economisesc un pic hârtia):

– Măi gardian împuțit, de când m-ai adus aici, prima oară îmi trag și eu un pic sufletul. Iar acum te previn: cu toate că mi-au rămas doar trei săptămâni și-mi dau drumul, dar..., dacă te mai aud înc-o dată spunându-mi *rumânskaia sfoloci*, te omor. Că..., oricum, nu se mai alege nimic din viața asta a mea – simt eu...

Gardianul Suvorviov, un rus sub cincizeci din părțile Tambovului, aproape scund, dar îndesat, își potrivește pe piept *kalașnikovul*, întrebându-l cu rânjelul rusului care știe de la țâța *mamașeică* în vârful piramidei cu cele vreo două sute de seminiții ale u.r.s.s.-ului – care începuse să se destrame, firește, – *stăvelikii nepobedimâi russkii narod* (marele și neînfrântul popor rus):

– *Liubopâtno... I kak tî nameren menea ubiti, kogda ia s kalișnikovom, a tî, rum... sfoloci, bleaghi, s golâmi rukami?* (Curios... și cum intenționezi tu, cu mâinile goale să mă omori pe mine, înarmat cu *kalașnikov*?).

– Nimic mai simplu, măi spurcăciune: chiar în clipa asta, de-aș vrea, fac două sărituri, te prăvăl la pământși te sugrum...

– *Vî slâșali?* (Ați auzit?), se adresă amenințător către cei doi pușcăriași. *Ugrozil cito ubiot! Zavtra utrom, doloju nacialiniku! Budete moimi svideteleami.* (M-a amenințat că mă omoară! Mâine-dimineață voi raporta șefului. Voi îmi veți fi martori).

64.

Ultimele capitole, închegate – vai de steaua lor! – de autor, mă cam deranjează, să nu spun ceva mai urât. N-a fost destul să-și concentreze scrisul în jurul destinului mamei mele? Trebuia să-l mai aducă-n pagină și pe Todirel, tatăl meu biologic? Care nu m-a luat o dată pe genunchi? Care nu m-a ajutat, prunc, să

pășesc pragul casei? Care nu mi-a arătat cum să meșteresc o praștie și să trag în ciorile din copaci? Ei, bine, l-a adus în pagină când era în preajma mamei, dar de ce trebuie să urâtească foile și cu banalele lui peripeții din pușcărie? Pe cine-l mai interesează asta? Unicele rânduri mai credibile, ce vin, adevărat e, să motiveze întrucâtva și titlul romanului (dar primul, pe care l-am schimbat eu) sunt acele care evocă revolta pușcăriașului Todi... Fiodor Rumâniuc, că Todirel l-a dezmiardat maică-sa și... maică-mea – frumoasă, ca o zână, a avut de cine să se îndrăgostească! Și să mă mai aducă și pe mine în această lume?!

Ziceam, cu revolta acestui amărât minera căutat și autorul să motiveze primul titlu, *Rumânskia șfoloci*, – dar pentru unul ca dânsul, cu patru sau șapte clase, porecla asta ar fi putut fi o insultă? Pentru mine, da, pentru că l-am avut pe bunelul Ilie, cu șapte clase – clase românești! – făcute până la năvălirea barbarilor în '40,

care mi-a băgat bine-n cap de unde-mi vin rădăcinile și ce sânge-mi curge în vene. Cu toate că... Știe autorul ce știe, de-i pune-n cârcă acest nenoricit stigmat ce continuă să se mai țină de mine... Și mă lovii peste scăfârlie: d-apoi... aș putea să-i moștenesc lui Todirel genele! Genele? Poate... destinul? Ingrat, găinățat de ghinion? Asta mai lipsea!

Cât privește titlul romanului, întâiul, renunț la el fără regrete. Pentru că ar putea să-mi desconspire chiar

din start o bună parte din mesaj. E totuși o situație stupidă: de renunțat am renunțat, dar altul nou, n-am izvodit! Ce-ar fi să-l întitulez: *Roman fără titlu*? Aș putea-o face, dacă aș ști că prostia asta n-a făcut-o nimeni înaintea mea!

Dar ce fel de ghinionist mai sunt eu, dacă, uite-mă, pășesc țațoș pe holul larg al școlii, unde-n capătul lui sunt așteptat cu drag de prietenii mei din cl. IX-C. Din dreapta, subit, se deschide ușa la WC și-o labă cârligată îmi face semn să intru. Intru, fript de resentimente. De-a lungul și de-a latul, până-n tavan – pereți căptușiți cu hărți, făcute sul. La o măsuță, încălecată pe scaunul closetului, ce nu cunoscuse excrementele din lipsa apei, pe unicul taburet stă proful de istorie, Guleanu. Cu o carafă de vin roșu, băută pe jumătate. Mă privește pâcios și mâhnit:

– Ia un pahar – e dat la teasc de mine, îi dulciu oleacă, pentru că mai fermentează...

– Nu pot – merg chiar acum la ore...

Guleanu deșartă paharul plin înapoi în carafă – îi tremură mâna:

– Ia măcar jumătate.

Eu mă împotrivesc – catâr încăpățânat:

– Miroase, nu pot...

– Miroase a busuioacă, măi, nu a căcat, scutură întărâtat proful din coama-i netunsă de anțărț.

– Vin cum termin de făcut orele, bine? Și-l pun pe jar: Că, dacă ne prinde directoarea, am pățit-o...

– O bag în mă-sa – ai priceput? Și pe tine tot de bag, *pațan* (puștan)prost. Și, când mă răsucii să ies, adăugă strâmbându-și subțire buzele: *Rumânskia sfoloci* ce ești tu!

Ei, ce tip găinățat de ghinion sunt eu, dacă, după ce-mi trasei adânc aerul în piept, pornii iar țanțoș pe hol și mă oprii în fața ușii cu tăblița *Cabinet de l-ba și lit. moldovenească* – atâta timp a trecut de când avem și alfabet latin, dar Casandra Nicolaevna nu se decide să înlocuiască tăblița de pe ușă. La ora ceea, cabinetul era gazda elevilor cl. IX-C. Mai trag în piept 0,5 m.3 de văzduh autohton. Intru:

– Bună dimineața, dragii mei prieteni!

– Bună dimineața, domnule profesor! răspund în cor elevii, ridicându-se în picioare.

Îi poftesc să ia loc. Deschid catalogul. Caut. Să

văd cine are puține note în acest trimestru:

– Aurel Chetrișanu... Băiatul se ridică: Ce-mi declami din pasteluri, Aurele? Se învață ușor versurile Bardului de la Mircești?

– S-ar putea să se învețe ușor, dle profesor... Dar nu vă pot declama niciunul – îmi pare rău...

– Mie și mai mult, Aurele, că ai o singură notă în trimestrul ăsta și ce medie îți pot scoate eu? Nu-ți plac?

– Pastelurile? Ba îmi plac, dle profesor, dar când să le învăț, dacă... merg zilnic în locul mamei la scos sfeclă?Că-i bolnavă.Și mă întorc seara mort de oboseală?

– Dle Chetrișanu, o ajutam și eu mereu pe mama la muncile câmpului, dar mai puneam mâna și pe carte. Te iert, dar te rog să tragi concluziile necesare... Ia loc.

Văd o mână întinsă:

– Tamara Urechescu dorește? Această fată, cea mai robustă din clasă, era și cea mai bună declamatoare, dar: Tu și așa ai cele mai multe note la obiectul meu...

– Nu-i adevărat, domnule profesor, Marga are și mai multe.

– Ce te legi? o ghiontește Marga cu cotul, că șed la aceeași masă.

Dar Tamara insistă:

– Dar eu nu vreau să declam – vă rog să-mi permiteți s-o cânt...

– Să cânti? Ce să cânti? mă intrigai eu.

– Pastelul „Rodica”. Să-l cânt cu Marga. Eu l-am învățat de la bunica. Care-l știe încă de pe când era elevă în școala primară, până a ne ocupa rușii cu tancurile în 1940, cum... ne-ați lămurit dumneavoastră chiar în prima săptămână când ați venit la noi...

Simții furnici în tot corpul („Nu cumva mi-e frică?”), dar mă îmbărbătai:

– V-am vorbit eu asta?

– Sigur că ne-ați vorbit! dădu glas Chetrișanu.

Dar mie tata mi-a spus, că l-am întrebat chiar în ziua

ceea, că-s minciuni: rușii ne-au eliberat atunci cu tancurile, nu ne-au ocupat...

– De cine ne-au eliberat, întunecatule? se răsuci către el Marga, îmbujorându-se, – de românii noștri?!

– Pentru tine sunt ai noștri, pentru mine, nu, că ne băteau jandarmii lor, de ne rupeau – mi-a spus tata. Un învățător de-al lor i-a umflat bunicului palmele cu rigla și l-a mai pus de câteva ori cu genunchii pe grăunțe când a venit cu temele nefăcute...

– Bine a făcut! interveni cântător Tamara. Meriți și tu azi să stai în genunchi pe... coji de nuci, că ai venit nepregătit la școală, – ne dați voie, domnule profesor, să-l cântăm?

Se ridicară în picioare și începură:

Purtând cofița cu apă rece

Pe ai săi umeri albi, rotunjori,

Juna Rodică voioasă trece

Pe lângă junii semănători...

Ascultam, înfiorat, cele două voci, izvorâte parcă din pieptul a două îngerite într-o grădină cu meri înfloare, întrebându-mă: oare au să-mi ajungă puteri și curaj, peste doi ani obligatorii de profesorat, să plec de la acești învățăcei? Unde sunt, se pare, așteptat și la întâlnire cu care mă grăbesc, de parcă aş reveni în curtea cu zarzări înfloriți ai adolescenței mele?

Părăsii sala de clasă cu simțurile răscolite. În hol, când pornii să cobor scările, mă ajunsese din urmă Tamara, strecurându-mi în buzunarul sacoului un

bilețel. Văzându-mă la parter, mă dădui lângă geam, desfăcui foaia de caiet. Citii: *Vă iubesc, domnule profesor, de când ați trecut pragul clasei noastre. Sunt o proastă că Vă scriu așa ceva, dar... vreau să ne întâlnim numai noi doi. Am o mătușă cu apartament în centrul raional. Vă aștept poimâine, duminică, să veniți pe adresa: Strada Trandafirilor nr. 7. Vă sărut tare-tare! Tamara.*

65.

Altarul acela micuț din coșul pieptului n-o lăsa pe Catinca să-lînșele pe Todirel cu Nicolai, care, bărbat burlac după divorț, lesne o putea cere și-n căsătorie. Adevărat e, pentru nimic în lume nu și-ar fi permis ea să locuiască în aceeași curte cu Catrina și Aglăița, care mai-mai era să-i devină noră. În căsuța ei, da. Că Nicolai ar putea să ridice alăturiuna nouă, poate mai mândră decât cele două ce le avea în curtea lui, dar ce putea face femeia, dacă altarul acela micuț din cuibul pieptului îi rupea într-o clipită sclipirea vrăjmășită de gând c-ar putea aparține și altcuiva decât nenorocitului aceleuia de pușcăriaș care acum, iată-l, își ispășește altă pedeapsă în cotețul de doi metri pătrați, umezi alcarcerii.

Și eu, autorul, îi reproșez că-i așa de nestăpânit când i-au rămas zile numărate până la eliberare din detenție. Ce-i trebuia lui, prostul, să-l amenințe pe

gardianul acela că-l sugrumă? Încă a scăpat ușor cu acele zece zile de carceră – puteau să-i mai adauge vreo doi-trei anișori de pușcărie. L-a numit *rumânskaia sfoloci*? Mare brânză! Trebuie să rabde și dânsul. Fiu-su, Săndel-naratorul, cum rabdă? S-a mai bătut el, ce-i drept, cu rușii în armată poreclit fiind așa, dar acum de ce nu-i dă la bot istoricului Guleanu când acela îi lipește pe frunte această poreclă? Din două, una: ori îi este frică – directoarea e soția alcoolicultului, totuși – ori s-a resemnat și el, amărâțul, să poarte acest stigmat. Căl-au purtat și-l mai poartă toți românii, prin pedeapsa destinului și a istoriei, ajunși, după 1940, să viețuiască în uriașul țarc roșu al u.r.s.s.-ului.

În sfârșit, nu e treaba mea să mă îngrijesc de Sănduță – destule foi strică el însuși autocaracterizându-se. Pe mine mă preocupă maică-sa, Catinca. În timp ce fostul ei amarez stă încă lungit, cu mâinile sub cap, pe patul cazon din carceră, ea-și trezește cei doi copii – odraslele lui Todirel și ale rusoaicei! – să ia micul dejun, că pot întârzia la școală!

– Tu auzi, Ruslan, ce-i spun? îl zgâlțâie.

– Hai, Ruslană, că are să te certe iar diriginta – mereu întârzii la prima oră!

Dar, în timp ce Ruslana de-abia își dezlipește pleoapele, Ruslan se întoarce pe altă rână:

– La prima oră nu mă duc, că... n-avem profesor de geografie și ne-o trimite iar pe bibliotecară...

– Da’ pe mine, mamă, nu mă lași să mă duc de-acum cu dânsul?

La auzul cuvântului „mamă”, simți că-i leșină trupul, cu toată vigoarea ce-i mai rămăsese. Tăcu câteva clipe, de parcă îi trebuia curaj pentru ceea ce urma să spună:

– Nu ți-s mamă eu, copilă dragă. Îmi pare tare rău, că maică-ta care v-a născut nu se răspunde cu voi, dar asta-i situația... V-am luat la mine până iese tatăl vostru... de unde se află, amărâtul, că mi-e chiar milă că bunica voastră nu mai poate să vă pornească și să vă aștepte cu ceva cald pe masă...

– Înseamnă că... n-am voie nici eu să-ți zic mamă? întrebă băiatul aruncând plapuma de pe dânsul. Că eu, de-acum de câteva zile, mă gândesc să-ți spun mamă... Că diriginta noastră, la ora de educație, ne-a spus că mamă adevărată nu-i aceea care îl naște, dar aceea care-l crește pe copil...

Lacrimile ce ieșiră în ochii căprui ai Catincăi anunțară că pe lumea asta, ba și în căsuța ceea bătrânească ce i-o lăsasera părinții ei, lucrurile nu par a fi așa de simple cum s-ar crede la prima vedere. Ele s-au îngrămădit unele peste altele și, din caietul lor încâlcit, firele ar putea fi toarse, dar nu la repezeală, pe apucate, ci încet, cu chibzuială, cum o sfătuia mereu s-o facă maică-sa, Ghinuța, pe care o dată n-a văzut-o să ia vreo hotărâre pripită, fără s-o întoarcă mai întâi pe toate părțile. Deci zise:

– Diriginta ceea a ta, Ruslan, are multă dreptate, dar... tu, te rog eu tare-tare mult, nu te obliga să-mi spui mamă, ca... să-mi faci numaidecât mie plăcere. Zi-mi simplu: tanti Catinca, dacă așa vrea și îi obișnuită să-mi zică gurița ta... Și adăugă, întinzându-i pantalonașii să-i tragă pe dânsul: N-ai grijă: când inimioara ta are să simtă că a venit timpul, gura, fără s-o îndemni tu, îmi va spune așa, cum ne place la amândoi...

66.

Cine mai știe, în următoarea duminică, cum ar mai fi decurs aventura-mi în apartamentul nr. 7 de pe str. Trandafirilor, dacă ochiul veghetor al văduvei iubite, care mergea pe urmele mele, ca un Stierlitz-Tihonov, n-ar fi fotografiat clipa când Tamara îmi strecura bilețelul răscolitor în buzunarul sacoului. Nu reușii să-mi revin o iotă după lectura scrisorelei de amor, că Viorica mi-o și smulse din mână:

– Te-am prins, trădătorule! Și după ce sorbi textul buclucaș: Am bănuit eu că mă înșelicu târfulița asta cu țâțe mari, care s-a cordit cu toți băieții dintr-a XI-a... Nu fi naiv să crezi că-i tare îndrăgostită de tine. Și, ascuțindu-și urâtul ochilor pe care îi sărutaserăm cu patimă în atâtea și atâtea nopți de dăruire carnală: Chiar acum i-o duc Casandrei Nicolaevna – scrisorica asta are

să-i fie un mare cadou, că demult vrea să te măture din școală... Și se duse să i-o ducă.

A doua zi, după o noapte agonică, stropită în ajun cu vreo cinci pahare de busuioacă, în doi, cu bădia Mișu, fui chemat în pauza mare în biroul directoarei. Cele două coapse falnice îi erau străjuite de adjunctă și președinta comitetului sindical. Cei doi obraji bogați – doi crini veștezi ai Casandrei Nicolaevna contrastau oribil cu buzele ei de-un bogat purpuriu, acum strânse punga:

– Șezi pe scaunul acela, că avem mai mult de discutat. Și cum, zici, că se numește pe limba dumitale, românească, dle Româniuc, fapta când un profesor de școală face pe ascuns dragoste cu o elevă încă minoră?

– Infracțiune, doamnă directoare... Gravă.

– Așa... Și coafura cu coc se răsuci spre președinta sindicatelor: Câți ani de pușcărie dau pentru asemenea infracțiune?

– De la trei până la 10 ani, din câte știu, răspunse președinta, o învățătoare cu șolduri ceva mai modeste, colegă cu Viorica.

– Ai auzit, *rumânsk*... rumânașule? se întoarse directoarea spre mine cu întregi piepții, și buzele sale late de bujor aprins se întinseră sărbătorește.

– Tot ce s-a vorbit până acum, stimate doamne, nu mă privește pe mine. Și, directoarei, care îmi băgă sub nas scrisorica buclucașă: Am citit-o. Ieri, când coboram scările, mi-a strecurat-o în buzunarul sacoului

eleva Tamara Chetrosu.Și... după asta, mi-a luat-o doamna învățătoare ca să v-o aducă Dumneavoastră – asta-i tot.

– Nu-i tot, dle profesor. Ieri am chemat-o pe Tamara, tot în prezența dumnealor, și a recunoscut...

– Ce?

– Că vă întâlniți pe ascuns, în toată duminica, în apartamentul mătușii sale și faceți dragoste.

– Minciuni! urlai sugrumat. N-a fost asta niciodată!

Casandra Nicolaevna mă rugă să mă calmez. Cu glas cât se poate de dulce mă rugă. Pentru că-mi dorește binele. Mi-l dorește de-atâta, că sunt încă foarte tânăr. Și am tot viitorul în față. Și acel viitor ar putea fi unul foarte bun, pentru că am calități – sunt erudit și îi cuceresc pe copii cu darul meu de povestitor. Un dar pe care nu-l are oricine. Mi-o spune ea, Casandra Nicolaevna, care a cunoscut o mulțime de pedagogi în viața ei.

– Îi tare păcat să-ți îngropi cariera de pe acum, zise cu vârful buzelor adjuncta.

– Sigur că-i păcat să-ți îngropi cariera în pușcărie, mă căină și președinta de sindicat, învățătoarea cu șolduri ceva mai modeste ca cele ale directoarei.

– Și-apoi mai e încă ceva, interveni directoarea: dacă mai rămâi în școala noastră, s-ar putea să ai serioaseneplăceri cu ieșirile dumitale naționaliste – am informații că cei doi securiști din centrul raional sunt cu

ochii pe dumneata, pentru că... s-o fi plâns și unii părinți că le bagi în cap copiilor că sânt români și punctum... Și-mi puse în față un pix pe o foaie imaculată: am hotărât noi să nu te mai dăm pe mâna justiției – Tămăruca e gata să depună și la proces mărturii despre ce-a fost între voi, dar..., înțelegi și dumneata, ne facem școala de răs... Scrie cerere de eliberare, din proprie inițiativă – după lege, ești obligat să mai lucrezi la noi încă un an și jumătate, dar îi lămuresc eu șefului Direcției și totul va fi bine...

67.

Misterioasă coincidență! Mazilirea lui Săndel ca profesor de română la școala din Grăniceni a coincis oră-n oră cu eliberarea lui taică-său din închisoare. În clipele când românașul nostru ieșea din biroul Casandrei Nicolaevna– voia domniilor voastre să credeți ori nu – Fiodor (Todirel) Româniuc ieșea pe poarta pușcăriei, cu o raniță bălăbănidu-i-se în umăr. Și pentru că stația era peste drum, unde sfârșea gardul măroi, cu sârmă ghimpată al pușcăriei, când fostul pușcăriaș urca în autobuz, și Săndel urca scările, cu simțurile leșinate, îndreptându-se spre sala elevilor din clasa IX-C, ca și cum peste câțiva pași îl aștepta ghilotina și călăul cu securea ridicată.

Ei, dar în, continuare, are să vă povestească el, dromaderul, singur despre isprăvile lui, că e narator –

ce naiba?! Eu am să mă îngrijesc de eroii mei – termenul e atestat așa în tratatele de teorie literară, dar, dacă chibzuim ca lumea, ce fel de eroi mai sunt și Catinca, Todirel? Sau, cu atât mai mult, Sofiica ce-și deapănă iuțit în aceste clipe pașii mărunți urcând hudița, spre căsuța prietenei și fostei sale colege de clasă. Intra, că era deschisă portița, cu halatul cafeniu descătușat până la ultimul nasture, bate cu pumnișorul în fereastră:

– Fa Catincuță! Ieși afară, că trebuie să ne grăbim!

– Intra – de ce nu intri?

– Nu, că mi-s murdare ghetele și mă descalț greu – ieși tu. Catinca iese cu un țol să-l scuture: Tu lasă scuturatul, că acuși nepotu-meu, Costel, țî-l aduce.

Face câțiva pași îndărăt și-l scutură:

– Mi-l aduce? Pe cine?

– Cum, pe cine? Pe Dănuț, nepo... L-am rugat pe Costel, că-s prieteni, și, cum le dau drumul de la ore, țî-l aduce. Ai să vezi că am dreptate – te crucești cum îi seamănă de tare: și nasul, și buzele, și urechile – toate-s ale lui Sănduță!

– Vorbește și tu mai încet... Cum de vine? Cu ce treabă?

– Păi... i-am spus lui Costel că-i dai o minge de fotbal, dacă-l aduce, – aceea care i-ai făcut-o cadou lui Sănduță la ziua lui de naștere, o mai ai?

– Trebuie să fie pe undeva...

– Caut-o, găsește-o, că nu pot rămâne mincinoasă...

– Iaca o caut... („Să-ți rămână de cap în ce încurcătură mă pui!”). Cred că nu te-a ajuns capul să-ispui și lui Costel...

– Mă ai de proastă? Dacă așa se laudă că-i prieten la cataramă cu nepotul președintelui colhozului...

– ... președintele asociației...

– Tot un drac – cum ne amăgeau când eram în colhoz, așa ne amăgesc și acum. Și, ziceam, dacă-l aud mereu lăudându-se că-i prieten de cataramă cu Dănuț, i-am propus să-i dau o minge bună de fotbal – o zăream la tine-n tindă întruna – și i-am spus că la vremea asta-s la tine... Și l-am rugat să-l aducă încoace ca să-l văd și eu. Adu mingea. Ce minge-i mai trebuie lui Sănduț, dacă-i învățător?

– Profesor!

– Du-te, du-te. Și după ce prietena reveni din tindacasei cu mingea: Eu am să-i întreb pe amândoi – găsesc eu ce – da’ tu să le analizezi bine mutrișoarele și-ai să-ți dai singură seama care-i el, că nici pe Costel al meu nu-lști cum arată – nu l-ai văzut de când era în pelinci. Sări sprintenă: Uite-i că vin!

N-a mai trebuit să le analizeze mutrișoarele – primul intră pe portiță, firește, Costel și-și deconspiră imediat prietenul („Ai vrut să-mi vezi prietenul, bunică, – iaca ți l-am adus”), după care-și ridică fruntea... Sănduță-al ei! Și ochii lui mari căprui, sub genele-i stufoase, o luminară, mai întâi, pe Sofiica, oprindu-se nesuferit de mult pe obrajii ei vicleni, și numai după

aceea poposiră dureros de puțin pe obraji, ca gutuia coaptă, ai Catincăi. Iar când gura lui mică se deschise într-un zâmbet sfios, corpul femeii zvâcni spre dânsul („Doamne! Unde-i Sănduță-al meu să-l vadă?!”).

Sofiica le dădu mingea, băieții lăsară gențile pe prispă și porniră, cu picioarele, a o răpi unul altuia prin curte. Sofiica își privea prietena cu un aer atât de triumfalist, de parcă toată Ilicatinca era prosternată-n genunchi în fața ei, aducându-i onoruri. Catincuța își ridică ochii – Cerul din Ilicatincavălura deasupra ei atât de frumos în albastru, de-au podidit-o lacrimile. Le lăasă să curgă-n voie– de cine să se rușineze ea, de Sofiica? – măsurând cu umezeala dulce a văzului Cerul dintr-un unghi al orizontului în celălalt.

A avut zile, a avut seri lungi la gura cuptorului, când o încolțea gândul prost să vândă căsuța asta a ei, cu toată grădina și nucul cea ce-i răscolește amintirile, să vândă tot și să plece la băiatul ei, că-i scria într-o scrisoare: se vând o mulțime de case pe prețuri de nimic în Grănicenii ceia. Și, până i se împlinesse sorocul, să stea lângă Sănduță al ei – contează oare unde-ți daisufletul, dacă cine-ți este cel mai drag e lângă tine? În amiaza curată a zileiacelea însă, privindu-i pe cei doi cum se bat de la minge și mai ridicându-și ochii spre Cerul care-a ocrotit-o de mică, își zise că ar fi o prostie să facă asta – ce, nu s-a găsi și pentru Sandu al ei în școala lor vreun loc? Că cei doi profesori de limba

română – au avut ore cu amândoi – de-abia își târâie picioarele de bătrâni ce sunt...

– Altădată să nu te mai îndoiești în ceea ce-ți spun eu – ne-am înțeles? Și, arătând dopul șipului, dosit în buzunarul halatului: Acum vreau să guști din rachiul ce l-am fiert aseară până la miezul nopții... Trebuie să sărbătorim evenimentul ori nu trebuie?...

68.

Și elevii din celelalte clase îmi erau dragi, și spre dâșii mă grăbeam, ca spre o micuță sărbătoare, dar adolescenții din cl. IX-C mă așteptau, simțeam asta cu toată ființa mea, ca pe un prieten al lor, pe care-l puteam întreba orice fleac, știind de dinainte că n-are să se supere, n-are să trișeze chiar cu riscul de a-i putea supăra.

Întredeschisei cu tremurul labei ușa, văzui că sunt singuri – aveau oră cu Casandra Nicolaevna și, de șefii se rețin, că sunt șefi! Toți se ridicară:

– Bună ziua, prieteni!

– Bună ziua, domnule profesor!

– Eu... am venit doar să-mi iau rămas bun...

Ochii radioși de pe cele douăzeci și șapte de fețe mă țintiră, mai întâi, nedumeriți, apoi se posomorâră, se

încruntară – lumina dinspre cele două ferestre mari
încremeni, speriată, pe fețele lor încordate.

– De ce să vă luați rămas bun, domnule profesor?
răsună glasul tremurat al lui Marga și se lăsă o liniște
mătăhăloasă, grea – să strivești un câmp întreg de maci,
rostogolind-o.

– Pentru că l-a dat afară din școală directoarea!
țipă răgușit Tamara. De ce trebuia să-i dați scrisoarea
lighioanei celeia de...? De ce?! și copila țâșni din sală, ca
o pajură cu aripile întinse.

Mă luai în mâini, chemându-mi un zâmbet gătit
și jalnic:

– Nu are voie directoarea să mă izgonească din
școală, fraților. Plec în... satul meu. S-a eliberat un loc de
profesor și... vreau să fiu cu mama..., sub Cerul meu de-
acasă, cum s-ar spune...

– Și noi... ce facem? întrebă, cu tremurul buzelor,
Marga.

– Ce te smiorcăi, Marga? Parcă n-ai ști mult mai
bine decât noi... ce a avut Tamara cu dânsul!

Și-atunci, prinzând curaj:

– Jur că și acum voi fi sincer cu voi, cum am fost
întotdeauna: n-am avut, Doamne ferește! vreo relație
ascunsă cu colega voastră. Rugați-o să vă spună ea de
are ceva de spus... Direcția școlii a urmărit chiar de la
început... să scape cumva de mine. Și iată, mi s-a întins o
cursă, am nimerit în ea și sunt nevoit să plec... Cu voi,

dragii mei prieteni, am trăit poate cele mai frumoase clipe din viața mea. Fiți siguri că n-am să vă uit...

Mă răsucii să ies și dădui nas în nas cu directoarea. Falnică, puse registrul pe masă:

– Bună ziua, dragi elevi! Ce stați așa de plouați? Nu vă pregăteți cumva să plângeți?

Ies. Îmi strivesc lacrimile – ce slab mai sunt! Din urma mea, aud pași. Mulți. Cobor scările. Îmi calcă pe urme. Ies în curte. Ei – din urma mea. Până la poartă. Mă opresc. Mă răsucesc spre dâșii. Se opresc și ei. Tac. Tac și ei. Alunec, cu ochii umezi, peste fețele lor. Cineva, mai în spate, îmi face din mână... E... Aurel! Aurel Chetrișanu! E prea de tot, îmi zic, înseninându-mă.

– Mă invitați la balul vostru de absolvire și am să vin. Ținem legătura prin... Aurel.

Nu mă mai uit din urma mea. Pășesc rapid – mai am doar o oră până la următorul autobuz. O cotesc la dreapta, pe ulicioară. Mă opresc. Mă uit: Maică Precistă! Directoarea îi așteaptă, dar ei mai stau în poartă! Ce curajoși sunt, Dumnezeule! Mult mai curajoși... decât mine. Mult mai... Ajung. Tanti Zina iese din beci cu poala plină nu știu cu ce:

– Gata, domnule învățător, – ai terminat așa devreme?

Intru. Mă concentrez. Aranjez în geantă, la fund, cele trei dicționare. Apoi, manualele („Ar putea și-n România să-mi prindă bine – mai știi?”), volumele de poezii ale lui Arghezi, Blaga, Labiș, *Pădurea*

spânzuraților, Baltagul și câteva numere de *L.A.Boarfele* le arunc deasupra. Răsare în golul dormitorului tanti Zina:

– Ce faci, domnule învățător?

– Fac bagajul: s-a eliberat în Ilicatinca un post de profesor de română („De ce trebuie s-o mint și pe ea?”) și mă grăbesc – ar putea să-l ocupe altcineva...

– Vai de mine! D-apoi ieri mi-ai plătit pentru o lună înainte... Să-ți întorc măcar banii... pe jumătate.

– O! Nu-i nevoie. Am bani destui – noroc n-am.

– Așteaptă, ai răbdare, domnule învățător.

Norocul dă peste omcând nu-l aștepți. Și, după ce culese de pe colțul mesei o carafă deșartă: Se îndrăgostesc de dânsul și fetișcanele de școală, da’ dumnealui zice că n-are noroc! Nu-ți dau drumul fără câteva plăcinte și carafa asta de vin – roșu să-ți aduc sau alb?

– Păstrează cel alb pentru matală și bădia Mișu... („A auzit și ea oare de Tamara?”), că aveți tensiune, – mie adu-mi roșu...

Prin Grăniceni circulau mai multe curse spre Iași – și să te plângi de noroc! – și, văzându-mă pe scaun, îmi venea să urlu de ciudă, că nu pot s-o îmbrățișez în acele clipe pe mama și să-i mulțumesc – ea s-a interesat și a plătit pe ascuns unui șmecher, văr îndepărtat de-al ei din Mogoșești, ca să-mi facă cetățenie și pașaport românesc. E salvatorul meu acum – îl țin în buzunarul cu fermoar dinspre inimă. Ajungem la vama moldovenească. Nu caută nimeni în geantă. Trecem. Ne

oprim în vama românească. Polițistul ordonă: să coborâm și să ne prezentăm cu tot cu bagaje la control.

– Unde plecați?

– La Suceava.

– De cine sunteți așteptat la Suceava? sunt luat prin surprindere. Tac. Polițistul de la ghișeu mă despică cu bănuiala ochilor reci: Vă mai întreb, stimate domn: sunteți așteptați de cineva la Suceava?

Mă concentrez – cine ar putea să mă aștepte pe mine acolo, irodul mă-sii?! Mă bâlbâi, făcând-o pe zăpăcitul:

– Păi, la Direcție sunt așteptat... La Direcția Județeană de Învățământ. Să fiu angajat...

– Profesor? Au locuri vacante și pentru basarabeni? se miră sincer grănicerul.

– Firește... că au! mă îmbătoșez – am diplomă cu mențiune, stimate domnule!

– Bine, bine, îmi pocnește ștampila. În satele mai îndepărtate, în munți, ar putea fi locuri și pentru alde Dumneavoastră...

Din Iași, iau trenul la Suceava. Ajung în gară după miezul nopții. Altă soluție n-am, mă îmbărbătez. Voi rămâne aici până dimineață. Scaune libere sunt destule. Mă întind, aranjându-mi geanta la picioare. Adorm. Mă zgâlțâie cineva. Un omulean cu cușmă țurcănească:

– Ți-au șterpelit geanta, domnule...Am văzut..., dar mi-a fost frică să strig...

Sar înspăimântat:

– Cine?!

– Țigani, domnule. Nu trebuia s-o puneți la picioare – sub cap era bine s-o puneți...

Mă apuc de buzunarul din stânga al sacoului – este pașaportul. Mă apuc de buzunarul din dreapta – este portofelul. Respir greu, dar rezist. Mă apuc de cap:

– Dicționarele!

– Ți le-au furat? Ce sunt astea, domnule? Și omuleanul ia loc pe marginea scaunului.

– Niște cărți, așa, mai solide, unde găsești explicații la cuvinte și la alte lucruri...

– Sunteți student, vasăzică?

– Nu. Sunt profesor școlar...

Țăranul curios cu cușmă brumărie zâmbi șmecher:

– Păi..., dacă sunteți profesor, ar trebui să le știți pe toate – la ce vă mai trebuiesc dic... cărți de acelea? Și, văzându-mă că tac: Simt eu că... ești venit din altă parte, dar nu mai este mult și se face dimineață...

– Cum crezi mata: să anunț poliția?

– Dar nu le poate face nimic poliția, domnule, – îi duc la post, îi țin cât își beau cafeua, și pe urmă le dau drumul – de când vrem să intrăm în Europa asta, dânșii au mai multe drepturi. N-ai auzit că parlamentul a votat să le spunem de-acum înainte romi? Încearcă să le zici țigani, că poți lua și la moacă...

Nu trecuse niciun sfert de oră de când mă întrețineam cu acest moșnegel, și-mi deveni de tot simpatic – avea ceva din căldura și înțelepciunea bunelului în felul cum rotunjea cuvintele, pigmentându-le cu umor. Eram mâhnit însă. Mi se lăsase pe suflet o amăreală, amestecată cu un început de disperare ce nu putea să nu-mi iasă-n irisuri, umezindu-mi-i. Țăranul cu cușmă țurcănească mă atinse de umăr:

– Mai aveai și lucruri scumpe în geanta ceea?

– Nu. Haine calde, lenjerie, ciorapi... și alte fleacuri. De dicționare-mi pare rău și... niște volume de Arghezi, Blaga, Labiș...

– Acel care scrie despre o căprioară pe care a împușcat-o taică-său pe timpul secetei din '47? Și băieții mei – am doi feciori gemeni – o citiseră!se bucură moșul. Și o carte a lui Labiș ăsta a rămas de la dâșșii, mi se pare. Da' de haine calde să nu-ți prea pară rău – pleci cu mine în sat– avem mașină peste juma' de oră – și te îmbrac eu din cap până-n picioare, că au plecat amândoi în Franța și le-au rămas o mulțime de haine. Ce zici?...

69.

– Hai, Costel, vă ajunge pe azi! și Sofiica prinse mingea, că i se rostogolise la picioare. Pupați-i mâna țatei Catincuța și mulțumiți-i pentru minge – ea are treabă multă și eu tot nu-mi văd capul...

Cei doi se apropiară. Gospodina casei nu-i lăasă să-i sărute mâna, ci îi strânse la piept – mai întâi, pe Costel, și pe urmă, pe Dănuț, de-i țâșniră din ochi – n-a mai putut! – niște boabe mășcate pe care le strivi cu palmele.

Dănuț, speriat:

– De ce plânge, tanti Sofiică?

– Are și dânsa ceva pe sufletul ei – îi înțelege și tu, când îi crește mai mare... Și-și îmbrățișă prietena, sărutând-o pe obrajii umezi: Las' că are să fie bine, Catincuța, simte inima mea c-are să fie și bine, că nu mai uită Dumnezeu de noi – mai ales, de tine... care-l jelești și pe-un pui de găină...

După cei trei, rămase portița larg deschisă, de parcă menit era în ziua cea să-i cadă și alți musafiri. Femeia trase taburetul de la poalele nukului mai spre troscotul luminat de soare, se lăsă pe el ușurată cum nu se mai poate. Își ridică irisurile rourate – Doamne! Cerul deasupra Ilicatincăi se deschise atât de mângâios, atât de tãmaduitor, cu aerul lui îmbãtat dulce de aromele acestui târziu de toamnă („Bãiatul meu drag... și el, amãrãtul de taicã-sãu, de-ar fi pe aproape, cã, altceva, ce oare mi-ar mai lipsi în lumea asta?”), încãt femeia-și zise cã, în dupã-amiaza asta, chiar își va mai odihni picioarele, cã mâine, iatã, e sãmbãtã, și toatã sãptãmãna numai s-a zbuiciumat cu copiii aștia ai lui Todirel. Petrecându-i dimineãta și așteptându-i cu mâncare caldã („Trebuie s-o mai opresc pe Ruslana sã nu se

îndoape prea mult, că-i crește rău pântecuțul...”), uneori cu muștră îndemnându-i să-și facă temele pentru a doua zi. Și-apoi, în vinerea cea e și mare sărbătoare – părintele Mihai la sigur va face slujbă, că taică-său e Dimitrie...

Și cum sta așa, răscolind cu umedul căpruiilor golul atât de drag din pruncie al Cerului, auzi pocnetul porțiței. Încremeni – statuie de flacăra albă: în fața porții, dar dinspre ograda ei de-ațâția ani tânguitoare, se oprise un bărbat cu obrajii nerași, dar rumeniți de obucurie ce ți-o poate dărui doar Dumnezeu. Era Todirel al ei. Cu o raniță în umăr:

– Porțița-i deschisă, Catincuță, – nu cumva mă așteptai?

Femeia simți: dacă se scoală, va cădea moartă. Își mușcă până la sânge buza de jos și spuse, de parcă se pregătea să sărute iconița înainte de împărțășanie:

– Ia loc pe prispă. Că acuși vin și eu...

Bărbatul se execută. Și se lungi cu fața-n sus, punându-și căpătâi ranița:

– Doamne, cât sunt de obosit... Credeam că n-am să mai ajung să văd Cerul ista de deasupra nucului nostru... Te rog tare, Catincuță: vino și smulge-mi ranița asta de sub ceafă – miroase a pușcărie, vreau să adorm cu capul în poala ta...

– Te cred că ești obosit, măi Todirel, dar... mai întâi, încălzesc un ceaun mare de apă și te-i spăla și tu...

Și-atunci, ți-oi căuta și în cap – să nu-mi aduci niște păduchi rusești de-acolo...

70.

Nea Costache, căci așa-i zicea unchiului, își avea satul la poalele munților, cu caseînghesuite una-n alta pe marginea șoselei, dar, pe suprafețele virane, întinse, azvârliteparcă la nimereală. Ajunserăm după vreun mers în picioare de vreo două ore și jumătate și, când treceam prin poarta largă, cu acoperiș de șindrilă, ne întâmpină o zvârlugă de fetișcană ce ieșia cu coromâsla pe umăr:

– Odihniți-vă pe prispă, că eu acuși!...

– E mezina noastră, Ilincuța, ne-o prezentă omul cu un zâmbet de miere de mai. Dacă poți, mergi și ajuto...

Mă repezii din urma fetei care se îndepărtă cu pași de căprioară zburătoare:

– Mi-o dai mie?

– Coromâsla? Nu!Vedrele deșarte sunt pentru mine, dumneata le vei duce pe cele pline!

Mă luai din urma ciripitului ei și, pe-o cărărușă adâncită-n pământul pietros, coborârăm într-o vâlcea cu brusturi mari și înfoiați:

– Iată de aici bem noi apușoară dulce ce noroc aduce! mă pocni cu-al doilea ciripit Ilinca, punându-mi

la picioare coromâsla cu cele două vedre. Le umplu eu ori le umpli dumneata? Cum te numești, bădiță?

Mă uitai – la numai un pas, scânteia-n vălurele gura rotundă a unei fântânițe:

– N-are ghizdele? Săndel sunt în buletin, dar pentru fetișcane alde tine cu pas săltăreț de căprioară zburătoare sunt Sandu.

– Ești poet? Nu vezi că izvorăște în scorbura unui stejar? Și adăugă, încrețindu-și năsucul: Sandu este cum mai este – Săndel nu-mi place. În cotul cela dinspre apus, avem un Săndel, da’-i prostuț tare, sărăcuțul...

Mă uitai în ochii ei și-mi lovi blând văzul o aripă de Cer din Ilicatinca („Ce dor mi-e de casă, Doamne!”):

– Ai ochi albaștri?

– Nu. Verzi. Da’ de unde te-a adustata, feciorule,? Ori nu ești fecior?

– Sunt. Numai că sunt... dezvirginat...

– Uite-l ce prostii vorbește! izbucni în hohot fata.

Umpli vedrele ori le umplu eu? Și în timp ce mă executai, mocoșindu-mă: Te-am întrebat: de unde te-a cules tata?

– De la gară... Mi-au furat țigani, când dormeam, geanta cu dicționare, cărți..., cu haine și nea Costache m-a adus la el să mă îmbrace... păpușă.

– Bună păpușă! Și când pleci înapoi?

Eu căzui pe gânduri în timp ce Ilinca puse mâna, ajutându-mi să aburc pe umeri coromâsla:

– Dar ce – trebuie? Nu mă poate angaja taică-tău să rămân, ca să te ajut să cari apă de la... puț?

– Sunt logodită, feciorule... dezvirginat. Te îmbrăcăm... păpușă în hainele fraților mei și-l rog pe tata să te ducă la bunica să dormi până mâine-dimineată – nu se poate să rămâi la noi, că ne ia la ochi vecinii. Și adăugă șăgalnic: Că, dacă te găsește aici... logodnicul meu când se întoarce din pădure, te înjunghie...

Dormii la bunicuța Floarea, o bătrânică mărunță și încovoiată care mă primi într-o odaie cu pereții înfășați cu scoarțe vechi. Culcat pe-un pat de lemn, cu capul pe-o pernă mare, cu horboțele pe la margini, la un moment, începu să mă apese un miros de pelin. Reușii să deschid totuși o fereastră din cele două și am dormit până-n albușul zorilor, zdruncinat de vise dintre cele mai năstrușnice. Mă îmbrăcai într-un costum negru, aproape nou, îmi legai cravata la cămașa albăstruie, privindu-mă-n oglinda șifonierului lăcuit, de-o seamă cu bunica – înveșmântat în pomene, arătam scos din cutie. Așa și m-am prezentat la inspectorul general, după ce am așteptat ore bune în anticameră.

– Numai nu vă supărați, își scoase ochelarii fumurii inspectorul, un bărbat pipiriu, dar cu frizura lui Eminescu-june: Am angajat anii ăștia vreo zece profesori tineri cu studii făcute în Basarabia, dar, din păcate, nu fac față cerințelor școlii noastre... Te vom angaja și pe dumneata, că-n unele sate din munți chiar

ne lipsesc cadre... Și încep să studieze niște liste: în școala din Fundoieni, i-am încredințat provizoriu orele de română profesoareide istorie – vă duceți?

Am acceptat fără crâcneală – mai aveam de ales? – și, cu ordinul de angajare în buzunărelul de la inimă al cămășii ce m-a costat doar un „bogdaproste”, plecai la autogară. Cumpărai *România Literară* la un chioșc șicu cincisprezece lei luai un bilet, urcai într-un maxi-taxi și, cu ochii înfipti în revistă, coborâi când mă ghiontise șoferul:

– Am ajuns în Fundoieni, domnule!

Mă holbai în stânga – munte, mă holbai în dreapta – munte. Mă răsucii, făcui vreo zece pași spre turla bisericii din zare, pe jumătate acoperită de brazi, – unde-am mai văzut-o eu oare? Făcui încă ceva pași – râul... Și pasarela cu balustradă din țevi de metal... Păi... m-am întors în Fundoienii lui Nea Costache! Surpriză mai plăcută, alta, mai putea fi pentru mine?! Începui să cânt: *I-a fugit iubita cu altul. /S-a ascus în codru. Uuu! / El a smuls pădurea toată, / Însă n-a găsit-o, nu...* Erau versurile lui Grig Vieru din poemul „Pădure verde, pădure”. Așa de mult îmi plăcuseră – placheta „Numele tău” unde fuseseră publicate pentru întâia oară o purtasem în buzunarul sacoului câteva săptămâni! – de i-am izvodit și o melodie, ca să le pot cânta. Așa făceam de când începusem să zac de patima cititului de poezie.

În întâmpinare, vine un omulean cu bicicleta. Îi fac semn. Oprește. Îl întreb cum să ajung la școală.

– Îi cam departe, domnule. O fi de aici vreo... trei kilometri. După biserică, o apucați de pe șleau la stânga și o țineți tot înainte. Da' poate... vă trebuie căminul cultural?

– De ce să-mi trebuiască căminul?

– Păi... v-am auzit cântând..., și apăsă pe pedale.

Ajung la școală. O fostă casă boierească, pesemne. Transpirat până-n fundul pantalonilor. Bat în ușa directorului. Îmi răspunde o voce fumată. Intru. Scuturat de resentimente – și aici... femeie directoare! Dar una uscată, ca o scândură din plop strâmb.

– Bine ați venit, domnule. Mi s-a telefonat. Vă așteptam... V-a rămas încă un pic de forță după acest drum lung?

– Nu vă înțeleg...

– Lesne de înțeles: profesoara – și e o pensionară, domnule, – doar poimâine mi-o externeazădin spital și acum elevii stau singuri. Ora de-abia a început. Veți rezista, sunteți bărbat tânăr, ce naiba! – mergem la copii să vă prezint?...

71.

– Azi voi fi a ta, dragul meu... Numai decît voi fi a ta. Dar numai după ce ne întoarcem de la slujbă, îi spuse blând-blând, cum nu-i vorbise, poate, de când îmbobocise dragostea lor – de unde să-i vorbească, dacă

toți anii ăștia ce i-au ținut departe nici n-au avut cum să...

– Care slujbă? îi prinse mâna ce încă nu terminase să-i caute-n păr păduchii rusești. De care slujbă vorbești și... ce avem noi cu asta?

Avem, Todirele, avem, – știi eu ce spun. Cât te odihnești tu după drum, eu dau o fugă până la biserică – părintele Mihai totdeauna-i acolo la ora asta. Că-
iSfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir...

Bărbatu-și săltă capul din poală, răzvrătindu-l:

– Mai scump îți este mucenicul tău? Mă lași așa... și te duci? N-ai promis că...?

– Am să fiu numaidecât, dragule...Dar după ce ne cununăm.

– Când să ne cununăm? șuieră, supărată, gura ce se pregătea să-i sărute atât de mult doritul – din creștetul încărunțit și până-n unghiile piciorușelor.

– În seara asta, Todirel, – de ce vrei să strici totul? I-am mai vorbit eu părintelui despre noi... Merg să-i spun că te-ai întors și ne cunună – destul m-am căznit pentru păcatul cela al nostru – nu mai vreau!

Bărbatul căută în buzunarul pantalonilor aninați despătarul scaunului, găsi pachetul cu țigări, dar se răzgânde:

– Și... nănașii?

– Îl rog pe părintele Mihai. Că preoteasa mi-i nepoată de la vară...

– Bine. Nu mai dorm eu la ora asta... Vreau să-mi văd copiii.

– Au azi, după ore, și o serbare la școală. Cred c-au să se întoarcă mai târziu...

– Merg la mama să-i aștept.

– Doamne! se sperie Catincuța. N-ai trecut întâi pe la dânsa?

– Era pusă mătura-n ușă. Pesemne, era dusă la vecini... Mă spăl puțin, dacă spui, și-apoi merg la ea să-mi aștept copiii.

Femeia își privi lung și tăcută bărbatul, de parcă se pregătea să-i spună o noutate dintr-acele, după care ori îți vine să zbieri de bucurie, ori, din acea clipă, te lași definitiv dus de valurile destinului, că altceva nu-ți mai rămâne nimic de făcut:

– Așteaptă-i, omule aici. Că i-am luat să locuiască la mine...

Todirel stătu înțepenit, cât te-ai lumina după înghițirea linguriței de împărtășanie, apoi alunecă pe doi trandafiri posomorâți ai covorului ce învălea podeaua – mai întâi, cu genunchiul sănătos, apoi, cu celălalt, strivit mai anțărț de un pin siberian și peticit de doctor. Și începu... să-i tragă ciorapii! Femeia gemu surd („Numai după cununie, auzi? Numai după cununie!...”), ci înnebunitulporni să-i sărute picioarele:

– Îți mulțumesc, Catincuța... Îți mulțumesc... N-arenimeni în lumea asta suflet ca al tău... N-are nimeni...

De rezistat am rezistat în ziua cea trei ore –două de gramatică română și una, de literatură, în următoarele clase prezentându-mă fără directoare („Descurcați-vă, dle profesor, singur, că astăzi mi-e cea mai încărcată zi a săptămânii...”), reușind până-n seară să-mi cumpăr ceva de-ale gurii și să mă car la nea Costache.Îl găsii bătând în cuie niște ostrețe.

– Bună ziua, nea Costache!

Omul încremeni cu ciocanul ridicat:

– Bună, băiatule... Măăă! Ai uitat ceva la noi?

– Păi... am uitat să vă întreb ieri... dacă nu v-ar strica în gospodărie un chiriaș ca mine?

– Ce trebuie să înțeleg? mă privi nedumerit omul. Înseamnă că... te-au trimis profesor la noi?

– Exact. Și i-am spus doamnei directoare că am pe cineva în sat... să-mi ajute să închiriez o cameră. Una cu sobă, că se apropie iarna și pe aici o fi geruri cumplite, nu?

– Ei, nu chiar așa cum spui, dar zăpezi cad din belșug la noi...Și-n casa noastră ar fi două camere libere, dar...

– ... nu se poate. Înțeleg: fiica vi-e logodită și...

– Logodită? se uimi nea Costache.Ți-a spus ea?

Surâsul larg îi întineri obraji: E isteată! N-a vrut să rămâi aici – s-ar porni fel de fel de vorbe... La maică-mea ai dormit bine? Acuși ne ducem. Va avea cine să-i facă focul – soba e în perete și se încălzesc ambele camere. Și, clătindu-și mâinile sub spălătorul legat de gard: Logodita! Ea nici în centru nu iese fără maică-sa, când e horă-n sat, dar uite cum le născocește... Ilincuța!

Copila scoase capul pe fereastră:

– Ce-i, tăicuță?

– Îl cunoști?

– Cum sănu? E basarabeanul de ieri, rusul...

– De ce-i zici rus, fato?

– Păi... vorbește mai altfel de cum vorbim noi, români...

– Și cum de-ți permiți tu, copilă, să-l înșeli pe-un profesor... proaspăt numit în funcție?

– N-am înșelat pe niciun... profesor, tăicuță... Și, după ce chemă pe buze albina unui surâs de îngerită nevinovată: Dânsul..., profesor?

– Da' cum ai crezut? Și zici că nu-l putem lua chiriaș, pentru că... avem în casă o domnișoară logodită?

Capul cu gâță de boz coptdispăru imediat din ochiul ferestrei, dar i se auzi ciripitul:

– Nu-l putem lua, tăicuță, nu! Să se ducă la bunica!

– Ai auzit, domnule profesor? Copilele fecioare la noi, în Bucovina, au grijă să nu-și păteze imaginea. Iată că ne ducem. Maică-mea are să se bucure că va mai avea

cu cine schimba o vorbă...

În ziua următoare, în lipsa orelor, studiai rafturile bibliotecii școlii, după care bătui la ușa bibliotecii ce-și avea spațiul în căminul cultural – o căsuță de tot modestă ce servise ca sediu brigăzii de tractoare a fostului C.A.P.

– Nu bateți degeaba, domnu', ieși o femeie cu o vadră și o mătură-n mâini. Bibliotecara noastră vine doar când e chemată de șefu' să-i dea ceva de lucru...

– Dar... dacă vine cineva, doamnă, după vreo carte?

– Ce carte, domnule? Până mai an, mai veneau pe-aici doi bătrâni, dar, dacă și dânșii s-au călătorit la Domnul, cine să mai vrea cărți? Vor trage și la biblioteca noastră internet de-acela și va fi altă treabă...

A treia zi, mă grăbii pe nemâncate la școală – aveam prima oră în clasa VII, unde mă duse și mă prezentase alaltăieri directoarea. Pășesc tiptil pe lângă ușa doamnei Fumăianu – capul școlii, mi se spuse, venea mai devreme să-și fumeze țigara și să-și bea cafeluța – zic, pe vârful degetelor vreau să mă șupuruiesc crengiește, dar aud foarte deslușit și îngeț: „Nu, doamnă directoare! Nici așa nu se face! Un rus din Basarabia să vie-n locul meu? După ce am buchisit atâta manualele acelea și... copiii atât de mult mă iubesc?!

Mă smulg. Alerg. Intru în clasă. Transpirat.
Agonizat:

– Bună dimineața, prieteni!

– Bună dimineața, domnule profesor! se ridică cei trei elevi, speriați de-a binelea, căci numai trei veniseră înaintea mea.

Mă uit la ceas: mai e un sfert de oră. Aștept. Caut să-mi revin. Îmi spun că mi-a părut. Că urechea mi-e bleagă. A prins vorbe ce n-au fost. Sau ce mi se năzărea mie că... Scârțâie ușa în spate:

– Intrați, copii, intrați...

Ei intră. Câte unul. Câte doi. Nu privesc îndărăt. Sorb, cu simțurile leșinate, spațiul din fața mea. Mesele sunt completate. Răsună soneria. Și copilița de la masa a doua țipă:

– Doamna Vulpescu! A venit doamna Vulpescu!

Copiii se ridică. Mă catapultează scaunul. Din spate, lovindu-mă-n ceafă:

– Bună dimineață, dragi elevi!

– Bună dimineață, doamnă profesoară!

– Luați loc, copii. Și vă mulțumesc din toată inima că mă întâmpinați cu atâta căldură. Acum să ne amintim unde am rămas noi cu învățatul... Deschideți manualele la pagina... Și mie, găurindu-mă cu ghearele vineții ale ochilor: Dumneata mai ești aici?

Cererea de eliberare o lăsa secretarei. Care, fulgerând-o cu ochișorii mișcători, mă privi ca pe o nălucă:

– Da' nu se poate, domnule profesor... Sunteți trimis prin ordinul Direcției...

– La revedere, domnișoară secretară.

Revenit în curtea bunicii Floarea, mă lăsai pe unicul scaun fără spetează de lângă grădinița cu cele două straturi de ceapă și pătrunjel. Aveam senzația că, din clipă-n clipă, trebuie să mă invite cineva la o înmormântare. Că va trebui nu numai să merg din urma defunctului, dar, pe buza gropii, să mai rostesc un discurs funebru. Și chiar, poate, să mai vărs și o lacrimă. În timpul cuvântării. Scârboasă senzație. Dar eu nu aveam nici cea mai păcătoasă dorință să deschid gura în acele clipe. Mulțumii Domnului că tușa Floarea se duse dis-de-diminează la punctul medical, cum îi spunem la Ilicatinca, și, de s-ar întoarce cât mai încolo, i-aș rămâne recunoscător. Că maxi-taxi spre... – („Oare cum ajung eu la vama Siret?“).

Îmi ridicai ochii spre cer – era un cer de plumb. În care pluteau pâlcuri-pâlcuri nouri zdrumicați, gata parcă să se scurgă în micuța curte fără niciun pom a bătrânei. La noi, în Ilicatinca, îmi ziceam, de-acum ca unul proaspăt venit de la înmormântare, e cu totul alt Cer. Nu știu cum, mai deschis spre toate liniile orizontului. Nu știu cum, cu albăstrimile mai afundate în necuprinsul înălțimilor. Nu-mi amintesc – în copilărie și adolescență – să mă fi simțit vreodată strivit de Cerul din Ilicatinca mea. Cum mă simt strivit în aceste clipe, îmi ziceam, de cerul acestui sat din Bucovina adevărat românească, nu ca a noastră, hăcuită, furată și prădată de străini. Strivit de cerul acestui sat din creierul Carpaților, pe care atât de mult în aceste zile am râvnit

să-l îndrăgesc. Să mi-l fac poate mai matern decât...

– Ce faceți, domnule profesor, vă mai odihniți?

– Vă așteptam pe dumneavoastră... să mă achit pentru aceste zile, că... s-a eliberat în școala din satul meu un loc („Iar cârlesc aceeași minciună!”)...

– Vai de mine – mă părăsiți?! D-apoi eu chiar adineauri m-am înțeleș să-mi aducă o sanie de lemne – cine are să-mi facă mie focul la iarnă?

Și-n acel moment, țâșni, zburând prin portiță un hălățel albastru:

– Bună ziua, bunico! De ce ești așa de supărată?

– Cum să nu fiu? Două nopți a dormit la mine, și, uite-l, pleacă!

Ochișorii jucăuși mă fulgeră, mânioși:

– Pleacă? De ce pleacă?

– Știu eu? Zice că... îl așteaptă școala din satul lui, dar... eu nu cred. L-o fi supărat cineva dintre profesoriiăștia pensionari, care nu mai vor să dea locul celor tineri...

Nu e vrăjitoare oare bătrâna? mă speriai, – de unde putea să afle ea așa de rapid? Ilinca mă privi ascuțit și fierbinte în miezul ochilor:

–E drept? Și mă atacă, tutuindu-mă ca pe-un papă-lapte. De-i așa, nici nu-mi pare rău că pleci. Auzi? Nu-mi pare rău defel! Vor scăpa copiii noștri de-un profesor fricos. Și proastele... alde mine, de-un fecior nevrednic! Și-i țâșniră lacrimile pe care nici nu încercă să le stăvilească. Se răsuci sprinten și ieși prin portiță –

răzvrătită și dreaptă, ca o lumânare.

– Biata de ea, o căină bătrâna. N-a suferit pe niciun băiat până acum nici s-o țină de mână... și, uite, ce necaz ne-ai adus dumneata!...

73.

Nu reuși Todirel să-și întindă sforăitul măcar pe vreo juma' de oră, că se deschise ușa cu trăsnet:

– Ne îmbrăcăm iute, că ne-așteaptă!

– Cine?

– Preotul. Preotul ne-așteaptă. După slujbă, nu poate, că pleacă. Ne cunună acum. Preoteasa s-a bucurat tare c-o luăm de nănașă. Îmbrăcă-te.

– Cu ce să mă îmbrac? Aveam un singur costum mai buniceț și-i la mama..

– Am avut grijă eu. E spălat, călcat, cămașă ți-am cumpărat nouă. Și deschise garderoba, scoțindu-i veșmintele de cununie.

– Și altceva... nu ne trebuie nimic?

– Se îngrijesc nănașii de celelalte. Lumânări sunt...

– Dar... nu facem măcar o mică petrecere? Să sărbătorim și noi...

– Să-ți pui copiii ce i-ai făcut cu rusoaica să danseze? Hai lasă, nu te mânia – m-a luat și pe mine gura pe dinainte... Nici Sănduță nu poate veni, că-i în

România. Profesor – uite unde a ajuns băiatul meu!

– Băiatul nostru... Și continuă, ca pe-o rugăciune, privindu-se în oglindă, în costum gri, cu cămașă nouă, de culoarea Cerului din Ilicatinca, când înfloresc merii: Mă mândresc cu el, Catincuță. Și nu știu dacă am dreptul... Că numai al tău e meritul, dacă a ajuns cine a ajuns...

– Mai ai tu un motiv să te bucuri de Sănduță... Adică să ne bucurăm amândoi, că... avem și un nepot.

Omul înmărmuri cu mâna pe cleampa ușii:

– Nepot? De la Sandu? Și de ce taci?!

Femeia își potrivește, în oglindă, sub broboadă cele două șuvițede căruntețe mai mult a necazului decât a timpului: Cum arăt?

– Doamne, cum îți stă de bine ia asta! Așa frumoasă încă nu te-au văzut ochii mei... Vorbește – de ce mă fierbi?

– Tu află, mai întâi, cu cine a adus el pe lume băiețelul („Dacă-i spun că-i de la Aglăița ce-a crescut-o Roșca – da', poate, și a făcut-o maică-sa cu dânsul? – își smulge mustața gălbuie de „bucurie!“), și pe urmă îi vedea dacă face să te bucuri...

Todirel dădu primele semne de supărare de când reveni sub Cerul din Ilicatinca:

– Dacă vrei să-mi strici inima înainte de-a merge la cununie, mai bine nu-mi spune. Și, după ce-i îmbrățișă umerii: Numai să nu-l fi făcut cu o rudă de-a noastră apropiată, în rest, nu mă interesează deloc – îl

vom iubi amândoi, ca pe un nepot pe care ni l-a dat Dumnezeu. Și, după o pauză adâncită-n mâhnire: Care, în sfârșit, și-a amintit și El de noi...

Ieșiră în drum. Todirel vru s-o ia de mână:

– Mergem așa... După noaptea ceea când te-au prins NKVD-iștii, n-am mai apărut în drum amândoi... Doamne, îmi pare că visez... De nu m-aș trezi din visul ăsta!...

– Bună ziua, Catincuță! Da' unde v-ați pornit gătiți, ca de nuntă?

– Mergem și noi într-o plimbare. Să-i arăt lui Todirel ce case noi s-au mai construit în Ilicatinca, de când a lipsit...

– Bună ziua, mătușă Grițelia!

– Bună, Catincuță! V-a ajutat, până la urmă, Dumnezeu să fiți împreună – demult trebuia!

– Măi Todirel! Chiar tu ești, bre?

– Chiar eu sunt...

– D-apoi... se vorbea într-o vreme că ai murit – zău! Vasăzică, nu-i drept?

– Vasăzică, nu. Dar am uitat cum îți spune – nu te supăra...

– Ei! Mitruță sunt! Când eram mici, câtă bătaie am mâncat de la tine! Că eu, cu alți puradei ca mine, stricam linia de schi – de pe Dealul Ursului în vale, și tu, cu ceilalți mai mari, te supărai foc și ne mai cârpeai câte una la ceafă...

– Mai vorbim altădată – ne grăbim. Iuțiră pașii

amândoi: Aș vrea să mă întâlnesc măcar cu unii colegi de-ai mei de școală... la o mică petrecere... Șicu băieții cu care m-am ascuns atunci în pădure... S-au mai întors dintre ei, cât am stat eu în...?

– Păi... cei care au murit, Dumnezeu să-i ierte, nu s-au întors... Dar le vei afla pe toate – ai când. O mică petrecere, am înțeles eu, nănașul a venit-o pentru duminică – după ce se întoarce lumea de la slujbă.

După cununie, s-au întors ținându-se de mâini. Mergeau tăcuți, ca într-o visare. Nu intrau în vorbă cu nimeni. De parcă jurământul de credință ce îl rostiseră în fața altarului le secasera restul cuvintelor din cuibul aurit, tainic, de unde dânsese așteaptă să fie chemate în clipe de tainică și sacră așteptare.

Cu nevorbitul ce-i însoțiră tot drumul intrară și în casă. Se așezară pe marginea patului rămas neașternut. Așa, în veșmintele de la care aburea un miros ușor de tămâie. De-odată, urechea îmbrobodită a Catincăi prinseră vorbe ascuțite și frânte. Femeia se răsuci spre fereastră:

– Vin copiii, Todirel...

Ieșiră amândoi în prag. Intrară și dânsii pe portiță – amândoi cu ghiozdane în spinare, amândoi veseli, puși pe șotii. Se opresc.

– Cine-i nenea ăsta, mamă? întreabă Ruslan.

– Nu i-am pus să-mi spună mamă, zise Catinca pentru omul nerecunoscut de fiu-su.

– I-au dat drumul din închisoare? începură să-i

tremure buzele copilei.

– I-au dat drumul, dragul mamei, – veniți și-l îmbrățișați, ce stați?

Todirel își desfăcu brațele, dar niciunul dintre cei doi nu se mișcă. Și atunci, păși el spre dâșii și toată lumina, dintre pământ și Cerul Ilicatincăi, începu să se reverse, ca să încapă în curtea Catincăi...

74.

La Suceava am ajuns cu un maxi-taxi. În mașină, pe ultima banchetă, continuau să mi se prelingă, fierbinți, în suferința inimii lacrimile Ilincăi. Și mă întrebam, prostit, rupt de neputință: cu ce-am greșit eu în fața acelei copile? În ultimele două zile, am salutată-o doar de câteva ori văzând-o trebăluind prin micuța curte a bunicii sau plivind pe cele două straturi ale grădinii. Atât. Drept e, mă fura cu ochiul în răstimpuri, dar nu m-a întrebat și n-am întrebat-o nimic. Îmi pot asuma vreo vină pentru că n-am știut ce se mișcă în sufletul ei? Și, chiar dacă aș fi simțit că i-am trezit vreun fior, ce puteam să fac? Să rămân cu orice preț chiriaș în bojdeuca bunicii? De dragul ei? Dar, pentru asta, trebuia s-o înfrunt pe pensionara Vulpescu! S-o iau de spate și s-o dau afară din sala de clasă, când venise abuziv peste mine! Pentru că dintre noi doi, așa e, eu singurul eram în drept, la acea oră, să rămân în fața elevilor. Și să-mi fac datoriade profesor proaspăt angajat.

Până la Vadu Siretului am călătorit cu trenul. Și nu știu cum s-a făcut că, văzându-mă doar cuibărit lângă geam, în cupeul pustiu, sufletu-mi se goli, pe nesimțite, de o amărăciune, umplându-se cu o alta. Mult mai grea, mult mai nesuferită. Pentru că acel „...uite, ce necaz ne-ai adus dumneata!” al bătrânei Floarea începu să-mi bată-n creier, ca un cui ruginit. Cu ce păcătuisem eu în acele trei zile cât i-am fost chiriaș, de-mi aruncă-n față, chiar înainte s-o părăsesc, acel reproș? Care mă buimăcise. Care, peste câteva clipe, mă aruncase-n genunchi? Ca să mă ierte... pentru că plec, iar dânsa, răsucindu-și obrazul cu zbârcituri, să refuze să-mi dea mâna pentru sărut?

Pentru prima oară-n viață mi se întâmplase ca un tren să mă lege în drum spre satul meu, fiind încărcat cu atâta apăsătoare mâhnire. Ce necazuri îi adusei eu casei lui nea Costache, atât de primitoare, de unde, acum trei zile, plecasem la Direcție să-mi solicit angajarea, înveșmântat și încălțat, ca un mire? Cu atât mai mult, ce necazuri pricuinisem eu căsuței tupilate sub munte a bunicii Floarea? Unde, îmi ziceam în prima seară, sunt gata să stau cuminte până îmi voi clădi și eu din scânduri dulci de brad una proprie?

Îmi plăcuse Ilincuța și mie chiar de cum o văzusem. Dar mă bucurai, palid, când auzii chiar din gura ei că e logodnică. Asta mă ajuta să renunț la ea din prima clipă – de aventuri aveam eu nevoie în primele zile ale carierei mele pedagogice în România? Pe care

mi-o imaginam imposibilă chiar după ce mă căpătuisem cu diplomă („Să-i învăț eu pe români cum să scrie și să vorbească românește? – lasă-mă naibii! Eu, un pârlit din Ilicatinca, cu o facultate filologică, cârpită înainte și după cătănie într-un oraș basarabean, unde ți-e frică să deschizi gura românește-n stradă?)

Da, îmi plăcuse Ilincuța – îmi aminti chiar, când o văzusem a doua oară, de trădătoarea Aurora: gură cu două petale arcuite de trandafir, zveltă, ca o căprioară de munte, cu gâță de păcură până la genunchi... Ar fi fost o mare treabă să-i fi mângâiat nudul („Ce tâmpenii îmi încolțesc în bostan și-n aceste clipe!”), nebâjbâit încă de laba bărbatului...

Ajung la gară. Cobor. Iau un maxi-taxi până la vamă. E mare, întinsă Vama Siret. Și grănicerii sunt binevoitori. Și vameșii puțin înțepați:

– Unde plecați, domnule?

– Acasă. La Ilicatinca.

– Ilicatinca? Unde-o fi asta?

– La marginea Bucovinei noastre furate.

– Să nu spuneți asta... grănicerilor ucraineni. Nu-i voie.

Agung în vama ucraineană. Sunt întrebat rutenește: unde plec? Răspund rusește: plec acasă la mama. Grănicerul mă corectează de-acum în limba lui Pușkin: plec *v gosti* (în musafirie). Eu îi răspund iritat că nu pot pleca *v gostila* mine acasă. Proprietarul mașinii care m-a cules să mă treacă dincolo mă ghiontește („Te

las în vamă, dacă nu taci...”). Atunci amuțesc – îi fac rău omului. Și mie.

Ieșim din vamă. Proprietarul mașinii oprește la prima intersecție:

– Dai cincizeci de euro și te duc până-n sat.

N-am banii ăștia. Cobor. Aștept. Dacă n-aș avea sacoșa asta umflată, plină cu haine din pomană, meditez („Cum de n-am lăsat-o eu, idiot ingrat, în curtea bunicii?!”), aș întinde-o pe jos. N-o fi mai mult de douăzeci de kilometri – până la miezul nopții, aș ajunge... Ridic mâna. Oprește un *Jiguli*:

– Haide, Romăniuc, urcă!Urc. E directorul nostru, Vasile Dumitrovici: Ia pe genunchi sacoșa – portbagajul e plin.Și zici că ai diplomă cu mențiune? Felicitări, băiatule!

– Mulțumesc.

– Nu ți-au propus să rămâi la catedră? Văzându-mă că tac: N-au locuri sau... nepotismul e în floare, ca și la noi?

– Chiar nu știu – eu m-am cerut la țară pentru trei ani, cum cere legea...

Unul dintre cei trei pasageri râse-n pumn.

Directorul:

– Normal. Câștigi un ban în plus. În școlile mai îndepărtate de oraș sunt ore mai multe – la noi, nici peste zece ani nu se prevăd ore de română.Dar în situația ta, având-o numai pe mama...

– Acum nu-i singură, interveni pasagera de pe

bancheta din față. S-a întors Todirel din pușcărie. Ieri s-au cununat.

– Așa? se bucură domnul Dumitrovici. Știi, Sănduță?

Nu știam. Și nici nu-i răspunsei. N-am putut...

75.

În acest, ultimul meu capitol, chiar n-am ce să vă mai spun. S-o facă naratorul. Dacă mai are nerușinarea să vă hrănească cu banalități.

Autorul.

76.

Protivnicul cu care am zămislit acest roman are, într-un anumit fel, dreptate. Din păcate. Și mie-mi dă târcoale senzația proastă că, dacă n-o rotunjesc și eu, aș putea să vă plictisesc iremediabil. Și să vă ucid cu plictis taman în final. Sigur că aș mai avea încă multe de spus – doar caierul vieții mele – ehe! – așteaptă a fi tors încă. Latura proastă însă e că aproape totul ce aș putea să vă povestesc în continuare despre mine este previzibil. Cine dintre cititori, bunăoară, nu-și poate imagina cum am să fiu întâmpinat acasă de mama? Cu îmbrățișări și

lacrimi, firește.

Nu același lucru îl pot spune însă în privința întâlnirii cu tatăl meu biologic – pe asta voi, cititorii, o puteți mai greu prognoza. Pentru că nu aveți cum. Cele descrise de mine până la acest capitol au trecut, fără Todirel, prin cutiuța cerebrală și sufletul meu, deci și prin ale voastre în oarecare măsură, pe când taică-meu, în această proză, a respirat doar în penița autorului, metaforic vorbind. Și, de vreme ce scribul meu protivnic a hotărât să nu și-o mai înmoaie-n călimară, e dificil să vă mai imaginați în continuare traiectoria acestui personaj.

Autorul l-a lăsat, în final, doar pe seama mea. Deci aveți răbdare de-acum să ajung acasă și vom vedea

împreună ce și cum are să se întâmple. Acum, orbecăind prin încâlcitura asta de gânduri, stau pe bancheta din spate a *Jiguli*-ului directorului din Ilicatinca și mă întreb de altceva, poate mult mai important pentru viața mea și pentru inima mamei: de vreme ce la școala din Ilicatinca nu-i vacant vreun loc barem de bibliotecar, în ce mod voi câștiga o bucată de pâine? Că doar n-are să mă întrețină mama și la acești ani! Mai având în buzunarul hainei costumului ăsta gri, aproape nou, din pomana lui nea Costache, și o diplomă cu mențiune!

– Iată că am și ajuns! exclamă dl Vasile Dumitrovici, frânând în poarta clubului. Îi întind, ca prostul, douăzeci de lei moldovenești directorului de la

volan, și el: Mă băiatule, nu te-ai tâmpit cumva cât ai fost plecat din Ilicatinca? Pe mine să mă plătești?! Și, dându-mi mâna: Îmi pare rău, să știi, că n-am vreun loc vacant pentru tine. Îi văd pe pensionarii noștri cum nu vor să se despartă de școală și mă apucă ciuda – eu sunt sătul de pedagogia asta până-n gât. A plecat aproape tot tineretul din sat, băiatule. Asociația lui Roșca a primit pe bani europeni două tractoare nou-nouțe, șin-are cine să le ia în primire – tractoriștii ce-au lucrat în colhoz sunt boșorogi ramoliți, câțiva mai tineri care-au învățat meseria rânesc closetele mafioților din Moscova. Dacă n-aș fi legat de postul ăsta nenorocit, zău! că m-aș sui pe unul eu! Și porni mașina.

Îmi pun sacoșa plină cu haine din pomană pe un

petec de iarbă și mă uit la Cerul copilăriei și adolescenței mele după care sufletul meu a tânjit de-atâtea ori: soarele, înclinând spre orizont, pătrunde cu blândețe prin nourii ușori alburii și nu-i țipenie de om în juru-mi să-l văd și să mă vadă cât sunt de fericit. Așa-mi veni mie în clipele acelea.

Tot cu inima plină deschisei portița, intrai în curte și primele care mă salutară în alb au fost ostrețele noi ale gardului din jurul grădinii. Din bucătărie – era alta, din cărămidă roșie! – ieși Todirel Românuc:

– Catincuță! Ți-a ve... Ne-a venit băiatul! Mă îmbrățișă, strângându-mă la piept, ca pe-un frate mai mic: Ai venit la vreme: maică-ta ne va servi acuși cu

zeamă de pui.

Alergă mama:

– Doamne! Ce s-a întâmplat, de-ai venit?! Și îi țâșniră lacrimile – bucuria mamei, fără plâns, nu-i bucurie: Spune ce-ai pățit.

Am rugat-o să rabde până deseară. Sau până mâine. Le va afla pe toate. Acum am rugat-o să mă hrănească.

După un prânz copios, răscolii punga cu acte, găsii adevărta de mecanic-conducător de tanc, clasa 1, scoasei de pe mine costumul de profesor și îmbrăcai blugii și un pulover de lână. Ieșii și, peste un sfert de oră, băteam la ușa președintelui Asociației Agricole *Ilicatinca*. Șeful vorbea la telefonul celular cu cineva, dar

îmi făcu semn să iau loc. Fostul președinte de soviet, Lupu, apoi Lupov, redevenit Roșca în anii postgorbacioviști, vorbea într-o ucraineană destul de stâlcită, căam înțeles-o și eu:

– Eu am fost președintele filialei din Ilicatinca a partidului Iuliei Timoșenko, e adevărat, dar numai pentru o perioadă foarte scurtă... Da, da... Dar când am văzut că o ia razna și... au dat-o afară din prim-ministru, imediat am depus cerere... Nu, nu, jur că din partidul dumneavoastră nu mai ies niciodată – eu am obraz și am dat cuvântul țăranilor din asociația mea să le fac șosele, să le repar două poduri, să le construiesc un club

– de-acum am desfăcut pereții fostei ferme de vaci și brigada toarnă fundamentul... Da, da, întocmai! Am să vă informez numaidecât și la timp!

După ce închise, mă privi pieziș:

– Chiar ești tu, măi Săndel?

– Eu sunt. În carne și oase.

– Bine, mă. Te-a trimis maică-ta?

– Am venit singur...

– Bine că ți-a spus maică-ta – nu mai putem ascunde de nimeni – prea tare-ți seamănă, curvarule. A călărit-o pe Aglăița cui nu i-a fost lene – cred că nu te superi? – dar, uite, că a prins de la tine! Că l-a luat într-o zi scorpia ceea de Sofiică și i l-a dus să-l vadă. Și Dănuț s-a întors de la maică-ta cu o minge de fotbal... Și acum ce mai vrei? Că Aglăița nu se mai întoarce la tine,

băiatule, – se împacă bine cu bărbatu-său și acum îi burtoasă de la dânsul...

– Nu pentru asta am venit, bolborosii pierit. Eu am venit... să mă angajați...

– Să te angajez? se holbă prostit Roșca. Unde?

– În asociație. Tractorist...

– Tractorist?! Tu ai învățat de profesor, nu?

– Am învățat tehnica în armată. Un an întreg. Și-i întinse adeverința de mecanic-conducător.

O întoarce când pe-o parte, când pe alta:

– Clasa întâi! Bine, măi Sandulache, hai cu mine.

Ieșirăm. Îl urmași după clădirea sediului, unde

staționau, lucioase, parcă scoase din cutie, două tractoare noi. Îmi înapoie adevărul. Căută în borsetă. Scoase o cheie, mi-o dădu, pironindu-mă cu privirea unui stăpân ce-și cunoaște prețul:

– Fii atent. Sunt de la nemți, mă. Le-am primit pe gratis, dar costă o groază de bani. Faci o plimbare până la pădurea Buhăieților și înapoi și, de mâine, ești în leafă... Și se duse-n treaba lui.

Nu mă grăbii. Preț de un sfert de oră, studiai zestrea cabinei. Apoi pornii. Motorul bătea ritmic și blând, ca un ceas elvețian. Pornii. Făcui un cerc prin curte și ieșii în șosea. Apoi o cotii pe drumeagul, foarte cunoscut din copilărie, – o, de câte ori l-am frământat cu băieții ducând vacile în miriște, după ce se termina de secerat grâul!

Și, de-odată, ca printr-o miracol ce nu mai avea răbdare să mai aștepte, Cerul din Ilicatinca se deschise-n fața mea spre toate orizonturile, parcă să-și trimită a doua oară Mântuitorul...

În loc de epilog:

Cam la o săptămână, maică-mea, surzând enigmatic, îmi înmână un plic:

– Îi din România. Ai avut și acolo o mândruță...

Îl desfac. Citesc: *Stimate domnule profesor! Îți scriu eu, Ilinca din Fundoieni. Am luat adresa dumitale de la*

doamna directoare, care m-a văzut trecând pe alături chiar a doua zi, după ce-ai părăsit școala și satul nostru. M-a luat în birou și am înțeles că e tare supărată pentru că, fără voia dumisale, ai lăsat copiii și te-ai dus. Și e supărată, de asemeni, pe dna profesoară Vulpescu, cărei i-a interzis din ziua ceea să mai intre în cele două clase unde ai fost numit dumneata profesor. Cum primești această scrisoare, a zis doamna directoare, să te întorci imediat la Fundoieni, unde te așteaptă copiii. Și unde... te aștept cu drag și eu.

Ilinca.